

16
79

16

79

- (۴) بر شهرده ۷۵۴۸۲ كشي بولغان؛ ۱۵ يلدن صوڭ حسابلاب قاراسه لر
 ۲۳۸۱ كشي آرتقان. بارسى نېچه كشي بولا؟
- (۴) بابارنڭ بر اوطارنڭ ۱۸۵۳۷ پود پچهن حاضرله كانلر، ايكنچيسنده اولگيگه
 راغانك ۵۶۳۶۰ پود آرتقراق حاضرله كانلر. شول ابكى اوطارده نېچه پود پچهن بولغان؟
- (۴) پچهنچى بره وگه ۱۲۳۸۸ پود پچهن صانتقان، ۲نچى كشيگه ۵۷۶ پود آرتقراق صانتقان.
 زنك ينه ۵۳۶۲ پود پچهن قالغان بولسه، صانودن اول نېچه پود پچهن بولغان بولا؟
- (۴) پيتر بورغدن تۇبرگه ۴۵۳ چاقرم، تۇبردن مسكاوگه ۱۵۶ چاقرم، مسكاودن
 لاديمبرغه ۱۷۷ چاقرم، ولاديمبردن نيژنيگه ۲۳۳ چاقرم بولسه، پيتر بورغدن
 زنكيگه نېچه چاقرم بولور؟
- (۴) ۴ بار زاده ايگون كيترگانلر: برسند ۲۸۶۷۵ پود، ۲نچيسنده ۳۴۲۶۳ پود،
 نچيسنده اولگيگه فاراغانده ۲۶۳۲ پود آرتقراق، ۴نچيسنده ايكنچيگه فاراغانده
 ۱۸۶ پود آرتقراق بولسه، دورتيسنده برگه نېچه پود بولورغه تيوش؟
- (۴) بر آمبارده ۲۳۸۷ پود بىغداي بولغان، ايكنچيسنده اولگيدن ۱۴۹۵ پود
 رتقراق، اوچو چنيسنك ايكنچيسنده گيدن ۷۰۵ پود آرتقراق بولغان بولسه، اوچيسنده برگه
 نچه پود بىغداي بولا؟
- (۴) كىتبخانه نڭ ۳ بولمه سى بولغان: برسند ۳۲۸۹ كىتاب، ۲نچيسنده ۱۸۹۹ كىتاب،
 نچيسنده ايكنچيده گيدن ۳۰۱ كىتاب آرتقراق بولغان بولسه، شول كىتبخانه ده بارسى
 نچه كىتاب بولا؟
- (۴) جمع فيلوناقچ عدلردن برسى ۲۸۶۹۰، ۲نچيسى اولگيگه فاراغانده ۳۶۷۵
 آرتقراق، ۳نچيسى ۲نچيگه فاراغانده ۵۶۱۳ آرتقراق، ۴نچيسى اولگى ايكي سينڭ
 حاصل جمعينه مساوى، ۵نچيسى ۳نچى بلن ۴نچينڭ حاصل جمعينه مساوى بولسه،
 تولا ۵ عددنڭ حاصل جمعى كويى بولا؟
- (۴) جمع فيلوناقچ عدلرنڭ برسى ۱۸۵۷۹، ۲نچيسى اولگيگه فاراغانده ۵۰۱۸
 آرتقراق؛ شولارنڭ حاصل جمع ۳۵۲۹۳ عدد آرتدراسه، كويى حاصل بولا؟

طرح.

تعريف: ايكى عددنڭ زورسিনি كچوگنده بولغان واحدلر قدر كيمتوگه
 «طرح» ديورلر. شول ايكى عددنڭ زورسينه «مطروح منه»، كچكنه سينه «مطروح»
 وطرح ايتوب چققان عددگه «حاصل طرح» ديورلر. عدلرني طرح ايتولگانده
 جمعه گى كىي بوللاب يازيلسه، ايكى آراغه، استلى اوستلى يازيلسه صول طرفقه شول
 «-» طرح اشارتي بولور. بوللاب يازوب طرح ايتكانده مطروحدن صوڭ شول

«=» مساوی اشارتی قویلوب بوندن صوڭ حاصل طرح یازیلور: ۲=۳-۵ کبی.
 اخطار: بر نرسندن بولماغان عدلر برسی آخردن اصلا طرح قیلنمازلر مثلا ۶ پوددن ۳ آرشیننی
 اصلا طرح قیلهق ممکن توکلدر. چونکه بورهوشلی طرح دن هیچ بر نتیجه چقماز.

طرحده قاعده: ابکی عددنی بر نرسندن طرح ابتمک ایچون جمعهده گی کبی هر
 خانه اوز آستینه طوغری کیلمک اوزره یازیلور. صوڭره برلر خانه سندن باشلاب
 هر خانه ده گی رقم اوز اوستنده گی رقم دن طرح قیلنوب حاصل طرح صزق آستینه
 یازیلور. اگر اوز اوستنده گی رقم آز بولسه، ویا برده بولماسه، اوزندن صوڭنی
 خانه نڭ برسی آلنوب وافلانور و آنڭ بلن اوستنده گی خانه نڭ رقمی (بولسه) جمع
 قیلنوب حاصل جمع دن طرح قیلنور. برسی آلنوب وافلانغان خانه نڭ اوستینه،
 آلنغانلغه اشارت ایچون بر نقطه قویلور مثلا ۷۵۳ دن ۴۳۲ نی طرح ایتهر ایچون
 اول یوللاب شول رهوشلی: «۷۵۳-۴۳۲» یازیلور صوڭره چینگه آلوب کوب بولغان ۷۵۳ نی

اوستگه و آنڭ آستینه خانه لر ن طوغری کیتروب ۴۳۲ نی شول رهوشچه:
$$\begin{array}{r} 753 \\ -432 \\ \hline 321 \end{array}$$

یازیلور و آستینه بر صزق صزیلوب صول طرفینه طرح اشارتی
 قویلور. صوڭره برلر خانه سی بولغان ۳ دن ۲ نی طرح قیلنور حاصل طرح بولغان
 ۱، آستقه یازیلور. ینه دیسته لر نی کورسه تکان ۵ دن ۳ نی طرح قیلنوب حاصل
 طرح بولغان ۲ نی آستقه یازیلور. ایڭ صوڭ یوزلر خانه سنده بولغان ۷ دن ۴ نی
 طرح قیلنورده حاصل طرح بولغان ۳ نی آستقه یازیلور. بو، چققان ۳۲۱ نی یوللاب
 یازیلغان «۷۵۳-۴۳۲» نڭ صوڭنده شول «=» مساوی اشارتی قویلوب،
 ۷۵۳-۴۳۲=۳۲۱ حاصل بولور. اوشبو مثالده ۷۵۳ گه مطروح منه، ۴۳۲ گه
 مطروح ۳۲۱ گهده حاصل طرح دیلور. دخی ۲۷۵ دن ۹۵ نی طرح ایتهر ایچون
 اول یوللاب: «۲۷۵-۹۵» صورتنده یازیلور، صوڭره چینگه آلنوب آستلی اوستلی:

یازیلور، آستینه بر صزق وصول طرفه طرح اشارتی قویلور
 صوڭره برلر خانه سی بولغان ۵ دن ۵ نی طرح قیلنوب حاصل طرح
 بولغان صفر (۰) صزق آستینه یازیلور. صوڭره دیسته لر نی

$$\begin{array}{r} 275 \\ -95 \\ \hline 180 \end{array}$$

کورسه تکان ۷ دن ۹ نی آلو ممکن بولمادیغندن، یوزلر نی کورسه تکان ۱ نی آلوب
 وافلانورده ۷ نڭ اوستینه وافلانغان ۱۰ نی یازوب، ۱۰ غه ۷ نی قوشلور و حاصل
 جمع بولغان ۱۷ دن ۹ نی طرح قیلنور، حاصل طرح بولغان ۸ آستقه یازیلور. یوزلر
 خانه سنده قالغان ۱، اوزندن طرح قیلنجه رقم بولمادیغندن آستقه اوزی یازیلوب
 ۱۸۰ فالور. اوشبو ۱۸۰ نی یوللاب یازیلغان: «۲۷۵-۹۵» نڭ صوڭنده مساوی
 اشارتی قویلوب: ۲۷۵-۹۵=۱۸۰ دیه یازیلور. دخی ۴۰۰۰ دن ۳۴۸۵ نی طرح ایتهر
 ایچون یوقاریده گی کبی اول یوللاب: «۳۴۸۵-۴۰۰۰» و صوڭره آستلی اوستلی ایتهر:

صورت حلی، بونگ ایچون ۱۷۳۰ + ۹۸۰ = ۶۳۳۵ سوم بولور. صوڭره ایکنچی یلده نیچه صوملوق مال ساتقان بلونور آنک ایچون فائده ن اوز آقچەسیه فوشلورده: ۷۳ + ۹۸۰ = ۶۳۳۵ سوم بولور. صوڭره ایکنچی یلده نیچه صوملوق مال ساتقان بلونور آنک ایچون اوز آقچەسندن ضررنی آلنورده: ۹۴۵ - ۵۱۴ = ۸۹۳۶ سوم بولور. ایندی ۱۷۳۵ یلده آنان آقچەسی بلن ایکنچی یلده آلغان آقچەسی قوشلسه ایکی یلده لرسی کوبمی آقچە آلغانی بلونور: ۸۹۳۶ + ۶۳۳۵ = ۱۵۲۷۱ سوملوق مال ساتقان ایکن.

۱۰۰۰) بر شهرده ۸۹۳۶ اوی ولوب یل بویینه ۳۹۴ اوی ارتقان، ۲۰ نچی شهرده ۶۳۳۵ اوی ولوب ۴۵۶ اوی یانغان بولسه، شول ایکی شهرده حاضرده باراھی نیچه اوی بولور؟

۱۰۰۰) بیر کتاب، یازغانک ۳۳۲ بیت بولغان ایکن باصقاچ ۷۵ بیت ارتقان، ۲ نچیسى یازغانک ۶۷۵ بیت بولغان، باصقاچ ۵۰ بیت کیموگان بولسه، شول ایکی کتابک باصقاچ نیچه بیت بولور؟
۱۰۰۰) بر شاکردگه یل بویینه ۳۰۰ مسئله چفارغه نییوش ایکن بو شاکرد ۲۷ مسئله آرتق چفارغان. ایکنچی یلده ۴۵۰ مسئله بیرلیگان ایکن ۷۵ مسئلهنی چفارا یانغان بولسه، شول شاکرد ایکی یل ایچنده نیچه مسئله چفارغان بولور؟

۱۰۰۰) ۹۱۶ بیتلی کتابک اولگی هفتهده ۲۲۵ بیتن، ۲ نچی هفتهده ۳۲۷ بیتن بولسه، دخی نیچه بیت اوقیسنم قالور؟

۱۰۰۰) بر اوینی ساتور بچون ۳۴۱۷ سوملوق آغاچ آلغانلر، آغاچه فاراغانده ۲۸ سوم کیمرهک حقهه کبرپج آلغانلر، اوستالارغه ۶۲۷ سوم توله گانلر. شول اوی نیچه سومغه توشکان؟

۱۰۰۰) برهه ۲۰۰۰۰ سومغه اوی، بیر هم اورمان آلغان، اول آقچەدن اویسگه ۷۱۸ سوم، اورمان ایچون اویسگه فاراغانده ۲۲۷۳ سوم کیمرهک توله قالغانی گه توله نگیان بولسه، شول بیر نیچه سوم یولور؟

۱۰۰۰) ۳ طارغان بر اوی آلغانلر: برسی ۲۵۰۰ سوم، ۲ نچیسى آکارغه فاراغانده ۸ سوم کیمرهک، ۳ نچیسى ۲ نچیسگه فاراغانده ۱۹۰ سوم آنغراق توله گانلر. لسه، شول اوینی نی حقهه آلغان بولالار؟

۱۰۰۰) برهه ۳ بارزافه طاؤار تویه تکان: برنچی بارزادهغی طاؤار ۶۶۴۵۰ سوملوق، ۲ نچی بارزادهغی طاؤار اولگیدن ۲۰۴۵ سوملوق آزاراق، ۳ نچی بارزادهغی طاؤار ۲ نچیده گیدن ۳۰۰ سوملوق کیم بولسه، شول بارزادده نیچه سوملوق طاؤار بولا؟

۱۰۰۰) بر سودا گرنک ۲۵۶۱۰ سوم آقچەسی بولغان، ۱۰۸۰۰ سومغه بر اوی آلغان، قالغان آقچەسینه تگرمن هم بیر آلغان. تگرمنی ۸۹۴۰ سوم بولسه، بیر نیچه سوم بولا؟
۱۰۰۰) بر سودا گر بر وقت ۳۸۷۵ سوملوق، ۲ نچی وقتده ۴۲۶۸ سوملوق مال آلغان، شولارنک باسون ساتوب ۹۲۰۰ سوم آقچە آلسه، کوبمی فائده ایتکان بولا؟

۱۰۰۰) بر ایارنک ۳۲۷۸ دیسه تینه بیرى، ۳۳۶۳ دیسه تینه اورمانی بولغان، شول اورمانی بلن ۸۶۹ دیسه تینه بیرن ساتسه، نیچه دیسه تینه بیرى قالغان بولا؟

۱۱۷) برهونك ۱۷۸۴۰ پود چيني بولغان. شوندر شيگه ۵۰۰۰ پود صائقان،

۲ نچی كشيگه ۳۷۵ پود كيرهك صائقان، ۳ نچی، ۲ نيچگه قاراغانده ۴۹۰ پود كوبرهك صائقان. بوكشينك كوبيمی چيني فالغالا؟

(۱۱۸) برهونك ۳۵۰۰ صوم بلهن سودا باشلاغان. اولگه ۶۳۶ صوم فائده ايتكان،

۲ نچی يلدە اولگيگه قاراغانده ۱۰۹ صوم كيرهك فائيدتكان، ۳ نچی يلدە ۳۴۷

۱۱۹) براوی ۱۵۱۰۰ صومغه توشكان. آنك ۱۱۲۶۵ صمی اويگه كيرهك نرسه ارني

۱۲۰) برهونك ۱۷۸۴۰ پود چيني بولغان. شوندر شيگه ۵۰۰۰ پود صائقان،

۲ نچی كشيگه ۳۷۵ پود كيرهك صائقان، ۳ نچی، ۲ نيچگه قاراغانده ۴۹۰ پود كوبرهك صائقان. بوكشينك كوبيمی چيني فالغالا؟

(۱۲۱) بر فابريكاده ايرلر، خاتونلر هم بالالار اشله گانديل بويته بارسينه ۷۰۰۰

صوم آچه آغانلر. شول آچه دن ۳۲۴۰ صومن ايرلرغان، خاتونلر ايرلردن

۴۸۵ صوم كيرهك آغانلر. فالغانن بالالار آلسه، بالالار بهی نغان بولا؟

(۱۲۲) بارژاده ۱۴۸۲۰ پود كيراسين بولغان. بر كشي كيرسيندن ۲۸۵۰ پود،

۲ نچيسي آگاردن ۱۲۳۰ پود كوبرهك، ۳ نچيسي بونك بيگيسي آغاندن

۸۲۰ پود آرتغراق آلسه، شول بارژاده نيچه پود كيرام فالالا

(۱۲۳) بر شهرنك بوشلاي آشاتا تورغان ققيرلر آشخاننه الگي كونده ۹۷۱

اير، ۱۰۴۶ خاتون كيلگان، ۲ نچی كونده ايرلر ۸۶ كشا خاتونلر ۵۷ كشي

كيرهك كيلگانلر. شول آشخاننه ايكي كونده كوبيمی ر كلگان بولا؟

(۱۲۴) برهونك ۱۲۸۲۶ ديسه تينه اورماني بولغان. شونن ۲۰۳ ديسه تينه صانولغان،

۵۲۳ ديسه تينه يانغان بولسه، كوبيمی اورمان فالالا؟

(۱۲۵) بر بايار ۳۰۰۰ ديسه تينه آشلق چه چكان شونن ۶۲ ديسه تينه سي آرش

بولغان. فالغانينه صولى چه چلگان بولسه، نيچه ديسه تينه ملي بولا؟

(۱۲۶) اگر جمع فيلونه چق عدلر نك بارسينه ۱۳۶، ايكنچيسه ۲۷ فوشولسه، حاصل

جمع نيشلەر؟

(۱۲۷) اگر جمع فيلونه چق عدلر نك برسندن ۲۵۳ نى، ايكنچيسه ۲۴۷ نى كيموتلسه،

۱۸۰ فالور بل جمع نيشلەر؟

اشارتي قويلوبلر) اگر جمع فيلونه چق عدلر نك بارسينه ۱۲۳ فوشولسه، ايكنچيسه ۲۰۵ آلونسه،

ايچون بوقار يده جمع نيشلەر؟

(سودا گر نك ۱۷۲۵۰ صوم آچه سي بولغان، بر نچی بلن ۳۲۲ صوم فائده ايتكان،

۳۱۱
۷۸
۷۸
۷۸

۱) ۷۸
۲) ۷۸
۳) ۷۸
۴) ۷۸
۵) ۷۸
۶) ۷۸
۷) ۷۸
۸) ۷۸
۹) ۷۸
۱۰) ۷۸

۱۱) ۷۸
۱۲) ۷۸
۱۳) ۷۸
۱۴) ۷۸
۱۵) ۷۸
۱۶) ۷۸
۱۷) ۷۸
۱۸) ۷۸
۱۹) ۷۸
۲۰) ۷۸

صوب

۱) ۷۸
۲) ۷۸
۳) ۷۸
۴) ۷۸
۵) ۷۸
۶) ۷۸
۷) ۷۸
۸) ۷۸
۹) ۷۸
۱۰) ۷۸
۱۱) ۷۸
۱۲) ۷۸
۱۳) ۷۸
۱۴) ۷۸
۱۵) ۷۸
۱۶) ۷۸
۱۷) ۷۸
۱۸) ۷۸
۱۹) ۷۸
۲۰) ۷۸

ضربلری جمع فیلونور: ۳ بوز ۳ = ۹ بوز؛ ۸ دیسته ۳ = ۲۴ دیسته
 = ۲ بوز ۴ دیسته؛ ۲ برلر ۳ = ۶ برلر؛ ۹ بوز گه ۲ بوز قوشلسه ۱۱ بوز
 ۱۱ بوز گه ۴ دیسته قوشلسه ۱۱؛ آکا دخی ۶ برلر قوشلسه ۱۱۴۶ بولوب
 ۳۸۲ = ۱۱۴۶ بولا ایکان. طده اصل تیموشلی قاعده اوشبور هوشچه بولسه ده
 ییکلک ایچون توبه نده گی ره و ضرب فیلونور: اول برلر خانه سنده گی ۲ نی ۳ گه
 * ۳۸۲ ضرب فیلونوب صر آستینه حاصل ضرب بولغان ۶ نی یازیلور؛ ینده
 ۴۳ دیسته لر خانه سندا، ۳ گه ضرب ایتولسه، ۲۴ دیسته یعنی ۲ بوز،
 ۱۱۴۶ ۴ دیسته حاصل بولکه دیسته لر نی کور سه تکان ۴، صرق آستنده
 اونلر خانه سینه یازیلوب یوزل کور سه تکان ۲، کولکده (یاخود چیتکه یازیلوب)
 طوتلور؛ صوگره یوزلر خانه ساگی ۳ نی ۳ گه ضرب فیلونورده حاصل ضرب
 بولغان ۹ گه کولکده طولغان ۲ قوشلور، حاصل جمع بولغان ۱۱ انک اوک یاقلاغی
 اسی (بوز بولدیغی ایچون) یوز خانه سینه، صول یاقده غی اسی (اون بوز) = ک
 بولدیغی ایچون) مکلر خانه سینه یلور.

مثاللر:

۲۸۱۲۵۶۰۰	۲۸۱۲۵۴۰(۱۳۹	۲۸۱۲۳۴۰	۲۸۱۰۵(۱۳۷	۲۸۱۲۵(۱۳۶
۳۸۱۰۶۴۲۱	۳۸۲۲۷۰۹	۳۸۲۳۴۰	۳۸۳۰۷	۳۸۲۴۶
۴۸۱۰۱۶۰۹(۱۴۱	۴۸۱۲۰۲۴	۴۸۱۷۱۹	۴۸۳۰۹	۴۸۳۱۷
۵۸۱۴۰۰۰۷	۵۸۲۵۰۴۶	۵۸۲۱۵۰	۵۸۴۰۰	۵۸۱۶۵
۶۸۲۲۳۳۹	۶۸۳۰۰۷۵	۶۸۱۲۳۰	۶۸۶۰۱	۶۸۲۷۶
۳۸۱۰۶۴۴۱	۷۸۱۹۰۰۷(۱۴۰	۷۸۳۵۹۲	۷۸۳۰۹	۷۸۱۵۱
۸۸۲۱۳۰۰۵	۸۸۱۷۰۰۹	۸۸۱۷۲۸	۸۸۵۴۰	۸۸۳۱۲
	۹۸۲۳۰۰۴	۹۸۲۳۰۰۴	۹۸۳۰۴	۹۸۴۱۹

۲) ۶۴۷ نی ۱۰ گه ضرب ایه ایچون ۶۴۷ نك هر خانه سی ۱۰ مرتبه تکرار
 ایتولوب حاصللری جمع فیلونور: «۲» «۱۰» مرتبه تکرار ایتولسه یعنی «۷»
 «۱۰» مرتبه جمع ایتولسه ۱۰ بولا؛ ینده ۳ دیسته ۱۰ مرتبه تکرار ایتولسه ۳۰۰
 بولا؛ دخی ۶ بوز ۱۰ مرتبه تکرار ایتولسه ۶۰۰۰ بولا. ایندی بو حاصللری جمع
 ایتولسه: ۶۰۰۰ + ۳۰۰ + ۳۰ = ۶۳۷۰ یعنی ۱۰۸۶۳۷ = ۶۴۷۰ بولا ایکان. بونده
 کورینه: مضروب بولغان ۱۷ انک رلری برده اوز گه رمدی فقط اوک طرفینه بر
 صفر غنه آرتدی. بوندن آکلاش اگور عددنی ۱۰ گه ضرب ایتماک لازم بولسه،
 اول عددنک اوک طرفینه بر صفر یازارغه تیموش ایکان. اوشنداق ۷۲۸
 ۱۰۰ گه ضرب ایتهر گه کبرک بولسه ینده دخی هر خانه نده گی رقم لری ۱۰۰
 تکرار ایتولوب حاصللری جمع فیلونور: «۸» ۱۰۰ مرتبه تکرار ایتولسه ۱۰۰

اگرچه اینها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند

اینها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند

اینها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند

اینها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند

اینها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند

اینها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند و بعضی از آنها در بعضی موارد با هم تفاوت دارند

خانەسى اونلار خانەسى طوغرىسىنى، يوزلر حاصل ضربىنىڭ بىرىنچى خانەسى يوزلر خانەسى
طوغرىسىنى يازىلور دە، حاصل ضربلر جمع قىلىنور، مىثال ۶۶۵نى ۲۲۵ گە ضرب ايتەر
ايچون اولگى رەۋشە آستلى اوستلى ايتوب يازىلور: اول مضر وب فيەنڭ بىرلر

$$\begin{array}{r}
 \times 665 \\
 225 \\
 \hline
 3325 \\
 + 1330 \\
 1330 \\
 \hline
 149625
 \end{array}$$

خانەسندە گى ۵ گە مضر وبىنى ضرب قىلونور: $25 = 5 \times 5$ بولوب
بىرلر خانەسندە گى ۵نى صىزق آستىنە و ۲نى كوڭلەدە طوتلور.
بىنە شولوق ۵ گە ۶نى ضرب قىلونوب: $30 = 5 \times 6$ ، كوڭلەدە گى
۲ قوشلسە ۳۲ بولوب ۲سى اونلر خانەسىنى يازىلور، ۳سى

بىنە كوڭلەدە قالور. شولوق ۵ گە يوزلر خانەسندە گى ۶نى ضرب ايتوب:
 $30 = 5 \times 6$ كوڭلەدە گى ۳ قوشلسە ۳۳ بولور؛ اولگى ۳سى يوزلر خانەسىنىڭ
۳سى مڭلر خانەسىنى يازىلور. بىنە مضر وب فيەنڭ اونلر خانەسندە گى ۲ گە
مضر وبىنىڭ بىرلر خانەسندە گى ۵نى ضرب ايتوب، $10 = 2 \times 5$ ، حاصل ضربىنىڭ
اولگى حاصل ضربىنىڭ اونلر خانەسىنىڭ آستىنە يازىلور و «۱»سى كوڭلەدە طوتلور.
شولوق ۲ گە اونلر خانەسندە گى ۶نى ضرب ايتوب: $12 = 2 \times 6$ ، كوڭلەدە گى «۱»
قوشلسە ۱۳ بولا. بونڭ ۳سى يوزلر خانەسىنى يازىلور، بىرى كوڭلەدە طوتلور، بىنە شولوق
۲ گە يوزلر خانەسندە گى ۶نى ضرب ايتوب: $12 \times 2 = 24$ ، حاصل ضربى بىنە كوڭلەدە گى ۱

قوشلسە، ۱۳ بولور، بونڭ «۳»سى دىكى مڭلر خانەسىنىڭ «۱»سى اون مڭلر خانەسىنى
يازىلور. ايك صوكرە مضر وب فيەنڭ يوزلر خانەسندە گى ۲ گە مضر وبىنى ضرب
ايتولوب حاصل ضربىنىڭ بىرلرى اوز اوستىندە گى حاصلنىڭ يوزلر خانەسى
آستىنە يازىلور قالغانلرى دىكى صوڭقى خانەلر آستىنە يازىلورلر.
اگر مضر وب فيەنڭ اورطەسندە صفرلر بولسە، صىزغە ضرب ايتوب طور ولماز بلكە

$$\begin{array}{r}
 \times 873 \\
 405 \\
 \hline
 4365 \\
 + 3492 \\
 \hline
 353565
 \end{array}$$

صفر ايچون تىپوشلى خانەسىنى بوش قالدروب، آندىن صوڭقى خانە گە
صىزغە ضرب قىلىنور، مىثال ۸۷۳نى ۴۰۵ گە ضرب
ايتسەك: اول ۵نىڭ حاصل ضربى بولغان ۴۳۶۵ صىزق آستىنە يازىلور ۵دىن
صوڭقى صىزغە ضرب ايتولوب طور ولماز، طوغرى ۴ گە ضرب

ايتولور دە، صفر ايچون حاصل ضربىنىڭ اونلر خانەسى بوش قالدروب ۵نىڭ حاصل
ضربى بولغان ۳۴۹۲ نڭ بىرلر خانەسندە گى ۲سى، يوزلر خانەسندە گى ۳ آستىنە
وباشقىلر بىدە آندىن صوڭقى اورنىلرغە يازىلور و حاصل ضربىرى جمع قىلونسە،
۳۵۳۵۶۵ عددى حاصل بولور.

اگر مضر وبىلر نڭ ھەر ايكىسىنىڭ اوڭ طرفلرندە صفرلر بولسە، اوڭ طرفىدىكى
صفرلر طاشلانوب، قالغان رقملر ضرب قىلىنور دە، حاصل ضربىنىڭ اوڭ طرفىدە مضر وبىلر
طاشلانغان صفرلر يازىلور. مىثال ۲۸۰۰نى ۳۶۰ گە ضرب ايتەر گە كىرەك بولسە،
مضر وبىلر دە بولغان اوچ صىزغە قالدروب ۲۸ بىلەن ۳۶نى ضرب قىلونور و حاصل

Handwritten header at the top of the page, partially illegible due to bleed-through.

Handwritten text in Persian script, likely a list or table of numbers.

۷۰۳۶	۸۷۰۶۱۸۰۷۸	۷۰۰۲۰۰۰
۰۱۱۸۰۶	۱۷۰۶۳۱۸۰۷۸	۷۰۰۲۰۰۰
۷۰۰۳۱	۰۷۰۶۳۱۸۰۷۸	۳۰۰۳۳۰۰
۷۰۰۳۱	۳۷۰۶۳۱۸۰۷۸	۷۰۰۳۳۰۰
۷۰۰۳۱	۷۰۰۶۳۱۸۰۷۸	۷۰۰۳۳۰۰
۷۰۰۳۱	۰۷۰۶۳۱۸۰۷۸	۷۰۰۳۳۰۰

۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱

Handwritten word, possibly "مثال" (Example).

۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱
۷۰۰۳۱	۷۰۰۳۱

Handwritten text describing a calculation or example.

$$\begin{array}{r} ۷۰۰۳۱ \\ + ۳۷ \\ \hline ۷۰۰۶۸ \\ \times ۲۷ \\ \hline \end{array}$$

۹ آلتسه ۶۳ قالا؛ ۶۳ دن ۹ آلتسه ۵۴ قالا؛ ۹ آلتسه ۴۵ قالا؛ ۴۵ دن ۹ آلتسه ۳۶ قالا؛ ۳۶ دن ۹ آلتسه ۲۷ قالا؛ ۲۷ دن ۹ آلتسه ۱۸ قالا؛ ۱۸ دن ۹ آلتسه ۹ قالا؛ ۹ دن ۹ آلتسه (۰) قالا. بومثالده ۷۲ نى ۹ مرتبه طرح قىلىندى؛ ن آكلاشله كه ۷۲ ايچنده ۸ مرتبه ۹ بار يعنى: $9 \times 8 = 72$ ايكان. بوسورتده قىلوده مقسومناك مقسوم عليه دن نيچه مرتبه زوبولديغى وياخود مقسومده مقسوم عليه باراغى بلنور.

: بوندای مقسوم عليه و خارج قسمتى برگنه خانەلى بولغا عددلرناك تقسيمى ضرب جدولى سايه كوكلەن اجرا قىلنور. مذكور ايكي اصولنى شاكردلراخشي آكلارغه تيموشلى چونكه عددلرناك تقسيمى اوشبو ايكي اصولغه بنا قىلنمشدر.

تقسيم عملياتى توبه نده گى رهوشلى اجرا يىلنورغه تيموشلى:

۴۸ نى ۴ گه تقسيم قىلورغه كيرهك بولسه، ايٹ او ديسته لرنى كورسه تكان ۴ نى تقسيم قىلونه و «۱» ديسته چغار. آنك صوكنده براخانە سنده گى ۸ نى ۴ گه بولنه ده «۲» چغا، «۱» ديسته گه «۲» قوشلسه ۱۲ لا ديمك $48 : 4 = 12$ بولا. اكر ۵۷ نى ۳ گه تقسيم قىلورغه تيموش بولسه، اي ديسته لرنى «۳» گه تقسيم ور؛ ۵، ۳ گه تماما تقسيم قىلونايدىغندن «۳» ديتەسى ۳ گه تقسيم قىلنورده ديسته چغار؛ قالغان ۲ ديستهسى برلر گه وافلانوب، برلر خانە سنده گى ۷ گه ده ۲۷ حاصل بولا. ۲۷ نى ۳ گه بولنسه ۹ چغا، اولكى خارج قسمت بولغان «۱» نه گه قوشلسه ۱۹ بولا. ديمك، $57 : 3 = 19$ بولا ايكان. بومثالردن آكلاشله: بوم قىلغانده مقسومناك صول طرفندن باشلارغه كيرهك، اكر صول طرفده غى تمام بوم قىلونايسه، قالغانى وافلانوب اوزينك اوڭ طرفده غى خانە گه قوشلوب تقسيم ورغه كيرهك ايكان.

مده دورت احتمال باردور: (۱) كوب خانەلى عددلرناك بر خانەلى عددلر گه بومى. (۲) كوب خانەلى عددلرناك واحد بلەن صفرلار دن مركب بولغان عددلر گه بومى. (۳) كوب خانەلى عددلرناك صفرلر بلەن برگنه ذى قيمت بولغان رقم دن بولغان عددلر گه تقسيمى. (۴) كوب خانەلى عددلرناك بر برسینه تقسيمى. اكر ۶۴۸ نى ۲ گه تقسيم ايتەر گه تيموشلى بولسه ۶۴۸ نك اوڭ طرفينه شول تقسيم اشارتى يازيلور وآنك اوستينه مقسوم عليه بولغان ۲ يازيلور شول رهوشچه:

۶	۴	۸	۲
۶	۴	۸	$2 + 4 = 32$
۰	۰	۰	۳
۰	۰	۰	۲
۰	۰	۰	۲
۰	۰	۰	۲
۰	۰	۰	۲

ره تقسيم گه كرشلور: ايٹ اولوم عليه بولغان ۲ گه، يوزلرنى سە تكان ۶ نى بولنورده خارج قسمت ن «۳» يوز نى مقسوم عليه آستينه لور؛ خارج قسمت بلەن مقسوم

بولغان «۶ يوز» نى مقسومەگى «۶ يوز» آستىنە يازوب طرح ايتولور؛ ۶
 ۶نى طرح قىلغاندە ھېچ نە قالمادىغىدىن ۴ دىستەنى مقسوم عليه بولغان ۲
 بولنوردە خارج قسمت بولغى ۲ دىستەنى اولگى خارج قسمت بولغان «۳ يوز» نە
 اوڭ طرفىنە (آراغە بر جمع اشار قىلوب) يازيلور؛ بو خارج قسمتنى دە مقسوم عليه
 ضرب ايتوب مقسومەگى ۲ دىستەنڭ آستىنە يازوب طرح ايتولور. بويۇ
 دغى دىستەلردن بر نرسەد قالمادىغىدىن برلر خانەسندەگى ۸ نى ۲ گە تقسيم
 ايتولوب خارج قسمت بولغى ۴، اولگى خارج قسمت بولغان ۲ دىستەنڭ اوڭ
 طرفىنە يازيلور دە مقسومەگە گە ضرب ايتولوب حاصل ضرب بولغان ۸، مقسومەگى
 ۸ دن طرح ايتولور. سوڭرە خارج قسمت بولغان «۳ يوز»، ۲ دىستە ۴ نى جمع
 ايتولسە = ۳۲۴ بولوب خارج قسمت نڭ ۳۲۴ بولدىغى كورلور. اگر ۵۴۳۲ نى ۴ گە
 تقسيم ايتەر گە كىرەك بولسە اولگى مثال دەگى كىي يازيلور:

$$\begin{array}{r}
 ۵'۴'۰۲'۰ \\
 \hline
 ۴ \\
 \hline
 ۱۴ \\
 \hline
 ۱۲ \\
 \hline
 ۰۲۳ \\
 \hline
 ۰۲۰ \\
 \hline
 ۰۳۲ \\
 \hline
 ۰۳۲ \\
 \hline
 ۰۰
 \end{array}$$

سوڭرە مقسومەنڭ صول طرفىدىن سېمگە كىرشلور:
 اول صول طرفەدغى بر خانە ۴ گە تقسيم قىلورغە
 پېتىدىگىدىن علامت مفرزە (،) بن اوست طرفىدىن
 آيرلور، ۵ مگى ۴ گە بولسە «۱» چغار بو
 «۱» نى مقسوم عليه نڭ آستىنە يازيلوب آنڭ
 بلەن ضرب ايتولور دە حاصل ضرب بولغان «۴
 مڭ» مقسومەگى «۵ مڭ» دە طرح ايتولور.
 حاصل طرح بولغان «۱ مڭ» ۴ گە تقسيم

قىلور نەمادىغىدىن بوقار يەدغى نى علامت مفرزە بلەن آيرلوب «۱» نڭ اوڭ طرفىنە
 توشورلور ايمىدى ۱۴ نى ۴ گە تقسيم ايتولوب خارج قسمت بولغان ۳، اولگى خارج
 قسمت بولغان «۱» نڭ اوڭ طرفىنە يازيلور (۱، مڭلر خارج قسمتى؛ ۳، يوزلر خارج
 قسمتى بولدىغىدىن آراغە جمع اشترتى قىلماسەدە ضرب يوق) و مقسوم عليه بولغان ۴ بلەن
 ضرب اولنوب حاصل ضربىنى مقسومەگى ۱۴ آستىنە يازوب طرح قىلور نور. حاصل
 طرح بولغان ۲، دغى ۴ گە تقسيم قىلور نەمادىغىدىن بوقار يەدغى ۳ نى علامت مفرزە
 بلەن آيروب ۲ نڭ اوڭ طرفىنە توشورلور سوڭرە ۲۳ نى ۴ گە تقسيم ايتولسە ۵ چغار دە
 اولگى خارج قسمت بولغان ۳ نڭ اوڭ ياغىنە يازيلور دە ۴ بلەن ضرب ايتوب
 حاصل ضربىنى ۲۳ نڭ آستىنە يازوب يەنە طرح قىلور نور، حاصل طرح بولغان ۳ نڭ
 يانېتە ۲ توشوروب ۳۲ نى دغى ۴ گە تقسيم ايتولسە ۸ چغار بو ۸ نى دغى ۴ بلەن
 ضرب ايتوب حاصل ضرب بولغان ۳۲ نى ۳۲ دن طرح ايتولسە صفر قالا؛ بوندىن
 آڭلاشلا: ۵۴۳۲ نى ۴ گە تقسيم ايتولسە، تمام بولنوب ۱۳۵۸ چقا ايكان. اگە

اظر فدن تقسیمگه کرشلور «۲ مک» نی ۵ گه تقسیم
 ه مک چقمایه چق بولدیغندن «۲ مک» نی اول
 گه وافلانوب، یوزلر خانه سنده بولغان ۳ بلون
 رر واصل بولغان «۲۳ یوز» علامت مفروزه
 یرلوب ۵ گه تقسیم ایتولور، خارج قسمت بولغان
 سوم علیه آستینه یازیلوب آکارغه ضرب

$$\begin{array}{r} ۲۰۰۰۰۰ \\ ۲۰ \overline{) ۴۷۴} \\ \underline{۳۷} \\ ۳۵ \\ \underline{۲۲} \\ ۲۰ \\ \underline{۲} \end{array}$$

قانندن صوڭ حاصل ضرب ۲۳ دن طرح فیلونور. قالغان ۳ یانینه اونلر
 سنده گی ۷ توشورلوب ینه ۵ گه تقسیم ایتولور؛ خارج قسمت بولغان ۷، ۴ نڭ
 طرفینه یازیلوب ۵ گه ضرب فیلونقانندن صوڭ حاصل ضرب ۳۷ دن طرح
 ور، حاصل طرح بولغان ۲ یانینه اوستده گی ۲ توشورلوب ۲۲ نی ۵ گه تقسیم ایتولور،
 ج قسمت بولغان ۴، ۵ گه ضرب فیلونقانندن صوڭ ۲۲ دن طرح ایتولور. بونده
 ن ۲ نی ۵ گه تقسیم قیباو ممکن بولمادیغندن واوستنده توشورر گه ده رقم بولمادیغندن،
 کوینچه فالور وشول ۲ گه «کسر» یاخود «باقی» دیورلر. اگر ۴۰۰ نی ۲ گه
 بم ایتهر گه کیرهك بولسه، ینه اولده گیچه یازیلور:

یوزلر خانه سنده گی ۴ نی علامت مفروزه بلن آیرلورده
 ه تقسیم قیلنور خارج قسمتنی مقسوم علیه گه ضرب
 ب حاصل ضرب بولغان ۴، مقسومه گی ۴ آستینه یازیلوب
 ح ایتولور ۴، ۲ گه تماما تقسیم قیلنوب بتدگندن قالغان ایسکی صفر، خارج قسمت
 فان ۲ نڭ اوڭ طرفینه یازیلورده ۲۰۰ بولور. اگر ۶۴۲ نی ۶ غه تقسیم ایتهر گه
 کیرهك بولسه، اولده گیچه یازغاندن صوڭ:

ل طرفده غی ۶ نی ۶ غه تقسیم ایتولور؛ صوڭره فالغان ۴
 دی ۶ غه تقسیم قیلنمادیغندن، اونلر خانه سنده خارج
 بت بولمادیغینه اشرت ایچون ۲ نی توشورودن اول
 ج قسمت نڭ اوڭ طرفینه بر صفر قویلور، آندن صوڭ ۴۲ نی ۶ غه تقسیم ایتولور.
 میه: ایڭ صوڭره توشورلگان عدد تقسیم قیلورغه بیتمه سه؛ خارج قسمتنڭ اوڭ طرفینه بر صفر قویلورده
 یم قیلوننی قالغان عدد، باقی بولور مثلا ۹۶ نی ۹ غه تقسیم قیلغانده:

گھی تقسیم قیلوننه چق ۶ عددی ۹ غه بولنمادیگندن، اورنینه صفر
 بلورده خارج قسمت ۱۰ بولور.

$$\begin{array}{r} ۹۶ \\ ۹ \overline{) ۹} \\ \underline{۹} \\ ۰ \end{array}$$

مثاللو:

۸ : ۱۶۸	۵ : ۲۷۰	۳ : ۶۳۹	۶ : ۶۴۲	۳ : ۶۶۳	۲ : ۲۶۴ (۲۰)
۲ : ۸۸۴	۵ : ۳۱۵	۴ : ۵۱۶	۴ : ۲۴۴	۴ : ۱۵۶	۲ : ۴۸۲

۷:۳۷۱	۶:۲۴۶	۴:۲۸۴	۲:۹۷۲	۳:۸۱۶	۴:۲۰۸
۶:۴۶۸	۶:۹۳۶	۵:۹۹۰	۵:۴۶۵	۳:۵۴۹	۵:۶۸۵
۸:۱۷۶	۷:۲۹۴	۶:۶۱۸	۵:۳۴۰	۷:۱۴۷	۵:۳۹۰
۶:۸۰۴	۷:۵۰۴	۷:۲۳۸	۸:۴۸۸	۷:۷۲۸	۶:۳۶۶
۷:۵۱۸	۶:۳۳۶	۷:۱۷۵	۸:۶۶۴	۸:۴۱۶	۶:۵۰۴ (۲۰۹)
۸:۳۵۲	۷:۲۹۴	۸:۲۵۶	۷:۱۸۹	۴:۳۲۸	۸:۸۲۴
۹:۹۴۵	۷:۵۰۴	۹:۳۸۷	۹:۲۸۸	۵:۵۲۵	۲:۶۰۴
۴:۶۸۰ (۲۱۳)		۴:۵۴۰ (۲۱۲)		۲:۸۹۸ (۲۱۰)	

۷: ۲۳۴۳۷۱	۳: ۱۲۶۱۲	۷: ۵۶۴۹	۲: ۱۷۳۳۴ (۲۱۴)
۸: ۱۷۶۰۰۰	۳: ۲۵۰۳۶	۸: ۴۱۱۲	۳: ۴۵۶۰
۸: ۳۵۲۴۱۶	۴: ۸۴۰۰۰	۸: ۲۲۴۰	۲: ۶۰۳۳
۹: ۸۱۰۵۴۹	۵: ۳۷۰۰۵	۹: ۹۸۱۰	۳: ۹۱۵۳
۳: ۱۹۲۰۰۰	۴: ۲۰۰۴۸	۹: ۵۴۹۹	۴: ۸۴۸۰
۵: ۷۴۰۷۹۹۵	۵: ۲۸۶۱۰	۶: ۱۱۴۶	۵: ۲۷۴۰
۶: ۱۵۰۹۶۱۲۶	۶: ۶۴۲۵۰۴	۶: ۴۲۱۸	۶: ۶۵۸۲
۷: ۲۸۰۰۰۲۹۴	۸: ۶۱۸۰۰۰	۲: ۱۲۵۴۰ (۲۱۶)	۴: ۵۳۲۴
۸: ۶۴۳۳۶۰۷۲	۷: ۱۴۷۲۳۸ (۲۱۷)	۲: ۲۴۷۰۰	۷: ۲۱۰۰ (۲۱۵)

(۲) ۱۰ نی ۱۰ غه بولمک آنی ۱۰ مرتبه کیموتمک دیمک بولد یغندن ۱۰ نی ۱۰ غه بولگانده اچفا شولایوق ۱۰ نی ۱۰ غه بولگانده ۱۰ چفا و ۱۰۰۰ نی ۱۰ غه بولگانده ۱۰۰ چقاد. اگر ۲۴۶۳ نی ۱۰ غه بولر که کیرهک بولسه، (حاضرگی تقسیمز که بنا ۱۰ مرتبه کیموتور که تیوش بولد یغندن) مقسومک گی ۲۰۰۰ نی ۱۰ غه بولنسه ۲۰۰ و شونک هی ۴۰۰ نی ۱۰ غه بولنسه ۴۰ و ۶۰ نی ۱۰ غه بولنسه ۶ بولوب ۳ بولننه دیگندن باقی بولور. دیمک: ۲۴۶۳: ۱۰ = ۲۰۰ + ۴۰ + ۶ = ۲۴۶، باقی = ۳ بولور. بو مثالدن کور یله: بر عددنی ۱۰ غه تقسیم قیاهق ایچون، اولک طرفدن بر خانهسی آیر ولوب آلونه و آیر ولغاننک صول طرفنده قالغان عدد خارج قسمت، آیر ولوب آلونغان عدد باقی یا خود کسر بولور. مثلا ۴۲۶۹: ۱۰ = ۴۲۶ باقی = ۹ اوشنداق ۳۶۸۴۵ نی ۱۰۰ گه تقسیم ایته گه کیرهک بولسه، (بو اورنده ۱۰۰ مرتبه کیموتور که تیوش بولد یغندن) ۳۰۰۰۰ نی ۱۰۰ گه بولنورده ۳۰۰ چفار؛ ۶۰۰۰ نی ۱۰۰ گه بولنسه، ۶۰ چفار؛ ۸۰۰ نی ۱۰۰ گه بولنسه، ۸ چفار؛ ۴۵ نی ۱۰۰ گه بولو ممکن بولمادیغندن کسر بولور. دیمک: ۳۶۸۴۵: ۱۰۰ = ۳۰۰ + ۶۰ + ۸ = ۳۶۸، باقی = ۴۵ بولور.

قاعدہ: کوب خانہ لی عددلر نی واحد بلن صفر دن مرکب بولغان عددلر که تقسیم ایتهر ایچون، مقسومنک اولک طرفندن مقسوم علیه ده بولغان صفرلر قدر خانہ آیرلوب آلنور، بوسی کسر بولورده صول طرفده قالغانی خارج قسمت بولور. **اخطار:** اگر مقسومنک اولک طرفده مقسوم علیه ده گی صفرلرغه قاراب آیرلغان رقمه «صفرلر» بولسه، مقسومنک مقسوم علیه ده که تمام بولنوب کسر قالغاننی بلدرر مثلا ۳۸۰۰۰ = ۱۰۰۰ = ۳۸۰ کبی

مثاللر:

۱۰۰:۳۰۰ (۲۲۱)	۱۰۰:۱۵۲۰۰۰ (۲۲۰)	۱۰:۷۸۱۰ (۲۱۹)	۱۰:۱۵۰ ()
۱۰۰:۶۰۰	۱۰۰:۶۷۳۸۰۰	۱۰:۵۸۵۰	۱۰:۲۴۰
۱۰۰:۲۴۰۰	۱۰۰:۷۰۵۰۰۰	۱۰:۱۲۳۸۰	۱۰:۳۷۰
۱۰۰:۲۷۰۰	۱۰۰:۲۰۰	۱۰:۲۹۴۰۰	۱۰:۸۵۰
۱۰۰:۵۹۰۰	۱۰۰:۷۰۰	۱۰:۱۵۴۹۳۰	۱۰:۹۱۰
۱۰۰:۷۲۰۰	۱۰۰:۵۰۰	۱۰:۲۸۳۵۱۰	۱۰:۷۲۰
۱۰۰:۶۳۰۰	۱۰۰:۸۰۰	۱۰:۱۷۴۴۰۰	۱۰:۵۶۴۰
۱۰۰:۴۸۰۰	۱۰۰:۹۰۰	۱۰:۳۵۰۴۸۰	۱۰:۲۷۸۰
۱۰۰:۶۱۰۰	۱۰۰:۴۰۰	۱۰:۱۴۱۵۴۰	۱۰:۳۶۰

گر ۹۶۵۸ نی ۴۰ غه تقسیم ایتەر گه کیر هك بولسه، (۴۰) =
 (۱۰) بولدیغندن ۹۶۵۸ نی اول ۱۰ غه بولنسه: ۹۶۵۸:
 ۹۶۵۸ باقی = ۸ بولور صوگره خارج قسمت بولغان ۹۶۵ نی
 ۳ گه شول صورتده بولنورده: ازله دکمز | ۹۰۶۰۵ |
 خارج قسمت ۲۴۱ بولور؛ اولده برلر | ۸ |
 خانه سندن ۸ کسر قالمش ایدی بونده | ۱۶ |
 | ۱۶ |
 | ۰۰۵ |
 | ۴ |
 | ۱ |

دخی اونلر خانه سندن «۱» کسر قالدی (چونکه ۱، ۵ دن ۴ ی
 طرح قیلاننده قالدی حالبوکه ۵، اصل مقسومه اونلر خانه سنده ایدی)
 اولگی ۸ بلهن ۱۰ قوشولسه، ۱۸ بولوب باقی بولور.

اگر ۹۷۲۰ نی ۳۰ غه تقسیم ایتەر گه کیر هك بولسه، (۳۰ = ۱۰ x ۳) بولدیغندن
 نی اول ۱۰ غه بولنورده: ۹۷۲۰:۱۰ = ۹۷۲ بولور و خارج قسمت بولغان ۹۷۲
 بولنسه: ۹۷۲:۳۰ = ۳۲۴ بولوب ازله دکمز خارج قسمت ۳۲۴ بولور.
قاعدده: کوب خانهلی عدلر نی صفرلر بلهن بوگنه ذی قیمت بولغان
 ن مرکب بولغان عدلر گه تقسیم ایتمک ایچون اول مقسومناک اولک
 ن مقسوم علیه ده بولغان صفرلر قدر خانه آیرلور وصول طرفده
 ن عدد مقسوم علیه ده قالغان ذی قیمت رقمگه بولونور.

مثاللر:

۲۰۰ : ۲۰۰ (rrr)	۸۰ : ۴۱۱۲۰ (rrv)	۵۰ : ۲۵۰۰	۸۰ : ۵۶۰	۲۰ : ۲۶
۲۰۰ : ۸۰۰	۹۰ : ۵۴۹۹۰	۶۰ : ۴۶۸۰	۸۰ : ۳۲۰	۲۰ : ۳۴
۳۰۰ : ۹۰۰	۲۰ : ۲۸۶۶۲۰	۷۰ : ۵۱۸۰	۹۰ : ۲۷۰	۳۰ : ۲۶
۵۰۰ : ۱۰۰۰	۵۰ : ۱۷۲۱۵۰	۸۰ : ۵۳۶۰ (rrr)	۹۰ : ۴۵۰	۳۰ : ۵۴
۵۰۰ : ۷۰۰۰	۶۰ : ۹۶۰۱۸۰	۲۰ : ۱۰۸۲۰	۶۰ : ۳۶۰	۳۰ : ۲۱
۴۰۰ : ۲۴۸۰۰	۹۰ : ۲۷۰۸۱۰	۳۰ : ۱۵۵۴۰	۵۰ : ۵۰۰	۴۰ : ۴۸
۳۰۰ : ۴۶۵۰۰	۳۰ : ۶۴۰۵۶۰ (rrr)	۴۰ : ۴۳۲۸۰	۲۰ : ۲۳۰۰ (rrr)	۵۰ : ۸۵
۷۰۰ : ۷۳۰۱۰۰	۷۰ : ۵۶۰۴۱۰۰	۵۰ : ۲۶۳۵۰	۳۰ : ۵۷۰۰	۶۰ : ۴۲
۲۰۰۰ : ۴۰۰۰	۸۰ : ۸۱۶۰۵۶۰	۶۰ : ۹۳۶۶۰	۳۰ : ۳۶۰۰	۷۰ : ۴۹
۴۰۰۰ : ۱۶۰۰۰	۹۰ : ۴۶۸۸۹۱۰	۷۰ : ۵۶۴۹۰	۴۰ : ۴۸۰۰	۷۰ : ۵۶

۸۸۸ : ۲۷۰۰۰
 ۰۰۰ : ۱۵۵۰۰۰
 ۰۰۰ : ۸۴۰۰۰۰
 ۰۰۰ : ۱۲۰۰۰
 ۰۰۰۰ : ۵۵۰۰۰۰۰
 ۰۰۰۰ : ۱۱۰۰۰۰۰

۱۲۵ گەر ۳۱۷۵ نى ۲۵ گە تەقسىم ايتەچك بولسەق، اولك گى
 كىنى مەقسومنىڭ اولك طرفىنە تەقسىم اشارتى باز لوب مەقسوم
 ۳۱۷۵ | ۲۵
 — ۳۱۷۵
 ۲۵
 — ۶۷

مەقسوم ەلىيەدە بولغان خانەلەر قەدر علامەت مەفرزە ايله آير لور
 آير لغان ۳۱ دە نېچە ۲۵ بولدىغى قارالور ۳۱ اچىندە بىر گنە ۲۵
 بولدىغىن ۲۵ نىڭ آستىنە «۱» باز لور دە ۲۵ گە ضرب قىلونور

۵۰
 — ۱۷ ۵
 — ۱۷ ۵
 ۰۰۰

وحاصل ضرب بولغان ۲۵ نى ۳۱ دن طرح قىلونور؛ حاصل طرح بولغان ۶ نى ۲۵ گە
 تەقسىم ايتو مەكن بولمادىغىن اولك طرفىنە اولەر خانەسندە گى ۷ توشور لور؛ يەنە
 حاصل بولغان ۶۷ دە نېچە ۲۵ بولدىغى قارالور ۶۷ اچىندە ۲ گنە ۲۵ بولدىغىن
 اولك گى خارج قىسمەت بولغان «۱» نىڭ اولك طرفىنە ۲ باز يلوب ۲۵ بلەن ضرب
 قىلونور حاصل ضرب بولغان ۵۰ نى ۶۷ دن طرح قىلونور. سوڭرە ۱۷ نىڭ اولك طرفىنە
 يوقار يەنە ۵ توشور لوب ۱۷۵ دە نېچە ۲۵ بولدىغى قارالور ۱۷۵ اچىندە ۷ مرتبە
 بولدىغىن ۷ نى اولك گى خارج قىسمەت بولغان ۱۲ نىڭ اولك طرفىنە بازوب ۲۵ گە
 ضرب قىلونور. حاصل ضرب بولغان ۱۷۵ نى ۱۷۵ دن طرح قىلونور دىمەك ۳۱۷۵:

۱۲۷۵ | ۱۵
 — ۱۲۰
 ۷ ۵
 ۷ ۵
 ۰۰۰

۱۲۷=۲۵ بولا ايكان. ۱۲۷۵ نى ۱۵ گە تەقسىم ايتەچك بولسەق، اولدە گىچە باز يلوب
 اگر يوقار يەنە گىچە مەقسومنىڭ سول طرفىنە ايكىگنە خانە آيرلسە،
 ۱۲۷۵ | ۱۵
 — ۱۲۰
 ۷ ۵
 ۷ ۵
 ۰۰۰
 آير لور ۱۲۷ دە نېچە ۱۵ بولدىغى قارالور ۱۲۷ اچىندە ۱۵، ۸
 مرتبە بولدىغىن مەقسوم ەلىيە نىڭ آستىنە بازوب ۱۵ گە ضرب
 قىلونور حاصل ضرب بولغان ۱۲۰ نى ۱۲۷ دن طرح ايتولور سوڭرە حاصل طرح
 بولغان ۷ نىڭ اولك طرفىنە ۵ توشوروب حاصل بولغان ۷۵ دە نېچە ۱۵ بار لىقى قارالور ۷۵ دە

۵ مرتبە ۱۵ بولدىغىن ۸ نىڭ اولك ياغىنە ۵ نى بازوب ۱۵ گە ضرب ايتولور دە حاصل ضرب
 بولغان ۷۵ نى ۷۵ دن طرح ايتولور دىمەك ۱۲۷۵ : ۱۵ = ۸۵ بولا ايكان. ۱۲۷۵ نى ۲۵

۲۵ | ۲۵
 — ۲۵
 ۰۰ ۵۰
 ۰۰ ۵۰
 ۰۰ ۰۰

۲۵ گە تەقسىم ايتەچك بولسەق، يەنە اولك گىچە باز يلوب: اول مەقسومنىڭ سول طرفىنە ايكى
 خانە آيروب ۲۵ نى ۲۵ گە تەقسىم قىلونور خارج قىسمەت «۲» چىچاڭغىن
 مەقسوم ەلىيە آستىنە بىر باز يلوب ضرب ايتولور وحاصل ضرب بولغان
 ۲۵ نى مەقسوم گى ۲۵ دن طرح ايتولور سوڭرە مەقسومنىڭ اولەر خانەسندە گى
 ۵ توشور لور بو توشور لىگان ۵ نى ۲۵ گە بولو مەكن بولمادىغىن خارج
 قىسمەت بولغان «۱» نىڭ اولك ياغىنە بىر صفر قوي لور آندىن سوڭ مەقسومنىڭ بىرلەر خانەسندە گى
 صفر نى ۵ نىڭ اولك ياغىنە توشور لور وحاصل بولغان ۵۰ نى ۲۵ گە بولنور خارج قىسمەت
 ۲ بولچىغىن اولك گى خارج قىسمەت بولغان ۱۰ نىڭ اولك ياغىنە ۲ نى باز يلوب ۲۵ گە
 ضرب قىلونور وحاصل ضرب ۵۰ دن طرح قىلونور دىمەك ۲۵ : ۲۵ = ۱۰۲ بولا ايكان.

بیمیه: اوشبو مثالده كورلديگى كىبى مقسومدىن برخاننه توشورگانده مقسوم عليه گه يتمهسه،
 مون توشورمهسدن اول خار چ قستىنك اولك ياغينه برصفر قويارغه هيچ اونوتماستقه تيشوش،
 گر ۳۵۰۳۵۰۰ و ۳۵۰۰۰ كىبى اولك طرفنده صفرلر بولغان عددلارنى بر برينه
 ايتەرگه كيرهك بولسه، هر ايكسندن مساوى مقدار صفرلر طاشلانور. مذكور
 هر ايكسندن ايكمشهر صفر طاشلانوب قالغان ۳۵۰۳۵ نى ۳۵ گه بولنور ايك
 اول مقسومنىك صول طرفندن ايكى خاننه آيروب ۳۵ گه بولنور و خارج
 $\frac{35}{35}$ قسمت بولغان «۱» نى ۳۵ گه ضرب ايتوب مقسومدىن طرح ايتولور
 صوكره يوزلر خاننه سنده بولغان صفرنى توبه ن توشورلسه ده صفرنى
 بولو ممكن بولماديغندن خارج قسمت بولغان «۱» نك اولك طرفينه
 خارج قسمت بولماديغينه اشارت ايچون برصفر يازيلور.
 اولر خاننه سنده گى ۳ توشورلور، بودغى ۳۵ گه بولنمه ديگندن خارج قسمت
 ۱۰ نك اولك طرفينه دغى برصفر توشورلور، نهايت برلر خاننه سنده گى ۵
 لوب ۳۵ نى ۳۵ گه بولنسه «۱» چقارو خارج قسمت ده ۱۰۰۱ بولور.

ضربنىك ميزانى: اولك ضربنىك درست بولوب بولماديغىنى بلمك ايچون بريول
 تلسه ده تقسيم قىلورغه اويرهنگاندىن صوكن تقسيم واسطه سيله ده بلمك ممكندر. آنك
 حاصل ضربنى مضر و بلردن برسینه تقسيم قىلنور اگر خارج قسمت ۲ چى مضر و بقه
 بولسه، ضربنىك درست بولديغى بلنور. مثلا $12 \times 25 = 300$ بولور، بو
 ك درست بولديغىنى بلمك ايچون حاصل ضرب بولغان ۳۰۰ نى مضر و بلردن
 مثلا ۱۲ گه تقسيم ايتولور خارج قسمت ۲۵ بولسه، ضربنىك درست بولديغى
 بلور: $12 : 300 = 25$ بولديغندن ضرب عملى درست بولوش بولور.

تقسيمىك ميزانى: تقسيمنىك درست بولوب بولماديغىنى بلمك ايچون خارج
 بلن مقسوم عليه نى ضرب ايتولور حاصل ضرب مقسومگه مساوى بولسه، تقسيمنىك
 بولديغى بلنور مثلا $175 : 25 = 7$ بولور بو تقسيمنىك درست بولديغىنى بلمك ايچون
 قسمت بولغان ۷ نى مقسوم عليه بولغان ۲۵ گه ضرب ايتولور: $175 = 7 \times 25$ بولوب حاصل
 بولغان ۱۷۵، مقسومگه مساوى بولديغندن تقسيمنىك درست بولديغى بلنور.

مثاللر:

۶۹:۲۴۸۴۰	۸۳:۲۴۰۷	۱۶:۶۴۴۸ (۳۳۴)	۱۳:۱۸۲ (۲۳۲)	۱۱:۱۲۱ (۱)
۳۹:۷۷۱۴۰	۳۶:۲۷۲۱۶	۱۸:۵۴۷۲	۱۸:۳۴۲	۱۱:۳۴۱
۸۷:۳۴۵۳۹۰	۴۵:۴۲۶۱۵	۲۴:۶۴۳۲	۱۵:۴۶۵	۱۲:۱۲۰
۷۸:۳۰۱۰۸۰ (۳۳۷)	۷۲:۶۵۲۳۲	۲۵:۶۸۷۵	۲۵:۳۷۵	۱۳:۲۶۰
۸۹:۳۰۸۸۳۰	۳۱:۱۹۸۴۰ (۲۳۶)	۱۲:۲۴۱۲	۱۷:۳۷۴	۴۵:۴۵۰
۳۹:۱۴۴۲۱۶	۶۹:۳۰۰۱۵	۴۳:۴۱۷۱ (۲۳۵)	۲۲:۶۸۲ (۲۳۳)	۱۶:۳۲۰ (۱)
۴۸:۲۸۸۳۸۴	۸۱:۴۷۷۹۰	۴۷:۳۹۰۱	۱۴:۱۲۶	۱۸:۵۴۰
۶۵:۳۲۵۵۸۵	۷۹:۳۷۹۲۰	۵۳:۳۸۶۹	۱۸:۷۰۲	۱۷:۴۰۸
۷:۱۷۱۳۹۹	۳۷:۳۵۸۹۰	۶۷:۴۴۸۹	۱۵:۴۵۰۰	۱۶:۳۸۴
۶:۱۱۱۶۹۶	۵۶:۲۶۸۸۰	۲۳:۱۶۷۹	۱۶:۸۰۰۰	۱۲:۱۴۴

۷: ۸۱۹ (۲۴۲)	۱۱۱: ۳۳۳ (۲۴۰)	۷۳: ۲۹۸۵۷۰ (۲۳۹)	۶۸: ۲۷۲۶۱۲ (۲۳۸)
۴: ۶۲۰	۲۲۲: ۶۶۶	۶۲: ۳۵۱۷۲۶	۴۷: ۳۷۶۲۸۲
۵: ۶۱۵	۴۴۴: ۸۸۸	۳۷: ۱۶۹۰۹۰	۷۳: ۲۱۹۵۸۴
۳: ۹۰۴	۱۲۳: ۶۱۵	۴۸: ۱۶۴۴۶۰	۹۷: ۴۳۵۷۲۴
۱۵: ۸۰۵	۲۳۷: ۹۴۸	۵۸: ۲۷۱۳۸۲	۹۶: ۸۶۴۳۸۴
۴۶: ۷۳۸ (۲۴۳)	۱۷۵: ۸۷۵ (۲۴۱)	۶۴: ۳۷۹۲۶۴	۴۶: ۱۴۰۷۶۰
۱۶: ۸۶۴	۱۱۴: ۶۸۴	۸۲: ۵۲۳۰۷۸	۵۸: ۲۳۶۰۶۰
۳۶: ۱۷۴۴	۲۰۹: ۸۳۶	۵۳: ۴۱۸۳۵۳	۲۸: ۱۳۲۳۲۸
۷۲: ۴۵۷۶	۳۱۵: ۹۴۵	۷۸: ۴۹۱۴۰۰	۶۴: ۳۲۵۱۲۰
۹۳: ۳۴۶۵	۱۸۳: ۷۳۲	۸۹: ۴۲۷۲۰۰	۵۲: ۳۶۸۶۸۰
۷۵۹: ۴۸۳۱۶۶۱	۵۴۹: ۳۲۸۲۵۱	۲۳۶: ۹۶۰۵۲ (۲۴۶)	۷۴۶: ۵۲۲۲ (۲۴۴)
۹۴۵: ۵۹۸۱۸۵۰	۶۲۵: ۲۵۵۶۲۵	۲۳۶: ۵۵۶۹۶	۳۶۸: ۳۳۱۲
۹۹۹: ۹۹۸۰۰۱	۴۰۳: ۴۹۳۲۷۲	۴۵۷: ۶۷۶۳۶	۵۷۹: ۳۴۷۴
۲۴۴۲: ۴۸۸۴	۲۵۱: ۲۶۳۵۵۰	۳۶۴: ۶۸۷۹۶	۳۴۷: ۲۷۷۶
۱۲۵۵: ۳۷۶۵	۷۳۶: ۳۷۳۸۸۸ (۲۴۸)	۴۵۸: ۳۶۷۳۱۶	۲۷۵: ۱۳۷۵
۲۱۵۶: ۸۶۲۴	۲۵۷: ۶۰۲۹۲۲	۵۲۷: ۳۷۰۴۸۱	۴۹۵: ۲۴۷۵۰ (۲۴۵)
۱۰۱۷: ۵۰۸۵	۳۴۸: ۱۲۴۵۱۴۴	۳۵۹: ۱۱۰۲۱۳	۵۹۴: ۴۱۵۸۰
	۴۶۳: ۲۱۶۶۳۷۷	۲۸۵: ۲۲۹۴۲۵ (۲۴۷)	۳۷۵: ۳۳۷۵۰
	۵۴۸: ۳۳۴۷۴۴۸	۴۷۶: ۳۳۵۱۰۴	۱۵۳: ۳۱۳۶۵

۱۱۸۲; ۷۰۹۲۰ (۲۴۹)
 ۱۱۱۸: ۱۲۲۹۸
 ۵۶۷۸: ۲۲۷۱۲
 ۲۳۴۵: ۱۴۰۷۰
 ۴۵۶۷: ۳۶۵۳۶۰
 ۶۷۸۷: ۶۱۰۸۳۰
 ۳۰۴۵: ۲۴۳۶۰۰
 ۳۴۱۸: ۲۳۹۲۶۰
 ۱۲۸۰: ۱۷۹۲۰۰
 ۵۷۳۸: ۴۱۸۸۷۴
 ۶۹۷۵: ۶۵۵۶۵۰۰
 ۲۶۴۳: ۷۵۰۶۹۰۰

تقسیم اوچون مسئلهلر.

(۲۵۰) بر بایرانك ۹۳۶ دیسه تینه بیرری بولغان. بو بیرری
 ۳ تینگز اولوشگه بولگان بولسه، هر اولوشنك نیچه دیسه تینه بولور؟
 (۲۵۱) بر آفیسر ۴ آیفه ۴۵۶ صوم وظیفه آلسه، بر آیفه
 نیچه صوم وظیفه آلور؟
 (۲۵۲) ۶ آمبارده ۴۱۷۸۴ پود آرش بولسه، بر آمبارده نیچه
 پود آرش بولور؟
 (۲۵۳) ۱۹ دیسه تینه بیررنگ حقی ۶۸۴ صوم بولسه، بر دیسه تینه
 بیررنگ حقی کوبی بولور؟

(۲۵۴) بر کشی ۵ بالاسینه میراث اینوب ۵۴۹۰ صوم آچه فالدرغان. هر بالاسی
 بر تینگز آلسه، هر بر سینته نیچه شهر صوم آچه تیده؟
 (۲۵۵) ۱۲ صغرنك حقی ۴۲۰ صوم بولسه، بر صغرنك حقی کوبی بولا؟
 (۲۵۶) هر یوگنده ۳۱ پوددن ۳۰۳۸ پود آرش نیچه یوگ بولا؟
 (۲۵۷) هر بوچکاسی ۴۲ صومدن ۴۴۱۰ صومغه نیچه بوچکا مای آلورغه بولا؟
 (۲۵۸) هر دیسه تینه دن ۷۹ پود بغدای آلونسه، ۱۵۹۵۸ پود بغدای نیچه دیسه تینه دن
 آلفان بولا؟
 (۲۵۹) ۲۵ دیسه تینه دن ۱۶۷۵ پود بغدای آلونسه، هر دیسه تینه دن نیچه پود بغدای آلونور؟
 (۲۶۰) هر کونک ۳۶ صوماق مال ساتسسه، ۳۳۵۸ صومنی نیچه کونده صانوب آلفان بولا؟

(۲۶۱) بر تگرمه نده بر کونده ۲۰۵ پود اون حاصل بولا، ايک نچيسينده ۴۷۱۵ پود بولسه، ۲ نچي تگرمه ن کونينه نيچه مرتبه آر تراق حاصل ايتنه؟

(۲۶۲) بر نچي يور طنك حقي ۶۳۲۷۰ صوم، ۲ نچيسينك ۱۰۵۴۵ صوم بولسه، بر نچي يور ط ۲ نچيگه فاراغانده نيچه مرتبه قيمتره ك؟

(۲۶۳) بر پاراخود هر كونده ۲۴۵ چاقرم يوروسه، ۶۶۱۵ چاقرم نيچه كون يورور؟

(۲۶۴) بر ساعتده ۶۰ مینوت بولسه، ۵۲۵۶۰۰ مینوت نيچه ساعت بولا؟

(۲۶۵) بر فابريكاده كونينه ۱۰۵ كيسه ك كالينكور حاضر له نسه، ۳۰۴۵ كيسه كني نيچه كونده حاضر له نور؟

(۲۶۶) بر كشي بر يلكه ۴۳۸۰ صوم فائده ايتسه، بر كونده كو بهي فائده يتكان بولا؟ بر يلكه = ۳۶۵ كون.

(۲۶۷) بر بايار ۹۵۹ ديسه تينه پيرني ۷ گه بولگانده بر اولوشيني ۸۰۸۳ صومغه صانتقان. هر ديسه تينه سون كو بهي گه صانتقان بولا؟

(۲۶۸) بر آمبارده ۶۳۳۲ پود آر ش بولغان؛ ۲ نچيسينده بر نچيگه فاراغانده ۴ مرتبه كيم بولسه، ۲ نچي آمبارده نيچه پود آر ش بولا؟

(۲۶۹) بر بايار ۲۱۸ ديسه تينه پيرني ۲۷۲۵۰ صومغه صانتسه، هر ديسه تينه سي ني حق بولا؟

(۲۷۰) ۲۳ صومغه ۳ پود شه م آلوب بولسنه، ۳۲۱۶ صومغه نيچه پود شه م آلوب بولور؟

(۲۷۱) باقچه چي هر كونده ۱۲۵ قيار جيسه، ۲۳۷۵ قيارني نيچه كونده جيسار؟

(۲۷۲) ۲۱۶ صومغه ۱۲ سارئين اوطون آلوب بولسه، ۱۶۶۱۴ صومغه نيچه سارئين و طون آلوب بولور؟

(۲۷۳) بر كشي جهيه و ۱۶ ساعتده ۴۸ چاقرم بول يورگان. پوزد ۷۲ ساعتده ۱۵۱۱ چاقرم يورسه، پوزد جهيه وليگه فاراغانده ساعتينه نيچه مرتبه آر تراق يوري؟

(۲۷۴) ۳۷۵۵۰۰ ايله ۱۲۵ نك خارج قسمتن ۴ مرتبه كيموتسه ك كو بهي بولا؟

(۲۷۵) ۷۸۳۲۴ بلهن ۱۲۲ نك خارج قسمتن ۶۲۰۶ بلهن ۵۸ نك خارج قسمتنين نيچه مرتبه زور بولور؟

(۲۷۶) ۱۵۹ كيسه ك بوضطاوده ۹۸۵۸ آر شين بولسه، هر كيسه كنه نيچه آر شين بوضطاو بولور؟

(۲۷۷) ۱۷۴۸ بلهن ۱۲ نك خارج قسمتن ۱۴۴ بلهن ۱۲ نك خارج قسمتنين نيچه مرتبه روز بولور؟

قوسلرنك صورت استعمالی

قوسلرنك نى رهوشلى استعمال قیلونون آكلاتور اوچون مثاللر آلامز: مثلا ۸ و ۴ نى بوشوب حاصل جمعدن ۶ نى طرح ايتهرگه لازم بولسه، اول ۸ هم ۴ نك حاصل جمعدن ملابوب سوكره شول حاصل جمعدن ۶ نى طرح ايتولور: ۸ + ۴ = ۱۲؛ ۱۲ - ۶ = ۶

۶ بولا. مونه اوشبو ایکی بوللق اشنی بر یولده کورسه تو ایچون جمع قیلوناچق
عددلرنڭ آراسینه جمع اشارتی قویلوب یازیلور وایکی طرفینه شول صورتده
(۴+۸) قوس قویلور وآنڭ صوکینه طرح اشارتی قویلوب مطروح بولغان ۶
یازیلور: (۴+۸) - ۶ بولور. بویله یازیلدقده ۸ هم ۴ نڭ جمع قیلونوب، حاصل
جمعدن ۶ نڭ طرح قیلوناچقینی کورسه تور. اگر ۱۲ و ۴ نڭ حاصل جمعندن ۱۰
و ۵ نڭ حاصل طرحن بر برندن طرح ایتەرگه کیرهك بولسه، ۱۲ + ۴ = ۱۶؛ ۱۰ -
۵ = ۵؛ حاصل جمع بولغان ۱۶ دن حاصل طرح بولغان ۵ نی طرح اینولسه، ۱۶ - ۵
= ۱۱ بولور. اوشبو اوچ بوللق اشنی قسقارنوب بر یولده کورسه تیک ایچون، جمع
قیلوناچق عددلر آراسینه جمع اشارتی و بر برندن طرح قیلوناچق عددلر آراسینه
طرح اشارتی یازیلور و هر ایکسی آیرم آیرم قوسلر ایچینه آلنوب ایکسینڭ
آراسینه دخی طرح اشارتی قویلور شویله: (۱۲ + ۴) - (۱۰ - ۵) بولور. بونده
دخی ۱۲ و ۴ نڭ حاصل جمعندن ۱۰ و ۵ نڭ حاصل طرحی بر برندن طرح قیلوناچقینی
کورسه تور. اگر مذکور مثاله قوسلرنی برده اعتبارگه آلماینچه (۱۲ + ۴ - ۱۰ -
۵) صوره تنده گنه حل قیلونسه، ۱۲ گه ۴ نی قوشارغه، حاصل جمعدن ۱۰ نی طرح
ایتەرگه و قالغاندن دخی ۵ نی طرح ایتەرگه کیرهك بولاده جوابده «۱» گنه چغا.
حالبوکه حاصل طرح ۱۱ بولورغه تیپوش ایدی. شونڭ ایچون قوس ایچنده بولغان
عددلرنڭ تیپوشلی بولغان عملیاتی اشلنوب بتمه اینچه قوسنی بترمه سکه کیرهك. اگر
۴ که ۲ نی قوشوب حاصل جمعینه ۱۶ هم ۱۴ نڭ حاصل طرحینی قوشارغه، اول حاصل
جمعدن ۷ نی طرح ایتەرگه کیرهك بولسه، ۴ + ۲ = ۶؛ ۱۶ - ۱۴ = ۲؛ ۲ + ۶ = ۸ =
۸ - ۷ = ۱ بولا. اوشبو دورت بوللق اشنی بر یولده غنه یازوب کورسه تو
ایچون ۴ + ۲ نی بر قوس ایچینه، ۱۶ - ۱۴ نی بر قوس ایچینه یازیلوب آراسینه
جمع اشارتی قویلور. بونلردن حاصل بولاچق عدددن ۷ نی طرح ایتەرگه تیپوش
بولدیغی ایچون اوشبو ره وشچه: [(۲+۴) + (۱۶-۱۴)] ایکی طرفدن زور
قوس ایچینه آلنور و شول زور قوسدن صوڭ طرح اشارتی قویلوب ۷ یازیلور:
[(۲ + ۴) + (۱۶ - ۱۴)] - ۷؛ بونده دخی زور قوسلر اعتبارگه آلماینچه
حل قیلونسه (۱۶ - ۱۴) دن گنه ۷ نی طرح ایتەرگه تیپوش بولاده مسئله گه موافق
بولدی. شونڭ ایچون قوسلی مثاللرنی حل قیلغانده بیک اعتبار بلهن حل قیلورغه
تیپوش. مثلا (۱۲۶ + ۳۲۰) - (۱۳۵ + ۱۶۶) نی حل قیلورغه تیپوش بولسه، اول
قوس ایچنده گی عددلر هر قایوسی آیرم آیرم جمع قیلونور و اولگی حاصل جمعدن
ایکنچی حاصل جمع طرح اینولور: ۱۲۶ + ۳۲۰ = ۴۴۶؛ ۱۳۵ + ۱۶۶ = ۳۰۱؛
۴۴۶ - ۳۰۱ = ۱۴۵ بولوب مسئله حل قیلونمش بولور. اگر قوسلرنی اعتبارگه
آلماینچه اوشبو ره وشده: (۱۲۶ + ۳۲۰ - ۱۳۵ + ۱۶۶) حل قیلونسه، (۱۲۶ +

۱۳۵+۱۶۶=۴۷۷) بولوب فاعده گه موافق اولارهق حل قیلوب چغارلغان
یعنی ۱۴۵ گه خلاف چغار اییدی.

مثاللر:

$$-(۷۰۵۸-۴۲۳۷+۲۸۱۲) (۲۷۹(۳۷۶+۴۰۷+۲۴۵)-(۲۶۳+۷۴۹+۲۸۴) (۲۶۳+۷۴۹+۲۸۴) - (۷۵+۳۸) + (۵۹۴-۳۰۲۱) - (۸۹۵+۲۷۷۶ (۲۸۰ (۵۴۰۲+۴۵۶۳+۱۱۰۰) + (۷۸۵-۲۵۰۴) + (۴۲۸-۱۴۴۵) (۲۸۲(۵۰+ (۴۸۶+۸۳۰) - (۶۶۹+۱۷۴۶) (۶۳۵-۱$$

۷۱نی ۹غه تقسیم ایتوب خارج قسمتنی ۳ گه ضرب ایتهرگه کیرهك بولسه،
خارج قسمتنی طابار ایچون ۷۲نی ۹غه تقسیم ایتولورده: ۷۲ : ۹ = ۸ بولور
، خارج قسمتنی ۳ گه ضرب ایتولوب: ۸ × ۳ = ۲۴ بولور. بونی ده اولکگی
بر بولده کورسه تمک ایچون «۷۲ : ۹» نی بر قوس ایچینه آلنوب آندن صوڭ
، اشارتی قویله رهق ۳ یازیلورده: (۷۲ : ۹) × ۳ بولور. اگر ۱۲ و ۱۲ نڭ
، ضربن ۲۴ و ۳ نڭ خارج قسمتینه تقسیم ایتهرگه تیوش بولسه، ۱۲ × ۴ =
۲۴ : ۳ = ۸ : ۴۸ = ۸ بولا. اوشبو اوچ بوللق اشنی بر بولده کورسه تو
ن «۱۲ × ۴» نی بر قوس ایچینه، «۲۴ : ۳» نی بر قوس ایچینه آلنورده آرالرینه
م اشارتی قویلور: (۱۲ × ۴) : (۳ : ۲۴). اگر (۱۲ × ۴) : (۳ : ۲۴) نڭ
ج قسمتین ۴ گه ضرب ایتهرگه تیوش بولسه، ابڭ اول ایکسسون بر زور قوس
ه آلنور صوڭره ضرب اشارتیه ۴ یازیلور: [(۱۲ × ۴) : (۳ : ۲۴)] × ۴.
ی قوسلی مثاللرنی دخی توبه نڭگی رهوشده حل قیلنور: مثلا [(۱۶ : ۸) ×
(۳ : ۴)] نی حل قیلو ایچون اول زور قوس ایچنده گی (۱۶ : ۸) نی حل
رب: ۱۶ : ۸ = ۲ بولور. آندن صوڭ (۱۲ : ۳) نی حل قیلنوسه: ۱۲ : ۳ = ۴
ر، صوڭره آرالرنده ضرب اشارتی بولدیغندن خارج قسمتلرنی بر برینه ضرب
لوب ۲ × ۴ = ۸ بولور. اوشبوره وشده زور قوس ایچنده گیلر حل قیلنوب
ج حاصل بولغان ۸نی قوسنڭ طشنده بولغان ۴ گه تقسیم ایتولورده: ۴ : ۸ = ۲ بولور.

مثاللر:

$$:(۸۰:۶۴۰):(۲۸۵ (۲۵:۲۵۰) × (۲۳:۴۸۰) (۲۸۴ (۴+۲۵) : (۷:۴۹۰۰) (۲
(۲:۲۶) : [(۲۴۵) × (۱۳:۱۶۹)] (۲۸۷ (۴۴۶) : (۱۲×۱۲) (۲۸۶ (۳:$$

قوسلی اعمال اربعه گه مثاللر.

$$(۷۸×۲۶) (۲۹۰ (۴۹۹-۹۲۰) + (۸:۲۲۳۲) (۲۷۹ (۳۶۹+۷۸۴) - (۶۸۸۴۶) (۲
(۴۷۵-۸۳۰) : (۷۳۹+۱۷۴۶) (۲۹۲ (۷۹:۳۹۵) × (۶۷۸-۱۲۱۰) (۲۹۱ (۴:۲۳۴۰
(۹۳×۵۸) - ۵۳۲۵ + (۳۶:۳۰۶۰) (۲۹۴ (۷۴:۲۵۹۰) + (۴۵×۳۹) - ۲۰۰۰ (۲
(۳۴۵۵۸) + (۴:۵۹۴۴) - (۵۵۲-۲۸۵۶) (۲۹۶) ۲۹۸۵ - (۴۶:۳۷۷۲) + (۵۷×۶۴) (۲
+ (۳۶:۱۲۹۲۴) - (۲۶×۱۲۳) (۲۹۸ ۳۶۰۲) + (۵۶:۲۰۸۴) - (۲۹×۱۲۴۷) (۲
× ۹۷۶) - (۸۴×۷۲۵) (۳۰۰ (۳۷×۴۷۹) + (۲۳×۳۸۵) (۲۹۹ (۲۴:۳۴۲۲$$

: ۲۹۱۵۴) + (۱۷:۵۸۹۵۶)(۳۰۲ ۳۷۸+(۷۲۸+۸۹۶۴+۷۰۸۲+۴۵۶)(۳۰۱ (۳۵
 ×۱۳)(۳۰۴ (۲۴:۲۰۵۶۸)+(۵۴۸۲۷)-(۲۵۴۲-۹۳۰۱)(۳۰۳ (۱۴-۲۵۶)-(۴۳
 +(۳۴:۸۴۳۲) - (۲۸:۲۹۹۳۲)(۳۰۵ (۳۶۹۷-۵۰۲۲)+(۳۲:۲۷۱۶۸) - (۲۹۸۱۲
 -۳۴۹۹-۵۷۰۰(۳۰۷(۳۶:۴۴۸۹۲)+(۵۴×۱۳۲)-۸۰۱۸)(۳۰۶(۳۸×۹۷)-۶۱۷۴
 -(۱۲×۱۲۸)(۳۰۹(۱۷۴۲-۸۳۰۵)-(۹۳×۹۷)(۳۰۸(۲۸:۱۲۴۷۹۶)+(۲۷×۵۷)
 (۴۹:۷۳۵)×(۵۸:۱۴۳۲۶)(۳۱۱ (۸۸۴-۴۰۵۳)-(۲۵×۱۳۴)(۳۱۰ (۴:۵۵۰۴)
 ×۳۶)(۳۱۴۲۵:۴۰۱۰۰)+(۳۵×۴۸)(۳۱۳(۵۴:۳۸۱۲۴)+(۶۸۸۹+۲۶۸۷)(۳۱۲
 ۳۹۴۵۸)-(۱۶۴×۴۵۹)(۳۱۶(۲۳:۳۹۶۹۸)-(۲۸×۸۴)(۳۱۵(۱۵۷۸+۷۶۷)-(۸۷
 +(۱۰۱۱۸۸۵)](۳۱۸ (۲۶۳۲۴-۳۰۴۱۰)+(۳۲۴:۵۱۱۹۲)(۳۱۷ (۳۴۸۳۹+
 :۱۹۰۰)-۱۸۲۶)(۳۳۰ ۶۸:[(۳۴×۱۴۰)-(۳۲×۱۷۰۰)](۳۱۹ ۱۵:[(۶۵×۱۵۴۰)
 (۲۵:۱۰۰۰۰)+۴۲۵:[۱۲۷۵+(۲۹۸:۱۲۶۶۵۰)](۳۲۱ ۷۵+[۱۰۶۴+۳۷۴+(۲۵

حاصل ضرب بىڭ اوز گهرشى.

۱) اگر مضروب لردن برسى خار جدن بر عدد بلهن ضرب ايتولوب ايكنچىسى
 اوز گهرتولمهسه، حاصل ضرب دخى شول مرتبه آرتور. مثلا (۷۲=۶×۱۲) ده مضروب
 بولغان ۱۲ نى خار جدن ۲ عدد بله ضرب ايتولسه، حاصل ضرب بولغان ۷۲ دخى ۲ مرتبه
 آرتور: ۱۴۴=۶×۲۴ بولور. چونكه ۱۴۴:۷۲=۲ بولديغندن ۱۴۴ نڭ ۷۲ دن ۲ مرتبه
 آرتقلى كورلور. شولايوق مضروب فيه بولغان ۶ نى خار جدن ۲ عدد بله ضرب
 ايتولسه، حاصل ضرب بولغان ۷۲ دخى ۲ مرتبه آرتوب، ۱۲×۱۲=۱۴۴ بولور.

۲) اگر مضروب لردن برسى چيئدن بر عدد بلهن تقسيم ايتولوب ايكنچىسى
 اوز گهرتولمهسه، حاصل ضرب، تقسيم ايتكان عدد مرتبه كيمور. مثلا (۴×۹=۳۶)
 ده مضروب بولغان ۹ نى چيئدن ۳ عدد بله تقسيم ايتولوب مضروب فيه بولغان
 ۴ نى اوز گهرتولمهسه، حاصل ضرب بولغان ۳۶ ده ۳ مرتبه كيمور: ۱۲=۴×۳ بولور.
 شولايوق مضروب فيه بولغان ۴ نى چيئدن ۳ عدد بله تقسيم ايتولوب مضروب بولغان
 ۹ نى اوز گهرتولمهسه، حاصل ضرب بولغان ۳۶ ده ۲ مرتبه كيموب (۱۸=۲×۹) بولور.

۳) اگر مضروب لردن برسى چيئدن بر عدد بلهن ضرب ايتولوب ايكنچىسى
 شولوق عدد بلهن تقسيم ايتولسه، حاصل ضرب اوز گهرمهز. مثلا (۴×۶=۲۴) ده
 مضروب بولغان ۶ نى ۲ عدد بله ضرب ايتولوب مضروب فيه بولغان ۴ نى شولوق ۲ عدد بله
 تقسيم ايتولسه، حاصل ضرب بولغان ۲۴ اوز گهرمز. چونكه ۲۴=۴×۶ بولديغى كىي
 ۱۲=۲×۶ در. ياعكسئچه يعنى مضروب بولغان ۶ نى ۲ عدد بله تقسيم ايتوب مضروب فيه
 بولغان ۴ نى ۲ عدد بله ضرب ايتولسه، ۲۴=۸×۳ بولوب حاصل ضرب اوز گهرمهز.

خارج قسمتنگ اوز گهرشى.

۱) اگر مقسوم خار جدن بر عدد بلهن ضرب ايتولوب مقسوم عليه اوز گهرتولمهسه،
 خارج قسمت، ضرب ايتولنگان عدد مرتبه آرتور. مثلا (۴=۹:۳۶) ده مقسوم

فان ٣٦ نى ٢ گه ضرب ايتولوب مقسوم عليه بولغان ٩ نى اوز گهرتولمهسه، خارج
 سمت بولغان ٤ دغى ٢ مرتبه آرتوب ($8=9:72$) بولور. اگر مقسوم عليه بولغان
 خار جدن ٣ عدد بلن تقسيم ايتولوب، مقسوم اوز گهرتولمهسه، بونده خار ج قسمت
 سيم قیلونغان عدد مرتبه آرتور. مثلا يوقاريغى مثالک ٩ نى ٣ گه تقسيم ايتولسه و ٣٦ نى
 ز گهرتولمهسه، خارج قسمت بولغان ٤ دغى ٣ مرتبه آرتوب ($12=3:36$) بولور.
 اگر مقسوم خار جدن بر عدد بلن تقسيم ايتولوب مقسوم عليه اوز گهرتولمهسه،
 ارج قسمت، تقسيم ايتکان عدد مرتبه کيمور. مثلا ($4=3:12$) ده مقسوم بولغان ١٢ نى
 ر جدن ٢ عدد بلن تقسيم ايتوب مقسوم عليه بولغان ٣ نى اوز گهرتولمهسه، خارج قسمت
 فغان ٤ دغى ٢ مرتبه کيموب ($2=3:6$) بولور. اگر مقسومنى اوز گهرتولمهسه، خار ج قسمت
 يه نى خار جدن ٢ عدد بلن ضرب ايتولسه، خارج قسمت ٢ مرتبه کيموب ($2=6:12$) بولور.
 اگر مقسوم و مقسوم عليه خار جدن بر عدد بلن ضرب ايتولسه، خار ج
 سمت اوز گه رمهز. مثلا ($2=12:24$) ده ٢٤ و ١٢ نى ٢ عدد بلن ضرب ايتولسه،
 $2=24:4$ بولوب خار ج قسمت اوز گه رمهش بولور. اگر مقسوم و مقسوم
 يه خار جدن بر عدد بلن تقسيم ايتولسه، بو حالده دغى خار ج قسمت اوز گه رمهز
 قاريغى مثالده ٢٤ و ١٢ نى هر ايکيسون خار جدن ٢ عدد بلن تقسيم ايتولسه،
 $1:6=2$ بولوب خار ج قسمت اوز گه رمهش بولور؟

ضرب و تقسيم ايچون مسئله لر.

(٣٢) بر خاتون فاداغون ٦ صومدن ١٨ فاداق يفهك آلفان. شول يفه کدن ٢٧ ياولق
 يله گان بولسه، هر ياولقى كو بهيگه توشكان بولا؟

مورت حلې: بونك اوچون اول بارلق يفه كگه كو بيمى آنچه تولا رگه كيره كلگى بلونور؛ بر فاداق
 يفهك ٦ صوم بولسه، ١٨ فاداق البته ١٨ مرتبه آرتغراق بولا. شونك اوچون ٦ صومنى ١٨ گه ضرب
 قیلونور. بتون يفه كگه تولا نگان آنچه ٢٧ ياولقنك حق بولغانلقدن بر ياولقنك حق ٢٧ مرتبه كيم
 بولا. شونك اوچون بتون يفه ككڭ بهاسى ٢٧ گه تقسيم قیلونور. ٦ صوم $108 = 27 \times 4$ صوم
 108 صوم: $27 = 4$ صوم.

(٣٢١) ٤٢ سارئين اوطوننك حقى ٨٤٠ صوم بولسه، ١٥ سارئين اوطون، نى حق بولا؟
 (٣٢٢) بر ايتچى ٢٤ صومدن ١٨٥ صغر صاتوب، هر برسون ٤٠ صومدن اوگز لر
 لسه، نيچه اوگز آلفان بولا؟

(٣٢٣) بر سودا گر هر فابجغون ٥ صومدن ٣٥٧ فابجق آرش صاتوب، آلفان
 قچسینه ١٧ ياشچيک چای آلسه، هر ياشچيگى نى حق بولا؟

(٣٢٤) بر كشى ٦ ديسه تينه پچهن چاپقان. هر ديسه تينه سندن ٢٣ يوك آلفان
 ارق پچهن ٤١٤ صومغه صاتسه، يوگن نى حقه صانقان بولا؟
 مورت حلې: اياك اول ديسه تينه دن نيچه يوك پچهن آلفان بولور گه كيرهك. بر ديسه تينه دن ٢٣ يوك

آلسه، ۶ دېسه تېنهدن ۶ مرتبه آرتق آلا یعنی $۶ \times ۲۳ = ۱۳۸$ يوك آلور: ۱۳۸ يوكنى ۴۱۴ سومغه
سانسه، بر يوكنى ۱۳۸ مرتبه كيم ساتار یعنی ۴۱۴ : ۱۳۸ = ۳ سوم بولا.

(۳۲۷) بر خاتون ۱۲ توتهلدن قانون جيقان، هر توتهلدن ۴۵ قانون طابقان. بتون
قانونى ۵ كارز ينكه گه تيگزلاب بولوب صالحسه، هر كارز ينكه ده نيچه قانون بولور؟

(۳۲۸) ۶۵ شهر آرشينلى ۱۲ كيسهك پوصطاونى ۲۳۴۰ سومغه ساتسه لر، هر آرشينى نى حق بولا؟

(۳۲۹) ۶۹ سومدن ۱۴۴ اط صانوب، آلمان آچهغه هر برسى ۵۴ سومدن اوگزلر
آلسه لر، نيچه اوگز آلمان بولور لر؟

(۳۳۰) ۴۵ چبطه نى ۳ سومغه ساتسه لر، ۱۸۰۰۰۰ چبطهغه كوبه نى آچه آلور لر؟
صورت حلى: ايگ اؤل ۱۸۰۰۰۰ ايچنده نيچه ۴۵ بولغانون بلور گه كيرهك (چونكه هر ۴۵

چبطه ۳ سوم ايدي) آنك ايچون ۱۸۰۰۰۰ نى ۴۵ گه تقسيم ايتولور: $۱۸۰۰۰۰ : ۴۵ = ۴۰۰۰$
بولور، ديمك يارنى ۴۰۰۰ دانه ۴۵ بار ايكان هر ۴۵ چبطه ۳ سوم بولسه، ۴۰۰۰ مرتبه ۳ سوم آلورغه
كيرهك بولا آنك ايچون ضرب ايتولور: $۴۰۰۰ \times ۳ = ۱۲۰۰۰$ سوم بولا.

(۳۳۱) ۱۵ بورنه ۵ سوم بولسه، ۴۵۰ بورنه نى حق بولور؟

(۳۳۲) ۱۲ دوزينه كارنداش ۲ سوم بولسه، ۱۷۲۸ كارنداش نى حق بولور؟

(۳۳۳) ۳ ساژين اوطون ۷ سوم بولسه، ۴۸۰ ساژين اوطون نى حق بولور؟

(۳۳۴) بر شهرده ۴۴۵۱۲ روس بار: ارمنلر روسلرغه قاراغانده ۳۲ مرتبه كيرهك.
مسلمانلر ارمنلردن ۳ مرتبه كوبرهك بولسه، شول شهرده نيچه مسلمان بولور؟

صورت حلى: شهرده نيچه مسلمان بولغانون بلور ايچون اؤل نيچه ارمن بولغان بلور گه كيرهك
چونكه مسلمانلر ارمنلر گه قاراغانده ۳ مرتبه آرتق ايراقير: ارمنلر نك نيچه ايكانون بلور ايچون ۴۴۵۱۲
نى ۳۲ گه تقسيم ايتور گه كيرهك چونكه ۴۴۵۱۲ روسلرغه قاراغانده ۳۲ مرتبه كيملر: $۴۴۵۱۲ : ۳۲ = ۱۳۹۱$ ارمن
بار ايكان، ارمنلر ۱۳۹۱ بولسه، مسلمانلر آنلردن ۳ مرتبه آرتق بولغاچ $۱۳۹۱ \times ۳ = ۴۱۷۳$ مسلمان بولور.

(۳۳۵) بر كشى ۳ يل سودا ايتكان: ۱ نچي يلك ۹۷۲۳ سوم فائىك، ايكنچي يلك ۳ مرتبه كيرهك، ۳ نچي
يلك ايكنچي يلغه قاراغانده ۴ مرتبه كوبرهك فائىك ايتكان بولسه، ۳ نچي يلك كوبرهك فائىك ايتكان بولا؟

(۳۳۶) بر شهر نك گيمناز يه سنده ۵۴۶ شاگرد، سيمينار يه ده ۲ مرتبه كيرهك، ريالنيك
سيمينار يهغه قاراغانده ۳ مرتبه آرتقراق بولسه، ريالنيده نيچه شاگرد بولور؟

(۳۳۷) بر كتابده ۳۳۶ بيت، ۲ نچي سنك ۷ مرتبه كيرهك، اوچنچي سنك ۲ نچي گه قاراغانده
۵ مرتبه كوبرهك بولسه، اوچنچي سنكده نيچه بيت بولور؟

(۳۳۸) بر زاؤودده هر ماشينا كوينه ۸۰ پود قاداق حاضرلى، ۶ كونده ۵۷۶۰ پود
حاضر لسه لر، شول زاؤودده نيچه ماشينه بولور؟

(۳۳۹) ۱۹۵۰ سومغه قاراغاي هم يوكه اوطون آغانلر. قاراغاي نك ساژينى ۱۵ سوم، يوكه نك
ساژينى ۱۳ سوم. هر برسى نيچه شهر ساژين بولور، اگرد ايكيسينه ده بر نيگز تولسه لر؟

صورت حلى: مسئلهده هر ايكيسينه بر نيگز تولدديگي بيلگى بولديغندن قاراغاي هم يوكه گه
كوبه ييشر آچه توله گانون بلنور. آنك ايچون بارلق آچه نى ۲ گه بولونور: $۱۹۵۰ : ۲ = ۹۷۵$ سوم،
ديمك بارلق قاراغاي ايچون ۹۷۵ سوم تولدديگي كبي يوكه نكده بارلغى ايچون ۹۷۵ سوم توله گان

يكان: ۹۷۵ سومده هر ساژينى ۱۵ سومدن نيچه ساژين اوطون آغانون بلور ايچون تقسيم قياونور:
 $۹۷۵ : ۱۵ = ۶۵$ ساژين قاراغاي اوطون، دخى ۹۷۵ سومغه نيچه ساژين يوكه كبله چكن بلور

خاچون تقسيم قياونور: $۶۵ \times ۱۳ = ۸۴۵$ ساژين يوكه آغاچى آلمان ايكان.

(۳۴) برکشی اوزىنىڭ بار آشلغن ساتوب، آلفان آچەسىنىڭ ۴ دن برسینه ۴۲
چکا بال آلفان، هر بوچکاسىندە ۴۰ پود وهر پودى ۹ صوم بولغان. شول كىشى
كوبىمى آشلىق ساتقان بولور، اگرده هر قابچىن ۶ صومدىن ساتقان بولسە؟
(۳۵) ۴۶ بوچکا ماى آلونغان. هر بوچکادە ۶ پود بولوب بارلىغىنە ۱۶۵۶ صوم
بەنسە، ماينىڭ پودى نى حق بولا؟

(۳۶) ايكى عددنىڭ حاصل ضربى = ۶۱۵۶ غە؛ ۹ مرتبە كچرەيتلىگان مضروب =
۲ بولسە، مضروب فېە كوبىمى بولور؟

(۳۷) ايكى عددنىڭ حاصل ضربى = ۱۶۷۴۰ غە؛ مضروب فېەنى ۲۵ گە ضرب
بەنسە = ۹۰۰ بولا. مضروببارنىڭ كوبىمى بولدىغون بلورگە كېرەك؟

ورت حلى: مضروب فېەنى طابار ايچون ۹۰۰ نى ۲۵ گە تقسيم ايتولور: ۳۶ = ۲۵؛ ۹۰۰، حاصل
ضرب بولغان ۱۶۷۴۰ نى ۳۶ غە تقسيم قىلونسە، مضروب چغار، ۴۶۵ = ۳۶؛ ۹۰۰ بولور.

(۳۸) برچىلەك ماى ۶ صوم بولسە، برچىلەك تىرى كەوش نى حق بولور، اگرده بر
لەك تىرى كەوش ۱۷ مرتبە آغرراق ۵۵ مرتبە قىمىترەك بولسە؟

(۳۹) ۲۰ ياشچىك شىرى آلونغان. هر ياشچىكە ۴۰ پاچىكا وهر پاچىكادە ۱۰ طارطمە
سە، هر طارطمە دە نېچە شىرى بولور، اگرده بارلىق ياشچىكە ۶۰۰۰۰ شىرى بولسە؟

(۴۰) اگر مضروبىنى ۲۵ مرتبە آرتىرسەق، حاصل ضرب نېشلەر؟ ۲۰ مرتبە كېموتسەك
نېشلەر؟

(۴۱) اگر مضروب فېەنى ۴۰ مرتبە آرتىرسەق، حاصل ضرب نېشلەر؟ ۲۲ مرتبە
كېموتسەك نېشلەر؟

(۴۲) اگر مضروبىنى ۱۲ مرتبە آرتىرسەق، مضروب فېەنى ۳ مرتبە آرتىرسەق،
صلى ضرب نېشلەر؟

(۴۳) اگر مضروبىنى ۴۵ مرتبە آرتىرسەق، مضروب فېەنى ۵ مرتبە كېموتسەك، حاصل
ضرب نېشلەر؟

(۴۴) اگر مقسومىنى ۸ مرتبە كېموتسەك خارج قسمت نېشلەر؟

(۴۵) اگر مقسومىنى ۶۰ مرتبە ومقسوم عليه نى ۱۲ مرتبە آرتىرسەق خارج قسمت نېشلەر؟

(۴۶) اگر مقسومىنى ۳ مرتبە آرتىرسەق، مقسوم عليه نى ۶ مرتبە كېموتسەك، خارج
قسمت نېشلەر؟

اعمال اربعه ايچون مسئلهلر.

(۴۷) بر خانون هر برسى ۲ صومدىن ۳۸ كورگە وهر پودىن ۹ صومدىن ۸ پود
، ساتوب، بتون آچەنىڭ دورىتىن برسینه طون آلسە، طوننىڭ حقى كوبىمى بولا؟

(۴۸) بر كېنچى آرشىنى ۵ صومدىن ۱۲ آرشىن پوصطاو، آرشىنى ۹ صومدىن ۲
بىن قۇطىفە ۲۷ صومدىن ۱۵ كەلم ساتقان بولسە، بارلىق مالدىن كوبىمى آچە آلغان.

۳۵۵) بر کشی ۵ یوک تمبر آلمان. هر یوگنده ۳۴ پود تمبر بولغان. بارلق تمبر ایچون ۸ دانه ۲۵ شهر سوملق، ۸ دانه ۱۰ سوملق، ۲۰ دانه ۳ سوملق آچه بیرگان بولسه، بر پود تمبر ناک حقی کوبمی بولا؟

۳۵۶) ۲۸۸ سومغه ۶ دورینه اورندق آلسه لر، هر اورندق حقی کوبمی بولا؟

۳۵۷) بر کشی ۵۷ دیسه تینه ییرنی آرینداغه بیرگان: ۳۸ دیسه تینه سون ۶ شهر سومدن، قالغانون بارسون ۱۳۳ سومغه بیرگان بولسه، قالغان ییرنک هر دیسه تینه سون نی حقه بیرگان هم بتون ییرندن کوبمی آچه آلمان؟

طریق حل: ۱) ۳۸ دیسه تینه سون آرینداغه بیرگاج بارسون ۱۳۳ سومغه آرینداغه بیررگه نیچه دیسه تینه ییری قالغان؟ ۲) قالغان ییرنک هر دیسه تینه سون کوبیگه بیرگان؟ ۳) ۳۸ دیسه تینه گه ۶ سومدن کوبمی آچه آلمان؟ ۴) باریسی کوبمی آچه آلمان؟

۳۵۸) بر کبیتده ۲۵۷ آرشین پوصطار سانولغان. ۸۵ آرشیننی ۴ سومدن، ۱۱۴ آرشیننی ۲ سومدن، قالغانی ۵ سومدن سانولسه، بارلق پوصطاودن کوبمی آچه آلمان بولا؟

۳۵۹) بر روت صالکائی آشاتو ایچون پودی ۳ سومدن هر آیفه ۶۵ پود ایت کیته، فابجفی سومدن ۵۷ فابجق اون کیته. شول صالکتلرنی طوبدرو ایچون ۳ آیفه کوبمی آچه کیرهک؟

۳۶۰) بر پریکاز چیک آیفه ۲۷ سومدن ۱۳ آی خدمت ایتکان. خدمت ایتوب آلمان آچه سینک ۲۳ سومینه طون، ۱۵ سومینه پالتو، هر برسی ۲ سومدن ۱۲ کولمهک هم ۷ سومغه بر پار ایتک آلمان بولسه، دخی کوبمی آچه سی قالا؟

۳۶۱) بر اوی یلینه ۸۸۸ سوم فائده کیتورسه، ۸ آیده کوبمی فائده کیتورر؟

۳۶۲) بر معلمه یلینه ۲۷۶ سوم وظیفه آلسه، ۷ آیده کوبمی وظیفه آلور؟

۳۶۳) بر آفیتسیر آینه ۱۲۵ سوم وظیفه آلا، آینه ۹۷ سوم راصخود قیلا. شول آفیتسیر ۹ آیده کوبمی آچه فالدرر؟

۳۶۴) بر کشی اوزینک ۳۴۸ سوم آچه سون تیگز لوب ایکیگه بولگانده بر اولوشن اولغینه، قالغانون ۳ قورینه تیگز لوب بولوب بیرسه، هر بالاسی نیچه شهر سوم آلور؟

۳۶۵) ۲ کشی ۲۴۰ دیسه تینه اورمان آلمانلر. بر نیچیمی ۲۱۱۲۰ سوم، ایکنچیسی ۱۸۴۸۰ سوم بیرگان بولسه، هر برسی نیچه شهر دیسه تینه اورمان آلمان بولور؟

طریق حل: ۱) ۲۴۰ دیسه تینه اورمان ایچون ایکیسی بارلقی کوبمی آچه تولگان؟ ۲) هر دیسه تینه اورمانی حق بولا؟ ۳) بر نیچیمینه ۲۱۱۲۰ سومغه نیچه دیسه تینه اورمان تیهه؟ ۴) ایکنچیمینه ۱۸۴۸۰ سومغه نیچه دیسه تینه اورمان تیهه؟

۳۶۶) بر اولده ۱۱۴ یورط بولغان، ایکنچیمینده ۳ مرتبه آرتراق. اوط وقتنده

۱۷۵) اولده ۱۷۸ یورط بانسه، شونده نیچه اوی قالور؟
خواجه بر اولده ۳ دانه ۱۰۰ سوماق، ۶ دانه ۲۵ سوماق، ۱۲ دانه ۱۰ سوملق،

دانه ۵ صوملق هم ۳۵ دانه ۳ صوملق آقچهسى بولسه، بارلغى نيچه صوم بولا؟
(۳) بر كشمينك اوچ اويى بولغان: برنجيسون آينه ۲۳ صومدن، ايكنچيسون
صومدن، اوچنچيسون ده ۷ صومدن فانيرغه بيرسه، بريك اوچ اوينىس كوبى
آلور؟ يل = ۱۲ آي

(۲) بر كشى ۲۰۰ صوم آچه وافلاتقان. آغان آچه لرى: ۳ دانه ۲۵ صوملق، ۶ دانه
صوملق بولوب قالغانى ۵ صوملق بولسه، نيچه دانه ۵ صوملق آغان بولا؟

(۳) بر كشى ۳ صوم آچه وافلاتقان. آغان آچه لرى: ۲ دانه ۲۰ تينك، ۸ دانه ۱۵
ك، ۶ دانه ۱۰ تينك قالغانى ۵ تينك بولسه، نيچه دانه ۵ تينك آچه بولور؟

(۳) بر بالانك ۲ دانه ۲۰ تينك، ۱۲ دانه ۱۰ تينك هم ۵ دانه ۵ تينك آچهسى
ن، ايكنچى بالانك ده شول قدر وك بولغان. لىكن هر برسى ۱۵ تينك. ايكنچى
ك نيچه دانه ۱۵ تينك آچهسى بولا؟

(۳) بر كشى ۴۸ صومدن، ۱۵ ديسه تينه بير آغان، ايكنچىسى ۵۷ صومدن ۱۸ ديسه تينه
ن بولسه، ايكنچىسى بارلغى نيچه صوم آچه توله گان بولورلر؟

(۳) بر كشى ۳۰۰۰۰ كير پىچ آغان؛ هر مكى ۱۲ صومدن، دغى هر برسى ۳
ن ۱۴۰ بورنه آغان بولسه، بارسينه كوبى آچه توله گان بولا؟

(۳) بر ايتچى ۳۱ صومدن ۷ صغر، ۸ صومدن ۱۸ براو، ۳ صومدن ۱۴ قوى
ه، بارسينه كوبى آچه توله رگه كيرهك؟

(۳) بر آمارده ۵۳۲ پود آرش، ايكنچىسند ۳۶۴ پود آرش، اوچنچىسند
چيگه قاراغانده ۲۴ تربيه كيم بولغان. شول آمارلردن ۱۸۹ پود آرش ساتقاندىن

نيچه پود آرش قالغان بولا؟
(۳) بر اشكافده ۶ كيشته، هر كيشته ده ۵۴ كذاب بولغان. شول كتابلردنك ۱۴۸

غاسز بولسه، قاطرغالى ككتاب نيچه بولا؟
(۳) بر اويده ۱۸ پىچ بولغان. هر ۳ پىچگه آينه ۲ شهر صاژين اوطون كيشته، شول

رگه ۱۹ آينه كوبى اوطون كيرهك بولور؟
ق حلى: (۱) اوك اول ۱۸ ايتچده نيچه ۳ بار؟ (چونكه ۳ پىچگه ۲ صاژين اوطون كيرهك)

رسيته بر آينه نيچه صاژين اوطون كيرهك؟ (۳) ۱۹ آينه كوبى اوطون كيرهك؟
(۲) بر كشى ۱۵۳ تور رگهك ماسوق آغان. هر تور رگه كنده ۶ پود ماسوق آرشين

ماسوق ايتچون ۱۱۱ دانه ۱۰۰ صوملق آچه بيرگانده ۳ دانه ۲۵ صوما؟
ه ۳ صوملق آچه قايتاروب آغان بولسه، ماسوقك هر پودن ۱۳۷۱

ق حلى: (۱) بارسى نيچه پود ماسوق آغان؟ (۲) نيچه صوم آچه بيرگان؟ (۳) ماسوق
ان (۴) ماسوق ايتچى صوما؟ (۵) هر پودى نى حق بولا؟

۳۹۹ برکشی یلینه ۱۸۰۰ صوم وظیفه آلا. شول آنچه دن هر آیفه ۲۵ صوم فاتیورینه،
۵۰ صوم آشاو آچوگه، ۱۲ صوم، خد منچیکه، ۸ صوم او طونغه طوتا. فالغان آنچه دن

و ملق کیوم تکدرسه، دخی کوبهی آنچه سی فالآ؟

برکشی ۱۳۵ سارین او طون آغان. هر سارین ۹ صوم دن. کیتورگان ایچون
نغه ۶ صوم توله گان. شول او طوننی ۲۴۳۰ صومغه صاتسه، هر ساریندن
م فائده ایتکان بولا؟

یککی کشی ۱۲۸ دیسه تینه اورمان آغانلر. برنجیسی ۲۶۰۰ صوم و ایکنچیسی
۲۰۵۱ صوم بیرگان بولسه، هر برسینه نیچه دیسه تینه اورمان تیبه؟

۴۰۲) بر سودا گر برنجی مرتبه ۶۷ صوم دن ۲۳۶ آط آغان، ایکنچی مرتبه ۷۲ صوم دن
۸۳۷ آط آغان، اوچنچی مرتبه ۷۴ صوم دن ۲۷۲ آط آغان. صائقانده همه سون بر
حق دن صاتوب ۱۱۳۹۶ صوم فائده آلسه، هر آطنی کوبهیدن صائقان بولا؟

۴۰۳) فالاینک پودی ۳ صوم؛ اوی توبه سی یابارغه ۳۲ پود فالای کیتنه، مسجد
توبه سینه ۱۶ مرتبه آرتراق کیتنه. ۴ پود فالاینی یابقان ایچون اوصطالر «۱» صوم
آلسلر، مسجدنک توبه سون یابو ایچون کوبهی آنچه کیرهک؟

صورت حلی: ۱) مسجد توبه سینه کوبهی فالای کیتکانون بلور ایچون ۳۲ فی ۱۶ غه ضرب ایتهرگه
کیرهک (۳۲ × ۱۶ = ۵۱۲ پود)؛ چونکه اوی توبه سینه کیتکان ۳۲ پود فالایدن مسجد توبه سینه
۱۶ مرتبه آرتراق کیتنه (۲) فالاینک پودی ۳ صوم بولسه ۵۱۲ پود ۵۱۲ مرتبه آرتراق بولا (۳ × ۵۱۲ =
۱۵۳۶ صوم)؛ (۳) هر ۴ پود فالایغه «۱» صوم آلسلر ۵۱۲ ایچنده نیچه ۴ بارون بلورگه کیرهک
(۴) (۵۱۲ : ۴ = ۱۲۸ مرتبه)؛ (۴) هر ۴ پودغه «۱» صوم توله سلر ۱۲۸ مرتبه ۴ گه ۱۲۸ مرتبه
«۱» صوم توله نور (۱ × ۱۲۸ = ۱۲۸ صوم)؛ (۵) فالای ایچون ۱۵۳۶ صوم، اش ایچون ۱۲۸ صوم کیرهک
بولسه مجدوعسینه (۱۲۸ + ۱۵۳۶ = ۱۶۶۴ صوم) کیرهک بولور.

۴۰۴) برکشی هر کبینه نون ۲۳ صوم دن ۴۲ کبیهن پچهن صائقان. حاصل بولغان
آچه ناک ۳ دن برسینه آشلق آغان. شول آشلقنی ۳۵۰ صومغه صانسه، کوبهی فائده ایتهر؟

۴۰۵) ۵۰۴۰ صومغه ۶۳۰ فابجق اون آغانلر. طاشیغان وقتده ۷۰ فابجقنی جیبته کانلر.
ضرر ایتمهس ایچون فالغانون نی حقه صانارغه کیرهک؟

۳۰۶) برکشی ۳ بالاسینه ۱۸۲۶۰ صوم میراث قالدوغان؛ اورطانچی اوغلی آغاسینه
قاراغانده ۶۱۰ صوم آرتراق، ایتسینه قاراغانده ۳۶۰ صوم کیرهک آلسه، هر فایوسینه
نیچه شهر صوم آنچه تیبه؟

صورت حلی: ۱) اورطانچی بالانک آغاسندن کوبهی آرتق آغانی بیلگی اما کچکنه بالانک اینک
نورسینه قاراغانده کوبهی آرتق آغانی بیلگی توگل. آنی بلور ایچون ۶۱۰ و ۳۶۰ فی جمع قیلنور
نیکار (۶۱۰ + ۳۶۰ = ۹۷۰ صوم بولا. چونکه اورطانچی بالانک آنچه سی آغاسینه قاراغانده ۶۱۰ صوم
۱۷۵) اولد کیتکی اورطانچیدن ده ۳۶۰ صوم آرتق، شولای بولسه اینک کچکنه ناک آنچه سی اینک زور
خارجونلر بر بلایغانده ۶۱۰ صوم بیرن ۳۶۰ صومونک. جموعی قدر آرتق بولا؛ (۲) بار آنچه ایچندن آرتق

چەلەرنى آيروب طورىغە كىرەك آنڭ ايچون ايسكىسنىڭ كۈبىمى آرتق بولغانون بلورگە
 ۹۷۰ + ۶۱۰ = ۱۵۸۰) صوم آرتق: ۳) اگر آرتق بولغان ۱۵۸۰ صومنى ۱۸۲۶۰
 غارلسە قالغانى اوچىمى آراسىدە تىگىز بولنە (۱۸۲۶۰ - ۱۵۸۰ = ۲۶۸۰ صوم: ۴) شول اورتاق
 ۲ گە بولسەك ايڭ زورسىنىڭ اولوشى طابولا (۱۶۶۸۰ : ۳ = ۵۵۶۰ صوم: ۵) اورطانچىقتى
 ۶۱۰ صوم آرتق ايندى (۵۵۶۰ + ۶۱۰ = ۶۱۷۰ صوم: ۶) ايڭ كىچىككى اورطانچىدىن
 وم آرتق ايندى (۶۱۷۰ + ۳۶۰ = ۶۵۳۰ صوم.

بر كىشى ۱۱۶۰ صومغە يىر هم بولون آلغان. يىرنڭ هر دىسە تىنەسى ۸۵
 بولونڭ هر دىسە تىنەسى ۱۱۵ صوم. بو كىشى نىچە دىسە تىنە يىر آلغان بولور،
 يىرنڭ هم بولونڭ دىسە تىنە حسابى بر تىگىز بولسە؟

۱) بر پاراواى تىگمە ندىن هر آيدە ۲۷.۱۶۵ صوم آچە كىل. راضوخودقە ۲۴۸۸۰
 نىتسە، ۱۷ آيدە كۈبىمى فائىدە ايتەر؟

۱) بر فابرىكە بر نىچە اير هم بر نىچە خاتون اشلىلر بارسى ۱۲۷ كىشى؛ هر
 كىشى ۱۰ صوم وهر خاتون ۶ صوم آلا. بارسى بر آطنەدە ۱۱۰۶ صوم آچە
 ر، شول فابرىكە نىچە اير ونىچە خاتون اشلەگان بولور؟

۱) حلې: ۱) اگر ۱۲۷ كىشى بارسىدە تىگىز آلسەلر، آطنەسىنە ۶ صومدىن كۈبىمى آچە آلورلر
 (۱۲۷ × ۶ = ۷۶۲ صوم) آلورلر ايندى: ۲) مەشلەدە ئەيتولگان ايندى ۱۱۰۶ صوم آلغانلر
 البوكە بوندە ۷۶۲ صومغە آلدىلر يعنى (۱۱۰۶ - ۷۶۲ = ۳۴۴ صوم كىم آلتىيار: ۳)
 لرىنڭ سىبى: ايرلر ايچون ۱۰ صوم آلورغە تىيوش ايندى بوندە هر بىرسىنە ۶ غنە صوم حسابلاشق
 ر اير ايچون (۱۰ - ۶ = ۴) صوم آچە كىم حسابلاندى: ۴) هر اير ايچون ۴ صوم آلوندى
 ۳۴۴ صوم كىم آلوايچون نىچە اير كىرەك؟ (۳۴۴ : ۴ = ۸۶) اير كىرەك ايكان: ۵) ۱۲۷
 ۸۶ سى اير بولسە، قالغانى خاتونلر بولا (۱۲۷ - ۸۶ = ۴۱) خاتون بولغان.

۱) بر فابرىكە ايرلر هم خاتونلر بارسى ۱۰۰ كىشى اشلى. هر ايسر آطنەسىنە
 وهر خاتون ۵ صوم آلا. بر آطنەدە بارسى ۷۲۵ صوم آلسەلر، شول فابرىكە
 اير ونىچە خاتون اشلەگان بولا؟

۱) بر پاراخود كلاسسىدە ۴۹۹ صومغە ۱۰۰ بىلىت ساتقانلر. بونچى كلاس بىلىتى
 م، ايسكىچى كلاسنىقى ۴ صوم بولسە، هر كلاسدىن نىچە شەر بىلىت ساتولغان بولا؟
 ۱) بر اوى اشلەتمك ايچون ۳۷ كىشى ياللاغانلر. اوصطالرنڭ بر آرى آطنەسىنە
 بومدىن، قالغانى ۸ صومدىن اشلاب ۴ آطنەدە بىارسى ۱۵۲۰ صوم آلسەلر، نىچە
 كىشى ۱۵ صومدىن ونىچە كىشى ۸ صومدىن اشلەگان بولورلر؟

۱) ۱۵ آلتون بالداق، ۱۲ آلتون آلقا ۵۷ مئقال بولا؛ ۱۲ آلتون بالداق،
 ۸ آلقا ۴۸ مئقال بولسە، هر بالداق وهر آلقانڭ آغزلىقى كۈبىمى بولور؟

۱) حلې: ۱) مەشلەدە كۈرەلەكە آلقار ايسكىسندەدە بر تىگىز، آغزلىقلىرىدە تىگىز بولمىدىن
 مئقالنىڭ كۈبىمىسى آلقار ايچون بولسە صومغى ۴۸ دەدى شول قىرغە مئقال آلتون
 نى اۆل آلغاندە ۱۵ دانا آلغان ايسكىسنىدە ۱۲ دانە گنە آلغان يعنى (۱۵ - ۱۲ = ۳)

اۆلگىسىندە ۳ دانە آرتق آلتان بولا؛ ۲) شونىڭ ايچون اۆل آلتانك آلتونداڭ آغزلىقى دە كوبرەك بولغان.
 آرتق بولغان آغزلىق (۵۷-۶۸=۹) بولوب ۳ بالداقتاڭ آغزلىقى بولا؛ ۳) ۳ بالداقتاڭ آغزلىقى
 ۹ مئقال بولسا بىر بالداقتاڭ آغزلىقى (۳=۳:۹) مئقال بولا؛ ۴) بىر بالداق ۳ مئقال بولسا ۱۲ بالداق (۳×۱۲=۳۶)
 (۳۶) مئقال بولا؛ ۵) ۴۸ مئقالنىڭ ۳۶ مئقالى بالداق ايچون بولسا قالغان (۴۸-۳۶=۱۲) مئقال بولا.
 ۱۲ آلتانداڭ آغزلىقى بولا؛ ۶) ۱۲ آلتا ۱۲ مئقال بولسا، بىر آلتا (۱۲: ۱۲=۱) مئقال بولا.
 (۴۱۴) ۴۰۹ ياشچىك چاى ۲۷۸۱۲ قىداق بولسا، ۱۸ ياشچىك چاى نىچە قىداق بولور؟
 (۴۱۵) ابكى بارژادە ۶۴۸۲۷ پود كراسىن بار. بىرنچىسىندە ابكىچىگە قاراغانك ۸ مرتبە
 كوبرەك بولسا، ھر بارژادە نىچە پود كراسىن بولا؟

صورت حلى: ۱) بو كراسىننىڭ بىر اولوشى كچكىنىسندە بولوب ۸ اولوشى زورسندە بولسا بارسى
 (۹=۱+۸) اولوش كراسىن بولا؛ ۲) ۹ اولوش ۶۴۸۲۷ پود كراسىن بولسا، بىر اولوشدە يعنى
 كچكىنە بارژادە ۹ مرتبە كىم (۶۴۸۲۷: ۹=۷۲۰۳) پود بولا؛ ۳) كچكىنە بارژادە ۷۲۰۳ پود بولسا
 زورسندە ۸ مرتبە آرتغراق بولغانلىقتىن (۷۲۰۳×۸=۵۷۶۲۴) پود بولا.

(۴۱۶) ابكى آمباردە ۱۶۳۲۰ پود ايگون بار. كچكىنە آمباردە زورسىنە قاراغاندە
 ۳ الوش كىبرەك بولسا، ھر آمباردە نىچە پود بولور؟

(۴۱۷) اوچ آمباردە ۱۲۸۲۵ پود ايگون بار؛ بىرنچى آمباردە قالغان ابكىسىنىڭ
 مجموعىسىنە قاراغاندە ۲ اولوش آرتق. ابكىنچى آمباردە اوچىنچىگە قاراغاندە ۱۲۵ پود
 آرتق بولسا، ھر آمباردە نىچە پود ايگون بولور؟

(۴۱۸) پاراخود ۱۵ ساعىتدە ۲۲۵ چاقىرم يوروسە، ۱۸ ساعىتدە كوبرەك يورور؟

(۴۱۹) ابكى آرتىل خىدمىتى ھر مكەب ساژىن ۲ سومدىن بالقىق طاشىغانلار. ھر
 مكەب ساژىندىن ۲۳ بوك بالقىق چىغا، بىرنچى آرتىل ۲۱۷۱۲ بوك، ابكىنچى آرتىل
 ۲۳۱۸۴ بوك بالقىق طاشىسا، ھر آرتىل نىچەشەر سوم آقچە آلور؟

(۴۲۰) بىر بايار ۹۶ دىسە تىنە بىغداى آلوب بارسون ۷۷۷۶ سومغە ساتقان. ھر
 پودىن «۱» سومدىن. بو بايار ھر دىسە تىنەسىنە نىچە پود بىغداى چەكەن بولور، اگر دە
 چەكەن بولسا قاراغاندە ۹ مرتبە آرتق آلتان بولسا؟

صورت حلى: ۱) بىر پود بىغداى ۱ سوم بولسا ۷۷۷۶ سومغە «۱» سوم آنڭ ايچىندە نىچە مرتبە طورسە
 شول قىر پود بىغداى آلور (۷۷۷۶: ۱=۷۷۷۶) پود؛ ۲) اوزى چەكەن تىنە قاراغاندە ۹ مرتبە آرتق
 آلتان بولسا، ۹ نچى اولوشى چەكەن بولور (۷۷۷۶: ۹=۸۶۴) پود چەكەن ابكىن؛ ۳) ۹۶ دىسە تىنە گە
 ۸۶۴ پود چەكەن بولسا، بىر دىسە تىنە گە ۹۶ مرتبە كىم چەكەن (۸۶۴: ۹۶=۹) پود بولور.

(۴۲۱) اوچ كىشى ۲۷ چىلەكلى ۸۷ بوچكا لىمانات آلغانلار. بىرنچىسى ۱۲۵ سوم،
 ابكىنچىسى ۱۱۸ سوم، اوچىنچىسى بىرنچى و ابكىنچىنىڭ مەجە و عندىن ۳۷۸ سوم كىبرەك
 آلغان بولسا، ھر بىرى نىچە چىلەك لىمانات آلور؟

(۴۲۲) ۲۵۱ سومىنە ۱۱۷ آرشىن پوصطاو بىرسەلەر، ۶۳۳ سومغە نىچە آرشىن پوصطاو بىر رولر
 (۴۲۳) بىر پولكىدە ۶ روت، ھر روتك ۲۵۰ سالدات بولا. بىر پولكىنى ۲۷ كۈن
 بىر رولر ايچون كوبرەك بولور، اگر دە ھەر ۲۰۰ سالداتنى بىر كۈن آشتورغە
 خاھەن بولسا، ھر رولر نىچە رولر بولور؟

حلی: ۱) بر پولانکه ۱۶ روت و هر روتده ۲۵۰ صالداٲ بولسه، بر پولانکه (۲۵۰ × ۴۰۰۰) (۴۰۰۰ صالداٲ بولا: ۲) هر ۲۰۰ صالداٲقه ۳ پود ایت کیرهك بولسه، ۴۰۰۰ ایچنده نیچه ن بلورگه کیرهك (۴۰۰۰: ۲۰۰ = ۲۰ مرتبه، ۳) ۲۰۰ صالداٲقه ۳ پود ایت کیرهك بولسه، ایکنی یوزگه (۳ × ۲۰ = ۶۰) پود ایت کیرهك بولا: ۴) بر پولك صالداٲنی آشاتور ایچون ۶۰ پود ایت کیرهك بولسه ۲۷ کونگا ۲۷ مرتبه آرتق (۶۰ × ۲۷ = ۱۶۲۰) پود ایت کیرهك بولا. ۸۴۰ اوگزینی ۶ کون آشاتور ایچون کوبه یلک بچدن کیرهك بولا، ا گرده ۵ هر کوننگه ۴ پود کیرهك بولسه هم ۲۴ پود بچدن ۴ صوم طور سه؟
 برهونك ۵۰۰ صوم آچهسی بولغان. اولگی یلنی هر ۱۰۰ صومغه ۶ صوم
 سکان، ایکنچی یلده هر ۱۰۰ صومغه ۴ صوم فائده ایتسکان. بو باینك ۲ یلدن
 و بهی آچهسی بولغان؟

اوی صالو ایچون ۱۱۰۸۰ صوم آچه طونولغان. شول آچه نك ۶۵۷۵ صومی
 ۱۱۱۷ صومی آچاقه طونولوب فالغانینه هر مکی ۱۱ صومدن کیر بچلر
 ، کوبه یی کیر بچ آغان بولور لر؟

ایکنی آرتیل خدمتی ۱۴۹۸ صوم آچه آغان: برنچی آرتیلده ۵۶ کشی
 ۱: کون اشله ب ۷۸۴ صوم آغانلر. فالغانون ۱۷ کون اشله ب ایکنچی آرتیل آغان.
 رتیلده نیچه کشی بولور، ا گرده کون حقی اولگی آرتیلنکی بلهن تیگز بولسه؟
 حلی: ۱) ایکنچی آرتیلده نیچه کشی بولغانون بلور ایچون بر کشینك بر کونده کوبه یی
 بلورگه کیرهك: آنك ایچون اول برنچی آرتیلده گی ۵۶ کشینك بر کونده کوبه یی آغانون
 بروهك: برنچی آرتیلده گی کشیلر ۱۴ کونده ۷۸۴ صوم آلسه لر بر کونده ۱۴ مرتبه کیرهك آلور لر
 (۱۴ = ۵۶ صوم) آلار: ۲) ۵۶ کشی بر کونده ۵۶ صوم آلسه، بر کشی ۵۶ مرتبه کیم
 (۱ = ۵۶ صوم) آلا: ۳) برنچی آرتیل ۷۸۴ صوم آلسه ۱۴۹۸ دن فالغانون ایکنچی آرتیل
 (۱۴۹۷ - ۷۸۴ = ۷۱۴ صوم) آغان: ۴) بر کشی بر کونده (صوم آلسه ۱۷ گونده (۱ ×
 ۱ صوم) آلور: ۵) ۷۱۴ صومی ۱۷ کونده نیچه کشی آغانون بلور ایچون ۱۷ نك ۷۱۴
 چه مرتبه بولغانون بلورگه کیرهك (۱۷۱۴ = ۴۲) کشی بولغان ایکان.

۸۳ آرشین قطبفه ۹۱۳ صوم طور سه، ۱۷ آرشینلی ۱۵ کیمسهك قطبفه نی حق طور ر؟
 بر اولده ۸۲۸ کشی بولغان، شهرده ۴۳ مرتبه آرتقراق. هر ۲۳ کشیگه بر اوی
 کیمسه، شول شهرده نیچه اوی بولور؟

ذورت کشی ۱۳۷ دیسه تینه بیر آغانلر. برنچیسی ۱۲۰۰ صوم، ۲ نچیسی ۱۸۰۰ صوم،
 ۳ ن ۲۲۰۰ صوم، ۴ نچیسی ۳۰۰۰ صوم بیرگان بولسه، هر برسینه نیچه دیسه تینه بیر تیه؟
 بر پویزد ۱۵ ساعتده ۳۶۰ چاقرم یوری. شول پویزد ۱۸ ساعتده نیچه چاقرم
 ا گرده اولگیگه فارغانده ساعتینه ۳ چاقرم آرتق یوروسه؟

ا بر سودا گر ۱۸۳ باش اوگز هم قوینی بارلغون ۵۰۲۰ صومغه آغان قوی
 فارغانك ۴۹ باش آرتق بولغان. هر قویغه ۴ صوم توله کان بولسه، بر اوگرنك
 و بهی بولا؟

صورت حلی: ۱) ۱۸۳ باش مالنڭ نېچەسى اوگز نېچەسى قوی ایکانون بلور ایچون آرتق بولغان
 ۴۹ قوینی آیروب (۱۸۳ - ۴۹ = ۱۳۴) طور ولور: ۲) ۱۳۴ مالنڭ یارطیسی قوی ویارطیسی
 اوگز بولسه، اوگز نڭ کوبمی بولغانون بلور ایچون ایکینگه بولامز (۱۳۴ = ۲: ۶۷) اوگز بولا:
 ۳) قویلر ۴۹ باش آرتق بولسه (۶۷ + ۴۹ = ۱۱۶) قوی بولا: ۴) اوگز نڭ حقن بلور ایچون
 قویلر ایچون بولغان آقچەنی صومادن آیروب آلورغه کیرهك، آنڭ ایچون قویلرغه کوبمی تولا گانون
 بلورگه کیرهك: بر قوی ۴ صوم بولسه ۱۱۶ قوی (۴ × ۱۱۶ = ۴۶۴) صوم بولا: ۵) قویلر نڭ حق
 ۴۶۴ صوم بولسه ۵۰۲۰ (۵۰۲۰ ÷ ۴۶۴ = ۱۰) قوی بولا (۵۰۲۰ - ۴۶۴ = ۴۵۵۶) صوم بولا: ۶)
 ۶۷ اوگز نڭ حق ۴۵۵۶ صوم بولسه بر اوگز نڭ حق (۴۵۵۶ ÷ ۶۷ = ۶۸) صوم بولا.

۴۳۳) هر چیلە گى ۵ صوملق ۳۰ چیلە کلی ۹ بوچکا شرابنی ۵ چیلە کلی بوچکالرغه
 طوتورغانلر. ۵ چیلە کلی بوچکالر نڭ ۳ دن برسون هر بوچکاسون ۲۷ صومدن ساتقانلر،
 قالغانینڭ ۳ دن برسون بوچکاسون ۲۹ صومدن ساتقانلر. آننن ده قالغانون ۸ صومدن
 ساتسەلر، کوبمی فائده ایتەر لر؟

صورت حلی: ۱) بونڭ ایچون شرابنڭ اوزلرینه کوبمیگه توشکانون بلورگه کیرهك. آنڭ ایچون
 نېچە چیلەك شراب بولغانون بلور. هر بوچکاده ۴۰ چیلەك شراب بولسه ۹ بوچکاده (۴۰ × ۹ = ۳۶۰)
 چیلەك بولا: ۲) هر چیلە گى ۵ صوم بولسه ۳۶۰ چیلە گى (۳۶۰ ÷ ۵ = ۷۲) صوم بولا:
 ۳) ۳۶۰ چیلەك شرابنی ۵ چیلە گى نېچە بوچکاغه طوتورغانون بلورگه کیرهك (۳۶۰ ÷ ۵ = ۷۲) بوچکا
 بولغان: ۴) ۷۲ نڭ ۳ دن برسون ۲۷ صومدن ساتسەلر نېچە بوچکاسون ۲۷ صومدن ساتقانون بلورگه کیرهك
 (۷۲ = ۳: ۲۴) بوچکا: ۵) ۲۴ بوچکاغه ۲۷ صومدن (۲۴ × ۲۷ = ۶۴۸) صوم بولا: ۶) ۷۲ نڭ ۲ دن
 ساتقاچ نېچە قالغانون بلور (۷۲ - ۲۴ = ۴۸) بوچکا قالور: ۷) ۴۸ نڭ ۳ دن برسون ۲۹ صومدن ساتسە
 نېچەسون ۲۹ صومدن ساتقانون بلورگه کیرهك (۴۸ = ۳: ۱۶) بوچکا بولغان: ۸) ۱۶ بوچکاغه ۲۹ صومدن
 (۱۶ × ۲۹ = ۴۶۴) صوم بولا: ۹) ۲۸ صومدن نېچە بوچکاسون ۲۹ صومدن ساتقانون بلور ایچون ۴۸ نڭ ۱۶
 ساتقاچ نېچە قالغانون بلور (۴۸ - ۱۶ = ۳۲) بوچکا قالغان: ۱۰) ۳۲ بوچکاغه ۲۸ صومدن (۳۲ × ۲۸ = ۸۹۶)

۳۲ = ۳۲ صوم آلور: ۱۱) بر نېچى مرتبه ۶۴۸ صوملق، ايكنچى مرتبه ۴۶۴ صوملق، او چنچى مرتبه
 ۸۹۶ صوملق ساتسە بارسى (۴۶۴ + ۴۶۴ = ۸۹۶) صوملق ساتقان بولا: ۱۲) ۱۸۰۰
 صوملق شرابنی ۲۰۰۸ صومغه ساتسە (۲۰۰۸ - ۱۸۰۰ = ۲۰۸) صوم فائده ایتکان بلور،

۴۳۴) بر فابریکن بارسى ۴۳ کیسهك یفهك هم قطفیه ۳۹۶۰ صومغه ساتولغان. یفه كنڭ
 بر کیسه گى ۶۰ صوم، قطفیه نڭ کیسه گى ۱۲۰ صوم بولسه، نېچە کیسه گى قطفیه ونېچە
 کیسه گى یفهك بولور؟

۴۳۵) ۸ بوچکالیمانات ۴۰۰ صوم طوراً: ۱۲ بوچکاشرابنی حق طورور، اگرده شرابنڭ
 بوچکاسى لیمانات بوچکاسندن ۲ مرتبه كچکنه هم لیماناتدن ۷ مرتبه قیمت بوتسە؟
 صورت حلی: ۱) ۸ بوچکا لیمانات ۴۰۰ صوم طورسه بر بوچکا لیمانات (۴۰۰ ÷ ۸ = ۵۰) صوم
 بولا: ۲) شرابنڭ بوچکاسى لیمانات بوچکاسندن ۲ مرتبه كچکنه بولغانلقدن شوك بوچکاغه لیمانات
 طورولسه (۵۰ × ۲ = ۱۰۰) صوملق لیمانات كرور ایدى: ۳) شرابنڭ حقى لیمانات حقندن ۷ مرتبه قیمت
 بولمىغندن ۲۵ صوملق لیمانات کره تورغان کورگه ۱۲۰ صوم بولور (۲۵ × ۷ = ۱۷۵) صوم بولور
 (۱۷۵ - ۱۰۰ = ۷۵) صوم بولور، بر بوچکاشراب ۱۷۵ صوم طورسه ۱۲ بوچکاسى (۱۷۵ × ۱۲ = ۲۱۰۰) صوم بولور.

ایکی طوغان ۲۱۵۵ قابچق اون ساتقانلر؛ برنچیسى اوزینک آقچە سینە ۸۰،
۱۱۷ آط آغان، ایکنچیسى ۳۵۷ صومدن ۱۰ دېسە تینە اورمان آغان. شول
لوغان نیچە شەر قابچق اون ساتقان بولور، اگرده ایکی سیک بر حقدن ساتقان بولسه؟
(حلی: ۱) ایگ اول برنیچیسینک اون ساتوب کوبى آقچە آغانون بلورگه کیرهک بار آقچە سینە

نالغندن ۸۰ نى ۱۱۷ گە ضرب ایتسەك (۱۱۷ × ۸۰ = ۹۳۶۰) صوم آقچەسى بولغانلىقى
(ایکنچیسى ده شولا بوق اوزینک آقچە سینە ۳۵۷ صومدن ۱۰ دېسە تینە بیر آغان ایدی. آنک دخی
(۱۰ × ۳۵۷ = ۳۵۷۰) صوم آقچەسى بولا؛ ۳) ایکی سینک آقچەسى قوشاسە ۲۱۵۵ قابچق اونک
غار (۹۳۶۰ + ۳۵۷۰ = ۱۲۹۳۰ صوم)؛ ۴) ۲۱۵۵ قابچق ۱۲۹۳۰ صوم بولسه بر قابچقک حقی
۱۲: ۲۱۵۵ (۶ = صوم بولا؛ ۵) ایکی سیدە بر حقدن ساتدیغندن برنیچیسى هر قابچقک ۶ صوم
۹۳۶۰ صومنى (۶: ۹۳۶۰ = ۱۵۶۰) قابچقک آلور؛ ۶) ۳۵۷۰ صومنى (۶: ۳۵۷۰ =
قابچقکد آلش بولور دیمک برنچىسى ۱۵۶۰ قابچق، ایکنچیسى ۵۹۵ قابچق اون ساتقان ایکان
) بر کشینک ۲۵۵ قابچق ایگونى بولغان. بغدادی، آرشینە قاراغانده ۲ اولوش
اق. بر قابچق بغدادینى ۹ صومدن، بر قابچق آرشینى ۷ صومدن ساتسە، کوبى
آلور، اگرده بارلق ایگونى اوزینە ۱۹۰۴ صوم طورسە؟

(بر کشى ۵۹۵ صومغه برلیانت بر وشکه، ساعت هم صیپو چکه آغان. ساعت
چکه گه قاراغانده ۴ اولوش قیمترەك، بر وشکه ساعتکە قاراغانده ۳ اولوش قیمترەك
، هر برسى نى حق بولور؟

ق حلی: بومسئلەنى حل قیلوايچون نیچە اولوش بروشکهغه، نیچە اولوش ساعتکە ونیچە اولوش
چکه گه کیتکانون بلورگه کیرهک اولوشلر نى تعیین شویله. صیپو چکه گه آقچەنگ بر اولوشى بېرولسه
تە ۴ اولوش بېرولە. چونکە ساعت صیپو چکه دن ۴ الوش قیمترەك ایدی؛ ساعتکە ۴ الوش بېرولسه
که گه (۳ × ۴ = ۱۲) اولوش بېرولە، چونکە بروشکه ساعتکە قاراغانده ۳ اولوش قیمترەك ایدی.
ن بولغاچ بار آقچەنى (۱ + ۴ + ۱۲ = ۱۷) اولوشکە بولوب بر اولوشى صیپو چکه گه؛ ۴ اولوش
گه، ۱۲ اولوش بروشکهغه بېرولورده هر برسینک قیمتى طابولور.

(۴) بر سیاح هر کوننى ۱۳۵ چاقرم یوروسه، باراچق بېر بنه ۲۷ کونده بیته رگه اویلاغان.
ن اولسگی ۱۸ کونده ۱۲۶ شەر چاقرمغنه یورى آغان. فالغان بولن ۹ کونده باروب
ایچون هر کونده نیچە چاقرم یورورگه کیرهک؟ کونونده بر چاقرم یورورگه کیرهک
(۴) خدمتده طوره طورغان بر کشى، فاتیبر ایچون بلفه ۱۸۰ صوم تولى، آشاو
ایچون فاتیبرینه قاراغانده ۵ مرتبه آرغرانی طوتا، خدمتچی هم کیبوم ایچون آشاو
ر اصغودینک یارطیسون طوناده دخی ۳۰۰ صوم آقچەسى آرئوب قالا. شول
شى بیلینه کوبى وظیفه آلا؟

(۴) بر اویده ۸ غوللاندسکی، ۲ روسکی، پیچ بار؛ برنیچیسینک هر برسینە بیلینه
بازین، ایکنچیسینک هر برسینە بیلینه ۹ سازین اوطون باغولا. اوطونک هر ۵ سازینى
صوم بولسه، شول اوینى بریل یلتمه کوبى آقچە کیرهک بواور؟

(۴۴۲) بر شهرده ۱۰۰۰۰ کشتی بار. بر یلده هر ۱۰۰ باشینه ۴ کشتی آرتسه، ۲ یلدن صوڭ شول شهرده نیچه کشتی بولور؟

(۴۴۳) بره ۱۲ دیسه تینه بغدادی، ۱۸ دیسه تینه آرش، ۳ دیسه تینه صولی چه چکان. هر دیسه تینه دن بغدادی ۶ فابجق، آرش ۸ فابجق، صولی ۱۱ فابجق چقغان. بغدادیڭ فابجقون ۹ صومدن، آرشنی ۷ صومدن، صولینی ۵ صومدن صانسه، بارلغدن کوبهی آچه آلرر؟

(۴۴۴) ۶ بوچکا شیکر آغانلر: هر بوچکاده پودی ۶ صومدن ۲۷ پود شیکر بولغان. فایتقان وقتده بر بوچکانی چلاتوب باری ۵۴ صومغه عنه صانقانلر. باری ۲۷ صوم فائده آلور ایچون فالغان شیکرنڭ پودن نی حقه صانارغه کیرهك؟

صورت حلی: ۱) بر بوچکاده ۲۷ پود شیکر بولسه ۶ بوچکاده $(۲۷ = ۶ \times ۱۶۲)$ پود شیکر بولا؛ ۲) شیکرنڭ پودی ۶ صوم بولسه ۱۶۲ پود شیکر $(۱۶۲ = ۶ \times ۹۷۲)$ صوم بولوب اورینه شیکرنڭ باری ۹۷۲ صومغه توشکان بولا؛ ۳) ۲۷ صوم فائده ایتر ایچون بارلق شیکرنی $(۹۷۲ + ۲۷ = ۹۹۹)$ صومغه صانارغه کیرهك؛ ۴) چلانغان بوچکانی ۵۴ صومغه صانقانن صوڭ فالغان $(۶ = ۱ = ۵)$ بوچکانی کوبه یگه صانقانون بلورگه کیرهك؛ ۵) آنی بلور ایچون ۵۴ صومنی ۹۹۹ دن طرح ایترگه کیرهك $(۹۹۹ - ۵۴ = ۹۴۵)$ صومغه صانقان بولا؛ ۶) ۵ بوچکانی ۹۴۵ صومغه صانسه بر بوچکانی $(۹۴۵ = ۵ \times ۱۸۹)$ صومغه صانار؛ ۷) ۲۷ پودی بر بوچکانی ۱۸۹ صومغه صانسه بر پودی $(۱۸۹ = ۷ \times ۲۷)$ صوم بولور.

(۴۴۵) بر اوصطا ۱۲ دورینه اورندقنی ۳۲۴ صومغه صانقان. شول اورندقلرغه ۱۴۰ صوملق آغاچ، ۴ صوملق جيلم کیتکان. هر بر دورینه اورندقنڭ آباغن صرلاوچيغه ۳ صوم بیرلسه، بر دورینه اورندقنی یاصاغان ایچون کوبهی آچه آغان بولا؟

(۴۴۶) بر تورلی پوصطاو دن ۱۵۰ آرشین، ایکنچی تورلیسندن ۲۱۵ آرشین آلوب باریسینه ۸۸۰ صوم آچه توله گانلر. برنچی هم ایکنچی تولی پوصطاونڭ آرشیننی نی حق بولا، اگرده برنچی تورلی پوصطاونڭ بر آرشیننی ایکنچی تورلی پوصطاونڭ بر آرشیننندن ۱ صوم قیمتروك بولسه؟

صورت حلی: ۱) بتون آچه دن برنچی تورلینڭ آرتق آنجه سون چغاروب آلو ایچون اول برنچی تورلیگه کوبهی آچه آرتق بیروگکانون بلورگه کیرهك: هر آرشینغه ۱ صوم آرتق بولسه ۱۵۰ آرشینغه $(۱۵۰ \times ۱ = ۱۵۰)$ صوم آرتق بولا؛ ۲) اگر ۸۸۰ صومدن ۱۵۰ نی چغاروب آلونسه فالغان $(۸۸۰ - ۱۵۰ = ۷۳۰)$ صوم ایکی اراده اورناق بولا؛ ۳) برنچیسى ۱۵۰ آرشین، ۲ نچیسى ۲۱۵ آرشین بولسه باریسی $(۲۱۵ + ۱۵۰ = ۳۶۵)$ آرشین بولا؛ ۴) اگر ایکنسینڭ ده حق بر بولغانده ۳۶۵ آرشیننی ۷۳۰ صومغه صانولسه بر آرشیننی $(۳۶۵ \times ۲ = ۷۳۰)$ صومغه صانولور. دیك ایکنچی تورلینڭ بر آرشیننی ۲ صوم ایکن؛ ۵) ایکنچی تورلیسی ۲ صوم بولسه برنچیسى ۱ صوم آرتق یعنی $(۲ + ۱ = ۳)$ صوم بولور.

(۴۴۷) ایکی تورلی پوصطاو آغانلر؛ برسی ۳۲۶ آرشین، ایکنچیسى ۵۲۰ آرشین. اولگیسینڭ آرشیننی ۷ صوم، ایکنچیسینڭ ۷ آرشیننڭ حقى برنچینڭ ۵ آرشیننڭ بهاسینه مساوی بولسه، بارلق پوصطاوغه کوبهی آچه توله نگان بولور؟

صورت حلی: بومسکلنی حل فیلو ایچون ایکنچی تورلینڭ آرشیننی نی حق بولغانون بلورگه کیرهك. آنی بلور ایچون برنچینڭ ۵ آرشیننڭ حقن طابارغه کیرهك $(۳۵ = ۵ \times ۷)$ صوم؛ ۲) بو ۳۵ صوم ایکنچینڭ ۷ آرشیننڭ بهاسی بولدیغندن بر آرشیننی $(۳۵ = ۷ \times ۵)$ صوم بولور؛ ۳) برنچی تورلینڭ بر آرشیننی ۷ صوم بولسه ۳۲۶ آرشیننی $(۳۲۶ \times ۷ = ۲۲۸۲)$ صوم بولور.

ایکنچی تورلینک آرشینی ۵ صوم بولسه ۵۲۰ آرشینی (۵ × ۵۲۰ = ۲۶۰۰ صوم) بولور؛
برنجیسینه ۲۲۸۲ صوم، ایکنچیسینه ۲۶۰۰ صوم بیرسه مجموعسینه (۲۶۰۰ + ۲۲۸۲ = ۴۸۸۲) صوم بولور.

(۴۸۸۲) بارزادن برکشیکه هر قابچی ۹ صومدن ۲۱۳۳ قابچی اون ساتولغان،
چیسینه قالغان اوننی شولوق حقدن ۹۰۴۵ صومغه ساتولغان. شول اونلر نی ساتوب
بهمی فائده آلونغان بولور، اگرده شول اون اوزینه ۲۵۵۰۰ صوم طورسه؟
(۴۹) ۳۵ خدمتی ۱۸ کونده ۶۳۰ صوم طابسه لر، ۴۲ کشی ۲۱ کونده کوبهی
چه طابار؟

(۴۹) ۴۵ دیسینه بیر نی ۷ یلغه ۱۲۶۰ صومغه آرینداغه بیر ولسه، ۲۶ دیسه تینه بیر نی
یلغه نیچه صومغه بیررگه کیرهک؟

(۴۹) برکشی پودی ۱۶ صومدن ۱۸۰ پود قهوه بیروب قارشیسینه پودی ۶ صوملق
پود شیکر هم پودی ۸ صوملق مای آلسه، نیچه پود مای آلورغه کیرهک بولا؟

(۴۹) برکشی ۵۵ دیسه تینه بغدادی چه چکان: هر دیسه تینه بیر ایچون ۱۲ صوم، اشله گان
چون ۶ صوم، اورلق ایچون ۹ صوم، اورغان ایچون ۷ صوم توله گان، صوفغان
چون هر ۱۰۰ پودقه ۴ صوم توله گان. هر دیسه تینه دن ۶۰ پود بغدادی چقان. حاصل
ولغان بغدادی ۱۴۹۸ صوم فائده آلور ایچون نی حقه ساتارغه کیرهک بولور؟
(۴۹) شوندا این یکی عدد طابارغه کیرهککه، حاصل جمع لری = ۵۱ گه، حاصل
لر حل لری = ۱۳ بولسون؟

(۴۹) یکی عددنک حاصل جمعی = ۳۸۵۷۰ گه، خارج قسمتلری = ۳، باقی = ۹۲۲؛
شول یکی عددنی طابارغه کیرهک؟

(۴۹) بر مغازینده بر نیچه کموش ساعت بولغان. اگر شول ساعتلرنک هر بر پیون
۱۲ شهر صومدن ساتولسه ۲۰ صوم ضرر کیله، ۱۵ شهر صومدن ساتولسه ۴۰ صوم
فائده کیله. شول مغازینده نیچه ساعت بولور؟

(۴۹) ایکی پاراخود ایکیسینه بر وقتده بر شهردن ایکنچی شهرگه چغوب کیتکانلر.
بارا تورغان یوللری ایکیسینکده بر. برنجیسی ساعتینه ۲۵ چاقرم، ۲-نجیسی ۲۰
چاقرم یوری. ایکنچی پاراخود بیگلگی اورنغه برنچیدن ۳ ساعت صوگ بارغان. شول
ایکی شهر آراسی نیچه چاقرم بولور؟

(۴۹) بر پامیشچیک ۱۴ صومدن ۲۹۰ چیتویرت بغدادی ساتوب، آلغان آچمه سینه
۱۳ دیسه تینه اورمان، ۲۵ دیسه تینه بیر آلغان. اورماننک دیسه تینه سی بیرگه قاراغان
۲۰ صوم قیمتیهک بولسه، هر برسننک دیسه تینه سی نی حق بولا؟

(۴۹) برنجی مرتبه ۵۶ صومغه ۵۰ دانه آش قاشغی، ۷ دانه چای قاشغی آلونغان. ایکنچی
مرتبه شولوق بهادن ۷۹ صومغه ۵۰ دانه آش قاشغی، ۳ دانه چای قاشغی آلونغان.
بر آش قاشغی و بر چای قاشغی نی حق بولور؟

طریق حلی: بومستله فی حل قیلو او چون هر حالده آش فاشقلرن یسا چای فاشقلرن تیگز لارگه کیرهک شونسر حل قیلو مکن توکل.

(۴۵۹) آناسی، آناسی هم بالاسینه ۷۶ یه ش. آناسی بلهن آناسی ~~ایکیسی~~ بریاشه. بالا آناسینه فارغانده ۹ مرتبه یه شرهک. هر برسی نیچه یه شده بولور؟

(۴۶۰) مکتبناک دورت صنفنده ۱۳۷ شا کرد. برنچیدن ۱۵، ایکنچیدن ۹ و دورتنچیدن ۲۱ شا کرد چقار ولسه، هر برسند تیگز قالا. هر صنفنده نیچه شا کرد بولور؟

(۴۶۱) ۳ یاشچیکده قداغی ۳ صومدن ۵۲۲ صوملق چای بار. برنچی یاشچیکده گی چاینی ۱۰۰ صومغه صانولسه، ۱۳ صوم فائده کیله. ایکنچی یاشچیکده گی چاینی ۱۰۰ صومغه صانولسه، ۲۰ صوم ضرر کیله. اوچنچی یاشچیکده نیچه قداق چای بولور؟

(۴۶۲) ایکی کیسه کده آرشین ۸ صوملق ۵۸ آرشین پوصطاو بار. برنچی کیسه کده ۲ نیچیکه فارغانده ۱۲۸ صوم فیمترهک. هر کیسه کده نیچه آرشین پوصطاو بولا؟

(۴۶۳) ایکی مجهول عددناک مجموعی = $[(۳۵ : ۱۱) - ۴] \times [۱۴۴ : (۳۶ : ۲)]$ گه حاصل طرحلزی = $(۲۴۹ : ۴۹۸) \times [(۴۰ : ۱۲۰۰) + (۳۵ : ۱۷۵)]$: ۵ گه شول ایکی عددنی طابولا؟

(۴۶۴) ۳ یاشچیکده ۲۸۸ قداق چای بار. اگر برنچیدن ۲ نیچیکه ۹ قداق، ۲ نچیدن ۳ نیچیکه ۳ قداق آلوب صالونسه، هر برسند تیگز بولا. اولسه هر یاشچیکده نیچه شهر قداق چای بولغان؟

(۴۶۵) مین بر عدد اویلادم: اگر اول عددگه ۳ فی قوشسهق، مجموعنی ۳ گه ضرب ایتسهک، حاصل ضرب بدن ۴ فی آلسهق، حاصل طرحنی ۷ گه بولسهک، خارج قسمتگه ۱۳ فی قوشسهق، حاصلنی ۱۸ گه ضرب ایتسهک حاصل ضرب بنک برلر خانه سنده گی صفرنی قروب طاشلاسهق، ۲۷ قالا. شول نیندی عدد بولور؟

(۴۶۶) اگر مجهول عدددن ۱۲ فی آلوب، فالغانون ۸ گه بولسهک، خارج قسمتگه ۴ فی قوشسهق، مجموعنی ۱۹ گه ضرب ایتسهک، حاصلگه ۴۰ فی قوشسهق، ۲۳۰ چقا شول نیندی عدد بولور ایکان؟

(۴۶۷) مینم یاننده بر آز آچهم بار. بازارغه چغوب ۷ قداق چای آلمده ۲۹ صوم آچهم فالدی. اگر مین ۱۰ قداق آلسه م ایدی، آچهم ۲۰ صومغه قالور ایدی. چاینک قداغی فی حق هم مینم کوبمی آچهم بار؟

(۴۶۸) بر نیچه کشی قوشلوب مکتب صالدرمقی بولالر. اگر هر برسی ۱۴۰۰ صومدن بیسه، ۲۰۰ صوم بیتمی. اگر ۱۵۰۰ صومدن بیرسهلر، مکتب صالدرغه تمام بیتهده ۵۰۰ صوم آرتوب قالا. شول مکتب، فی حقه توشکان هم نیچه کشی فاتناشقان؟

(۴۶۹) بر نیچی مرتبه ۱۶۸ صومغه ۸ دورثینه اورنلق هم بر دیوان آغانلر. ایکنچی مرتبه شولوق علقن ۱۰۳ صومغه ۴ دورثینه اورنلق هم بر دیوان آغانلر. بر دورثینه اورنلق بلهن دیوانناک حقن طابارغه کیرهک؟

برنجی مرتبه ۱۹ صومغه ۴ فداق چای، بر پود شیکر آلفانلر. ایکنچی مرتبه
حقن بر فداق چای هم ۴ پود شیکر آلوب ۳۱ صوم توله گانلر. بر فداق
ن بر پود شیکرنک حقن طابارغه کیرهک؟

برکشی بولده بارغانده بر نیچه خیر چیگه اوچراغان. اگر یاننده غی آفچه سون
نه ۳ تیندن بیرسه، ۱۵ تین آرتوب قالا. اگر ۵ تیندن بیرسه، بر خیر چیگه
کوبهی آفچه سی بولغان هم نیچه خیر چیگه اوچراغان؟

بر ایز ژوز چیگه ۵۶ کوزگی ایلنورگه قوشقانلر. شرطی شول: واطمایچه
بارغان هر کوزگی اوچون بر صوم بیره چکلر. واطقانی اوچون ایز ژوز چیگ
هر کوز گیگه ۶ صوم توله به چک. آلوب کیلسگاج حسابلاب فاراسه لر ایز ژوز چیگه
نیچه تیمی. نیچه کوز گینی واطمیچه آلوب کیلگان؟

برنجی مرتبه ۱۶۷ صومغه ۷ آرشین پوصطاو، ۵ آرشین قطیفه آلفانلر. ایکنچی مرتبه
حقن ۲۹ صومغه هر برسون برورگنه آرشین آلفانلر. هر برسینک آرشیننی نی حق بولا؟
برکشی ۹۰ صومغه ۱۲ آرشین کیندر هم ۱۱ آرشین یفهک طاوار آلفان. هر
آرشیننی نی حق بولور، اگر یفه کدک بر آرشیننی کیندرنک بر آرشیننه
ده ۳ مرتبه قهترهک بولسه؟

برکشی ۲۲۰۰۰ صوم آفچه نی ایکی اولوشگه بولگان شول رهوشلی که، برسی
مندن ۴ مرتبه آرتق. نه نه شول کوب بولغانون ایکی اوغلینه بولوب بیرگان.
غلی کچکنه سندن ۳۰۰ صوم آرتق آلفان. از بولغان اولوشینه ۴۸ دیسه تینه بیر آلفان.
وغلی اوزلریند تیگان آفچه لر بندشوند ابوق ییرنی نیچه شهر دیسه تینه آلا آلورلر؟
ا اوچ عددنک مجموعی = ۷۲۶۰؛ ۲ نچیس بر نیچه فارغانده ۳ مرتبه، ۳ نچیس
فارغانده ۲ مرتبه زور، هر برسی کوبهی بولا؟

بر مغازینده بر نیچه دورینه اورندق بار. اگرده دورینه سون ۶۳ صومدن
ده، ۳۴۸ صوم ضرر کیله؛ اگر دورینه سون ۷۵ صومدن صانولسه، ضررده
کیله. مغازینده نیچه دورینه اورندق بولا؟

اگر مینم آفچه مه ۱۰۸ صوم قوشلسه، آغامنک آفچه سینه مساوی بولا؛ اگر
وم قوشلسه، آغامنقندن ۳ مرتبه آرتق بولا. هر برمرنک کوبیشهر آفچه مز بولا؟
کانتیبی یاللاغانلر شول شرط بلن: هر اشل گان کونی اوچون ۳ صوم بیرورگه،
هنگان کونی اوچون اوزی ۲ صوم توله رگه. شول شرط بلن ۲۸ کون اوتسکاج
۳۹ صوم تیموش بولغان. نیچه کون اشل گان؟

کیتمده اوچ تورلی چای بار: بر نچیس فداغی ۳ صومدن ۹۶ فداق؛ ۲ نچیس
۱۰۸ فداق؛ ۳ نچیس ۴ صومدن ۵۶ فداق. بر نچیسون بتولهی، ایک نچیسینک،
سون، اوچ نچیسینک دورندن اوچ الوشن صانقانلر. مجموع سندن ۱۰۵ صوم
آلونسه. صانولغان قورسندن کوبهی آفچه آلفان بولورلر؟

(۴۸۱) برکشی ۱۶۶۸۰ صومغه اوی آغانده، ۱۰ صومغه بر صوم فائده بلن صانقان
 صاصل بولغان آقچه نڭ ۲۶۵۵ صومن بور چینه بیرگان. فالغان آقچهغه ایکی اورنڭ یی
 هم اورمان آغان. برنجی اورنده ۶۵ صومدن ۳۶ دیسه تینه، ۲ نچی اورنده ۶۹ صومد
 ۷۲ دیسه تینه. اورماننڭ دیسه تینه سون ۹۵ صومدن آلسه، نیچه دیسه تینه اورمان آغان
 (۴۸۲) سوداگر ۱۷ بوچکا شیکر آغان. هر بوچکاده ۴ پود، هر پودی ۸ صوم؛ ۸ بوچکا
 شیکر ناچار بولغانلقدن ۶ صومد نغنه صاتولغان. فالغاندن ۲۶۴ صوم فائده آلور اوچو
 بودن نی حقه صاتارغه کیرهک؟

(۴۸۳) بر شهردن ۲ نچی شهرگه بارانورغان پویزندڭ بر و اغونی ۲ نچی کلاصنقی، فالغانلری
 ۳ نچی کلاصنقی. ایکنچی کلاصنڭ بیلمتی ۸ صوم، ۳ نچینڭ ۵ صوم. پویزده بارسی ۱۴
 یولچی بولوب بارسندن ۲۱۶ صوم آونغان. اوچنچی کلاصنڭ هر و اغوننده ۱۴ یولچی
 اوچنچی کلاصده نیچه و اغون بولا؟

(۴۸۴) آناسی بالاسینه ۴۰ مسئله چغارغه بیرگان. شرطی شول: هر درست چغارغان
 مسئله اوچون آناسی ۳ تین بیرهچک؛ هر یا کُش چغارغان مسئله اوچون بالا اوزی
 ۵ تین توله بهچک. شول رهوشلی چغاروب آناسینه آلوب باروب کورسه تسه
 بالاسینه برتین ده آقچه تیمی. نیچه مسئلهنی درست چغارغان؟

(۴۸۵) ایکی یاشچیکدده ۳۰۱۶ صوم آقچه بار. اگر ایکیسوندنده ۲۴۸ صومدن آلونسه
 بر نچیسنده ۵ مرتبه آرتق قالا. هر برسنده کوبیشهر بولا؟

(۴۸۶) بر بای بیر صاتوب اوی آماقی بولا. اگر بیرنڭ دیسه تینه سون ۷۵ صومدن
 صاتسه، اوی اوچون ۱۵۰۰ صوم بیتمی. اگر ۸۷ صومدن صاتسه، اوی اوچون تمام بیثوب
 دخی ۲۱۰۰ صوم آرتوب قالا. اوینڭ حقی کوبیسی؟

(۴۸۷) ۱۱ طوفوچی ۱۵ کونده کونینه ۱۲ ساعت اشلوب ۳۹۶۰ آرشین کیندر طوفوغلنر
 ۱۲ کونڭ کونینه ۱۰ ساعت اشلوب ۳۳۶۰ آرشین کیندر طوفو اوچون نیچه کشی کیرهک بولور؟

(۴۸۸) جبهولی کونینه ۸ ساعت یورگانده ۱۵ کونده ۴۸۰ چاقرم یوری. ایکی هفته ده
 ۵۶۰ چاقرم یورو اوچون کونینه نیچه ساعت یورو رگه کیرهک؟

(۴۸۹) برکشی صاتوچیدن ۸۲ تینگه ۱۰ عروشا، ۲ آما، ۱۳ لیمون آغان؛ ۲
 نچی کشی شولوق صاتوچیدن ۸۲ تینگه ۱۰ عروشا، ۲ آما، ۱۳ لیمون آغان؛ ۳ نچی
 کشی ۱۸ تینگه ۳ آما، ۲ لیمون آغان. غروشا، آما هم لیموننڭ دانهسی نی حق بولا؟

(۴۹۰) بر بای اوی آغانده صومینه ۱۰ تین فائده بلن صانقان. آغان آقچه نڭ
 ۲۶۵۵ صومن بور چینه بیرگان. فالغان آقچهغه ایکی اورنده بیر هم اورمان آغان.
 برنجی اورنده ۶۵ صومدن ۳۶ دیسه تینه؛ ۲ نچی اورنده ۶۹ صومدن بر نچیدن ۲ مرتبه آرتق؛
 هم ۱۹۵ صومدن ۴۳ دیسه تینه آغان. اوی نی حق بولا؟

(۴۹۱) پارا خود کلاص صانسنده ۱۲۳۶ صومغه برنجی هم ۲ نچی کلاصدن ۱۲۴ بیلیت صاتولغان.
 برنجی کلاصنڭ بیلمتی ۱۴ صوم؛ ۲ نچینڭ ۹ صوم. هر کلاصدن نیچه شهر بیلیت صاتولغان؟

(۱) بایار ۷۰ صومدن ۳۶۰ ديسه تينه بير ساتوب، آلمان آچه ننگ ۹ دن ايگى
 يينه روشچه، ۷ دن ۳ اولوشينه اوى آلوب قالغان آچه سون بانكاغه سالغان. بانكا
 صومغه ۵ صوم فائده بيرسه، يلىنه بانكادن نيچه صوم فائده آلور؟
 (۲) برنجى مرتبه ۲۰۷ صومغه ۳۶ آر شين پوصطاو، ۴۵ آر شين كيشيمير آلمانلر. ايكنچى
 شولوق حقدن ۷۵ صومغه هر برسون ۱۵ آر شين آلمانلر. هر برسینگ آر شينى نى حق بولا؟
 (۳) ۵۸ آر شين دراپ بلن ۳۴ آر شين قطيفه گه ۴۸۰ صوم توله گانلر. قطيفه دراپقه
 انده ۳ مرتبه قيمتروك. هر برسینگ آر شينى نى حق؟

(۴) برنجى مرتبه ۱۵۸۴ صومغه ۱۲ آط، ۱۴ صغر ساتقانلر؛ ۲ نچى مرتبه شولوق
 ن ۹۹۲ صومغه ۸ آط، ۸ صغر ساتقانلر. بر آط و بر صغر نى حق بولور؟

(۵) بایار ۲۹۴ صومدن ۲۰۰ ديسه تينه بير ساتوب، آلمان آچه سون ايگى اوغلينه
 ب بيرگان. كچكنه اوغلينگ ۱۰ صومينه قارشى زور سينه ۲۵ صوم بيرگان. شول
 لى آچه نى بولوشوب آلاچ زورسى آچه سينگ دورتدن اوچ اولوشينه، يلىنه ۶۳۰
 فائده كبتوره تورغان اوى آلمان. قالغان آچه سون صومينه ۵ تيندن بانكاغه
 ان. كچكنه سى اوز آچه سينه ۸۴ صومدن بر نيچه ديسه تينه بير آلمان ديسه تينه سون
 مدن آرينداغه بيرگان. ايگى برادرنگ فايوسى آچه سون فائده ليراق اور نغه
 ن (يعنى فايوسى صوم باشينه فائده نى كوبرهك آلا)؟

(۶) فابريكاده ايرلر، خاتونلر بارسى ۳۰ كشى اشلى. ايرلر آطنه سينه ۹ صوم،
 نلر ۸ صوم آلا. فابريكانت بولارغه آچه بير و اوچون ۹ كيسهك پوصطاو
 ان. هر كيسه گنده ۴۳ آر شين و هر آر شينى ۲ صوم. مونه شوشى حاصل بولغان
 نى آلا رغه ۳ آطنه اشله گان اوچون بيرگان. فابريكاده نيچه اير و نيچه خاتون؟

(۷) بر كشى اوز ننگ فز ينه هم ايگى اوغلينه ۴۸۰۰۰ صوم آچه بيرگان؛ قزغه تيبوشلى
 نى بانكاغه سالغان. بانكا ۱۰۰ صومغه دورت صوم فائده بيروه. شول ره وشلى، قز بانكادن
 بلنى ۴۲۰ صوم فائده آلوب طورا. قالغان آچه نى ايگى اوغلينه شول ره وشلى بولسگان:
 سى كچكنه سينه قاراغانده نيچه بهش زور بولسه، شول قدر مك صوم آرتق آلا.

رسى ۲۰ باشد، كچكنه سى ۱۲ باشد. هر بالاسى نيچه شهر صوم آلمان بولا؟

(۸) بایار ۶۹ صومدن آط آماقچى بولوب بازار رغه بارغان. لکن آندى آط بولماغان؛ اول ۹۲
 دن آلمان. اولگى حسابقه اور رغه تله گان آچه سينه ۱۲ آط كيم كيلگان. نيچه آط آلمان

(۹) بر بومار نيكده ايكنچي سينه قاراغانده ۷۸۵ صوم آرتق. برنجى بومار نيكدن
 بچه ۵ صوم قلملرنى؛ ۲ نچيدن شول قدر اوك ۳ صوم قلملرنى آلاچ، بر آلمان ۱ صوم
 غانده ۷۰۳ صوم آرتق قالغان. هر برسندن كو بيمشهر آچه آلونغا آلور اوچون

(۱۰) بر پامشچيك آرش هم صولى چه چكان. آر شينى چه چكانينه قار
 يلنى ۵ مرتبه آرتق آلمان. صولى ۳۶۰ پود بولغان. آر شى كو بهى بولور

ليغه قاراغانده ۲۸ پود آرتق بولسه؟
 ن فرامت كتابى
 ب كتابى بولا؟

دورتنچی باصقچ

تعریف: نرسه لرنڭ اوز نلق، كېڭلك. زورلق، آغراق وقيمتن تعيين ايچون استعمال قىلوناتورغان قورال لرغه «مقياس» ديورلر. مثلا بر نرسه نڭ اوز نلقن، كېڭلكن ويا بيوكلگن تعيين ايچون اوز نلقنى اولچى تورغان قورال لردن برسینی مثلا آرشینی آلوب اول نرسه نڭ اوز نلقینه، كېڭلكینه ويا بيوكلگینه صالحوب قارالور. اوز نلقینه ۵ مرتبه صالحو ممكن بولسه، اوز نلقى ۵ آرشین ايكان ديوب حكم ايتولور. مونسه شول آرشینغه «اوز نلق مقياسى» ديوب ئه يتوله در.

روسیه ده استعمال قىلونا تورغان مقياسلر

آورلق مقياسلرى

آورلق اولچولر ينڭ ايڭ زورسى «بىركوڭيس» در

بىركوڭيس = ۱۰ بود	اوشبو مقياسلرنى واقلامق واريله مك اصولى:
بود = ۴۰ فداق	بىركوڭيسنى پودقه ئه يله ندر، پودنى فداقغه ئه يله ندر،
فداق = ۳۲ لوط	يا خود پودوقداق لرنى بارسون لوطقه ويا مثقالغه ئه يله ندر وگه
لوط = ۳ مثقال	«مقياسلرنى واقلاو» ديوب ئه يتوله در. مقياسلرنى
مثقال = ۹۶ دوله	واقلاو، ضرب قىلو بلن بولور. مثلا ۲ بىركوڭيسنى
فداق دخى = ۹۶ مثقال	پودقه واقلامق ايچون بر بىركوڭيسك بولغان ۱۰ پودنى
	بىركوڭيسنڭ صافن كورسه تىكان ۲ گه ضرب ايتولور (۲۰ = ۲۴۱۰) پود بولور؛ بر
	پودنى فداقغه واقلامق كىرهك بولسه، بر پوتده بولغان ۴۰ فداقنى «۱» گه ضرب قىلنوب
	(۱۸۴۰ = ۴۰) فداق بولور. اوشنداق ۳ فداقنى لوطقه واقلاغره كىرهك بولسه، بر
	فداقده بولغان ۳۲ لوطنى ۳ گه ضرب قىلنوب (۳۸۳۲ = ۹۶) لوط بولور. دخى
	۱۲ لوطنى، مثقالغه واقلاغره كىرهك بولسه، بر لوطده بولغان ۳ مثقالنى لوطنڭ صافن
	كورسه تىكان ۱۲ گه ضرب قىلنوب (۱۲۴۳ = ۳۶) مثقال بولور. اوشنداق ۲ مثقالنى
	دوله گه واقلاو ايچون بر مثقالده بولغان ۹۶ دوله نى ۲ گه ضرب قىلنوب (۲۴۹۶ =
	۱۹۲) دوله بولور. اگر ۲ پود ۳ فداقنڭ بارسنده لوطقه ئه يله ندرر گه كىرهك بولسه، اول ۲
	پودنى فداقغه ئه يله ندرلور (۲۴۴۰ = ۸۰) فداق حاصل بولور. حاصل بولغان ۸۰ فداقغه
	بىرلىكان ۳ فداقنى قوشلور (۳۶۸۰ = ۸۳) فداق بولور. شول ۸۳ فداقنى لوطقه واقلاو ايچون
	بر فداقده بولغان ۳۲ لوطنى ۸۳ فداقغه ضرب قىلنوب (۲۶۵۶ = ۸۳۳۲) لوط بولور.

واقلاو ايچون مثاللر:

۱۲ پودده نيچه فداق؟ ۳ فداقده نيچه مثقال؟ ۴ مثقالده نيچه دوله؟ ۱۵ پود

۱۶ فداق، نيچه فداق بولور؟ ۱۴ پود ۱۹ فداق، نيچه فداق بولور؟ ۳۲ پود

نیچه فداق بولور؟ ۱۲ پود ۳۲ فداق ۱۷ لوطه نیچه لوط بولور؟ ۹ پود
 ۳ لوطه نیچه لوط بولور؟ ۳ پود ۲۷ لوطه نیچه لوط بولور؟ ۲ فداق ۲
 نیچه مثقال بولور؟ ۱۴ فداق ۵ لوطه نیچه مثقال بولور؟ ۲ پود ۱۶ فداق
 نیچه مثقال بولور؟ ۱ پود ۱۳ فداق ۱۵ لوط ۲ مثقاله نیچه مثقال بولور؟
 یله مک اصولی: دولتی مثقاله، مثقالنی لوطه، لوطنی قداغه، فداقنی پودقه،
 بر کویسکه ئه یله ندر و گه «مقیاسلرنی ارپله و» دیوب ئه یله ندر. مقیاسلرنی
 تقسیم بلهن بولور. مثلا ۱۹۲ دولتی مثقاله ئه یله ندر و ایچون ۱۹۲، مثقال
 ۹۶ دوله نیچه مرتبه طور غانون بلنور. بونک ایچون ۹۶ غه تقسیم ایتولور
 (۹۶=۲) مثقال بولور. اگر ۹ مثقالنی لوطه ئه یله ندر مک کیره ک بولسه، ۵۹،
 بولغان ۳ مثقال نیچه مرتبه طور غانون بلنور، بونک ایچون ۳ گه تقسیم ایتولوب
 (۳=۳) لوط بولور. اگر ۶۴ لوطنی قداغه ئه یله ندر رگه کیره ک بولسه، بر
 لغان ۳۲ لوطنک ۵۶۴ نیچه مرتبه بولدیغین بلور ایچون تقسیم ایتولوب
 (۳=۳) فداق بولور. اگر ۱۲۰ فداقنی پودقه ئه یله ندر رگه کیره ک بولسه،
 ۴۰ فداق بولدیغیندن (۱۲۰ : ۳=۴۰) پود بولور. ۶۰ پودنی بیر کویسکه ئه یله ندر و
 بیر کویسک بولغان ۱۰ پودقه تقسیم ایتولوب (۶۰ : ۱۰=۶) بیر کویس بولور.
 لوط ۷۷ فداقنی پودقه ئه یله ندر و کیره ک بولسه، ایك اول ۹۶ لوطنی قداغه
 لورده (۹۶ : ۳=۳۲) فداق حاصل بولور. بو ۳ فداقنی بیر لگان ۷۷ فداغه
 (۷۷+۳=۸۰) فداق بولور بو ۸۰ فداقنی پودقه ئه یله ندر و ایچون ۴۰ غه
 بولورده (۸۰ : ۲=۴۰) پود بولور. دیمک ۹۶ لوط ۷۷ فداق=۲ پود بولایسکان.

ارپله و ایچون مثاللر.

۱. فده نیچه پود بولا؟ ۳۸۴ مثقاله نیچه فداق بار؟ ۶۴۱۲ لوطنی ارپله کز؟
 حل: ۶۴۱۲ لوطنی ارپله مک ایچون اول قداغه ئه یله ندر لور (۶۴۱۲ : ۳۲=۲۰۰) فداق
 (ل شول صورتده تقسیم قیلغاندن صوگ خار ج قسمت بولغان ۲۰۰، فداق بولا. قالغان
 بر لوط بولا: ایندی ۲۰۰ فداقنی پودقه ئه یله ندر و لسه (۲۰۰ : ۵=۴۰) پود بولور. دیمک
 لوط=۵ پود ۱۲ لوط ایکان.
 ۲. لطنی ارپله کز؟ ۱۲۵۳۷ لوطنی ارپله کز؟ ۲۰۰۰۰ مثقالنی ارپله کز؟ ۱۲۸۴۳۹
 ارپله کز؟ ۱۹۲۰۲ مثقالنی ارپله کز؟
 نقللرنی اولچه گانک پود، فداق کبی مقیاسلردن باشقه، صاوترلر دخی استعمال قیلونالر.
 تیلرنک ایك زورسی «چیتویرت» در. بو اولچه ولرنی | چیتویرت=۸ چیتویریک
 ، ارپله مک دخی یوقار یسده سی رهوشچه در یعنیسی | چیتویریک=۸ غارنس
 ضرب بلهن ارپله و تقسیم بلهن، اجرا قیلنور مثلا ۲ چمتنی غارنسقه ئه یله ندر و
 اول چک گه وافلانوب (۲۸=۱۶)، حاصل بولغان ۱۶ چکنی دخی غارنسقه
 سه (۱۶۸=۱۲۸) غارنس بولور.

مثالر:

٣ چت، ٦ چك ده نيچه غارنس بولور؟ ٢ چت ٣ چك ٣ غارنسه نيچه غارنس بولور؟
 ١٢ چت ١ چك ٧ غارنسه نيچه غارنس بولور؟ ٥ چت ٢ چك ١ غارنسه نيچه غارنس
 بولور؟ ٣ چت ٢ غارنسه نيچه غارنس بولور؟ ٤ چت ١ چك نيچه غارنس بولور؟
 ا گر ٧٣ غارنسنى اريله مك كبرهك بولسه، اول غارنسدن زور بولغان چك كه ئه يله ندرلور.
 اريله مك تقسيم بلهن اجرا قيلنور. بر چك ده ٨ غارنس بولديغندن (٧٣:٨=٩ چك،
 باقى = ٨ غارنس) بولور ٩ چك نى دخى چت كه ئه يله ندرولسه (٩:٨ = ١ چت،
 باقى = ١ چك) بولور. ديمك ٧٣ غارنس = ١ چت ١ چك ٨ غارنس ايسكان.

مثالر:

٣٢ چك ده نيچه چت بولا؟ ٤٢ چك نى اريله گز؟ ٣٠ غارنسنى اريله گز؟ ٦٥ غارنسنى
 اريله گز؟ ٨٧ غارنسنى اريله گز؟ ١٢٨ غارنسنى اريله گز؟ ١٦٩ غارنسنى اريله گز؟
 ٢٠٠ غارنسنى اريله گز؟

اوزونلق مقياسلرى.

اوزونلق مقياسلرينك ايگ زورسى «ميل» در.

ميل = ٧ چاقرم بو اولجه وارنى وافلامق، اريله مك دخى اولنگى رهوشچه
 چاقرم = ٥٠٠ ساژين يعنى وافلاو ضرب بلهن، اريله و تقسيم بلهن بولور. مثلا
 ساژين = ٣ آرشين ٣ ميلنى چاقرمغه وافلاو ايچون، بر ميلك ٧ چاقرم بولدفندن
 آرشين = ١٦ ژيرشوك ٧ چاقرمنى ٣ ميلگه ضرب قيلنوب (٣٧=٢١) چاقرم
 بولور؛ ٤ چاقرمنى ساژينغه وافلاق ايچون، چاقرمده ٥٠٠ ساژين بولدفندن ٥٠٠
 ساژيننى ٣ چاقرمغه ضرب قيلنوب (٤٤٥٠٠=٢٠٠٠) ساژين بولور. ٥ ساژيننى
 آرشينغه وافلار ايچون، ساژينده ٣ آرشين بولدفندن (٥٤٣=١٥) آرشين بولور.
 ٢ آرشيننى ژيرشوكگه وافلار ايچون؛ آرشينده ١٦ ژيرشوك بولدفندن ١٦ ژيرشوكنى
 ٢ آرشينغه ضرب قيلنوب (١٦=٣٢) ژيرشوك بولور. ١ ميل ٢٥ ساژين
 ١ آرشيننى ژيرشوكگه وافلار ايچون اول ١ ميلنى چاقرمغه وافلانور ١٤٧ =
 ٧) چاقرم بولور؛ ٧ چاقرمنى ساژينغه ئه يله ندرولسه (٧٤٥٠٠=٣٥٠٠) ساژين
 بولور؛ بو ساژينغه مسئله ده گى ٢٥ ساژيننى قوشولسه (٣٥٠٠+٢٥=٣٥٢٥) ساژين
 بولور بوساژيننى آرشينغه ئه يله ندرولسه (٣٥٢٥+٣٥=٣٥٧٥) آرشين بولور. موگا
 دخى مسئله ده گى بر آرشيننى قوشولسه (١٠٥٧٦=١+١٠٥٧٦) آرشين بولور. بو
 آرشينلرنى و برشوكگه وافلانسه (١٦=١٠٥٧٦+١٦) ژيرشوك بولور.

مثالر.

١٧ چاقرمده نيچه ساژين بار؟ ٨٨ ساژينده نيچه آرشين بار؟ ٢٠ آرشينده نيچه
 ژيرشوك بار؟ ٢٣٧ ساژين ٢ آرشينده نيچه ژيرشوك بار؟ ١٣ چاقرم ٥ ساژين

ئىندە نىچە آرشىن بار؟ ۴ چاقىرم ۱ آرشىندە نىچە آرشىن بار؟ ۲ چاقىرم ۱۱
 ۲ آرشىندە نىچە آرشىن بار؟ ۲۲۵ ساژىن ۱۵ ۋىرشوكە نىچە ۋىرشوك بار؟
 ۲ آرشىن ۵ ۋىرشوكە نىچە ۋىرشوك بار؟ ۲ چاقىرم ۱۴۲ ساژىن ۲
 ۱۱ ۋىرشوكە نىچە ۋىرشوك بار؟

رېلەمك اصولى تەقسىم بىلەن بولىدىغى بېلىگى. شونىڭ ئىچىدە ۲۷ چاقىرمى مىلىگە
 رىمكى بولسا، مىلىدە ۷ چاقىرم بولىدىغان ۲۷ گە تەقسىم ئېتولوب (۲۷ :
 بىل، باقى = ۶ چاقىرم) بولور؛ ۱۵۰۰ ساژىننى چاقىرمغا ئىلەندىرولسە، چاقىرمە
 ئىزىن بولىدىغان (۱۵۰۰ : ۳ = ۵۰۰) چاقىرم) بولور؛ ۲۵ آرشىننى ساژىنغا
 بولسا، بىر ساژىندە ۳ آرشىن بولىدىغان (۲۵ : ۳ = ۸ ساژىن باقى = ۱ آرشىن)
 اگر ۶۴ ۋىرشوكنى آرشىنغا ئىلەندىرولسە (۶۴ : ۱۶ = ۴) آرشىن بولور.
 ۲۱ ۋىرشوكنى رېلەمك مەطلوب بولسا، ايلك اول آرشىنغا ئىلەندىرولوب (۲۷۵ :
 آرشىن ۳ ۋىرشوك) بولور؛ صوكرە ۱۷ آرشىننى ساژىنغا ئىلەندىرولسا (۱۷ :
 ئىزىن ۲ آرشىن) چاقىرم. دىمك ۲۷۵ ۋىرشوك = ۵ ساژىن ۲ آرشىن ۳ ۋىرشوك ايلان.

مثاللىرى

ساژىن نىچە چاقىرم بولا؟ ۳۳۰ آرشىن نىچە ساژىن بولا؟ ۳۲۰ ۋىرشوك نىچە
 بولا؟ ۲۶۲۶ ساژىننى رېلەمك؟ ۱۵۱۷ ساژىننى رېلەمك؟ ۴۰۲۷ ساژىننى
 ؟ ۱۱۲۵۲ آرشىننى رېلەمك؟ ۸۳۶۱ آرشىننى رېلەمك؟ ۱۷۵۳۰ آرشىننى
 ؟ ۲۸۰۱۶ ۋىرشوكنى رېلەمك؟ ۲۴۲۵۶ ۋىرشوكنى رېلەمك؟ ۳۲۰۱۲ ۋىرشوكنى
 ؟ ۱۴۷۸۵۲ ۋىرشوكنى رېلەمك؟

وزونلىق اولچەولرىدىن بولغان ساژىن، آرشىندىن باشقا « فوت » قەدى بولمىدە
 ، ياڭلىق ماسون ئىچىدە اۆلەمە دى. حاضر اولگى تەقسىمات
 ، باشىدە اورناشقاندىن صوكتى ساژىننىڭ « فوت » قە تەقسىمى بىلەن قىلىنور.
 = ۷ فوت بونىڭ رېلەمك، وافلامق اصولى دى اولگى اصوللار
 = ۱۲ دويم كىبىر. مثلا ۲ ساژىننى فوتقا ئىلەندىرگە كىرەك بولسا،
 = ۱۰ لىنى ساژىندە ۷ فوت بولىدىغان ۷ نى ۲ گە ضىرب ئېتولوب
 = ۱۴ فوت بولور. فوتنى دويمگە وافلامق ئىچىدە، فوتدە ۱۲ دويم بولىدىغان
 لىنى ۶ فوتقا ضىرب ئېتولوب (۶۴ : ۷۲ = ۷۲) دويم بولور. ۳ دويمى لىنىگە
 بىچون دويمدە ۱۰ لىنى بولىدىغان (۳۰ = ۳ × ۱۰) لىنى بولور.

مثاللىرى:

ئىندە نىچە فوت بار؟ ۷ فوتدە نىچە دويم بار؟ ۸ ساژىندە نىچە فوت بار؟
 نىچە لىنى بار؟ ۷ دويمدە نىچە لىنى بار؟ ۲ فوتدە نىچە دويم بار؟
 (حساب II نىچى، ج ۵)

ساژینده نیچه لینی بار؟ بر چاقورمه نیچه فوت بار؟ اچاقورم ساژین فوت ادوب
۱ لینی نیچه لینی بولا؟

اگر ۴۹ فوتنی ساژینغه ئه یله ندررگه کیرهك بولسه، ۴۹ ده، بر ساژینك بولغان ۷ فوت،
نیچه مرتبه طورغانون قارالور (۷ = ۷ : ۴۹) ساژین بولور. ۹۶ دویمنی فوتنه
ئه یله ندرر ایچون ۹۶ نی ۱۲ گه تقسیم قیلنوب (۹۶ : ۱۲ = ۸) فوت بولور. ۷۴ لینی
دویمگه ئه یله ندرر ایچون ۷۴ نی ۱۰ گه تقسیم ایتولوب (۷۴ : ۱۰ = ۷) دویم باقی = ۴
لینی) بولور، ۱۰۵ لینی اریله مك ایچون اول دویمگه ئه یله ندرلور (۱۰۵ : ۱۰ = ۱۰)
۱۰۰ دویم ۵ لینی) بولور؛ ۱۰۰ دویمنی فوتنه ئه یله ندرلسه (۱۰۰ : ۱۲ = ۸) فوت
۴ دویم) بولور ۸ فوت ساژینغه ئه یله ندرلسه (۸ : ۷ = ۱) ساژین ۱ فوت) بولور.
دیهك ۱۰۰۵ لینی = ۱ ساژین، ۱ فوت، ۴ دویم، ۵ لینی ایکان.

مثالر:

۴۲	فوتنی	اریله كز؟	۲۵	لینی	۱۰۰۰	لینی	؟
۷۲	«	«	۷۱	«	۷۰۸۰	«	؟
۶۳	«	«	۹۰	لینی	۶۴۹	اریله كز؟	؟
۴۴	دویمنی	«	۹۹	دویمنی	۷۸۰	دویمنی	؟
۵۳	«	«	۱۹۹۰	لینی		«	؟

اخطار: بر فوتنه ۱۲ دویم بولدیغندن ساژینده نیچه دویم بارلعن بلوب بولا. چونکه ساژینده ۷ فوت
بر فوتنه ایسه ۱۲ دویم؛ ۱۲ نی ۷ گه ضرب ایتولسه ساژینده نیچه دویم بولدیغنی چقار: (۱۲ × ۷ =
۸۴) دویم بولور. بر ساژینده ۸۴ دویم بولسه آرشینده نیچه دویم ایدیکی بلنور. چونکه بر ساژینده
۳ آرشین، دیهك ۳ آرشین ۸۴ دویمگه مساوی ایکان؛ ۳ آرشین ۸۴ دویم بولسه بر آرشین (۸۴ :
۳ = ۲۸) دویم بولور.

کاغد مقیاسلری.

کاغد مقیاسینگ ایك زورسی «اصطاپا» در

اصطاپا = ۲۰ دیسته | اگر «۴» اصطاپانی دیسته گه وافلاو کیرهك بولسه، بر اصطاپاده
دیسته = ۲۴ طاباق | ۲۰ دیسته بولدیغندن (۲۰ × ۴ = ۸۰) دیسته بولور؛ ۳
دیستهنی طاباقغه وافلاو ایچون، دیسته ده ۲۴ طاباق بولدیغندن (۲۴ × ۳ = ۷۲) طاباق
بولور. «۲» اصطاپا ۵ دیسته ۱۲ طاباقنی وافلار ایچون اول «۲» اصطاپانی دیسته گه
وافلانور (۲۰ × ۲ = ۴۰) بولور؛ ۴۰ دیسته بلهن ۵ دیسته قوشلورده (۴۰ + ۵ = ۴۵)
بولوب طاباقغه وافلانور (۲۴ × ۴ = ۹۶) طاباق بولور. آکا دغی ۱۲ طاباق
قوشلسه (۹۶ + ۱۲ = ۱۰۸) طاباق بولوب وافلانمش بولور.

مثالر.

۱۵ اصطاپانی دیسته گه وافلا كز؟ ۳ اصطاپا ۱۲ دیستهنی وافلا كز؟

« « « ؟ اصطابا ۱۵ طاباقنى ؟
 ديستەنى طاباقغە « ؟ ۱۴ اصطابا ۱۸ ديستە ۱۱ طاباقنى ؟
 « « « ؟ ۱۴ « ۱ « ۱۳ « ؟
 ۱۲۰ ديستەنى اصطاباقغە ار يىلەمك كىرەك بولسە، اصطاباق ۲۰ ديستە بولدىن
 گە تەقسىم ايتولور (۱۲۰ : ۲۰ = ۶) اصطاباق بولور. ۷۲ طاباقنى ديستە گە
 ايچون، ديستە دە ۲۴ طاباق بولدىن (۲۴ : ۳ = ۸) ديستە بولور. ۵۰۰۰
 يىلەمك ايچون، ايڭ اول ديستە گە ئىيلە ندرلور (۵۰۰۰ : ۲۴ = ۲۰۸) ديستە
 اول؛ ۲۰۸ ديستەنى اصطاباقغە ئىيلە ندرلسە (۲۰۸ : ۲۰ = ۱۰) اصطاباق ۸ ديستە
 يىمك ۵۰۰۰ طاباق = « ۱۰ » اصطاباق ۸ ديستە ۸ طاباق بولا ايكان.

مثاللىر.

ديستەنى ار يىلە گز ؟	۷۰۰	ديستەنى ار يىلە گز ؟
طاباقنى « ؟	۴۶۲	طاباقنى « ؟
« « ؟	۵۲۸	« « ؟
« « ؟	۶۴۸	« « ؟

مايغات مقياسى.

تەسەبىپنىڭ ايڭ زورسى « بوچكا » در.

۴۰ = چىلەك واقلاو اصولى؛ ۳ بوچكانى چىلەك گە واقلار ايچون،
 ۱۰ = اشتوف بر بوچكادە ۴۰ چىلەك بولدىن ۴۰ نى ۳ گە ضرب ايتولوب
 ۲ = بوپىلىكا (۳۴۰ = ۱۲۰) چىلەك بولور. ۳ چىلەكنى اشتوفقە
 ۵ = چار كە واقلار ايچون، بر چىلەك كە ۱۰ اشتوف بولدىن (۱۰ : ۲ = ۵)
 اشتوف بولور. « ۲ » اشتوفنى بوپىلىككە واقلار ايچون بر اشتوفدە ۲
 بولدىن (۲ : ۲ = ۱) بوپىلىكا بولور. ۴ بوپىلىكانى چار كە گە واقلار ايچون
 كادە بولغان ۵ چار كە نى ۴ گە ضرب قىلىنوب (۴ : ۲ = ۲) چار كە بولور.
 ۴ چىلەك، ۲ اشتوف، ۱ بوپىلىكانى چار كە گە واقلاو ايچون اول ۲ بوچكانى
 واقلانور (۲ : ۲ = ۱) چىلەك بولور. حاصل بولغان ۸۰ چىلەك كە
 ۴ چىلەكنى قوشلور دە (۸۰ : ۲ = ۴۰) چىلەك بولور. اوشبو ۸۴ چىلەكنى
 واقلانسه (۸۴ : ۲ = ۴۲) اشتوف بولور؛ ۸۴۰ گە مەسئەلە گى ۲ اشتوف
 مە (۸۴۰ : ۲ = ۴۲۰) اشتوف بولور؛ ۸۴۲ اشتوفنى بوپىلىككە واقلانسه،
 (۱۶۸۴ : ۲ = ۸۴۲) بوپىلىكا بولور. دى مەسئەلە گى ۱ بوپىلىكانى قوشلسە،
 بولور. بونى دى چار كە گە واقلانسه (۱۶۸۴ : ۲ = ۸۴۲) چار كە بولور.

مثاللىر:

بوچكانى چىلەك گە واقلا گز ؟	۷	اشتوفنى بوپىلىككە واقلا گز ؟
چىلەكنى اشتوفقە « ؟	۱۵	بوپىلىكانى چار كە گە « ؟
اشتوفنى بوپىلىككە « ؟	۲	« « « ؟

اريله و اصولى: ۱۲۰ چيله كنى بو چكاغه ئه يله ندررگه كيرهك بولسه، بر بو چكاده ۴۰ چيلهك بولدفن ۱۲۰ ده نيچه ۴۰ بولديغى قارالور و خارج قسمت بوچكا بولور
 ۱۲۰ : ۴۰ = ۳) بوچكادر؛ ۴۰ اشتوفنى چيلهك سگه ئه يله ندررگه كيرهك بولسه، ۴۰ نى
 ۱۰ اغه تقسيم ايتولوب (۴۰ : ۱۰ = ۴) چيلهك بولور؛ ۸ بو طيليكانى اشتوفقه ئه يله ندرر
 ايچون ۸ نى ۲ گه تقسيم ايتولوب (۸ : ۲ = ۴) اشتوف بولور. ۱۵ چار كه نى بو طيليكاه
 ئه يله ندرر ايچون ۱۵ نى ۵ گه تقسيم ايتولوب (۱۵ : ۵ = ۳) بو طيليكاسولور؛ ۸۸۸
 چار كه نى اريله رگه كيرهك بولسه، اول بو طيليكاهه ئه يله ندررلور (۸۸۸ : ۵ = ۱۷۷) بو طيليكاس
 ۳ چار كه) بولوو؛ ۱۷۷ بو طيليكانى اشتوفقه ئه يله ندررلسه (۱۷۷ : ۲ = ۸۸) اشتوف
 بو طيليكاس) بولور؛ ۸۸ اشتوفنى چيلهك سگه ئه يله ندررلسه (۸۸ : ۱۰ = ۸) چيلهك اشتوف
 بولور. ديهك ۸۸۸ چار كه ۸ چيلهك اشتوف، ۱ بو طيليكاس ۳ چار كه گه.

مثاللر:

۱۶۰	چيله كنى اريله كز؟	۵۶۰	اشتوفنى اريله كز؟
۱۸۷	»	۳۳۵۶۷	بو طيليكانى
۸۹	اشتوفنى	۱۳۱۹۹	»
۱۷۲	بو طيليكانى	۱۶۱۲۷	اشتوفنى
۵۷۸۰	چار كه نى	۹۵۵۹	»

روسيله ده مستعمل آقچهلر.

روسيله ده مستعمل آقچهلر آلتوندىن، كموشدىن هم بافردن صوغولار. آقچهلر «صوم»
 بلن سانالورلر. آلتوندىن صوغولغان آقچهلر نك ايك زورسى «۱۵» صوم بولوب
 «ايمپريال» ديولور. آندن كچره گى ۱۰ صوم بولوب «مانيتا» ديولور. آندن ده
 كچره گى ۷ صوم ۵۰ تين بولوب «پالوايمپريال» ديولور. ايك كچكهنه سى ۵ صوملقلر،
 كموش آقچهلر نك ايك زورسى ۱ صوم بولوب ۱۰۰ تين سگه مساوى بولا. ينه كموش
 آقچهلر نك ۵۰ تينك، ۲۵ تينك، ۲۰ تينك، ۱۵ تينك، ۱۰ تينك هم ۵ تينكلىرى بولادر.
 باقر آقچهلر نك ايك زورسى ۵ تينك، آندن فالالا ۳ تين، ۲ تين، ۱ تين، يارطى تين، هم
 چيرك تينك باقر آقچهلر بولادر. كاغد آقچهلر نك ايك زورسى ۵۰۰ صوملق، آندن
 فالالا ۱۰۰ صوملق، ۲۵ صوملق، ۱۰ صوملق، ۵ صوملق، ۳ صوملق، ۱ صوملقلرى بولادر.
 اخطار: آقچهلرنى واقلاو اريله و اصولى بيك ييگىلر. چونكه واقلاغانده ۱۰۰ گه ضرب ايتو،
 اريله كانده ۱۰۰ گه تقسيم ايتو كفايت ايتهدر. مثلا ۱۱۵ تين ديولسه اولك طرفدن ايكي خانه سى
 يعنى ۱۱۵ تين بولوب قالغان اسى ۱ صوم بولور. اوشانداق ۱۵ صومنى تين سگه واقلاغنه كيرهك بولسه،
 ۱۰۰ تين سگه ضرب ايتولورده (۱۰۰ × ۱۵ = ۱۵۰۰) تين بولور.

مثاللر:

۳	صومده نيچه تين بولور؟	۲۸۵	تيننى اريله كز؟
۶	»	۴۵۰	»
۸	»	۱۰۰۰	»

وقت مقیاسلاری.

ش تیزه سنده ۳۶۵ تەولك ۵ ساعت ۴۸ مینوت ۴۶ سیکونده ئەیل نوب چقا.
 ل نوب چقغان مەتنگە بر «پیل» دیوب ئەیتولەدر. یلارنی صاناغانده ۳۶۵
 یوبکنه صانااسه هر یلنی ۵ ساعت ۴۸ مینوت ۴۶ سیکونددن ۴ یلده
 تەولك صاناامی فالورغه طوغری کیلدر. شوژك ایچون ۴ یلدن صوژك
 تیوشلی کوندن بر تەولك اوّل کیلورگه تیوش بولا مونه شول یا گلش
 ن ایچون ۳ یلنی ۳۶۵ تەولكدن صانیلرده دورتنچی یلنی ۳۶۶ تەولكدن
 ۳۶۵ تەولكدن کیلگان یلنی «عادی» یل، ۳۶۶ تەولكدن کیلگان
 «کیسه» یلی دیپورلر. یلارنك عادی ویاخود کیسه بولدیغن بلور ایچون
 ۴ گه تقسیم قیلنور؛ اگر کسر سز تمام ۴ گه بولسه، کیسه یلی؛ کسر
 ادی یل بولور. مثلاً ۱۹۰۰ نچی یلنك کیسه می، عادیمی ایکانون بلور
 ۱۹۰۰ نی ۴ گه تقسیم اینولور (۱۹۰۰ : ۴ = ۴۷۵) بولوب تمام بولندگندن
 یلغه کیسه یلی دیپولور. ۱۹۰۱ نچی، ۱۹۰۲ نچی، ۱۹۰۳ نچی یلار عادی،
 یل دخی کیسه یلی بولور. بر یلده ۱۲ آی بولوب اسملاری: غنوار =
 ؛ فیورال عادی یلده = ۲۸ کون، کیسه یلده = ۲۹ کون؛ مارت = ۳۱
 آپریل = ۳۰ کون؛ مای = ۳۱ کون؛ اییون = ۳۰ کون، اییول = ۳۱ کون؛
 = ۳۱ کون؛ هنتابر = ۳۰ کون؛ اوکتابر = ۳۱ کون؛ نوپابر =

۳۱ کون؛ دیکابر = ۳۱ کون.	عصر = ۱۰۰	یل
صولی: ۴ عصرنی یلغه ئەیل ندر و	۱۲ =	آی
ر عصر ۱۰۰ یل بولقدن ۱۰۰ نی ۴ گه	۳۰ =	کون
ولوب (۴۰۰ = ۴ × ۱۰۰) یل بولور.	۲۴ =	ساعت
نه ئەیل ندر گه کیرهك بولسه، بر یلده	۶۰ =	مینوت
ولقدن ۱۲ نی ۳ گه ضرب ایتولوب	۶۰ =	مینوت
(۳۶) آی بولور. ۴ آیده نیچه کون	۵۲ =	عادی یل
بولور ایچون، آیده ۳۰ کون بولقدن	۵۲ =	کیسه یل
	۷ =	هفته

(۱۲۰) کون بولور. ۵ کونده نیچه ساعت بولدیغن بلور ایچون، بر
 ۱ ساعت بولقدن (۱۲۰ = ۵ × ۲۴) ساعت بولور. ۲ ساعتده نیچه مینوت
 بلور ایچون بر ساعتده ۶۰ مینوت بولقدن (۱۲۰ = ۲ × ۶۰) مینوب بولور.
 نیچه سیکوند بولدیغن بلور ایچون، بر مینوتده ۶۰ سیکوند بولقدن
 (۱۸۰) سیکوند بولور.

تنبیه: اگر مسئله ده بر آیدن ایکنچی بر آیفه قدر بولغان کونلرنی بلورگه تیموش بولسه، اول وقتده آیلر ۳۰ کوندن سانالمچه هر آینک اوزنده بولغان کونلری سانالور مثلا غنوار باشندن ایبون باشینه قدر نیچه کون؟ دیولسه غنوار ایچون ۳۱ کون؛ فیقرال ایچون (عادی ییل بولسه ۲۸ کون، کبیسه ییلی بولسه ۲۹ کون)؛ مارت ایچون ۳۱ کون؛ آپریل ایچون ۳۰ کون؛ مای ایچون ۳۱ کون آنوب جمع قیلنور رعادی ییلنک مذکور آیلرده غی کونلر جمعهوی (۳۱+۳۰+۳۱+۲۸+۳۱) = ۱۶۱ کون بولور. کبیسه ییل بولسه فیقرال ایچون دخی بر کون قوشلوب ۱۶۲ کون بولور.

مثاللر:

۳ عادی یلده نیچه کون؟	۵ « « « « « ؟
۲ کبیسه « « « ؟	۱۵ یلده نیچه آی؟
۳ ته ولکده نیچه ساعت؟	۶ ساعت نیچه مینوت؟
۴ « « « « « ؟	۴ ته ولک ۷ ساعت ۱۳ مینوتده نیچه مینوت؟
۵ « « « « « ؟	۱۳ ساعت ۱۸ سیکوندده نیچه سیکوند؟
۶ « « « « « ؟	۷ ساعت ۱۵ مینوت ۲۹ سیکوندده نیچه سیکوند؟
۷ « « « « « ؟	مارت آینده نیچه سیکوند؟
۸ « « « « « ؟	۳ آینده نیچه کون؟

بر عادی ییل بلن کبیسه ییلنک اولسگی ۳ آینده نیچه کون؟

اریله و اصولی: ۴۰۰ ییلنی عصرگه ئه ییل ندر و ایچون ۳۰۰ نى بر عصر ده بولغان ۱۰۰ ییلغه تقسیم قیلنوب (۴۰۰ : ۱۰۰ = ۴ عصر) بولور ۷۲ آینی ییلغه ئه ییل ندر و ایچون ۷۲ نى یلده بولغان ۱۲ آیفه تقسیم قیلنوب (۷۲ : ۱۲ = ۶) ییل بولور؛ ۹۰ کوننی آیفه ئه ییل ندر و ایچون ۹۰ نى آیک بولغان ۳۰ کوننگه تقسیم آیتوب (۹۰ : ۳ = ۳۰) آی بولور. ۴۸۰ ساعتنی ته ولکگه ئه ییل ندر و ایچون ۴۸۰ نى ۲۴ گه تقسیم آیتولوب (۴۸۰ : ۲۴ = ۲۰) ته ولک بولور. ۲۴۰ مینوتنی ساعتگه ئه ییل ندر و ایچون ۶۰ گه تقسیم آیتوب (۲۴۰ : ۶۰ = ۴) ساعت بولور. ۱۸۰ سیکوندنی مینوتقه ئه ییل ندر و ایچون ۱۸۰ نى مینوتده بولغان ۶۰ سیکوندقه تقسیم آیتوب (۱۸۰ : ۶۰ = ۳) مینوت بولور ۱۷۵۸۰۰ سیکوندنی ار ییل مک ایچون اول مینوتقه ئه ییل ندر لور (۱۷۵۸۰۰ : ۶۰ = ۲۹۳۰) مینوت بولور. بونی ساعتگه ئه ییل ندر و ایچون دخی ساعتده بولغان ۶۰ مینوتقه تقسیم آیتولوب (۲۹۳۰ : ۶۰ = ۴۸ ساعت ۵۰ مینوت) بولور ۴۸ ساعتی ته ولکگه ئه ییل ندر و ایچون ته ولکده بولغان ۲۴ ساعتگه تقسیم آیتولوب (۴۸ : ۲ = ۲۴) ته ولک بولور دیمک ۱۷۵۸۰۰ سیکوند = ۲ ته ولک ۵۰ مینوتقه.

مثاللر:

میلاددن ۱۹۰۹ نچی یلده نیچه عصر و نیچه ییل اوتکان؟ ۲۴۰ سیکوندده نیچه ...

۱۷۸۵۳۲	سیکوندنی	اریله گز؟	بیده نیچه ییل؟
۹۷۳۵۶	»	»	ولسکده نیچه آی؟
۸۳۵۶۶۲	»	»	ندولسکده نیچه ییل؟
			نوتده نیچه ساعت؟

(عددلر ایکیگه بولنه؛ جنس هم نوعی بیان بولنماغان عددلرگه «**عددمطلق**» دیولور سیگن، یکریمی عددلری کبی. جنس و نوعی بیان بولنغان عددگه «**عددهعین**» دیولور ۵ سوم، کبی. عدد معین دخی ایکیگه بولنه؛ ۵ ساژین، ۳ فداق، ۴ ساعت کبی برگنه اسملی عددلرگه **دبسیطه**؛ ۲ ساژین ۱ آرشین، ۱ پود ۴ فداق کبی تورلی اسملردن مرکب بولغان عددلرگه **د مرکبه**» دیولور.

اعداد مرکبه نك اعمال اربعه سی

جمع.

سیطه نك جمعی اولده ذکر ایتولمش ایسدی؛ اعداد بسیطه نك حاصل ه اعداد مرکبه حالینه قویله بلور مثلا ۱۵ فداق، ۹ فداق، ۱۸ فداق ن جمع قیلونسه حاصل بولغان ۶۶ فداق اعداد مرکبه حالینه قویله بلور. چونکه ق ایچنده پود دخی باردر. اگر ۶۶ فداقنی اریله سهك، بر پود ۲۶ فداق بوایسه اعداد مرکبه دنر.

مرکبه نك جمعی: اعداد بسیطه نك جمعنده کورلیگان ایدیکه، هر خانه نك اوزی بلن بر طوغر بیده بولغان رقمار بلن گنه جمع قیلونادر. برار خانه سنده گی نر خانه سنده گی رقم بلن هیچ وقت جمع قیلونماز. اعداد مرکبه ده دخی بلن مینوت، فداق بلن پود، آرشین بلن ژیرشوک بر برینه قوشماز لر. سیکوندلر بر بریله، فداقلر بر بریله گنه جمع قیلونر لر. مثلا ۵ ساعت، پود، ۱۰ سیکوندنی ۶ ساعت ۲۰ مینوت ۳۰ سیکوند بلن جمع قیلورغه بولسه، توبنده گی رهوشچه سیکوندلر سیکوند آستینه، مینوتلر مینوت ، ساعتلر ساعت آستینه یازیلوب هر بوسی اوز طوغر یسیله جمع قیلونور

کچکده سنندن باشلانور:	۱۰ سیکوند	۳۵ مینوت	۵ ساعت
۱ سیکوند بلن ۳۰ سیکوند	» ۳۰	» ۲۰	» ۶
۴۰ سیکوند بولوب	۴۰ سیکوند	۵۵ مینوت	۱۱ ساعت

آستینه اوز طوغر یسینه یازیلور؛ ۳۵ مینوت بلن ۲۰ مینوت جمع قیلونسه، وت بولوب آستقه اوز طوغر یسینه یازیلور؛ ۵ ساعت بلن ۶ ساعت جمع ۱۱ ساعت بولوب دخی آستقه اوز طوغر یسینه یازیلور. اگر حاصل جمعلردن اریله مک ممکن بولسه، اریله نوب اوزی صوکنده گی حاصل جمعگه قوشلور. قالسه، اوز طوغر یسینه آستقه یازیلور. مثلا ۳ پود ۳۰ فداق بلن ۷ پود

۲۰ فداننى جمع قىلماق كىرەك بولسە، اۆادە گى كىبى آستىلى اوستىلى بولارەق ياز يىلور؛
قدانلر حاصل جەمى بولغان ۵۰ دن بىر پودا آيرلوردە ۳۰ فداق ۳ پودا
پودلر حاصل جەمىنە قوشلور قالغان ۱۰ فداق ۲۰ » ۷ »

آستقە ياز يىلور؛ پودلر حاصل جەمى بولغان ۱۰ اغە ۱۰ فداق ۱ پودا ۱ بىركۇيس
قدانلر حاصل جەمىندىن آيرلوب بىر پودا قوشلغاندىن سوڭ حاصل بولغان ۱۱ پوددىن
دخى بىر بىركۇيس آيرلوب قالغان بىر پودا اوز طوغرىسىنە آستقە ياز يىلور؛ بىر
بىركۇيس اندىن سوڭ ياز يىلور. فقط حاصل جەملەرنىڭ ھەر قايسىنىڭ اسملرن
قويواونوتولماسقە ئىيوش. اگەر بىرسىندە بىر اسم ذكر ايتىلۇبدە ايكنچىسىندە ذكر
ايتولمى قالسە، ذكر ايتولمەگاننىڭ اورنىنە شول طوغرىقە صفر قويوب آستىلى اوستىلى
ياز يىلور. مثلاً ۳ ميل، ۲ چاقىرم، ۲۲۵ سارزىن، ۲ آرشىن ۱۲ ژىرشوكنى ۴ ميل،
۴ چاقىرم، ۱ آرشىن، ۳ ژىرشوك بىلەن جمع قىلورغە كىرەك بولسە، آستىلى اوستىلى
يازغاندە ايكنچىسىندە ذكر ايتولمى قالغان سارزىن اورنىنە اۆلگىسىنىڭ سارزىنى
طوغرىسىنە صفر قويلور:

ژىرشوكلر حاصل جەمى | ۱۲ ژىرشوك ۲ آرشىن ۲۲۵ سارزىن ۲ چاقىرم ۳ ميل
بولغان ۱۵ ژىرشوك اوز | ۳ " ۱ " ۰ " ۴ " ۴ " ۴ "

طوغرىسىنە؛ آرشىنلر | ۱۵ ژىرشوك ۰ آرسىن ۲۲۶ سارزىن ۶ چاقىرم ۷ ميل
حاصل جەمى بولغان ۳ آرشىن بىر سارزىنغە مساوى بولۇقدىن سارزىنلر حاصل جەمىنە
قوشلۇب آرشىنلر حاصل جەمى اورنىنە صفر؛ ۲۲۵ سارزىنغە آرشىنلر حاصل جەمىندىن
چىققان ۱ سارزىن قوشقاچ حاصل بولغان ۲۲۶ سارزىن اوز طوغرىسىنە؛ چاقىرملر حاصل
جەمى بولغان ۶ چاقىرم اوز طوغرىسىنە؛ مىللر حاصل جەمى بولغان ۷ دخى اوز
طوغرىسىنە ياز يىلور.

مثاللىر:

- ۵۲۶ (۳۶۲ صوم ۱۸۵ تىن ۲۷۴ صوم ۵۶ تىن ۳۹۶ صوم ۹۴ تىن ۱۰۹ صوم ۴۶ تىن) = ؟
- ۵۲۷ (۱۸۳۷ صوم ۳۷ تىن ۲۴۰۷ صوم ۹۳ تىن ۵۶۶ صوم ۱۲ تىن ۸۷۲ صوم ۹۱ تىن) = ؟
- ۵۲۸ (۵ سارزىن ۲ آرشىن ۵ ژىرشوك ۱۵ سارزىن ۱ آرشىن ۱۳ ژىرشوك ۲۷۴ سارزىن ۲ آرشىن ۹ ژىرشوك) = ؟
- ۵۲۹ (۲ چاقىرم ۲۸۴ سارزىن ۱ آرشىن ۹ ژىرشوك ۱ چاقىرم ۱۹۳ سارزىن ۲ آرشىن ۱۲ ژىرشوك) = ؟
- ۵۳۰ (۳۲۹ سارزىن ۵ فوت ۱۰ دويم ۸ لىنى ۴۵۲ سارزىن ۳ فوت ۹ دويم ۷ لىنى ۲ چاقىرم ۴ فوت ۱۱ دويم ۵ لىنى) = ؟
- ۵۳۱ (۳ ميل ۵ چاقىرم ۱۸۵ سارزىن ۲ آرشى ۵ ميل ۴ چاقىرم ۴۳۲ سارزىن ۱ آرشىن ۳ چاقىرم ۳۹۶ سارزىن ۲ آرشىن) = ؟

(۵۱) ۵ آي ۱۸ تەۋلۈك ۱۴ سائەت ۵۴ مېنوت ۶۰ آي ۱۵ تەۋلۈك ۱۲ سائەت ۴۹ مېنوت = ؟

جمع ايچون مەسئەلەر:

(۵۲) بىر كەسەمدە ۱۰ صوم ۷۵ تېن، ۲ نىچى كەسەمدە ۵ صوم ۴۸ تېن بولسە، بارسى
رەبىي اچمە بولما؟

(۵۳) باقمەچى ۸۰ صوم ۹۰ تېنلىك قيار، ۱۲ صوم ۵۰ تېنلىك فار بوز ساتسە، كۈبەي
سەسى بولور؟

(۵۴) سالدانلر آت طويدرر ايچون بىر مرتبە ۵ چت ۳ چك ۲ غارنس صولى،
چى مرتبە ۱۲ چت ۲ چك ۴ غارنس صولى آلسەلر، كۈبەي آلمان بولورلر؟

(۵۵) بىرەو ۱۵ چت ۶ چك ۴ غارنس آرش ساتقان. اوزندە دخى ۱۲ چت ۷ چك
بارنس قالغان. بارسى كۈبەي آرشى بولغان؟

(۵۶) بىر كىشى ۵ پود ۲۶ فداق ماى ساتقان، اوزندە دخى ۳ پود ۳۲ فداق قالغان.
سەسى كۈبەي ماىي بولغان؟

(۵۷) آش فاشقلىرى ۲ فداق ۱۱ لوط ۲ مئقال طارتا، چاى فاشقلىرى ۱ فداق ۵ لوط
مئقال بولسە، شول ايكى تورلى فاشق كۈبەي طارتور؟

(۵۸) باقرچى بىر مرتبە ۱ پود ۲۵ فداق ۴۶ مئقال، ۲ نىچى مرتبە ۲ پود ۳۷ فداق
مئقال باقر آلمان بولسە، بارسى كۈبەي باقر آلمان بولما؟

(۵۹) سوداگر ۲ پود ۲۲ فداق شىكەر ساتقان؛ اوزندە دخى ۵ پود ۲۹ فداق
كۈرى قالغان بولسە، بارى كۈبەي شىكەرى بولغان بولما؟

(۶۰) بىر خاتوننىڭ ۳ كېسەك كېندىرى بولغان؛ بىرى ۱۱ آرشىن ۱۲ ۋېرشوك، ۲ نىچىسى
۷ ۋېرشوك، ۳ نىچىسى ۹ آرشىن ۱۳ ۋېرشوك اوزونلىق بولسە، بارسى كۈبەي بولما؟

(۶۱) اسكلاددە ۴۳۵ بىر كۋېس ۸ پود آرش بولغان. شونندە بىر مرتبە ۱۲ بىر كۋېس
۲ نىچى مرتبە ۳۷ بىر كۋېس ۹ پود كېتورگانلر. حاضر شونندە كۈبەي آرش بولور؟

(۶۲) بىر باقمەنڭ بويى ۱۸ ساژىن ۲ آرشىن، ۲ نىچىسى بوڭارغە قاراغاندە ۸ ساژىن
۲ رشىن اوزونراق بولسە، ۲ نىچىسىنىڭ بويى كۈبەي بولما؟

(۶۳) مغازىندە ايكى كېسەك قۇيغە بولغان: قزل قۇيغە ۱۰ آرشىن ۸ ۋېرشوك،
سى قزلىن ۵ آرشىن ۷ ۋېرشوك آرتقراق بولسە، قاراسى نىچە آرشىن بولما؟

(۶۴) بىر قز ۸ آرشىن ۹ ۋېرشوك، ۲ نىچىسى ۵ آرشىن ۸ ۋېرشوك چلتەر بەيلەگان
سەلر، ايكىسى كۈبەي چلتەر بەيلەگان بولورلر؟

(۶۵) بىر پاراخود بىر نىچى سائەتدە ۷ چاقىرم ۲۵۵ ساژىن، ۲ نىچى سائەتدە ۱۰ چاقىرم
۲ ساژىن، ۳ نىچى سائەتدە ۹ چاقىرم ۱۱۸ ساژىن يورسە، بارسى كۈبەي يورگان بولما؟

(۶۶) بىر خاتون شەرگە بارغاچ بىر قارنداشىندە ۲ ھفتە ۴ كۈن، ۲ نىچىسىندە ۳ ھفتە
۷ كۈن قوناق بولغان بولسە، شەردە نىچە كۈن طورغان بولما؟

(۵۴۸) بر سیاح بر یلده ۳ مرتبه سیاحت ایتکان؛ بر نچیسنده ۲ آی ۸ کون ۸ ساعت،
۲ نچیسنده ۲۷ کون ۵ ساعت، ۳ نچیسنده ۱ آی ۱۷ ساعت یورگان بولسه، بارسى
نى قدر وقت يولده بولغان بولا؟

(۵۴۹) بر مناره نك بيوكلگى ۱۰ سارین ۵ فوت، ۲ نچیسى اولگىگه فاراغانده
سارین ۳ فوت بيوگرهك بولسه، ۲ نچى مناره نك بيوكلگى كوبى بولا؟

(۵۵۰) بر اوينك بيوكلگى ۴ سارین ۵ فوت ۸ دویم. شول اويگه سوبه لگان
باصقچ اويگه فاراغانك ۱ سارین ۱ فوت ۴ دویم بيوگرهك بولسه، باصقچنك بوى كوبى بولا؟

(۵۵۱) آل ته گهرمه چنك ئه بل نهسى ۵ فوت ۷ دویم ۴ لینی، آرت ته گهرمه چنك ئه بل نهسى
۱ فوت ۲ دویم ۹ لینی آرتغراق. آرت ته گهرمه چنك ئه بل نهسى كوبى بولور؟

(۵۵۲) بر معلم فرانت درسند ۱ ساعت ۱۰ مینوت، یازوده ۵۵ مینوت، علم حالده
۱ ساعت ۳۰ مینوت او طرسه، ۳ درسگه كوبى وقت اوزدرغان بولا؟

(۵۵۳) بر آت برنجى چاقمرنى ۱ مینوت ۴۹ سيكونده، ۲ نچى چاقمرنى ۲ مینوت ۷ سيكونده،
۳ نچى چاقمرنى ۲ مینوت ۳۳ سيكونده چاقمرنى بولسه، ۳ چاقمرنى كوبى وقت چاقمرنى بولا؟

(۵۵۴) بر نچى یلده مکتبه ۲ اصطاپا ۵ دیسته ۸ طاباق، ۲ نچى یلده ۳ اصطاپا
۱۲ دیسته ۱۷ طاباق كاغد بیتکان بولسه، ۲ یلده كوبى كاغد طوتولغان بولا؟

(۵۵۵) بر کیتده ۱ اصطاپا ۳ دیسته ۱۸ طاباق آق كاغد، ۲ اصطاپا ۱۹ دیسته ۱۵
طاباق كوك كاغد بولسه، بارسى كوبى بولا؟

(۵۵۶) بر اسکلا ددن بر کشیگه ۱۵ بوچكا ۱۳ چیلک لیمانات، ۲ نچى کشیگه ۲۶
بوچكا ۳۷ چیلک، ۳ نچى کشیگه ۱۸ بوچكا ۲۸ چیلک، ۴ نچى کشیگه ۳ بوچكا ۲۹
چیلک لیمانات ساتولغان بولسه، بارسى كوبى ساتولغان بولا؟

(۵۵۷) بر شیشه گه ۶ اشتوف ۱ بوتیلیكا ۲ چارکه صیبا، ۲ نچیسینه ۴ اشتوف ۴
چارکه صیبا؛ ایکیسینه كوبى صیبار؟

(۵۵۸) بر کیتچی بر کشیگه ۵ فداق ۱۲ لوط ۲ مثقال، ۲ نچیسینه ۳ فداق ۱۸ لوط ۲ مثقال
چای ساتقان. اوزنده طاغن ۳۱ فداق ۲ مثقال چای قالسه، كوبى چای بولغان بولا؟

(۵۵۹) بر كشی ۳ باش شیکر آلمان؛ بارسى ۳۲ فداق ۱۷ لوط ۱ مثقال، ۲ نچیسى
اولگىگه فاراغانده ۱ فداق ۲ مثقال آورراق، ۳ نچیسى ۲ نچىگه فاراغانده ۱۲
لوط آورراق بولسه، اوچیسى بر گه كوبى طارنور؟

(۵۶۰) بر اولغه چه چو ایچون ۱۶۳ چت ۵ چك ۳ غارنس، ۲ نچى اولغه ۴۰۷ چت
۶ چك ۵ غارنس، ۳ نچى اولغه ۳۸۷ چت ۷ چك ۶ غارنس، ۴ نچى اولغه ۹۷ چت
۶ چك ۷ غارنس ایگون بیرولگان بولسه، بارسى كوبى ایگون بیرولگان بولور؟

(۵۶۱) بر مغازینده ۱۳۸ اصطاپا ۱۸ دیسته آق كاغد، ۳۲ اصطاپا ۱۵ دیسته ۲۰ طاباق
كوك كاغد بولغان. فابریكادن طاغن ۱۲۰ اصطاپا ۱۲ دیسته ۱۸ طاباق آق كاغد،

مطابق ۱۹ دیسئە ۱۲ طاباق كوك كاغد كيتورلسە، مغاز يىندە بارلغى كويىمى كاغد بولور؟
 (۵) سىياچ مىسكادىن مەكەر جەگە ۱۵ سائەت ۳۰ مېنوت، مەكەر جەدىن قزانغە ۲ كون
 ۴۰ مېنوت كېلىگەن بولسە، يولدا كويىمى يوروكان بولا؟
 (۵) آلفانك آورلغى ۱ مئقال ۷۶ دولە، بالداق ۱ مئقال ۵۱ دولە آورراق بولسە،
 فنك آورلغى كويىمى بولا؟

طرح.

د بىسپىلەرنىڭ طرحىدە كورلىگان ايدىكە، ەر خانەدە گى رىم اوز طوغرىسىنىڭ
 نىڭ رىملىرىنىڭ طرحى قىلونه بىلە. يوقسە بىلەر خانەسندە گى رىمى اونلر ياخود
 لىر خانەسندە گى رىملىرىدىن طرح قىلوق درست توگل. اوشانداق بىر چىسىدىن بولماغان
 لىرى بىر بىرىدىن طرح قىلوق درست توگل.

اد مەركەبەنىڭ طرحى: اعداد مەركەبەنى بىر بىرىدىن طرح قىلغاندە دىخى بىر اسمە
 بان عددىلرنى آستلى اوستلى يازىلوب ەر بىرىسى اوز چىسىدىن نىڭ طرح قىلونور.
 قىلغانى پوددىن، مئقالنى لوطدىن، سارنىنى آرشىدىن طرح قىلواصلا درست بولماز.
 ۳ تەۋل ۱۲ سائەت ۳۵ مېنوت ۴۰ سېكوندىن ۲ تەۋل ۹ سائەت ۲۵ مېنوت
 سېكوندىنى طرح ايتەر اېچون اوڭ بىر اسمە بولغانلىرىنى بىر بىر آستلى يازىلور

كەچكەسىدىن باشلاپ ۴۰ سېكوند ۳۵ مېنوت ۱۲ سائەت ۳ تەۋل
 ح قىلونور: يەنى ۴۰ » ۲۰ » ۲۵ » ۹ » ۲ »

كوندىن ۲۰ سېكوندىنى ۲۰ سېكوند ۱۰ مېنوت ۳ سائەت ۱ تەۋل
 ح قىلونور دە حاصل طرح بولغان ۲۰ سېكوندىنى اوز طوغرىسىنىڭ آستقە يازىلور؛

۱۰ سائەت ۳۵ مېنوتدىن ۲۵ مېنوت طرح قىلونور دە حاصل طرح بولغان ۱۰ مېنوت
 طوغرىسىنىڭ آستقە يازىلور؛ دىخى ۱۲ سائەتدىن ۹ سائەت طرح قىلونور دە حاصل

ح بولغان ۳ سائەت اوز طوغرىسىنىڭ يازىلور؛ ايك سوگرە ۳ تەۋلدىن ۲ تەۋل
 ح قىلونور دە حاصل طرح بولغان ۱ تەۋلدىن ۱ سائەت اوز طوغرىسىنىڭ يازىلور. اگر مطروح مەندە

قان عددىلردىن بىرىسى مطروح دە غىدىن كەچكە بولو سېبىلى طرح مەكەن بولماسە،
 نىدىن سوڭ كېلىگەن عددىنىڭ بىرىسىن واپلاپ بوعدى بلەن جەم قىلونور، حاصلدىن

روعدە بولغان عددىنى طرح قىلونور. مثلا ۳ چاقىم ۲۵۰ سارنىن ۶ فوت ۵ دويم
 يىنىدىن ۲ چاقىم ۳۵۰ سارنىن ۶ فوت ۶ دويم ۸ لىنىنى طرح ايتەر اېچون

دە گېچە آستلى اوستلى يازىلدىقەن سوگرە ايك كەچكەسىدىن باشلاپ طرح قىلونور:
 يىنىدىن ۸ لىنىنى طرح قىلو ۱۰ ۱۲ ۷ ۵۰۰

۳ لىنى ۵ دويم ۶ فوت ۲۵۰ سارنىن ۳ چاقىم
 ۸ لىنى ۶ دويم ۶ فوت ۳۵۰ سارنىن ۲ چاقىم

۳ لىنى ۱۰ لىنى بلەن ۵ لىنى ۱۰ دويم ۶ فوت ۳۹۹ سارنىن

لېينىنى جمع ايتوب حاصل بولغان ۱۳ لېينىدىن ۸ لېينى طرح ايتولسە، ۵ لېينى قالا؛
 ۵ دويمىنڭ برى وافلاندىن سوڭرە قالغان ۴ دويمىدىن ۶ دويمىنى طرح قىلو مومكىن
 بولمادىغىدىن ۶ فوتنىڭ برسېنى دويمىگە وافلانور؛ حاصل بولغان ۱۶ دويمىدىن ۶ دويم
 طرح ايتولسە ۱۰ دويم قالور، ۶ فوتنىڭ برسون وافلاندىن سوڭرە قالغان ۵ فوتدىن
 ۶ فوتنى طرح قىلو مومكىن بولمادىغىدىن ۲۵۰ سارڭىنىڭ برسون وافلاب حاصل بولغان
 ۱۲ فوتدىن ۶ فوت طرح ايتولسە، ۶ فوت قالور؛ ۲۵۰ سارڭىنىڭ برى وافلاندىن
 سوڭ قالغان ۲۴۹ سارڭىدىن ۳۵۰ سارڭىنى طرح قىلو مومكىن بولمادىغىدىن ۳ چاقىرمنڭ
 برى وافلانوب ۲۴۹ غە قوشولور (۷۴۹ = ۵۰۰ + ۲۴۹) حاصل بولغان ۷۴۹ دن ۳۵۰
 سارڭىنى طرح ايتولسە (۷۴۹ - ۳۵۰ = ۳۹۹) سارڭىن قالور؛ ۳ چاقىرمنڭ برى
 وافلانچاق، قالغان ۲ چاقىرمدىن مطروحى ۲ چاقىرمدىن طرح ايتولسە، صفر قالور.
 اگر مطروح منە ويامطر وحنىڭ برسندە ايكنچىسىندە بولغان عددىلردىن برى ويابرىنچەسى
 بولماسە، آنڭ اورنىنە صفر قويوب ذكر ايتولمەگان عددىنىڭ اسەن بازارغە كىرەك.
 شول صفر مطروح منەدە بولغاندە، صفردىن مطروحى دى قىمت بولغان عددى
 طرح ايتو مومكىن بولمادىغىدىن صفرنىڭ سوڭىندەغى عددىنىڭ برسون وافلانور. مثلاً
 ۵ چاقىرمدىن ۲ چاقىرم ۲۸۴ سارڭىن ۲ آرشىن ۱۳ ۋىرشوكنى طرح ايتەرگە كىرەك
 بولسە، مطروحە بولغان سارڭىن، آرشىن، ۋىرشوك مطروح منەدە ذكر ايتولمەدىگىدىن

مطروح منەدە شولار	۱۶	۳	۵۰۰
طوغرىسىنە صفر قويولوب	۰ ۋىرشوك	۰ آرشىن	۰ سارڭىن ۵ چاقىرم
توبەندەگى روشچە يازيلور:	۱۳	۲	۲۸۴
ايڭ اول ۵ چاقىرمنڭ برسون	۳ ۋىرشوك	۰ آرشىن	۲۱۵ سارڭىن ۲ چاقىرم
سارڭىنغە وافلاب ۵۰۰ سارڭىنى صفر اوستىنە يازيلور؛	۵۰۰ سارڭىنىڭ برسون	۳ آرشىنغە	
وافلاب ۳ آرشىن يەنە آرشىن صفرى اوستىنە يازيلور؛	۳ آرشىننىڭ برسون	۱۳ ۋىرشوكىگە	
ۋىرشوكىگە وافلاب ۱۶ ۋىرشوك دى ۋىرشوك صفرى اوستىنە يازيلور. شوندىن	۱۶ ۋىرشوكدىن	۱۳ ۋىرشوك آلونسە،	
سوڭ طرحقە باشلانور:	۱۳ ۋىرشوك	۳ ۋىرشوك قالور	
آرشىندىن ۲ آرشىن طرح ايتولسە صفر قالور؛	۴۹۹ سارڭىدىن	۲۸۴ سارڭىن طرح	
ايتولسە، ۲۱۵ سارڭىن قالور؛	۲ چاقىرمدىن	۲ چاقىرم آلونسە	

مثاللىرى:

- (۵۶۴) ۷۸۵ صوم ۴۹ تېن - ۴۷۶ صوم ۸۴ تېن = ؟
- (۵۶۵) ۲۴۷۵ صوم - ۱۸۶۹ صوم ۳۸ تېن = ؟
- (۵۶۶) ۵ چاقىرم ۴۳۶ سارڭىن ۲ آرشىن ۸ ۋىرشوك - ۳ چاقىرم ۴۸۹ سارڭىن ۱ آرشىن ۱۵ ۋىرشوك = ؟
- (۵۶۷) ۲۵ سارڭىن ۴ فوت ۵ دويم ۷ لېينى - ۹ سارڭىن ۶ فوت ۱ دويم ۹ لېينى = ؟

(۶) ۲ ميل ۳ چاقورم ۱۸۵ ساژين ۱ آرشين ۵ ۋيرشوك - ۱ ميل ۶ چاقورم ۳۵۷ ساژين ۱۳ ۋيرشوك = ؟

(۷) ۳ قداق ۱۸ لوط ۲ مثقال ۴ دوله - ۱ قداق ۲۷ لوط ۲ مثقال ۸۴ دوله = ؟

(۸) ۸ پود ۱۴ قداق ۷ لوط ۱ مثقال ۵ - پود ۲۵ قداق ۲۴ لوط ۲ مثقال ۱۵ دوله = ؟
(۹) ۳ چت ۶ چك ۲ غارنس - ۲ چت ۷ چك ۶ غارنس = ؟

(۱۰) ۳ بوچكا ۲۴ چيلهك ۵ اشتوف - ۱ بوچكا ۳۵ چيلهك ۸ اشتوف ۱ بوطلاكا = ؟

(۱۱) ۲۵ بوچكا ۲۱ چيلهك ۳ اشتوف ۱ بوطلاكا ۳ چار كه - ۱۸ بوچكا ۲۵ چيلهك ۸ اشتوف بوطلاكا ۴ چار كه = ؟

(۱۲) ۸ ساعت - ۵ ساعت ۴۸ مينوت ۴۵ سيكوند = ؟

(۱۳) ۵ آي ۱۴ تهولك ۱۰ ساعت ۱۴ مينوت ۱۵ سيكوند - ۲ آي ۲۰ تهولك ۱۵ ساعت مينوت ۵۰ سيكوند = ؟

(۱۴) ۳ يل ۱۰ آي ۱۸ تهولك ۱۵ ساعت ۱۰ مينوت - ۱ يل ۱۱ آي ۲۴ كون ۱۷ ساعت مينوت ۱۰ سيكوند = ؟

(۱۵) ۳ اصطاپا - ۱ اصطاپا ۱۹ ديسته ۱۸ طاباق = ؟

(۱۶) ۵ اصطاپا ۵ ديسته ۸ طاباق - ۳ اصطاپا ۱۸ ديسته ۱۸ طاباق = ؟

طرح ايچون مسئلر.

(۱۷) مينك ۵۴ صوم ۶۲ تين آچه بار. شونك ۱۰ صوم ۵۵ تين طوغانيمه بيرسه م، كوبه ي فالور؟

(۱۸) سيمتسه نك بهاسي ۷ صوم ۵۰ تين، كالينكور نك بهاسي سيمتسه غه قاراغانده ۱۷۵ تين كيهرهك بولسه، كالينكور نى حق بولا؟

(۱۹) برهونك ۷ چت ۵ چك ۶ غارنس صوليسى بولغان، شونك ۵ چت ۷ چك ۷ من صاتسه، كوبي صوليسى فالور؟

(۲۰) برهونك ۴ چت ۵ چك ۳ غارنس بهرنگى چه چكان. ايكنچى كشي آكارغه قاراغانك ۷ چك ۲ غارنس آزاراق چه چسه، ۲ نچيسى كوبه ي چه چكان بولا؟

(۲۱) برهونك ۱۶۳ پود ۲۷ قداق آرشى بولغان. شونك ۱۲۱ پود ۳۱ قداغن صاتسه، كوبه ي آرشى فالور؟

(۲۲) بر خاتونك ۳ پود ۱۶ قداق آرش اونى، ۳ پود ۱۸ قداق بغداى اونى بولسه، بغداى آرش اونينه قاراغانده كوبه ي كييم؟

(۲۳) كيبتده ۱۸ قداق ۴۵ مثقال چاي بولغان. شونك ۱۱ قداق ۸۷ مثقالن مملر، كوبه ي فالور؟

(۲۴) بلهز كنك آورلغى ۱ لوط ۳ مثقال ۳۲ دوله، بالداق ۲ مثقال ۴۸ دوله ييكنلرهك م، بالداقنك آورلغى كوبه ي بولا؟

(۲۵) بر صاموارنك آورلغى ۱۷ قداق ۲۵ مثقال، ۲ نچيسى ۶ قداق ۵۸ مثقال

۴۰ چیل کلی بوچکا گه ۲۷ چیلک ۷ اشتوف ابوطیلکا لیمانات سالونسه،
کوبهی لیمانات صییار؟

(بر اشکافده ۲ اصطاپا ۱۳ دیسته ۶ طاباق کاغد بولغان. شونک ۱۸ دیسته ۱۴
شا کردلر گه طارانولسه، کوبهیمی فالور؟

مغازینده ۲ اصطاپا ۱۴ دیسته ۸ طاباق آق کاغد، ۱ اصطاپا ۵ دیسته ۷ طاباق
کاغد بولسه، آق کاغد کوك کاغدن کوبهی آرتق بولا؟

(۱۸ سارین ۲ آرشین ۱۲ ژیرشوک اوزونلغنده بولغان تیمر چقدن ۲ سارین
۱۵ ژیرشوک کیسولسه، کوبهی فالور؟

(اسکلادده ۱۵ بوچکا ۳۲ چیلک ابوطیلکا شراب بولغان. شوندن ۱۲ بوچکا
۸ اشتوف ساتولسه، کوبهی فالور؟

(پرهونک ۱۳۲ چت ۵ چک ۲ غارنس آرشی، ۲ نچیسینک ۴۳ چت ۶ غارنس کیمرهک
۲ نچینک کوبهی آرشی بولور؟

(۲ پود چاینک ۱ پود ۳ فداق ۵ لوط امثقالن بر یاشچیکگه، فیالغانون ۲ نچیکه
۲ لر، ۲ نچیده کوبهی بولور؟

(۲ بیر کویس اوندن ۱ بیر کویس ۴ پود ۱۵ فداق ساتولسه، کوبهی فالور؟
ضرب.

ایکی احتمال باردر: ۱) اعداد مرکبه نك عدد مطلقه ضربی ۲) اعداد
مکبه نك بر برینه ضربی.

برجسندن بولغان اعداد مرکبه نی بر برینه ضرب ایتو «مربع» قاعده سینه عائد بولدندن اوز
ه بیان قیلونه چق. ایکی جنسندن بولغانده بسیط حالینه قویلوب بر بریلا ضرب قیلونورلر.
د مرکبه نك عدد مطلقه ضربی: اعداد مرکبه نی عدد مطلقه ضرب ایتمک

ن اعداد مرکبه نك آستینه مضروب فیه بولغان عدد یازیلورده آستینه بر ضرب
وب حاصل ضرب ضرب صرق آستینه قویلور و ضرب ایتەرگه ایك کچکنه سندن

نور. ا گر حاصل ضرب بنی ار یله و ممکن بولسه، ار یله نورده کسر قالسه طوغر یسینه
ور وار یله و دن حاصل بولغان عدد اوزی صوکنده غی حاصل ضربه قوشولور.

۱۸۵ سارین ۵ فوت ۹ دویم ۴ لینینی ۸ گه ضرب ایتمک کیرهک بولسه، اول
اوستلی یازیلوب ۴ لینی ۹ دویم ۵ فوت ۱۸۵ سارین
ضربیلور: صوکره ۸ ×

۸ گه ضرب ۲ لینی ۳ دویم ۴ فوت ۳۸۶ سارین ۲ چاقرم
ور (۸ × ۴ = ۳۲ لینی)؛ حاصل بولغان ۳۲ لینی ار یله نسه (۳۲ : ۱۴ = ۳ دویم

= ۲ لینی)؛ ار یله ننی فالغان ۲ لینی اوز طوغر یسینه صرق آستینه یازیلور.
صوک ۹ دویمه نی ۸ گه ضرب ایتولوب حاصل بولغان ۷۲ دویمگه لینینی ار یله گاج

بېكارەك بولسە، ۲ نېچىسىنىڭ آورلىقى كۆبەي بولور؟

۵۸۸) زاۋدە ۲ بوچكا ۲۵ چىلك ۱۷ بوپىلىكا شراب بولغان. شونىڭ ۱ بوچكا ۲۶ چىلك ۱۸ بوپىلىكا سون سانسەلەر، كۆبەي شراب قالور؟

۵۸۹) برى صاۋىتە ۹ اشتوف ۲ چار كە سر كە بولغان. شوندىن ۲ اشتوف ۱ بوپىلىكا ۴ چار كە ساتولسە، كۆبەي قالور؟

۵۹۰) بر اورامنىڭ بوپى ۱ چاقىم ۷۵ ساژىن ۱ آر شىن بولغان. طاشچىلەر شول اورامنىڭ ۱ چاقىم ۱۲ ساژىن ۲ آر شىن تۈزەتسەلەر، كۆبەي قالور؟

۵۹۱) بر اوينىڭ بېيوكلگى ۴ آر شىن ۸ ۋىرشوك، ۲ نېچى اوينىڭ بېيوكلگى ۳ آر شىن ۱۲ ۋىرشوك بولسە، اۋلىگى اوى ايكنېچى اويدىن كۆبەي بېيوگرەك؟

۵۹۲) ايشكنىڭ بېيوكلگى ۳ آر شىن ۴ ۋىرشوك، تەرەزەنىڭ بېيوكلگى ۲ آر شىن ۷ ۋىرشوك بولسە، تەرەزە ايشكىگە قاراغاندە كۆبەي تەبەنە گرەك؟

۵۹۳) بر آغاچنىڭ بېيوكلگى ۲ ساژىن ۴ فوت بولغان. بر نېچە يىلدىن سوڭ شول آغاچ ۸ ساژىن ۳ فوت بولغان بولسە، كۆبەي اوسكان بولور؟

۵۹۴) ۲۳ آر شىن ۶ ۋىرشوك اوزونلغىدە بولغان پوصطارنىڭ ۷ آر شىن ۹ ۋىرشوگن سانسەلەر، كۆبەي قالور؟

۵۹۵) ۲ فوت ۳ دويم ۶ لىنى اوزونلغىدە بولغان طاباقنىڭ ۷ دويم ۸ لىنىسىن كېسولسە، كۆبەي قالور؟

۵۹۶) سوداگر عادى يىلنىڭ ۱۸۶ كۈنى بوروب اوزدرسە، اويدە يىل بوينە نېچە كۈن طورغان بولور؟

۵۹۷) بر بالا مكنبە ۴ يىل ۸ آي، ۲ نېچىسى ۱ يىل ۹ آي اوقوغان بولسە، اۋلىگىسى ايكنېچىسىدىن كۆبەي ارتق اوقوغان بولور؟

۵۹۸) بر پاراخود قازاندىن سارتوفقە ۳ كۈن ۸ ساعەت ۲۰ مېنوت بارغان. ۲ نېچى پاراخود اۋلىگىگە قاراغاندە ۲ كۈن ۹ ساعەت ۴۵ مېنوت كىمەرەك بارغان بولسە، قازاندىن سارتوفقە ۲ نېچى پاراخود نېچە كۈندە بېتىكان بولا؟

۵۹۹) بر اۋ ۱۲ مېنوت ۱۸ سېگوندى يورگان يىرنى ۲ نېچىسى ۱۰ مېنوت ۵۶ سېگوندىدە يورگان بولسە، ايكنېچىسى كۆبەي تىزىرەك بورگان؟

۶۰۰) كىبىتدە ۱۸ فداق ۲۴ لوط ۱ مثقال چاى بولغان. شونىڭ ۱۲ فداق ۳۰ لوط ۲ مثقال سانسەلەر، كۆبەي چاى قالور؟

۶۰۱) بر بالانىڭ طوغانىنە ۱۳ يىل ۶ آي ۹ كۈن، ايكنېچىسىنە ۱۲ يىل ۸ آي ۲۱ كۈن بولسە، اۋلىگىسى ۲ نېچىدىن كۆبەي زورراق بولا؟

۶۰۲) ۱۰۰ چت اوندىن ۶۷ چت ۵ چك ۲ غارنىسى ساتولسە، كۆبەي قالور؟

چققان ۳ دويىنى قوشولورده ۸۵ دويىم بولور. بونى فوتقار بىلەن سە (۷۵ : ۱۲) = فوت، باقى ۳ دويىم) بولور. بو ۳ دويىنى استىقە اوز طوغرىسىنە ياز ييلور يىنە ۵ فوتنى ۸ گە ضرب ايتولسا چاق حاصل بولغان ۴۰ فوتقە دويىدىن چققان ۶ فوتنى قوشولوب ۴۶ فوت بولور بودى سار بىنغە اربىلەن سە (۶۶ : ۷) = ۶ سار بىن باقى = ۴ فوت) بولوب باقى بولغان ۴ فوتنى اوز طوغرىسىنە ياز ييلور؛ نهايت ۱۸۵ سار بىننى ۸ گە ضرب ايتولسا چاق حاصل بولغان ۱۴۸۰ سار بىنغە فوتلردن چققان ۶ سار بىن قوشولسە، ۱۴۸۶ سار بىن بولور بودى چاق مرقە اربىلەن سە (۱۴۸۶ : ۵۰۰) = ۲ چاق م، باقى = ۴۸۶ سار بىن) بولور قالغان ۴۸۶ سار بىن اوز طوغرىسىنە ۲ چاق م دىكى آندىن صوڭ ياز ييلور.

مثاللو:

(۶۱۱) ۱۷ سار بىن ۲ آر شىن ۴ ژىرشوك $\times ۵ = ۲۰$ (۶۱۲) ۳ چاق م ۳۶۴ سار بىن ۱ آر شىن ۱۰ ژىرشوك $\times ۱۴ = ۱۴۰$ (۶۱۳) ۸۲ سار بىن ۵ فوت ۸ دويىم ۴ لىنى ۲۸۴ = (۶۱۴) ۱۴ فداق ۱۸ لوط ۲ مثقال $\times ۲۵ = ۴۵۰$ (۶۱۵) ۳ پود ۱۵ فداق ۲۲ لوط ۲ مثقال ۴۲ دولە $\times ۸۵ = ۳۵۷۰$ (۶۱۶) ۵ چت ۶ چك ۴ غارنس $\times ۱۶ = ۶۴$ (۶۱۷) ۷ چت ۴ چك ۷ غارنس $\times ۳۹ = ۲۷۶$ (۶۱۸) ۱۴ چيلك ۸ اشتوف ۱ بو طىلكا ۳ چار كە ۱۸۸ = (۶۱۹) ۱۵ اصطا پا ۱۸ دىستە ۱۴ طاباق $\times ۳۵ = ۴۹۰$ (۶۲۰) ۳ آى ۱۴ كون ۱۶ ساعت ۴۵ مېنوت ۱۴ سېكوند $\times ۳۲ = ۴۵۶$ (۶۲۱) ۲ يل ۶ آى ۱۷ كون ۳۸ مېنوت ۵۳ سېكوند $\times ۳۵ = ۱۲۰۷۵$

ضرب ايچون مسئلەلو.

- (۶۲۲) آيينە ۱۶ سوم ۶۶ تىن وظيفە آلا تورغان معلم ۷ آيدە كوبىمى آلور؟
- (۶۲۳) آيينە ۳ چت ۵ چك ۲ غارنس صولى كىرەك بولسە، ۵ آيغە كوبىمى صولى كىرەك بولور؟
- (۶۲۴) بر سودا گر ايكى كىشىنىڭ هر قايسىسىنە ۵ چت ۶ چك ۵ غارنس بەرەنگى ساتسە، كوبىمى بەرەنگى ساتقان بولا؟
- (۶۲۵) بر باقچىغە سېبەر ايچون هر كون ۲ بوچكا ۲۵ چيلك صو كىرەك بولسە، آطنەسىنە كوبىمى صو كىرەك بولور؟
- (۶۲۶) بر بوچكادە ۵ چيلك ۷ اشتوف ۱ بو طىلكا ۲ چار كە شراب بولسە، ۱۸ بوچكادە كوبىمى بولور؟
- (۶۲۷) بر شانغە ۵۲ بوچكا ۲۵ چيلك صو كرسە، شونداى شانڭ ۲۵ شىنە كوبىمى صو كرسە؟
- (۶۲۸) بر كىشى ۱۳ يوك بغدادى ساتقان؛ هر يوگنە ۲۳ پود ۱۴ فداق بولسە، كوبىمى بغدادى ساتقان بولور؟
- (۶۲۹) بر چىتئويرنگە ۷ پود ۲۶ فداق ۱۶ لوط اون صيسە، ۲۷ چىتئويرنگە كوبىمى صيار؟
- (۶۳۰) بر صامووار ۱۲ فداق ۳۶ مثقال كىلسە، ۴۵ صامووار كوبىمى كىلور؟
- (۶۳۱) بر سار بىن باقر چىق ۲ مثقال ۱۶ دولە آورلغىك بولسە، ۱۰۶ سار بىن چىق كوبىمى كىلور؟

- (۶) باقیه نازک بوی ۲۵ سارژین ۵ فوت، اورامنگ بوی باقیه دین ۸ مرتبه اوز و نراق
سه، اورامنگ بوی کوبی بولور؟
- (۷) بر کیسه کیندرنگ بوی ۲۹ آرشین ۱۲ ژبرشوک بولسه، شول اوز و نلاق
اون ۳۴ کیسه کیندرنگ بوی کوبی بولور؟
- (۸) بر لوط باقر دن ۱ سارژین ۳ فوت ۸ دویم ۵ لینی چبق باصالسه، ۲۷ لوط
دن کوبی چبق چغار؟
- (۹) جهیه ولی کشی ساعتینه ۳ چافر ۴۸ م ۴ سارژین ۵ فوت یورسه، ۸ ساعتده کوبی بورر؟
- (۱۰) بر مکتبه آینه ۱۵ دیسته ۱۲ طاباق کاغد طوتولسه، ۷ آیده کوبی کاغد طوتولور؟
- (۱۱) بر خدمتچی بر بایده ۲ یل ۱۱ آی ۱۷ کون خدمت ایتکان؟ ۲ نهچینسنده
کیندن ایکی اولوش آرتق خدمت ایتسه، ۲ نهچینسنده کوبی خدمت ایتکان بولور؟
- (۱۲) بر سودا گر مسکاوده ۵ یل ۸ آی ۲۵ کون طورغان، پینر بورغک مسکاودن
ولوش کوبرهک طورسه، پینر بورغده کوبی طورغان بولور؟
- (۱۳) بر فابچق اون ۳ پود ۲۰ قداق ۱۶ لوط کیلسه، هر یوگنده ۷ فابچق بولغانه
ک اون کوبی کیلور.
- (۱۴) بر باش شیکر ۲۶ قداق ۱۲ لوط ۲ مثقال کیلسه، ۴۲ باش شیکر کوبی کیلور؟
- (۱۵) بر پود اوندن پشیرگاج ۱ پود ۸ قداق ۱۸ مثقال کومهچ چغا. ۵ شهر پودلی
چق اوندن کوبی کومهچ چغار؟
- (۱۶) بر کشی هر دیسه تینه که ۱ چت ۲ چک ۴ غارنس بغدای چه چکان. اورغاج هر
تینه دن چه چکان قدر ۶ اولوش آلمان بولسه، ۷ دیسه تینه دن کوبی بغدای آلمان بولا؟
- (۱۷) بر کتابنی باصدرعه ۲ دیسته ۲ طاباق کاغد کیتسه، ۸ کتابقه کوبی کیتهر؟
- (۱۸) بر کچکنه بوچکا که ۷ چپلهک ۳ اشتوف ابوطیلسکا شراب صیسه، ۲۷ بوچکا که
کوبی صیار؟
- (۱۹) بر ژاغونغه ۵۰ به یلم مامق صیا. هر به یلم منده ۸ پود ۱۲ قداق ۴۸ مثقال
بولسه، ۶ ژاغونده کوبی مامق بولور؟
- (۲۰) بر اولدن ایکنچی اولغه یول بوینه ۲۱۷ باغانا او طر تقانلر. هر باغانا
۲۰ سارژین ۱ آرشین بولسه، شول ایکی اول آراسی کوبی بولور؟
- (۲۱) بر پویزد هر مینوتقه ۲۰۵ سارژین ۲ آرشین ۱۱ ژبرشوک یورسه، ۲ ساعت
مینوتده کوبی بورر؟
- (۲۲) ق حلی: بتون وقتنی مینوتقه و افلانور سوگره هر مینوتده یورگان ییرنی و افلانیدن حاصل
ن عددکه ضرب ایتولور.
- (۲۳) بر چک آرش اونی ۱ پود ۵ قداق کیلسه، ۷ چت آرش اونی کوبی کیلور؟

۶۴۹) بر چيرك چای، كاغذی بلهن ۸ لوط ۲ مثقال كیلسه، هر باشچيكده ۱۲۰ چيرك چای بولغانده ۳ باشچيك چای كوبمی كيلور؟

۶۵۰) بر يومغافده ۵ ساژین، ۲ آرشین، ۸ اؤبرشوك جب بولا. هر بهيله منك ۶ يومغاق بولغانده، ۴۵ بهيله منده كوبمی جب بولور؟

۶۵۱) بر مربع ساژین بيردن ۱ چك ۲ غارنس بهرنگی آلونسه، ۱۹۷ مربع ساژین زورلغتك بولغان ياچهدن كوبمی بهرنگی آلونور؟

تقسیم:

تقسیمده ایکی احتمال باردر: ۱) اعداد مركبه نك عدد مطلقه تقسیمه ۲) اعداد مركبه نك بر برینه تقسیمه.

اعداد مركبه فی عدد مطلقه تقسیم: اعداد مركبه فی عدد مطلقه تقسیم فیلو ایچون ایك زورسندن باشلاب تقسیم فیلونه وخارج قسمت مقسوم بلهن هر وقت بر جنسندن بولا. مثلا ۱۲ پود ۲۴ فداق ۱۶ مثقالنی ۴ گه تقسیم فیلو ایچون اوشبوره وشلی یازیلا:

$$\begin{array}{r}
 ۱۶ \text{ مثقال} \\
 - ۱۲ \\
 \hline
 ۴
 \end{array}$$

اول مقسوم نك ایك زورسی ۴
مثقال ۶ فداق ۳ پود
بولغان ۱۲ پودنی ۴ گه

تقسیم فیلنور وخارج قسمت بولغان ۳ پود مقسوم علیه نك آستینه اوز اسمی بلهن یازیلوب ۴ گه ضرب ایتلور وحاصل ضرب بولغان ۱۲ پود مقسومه گی ۱۲ پوددن طرح ایتلور. كسر فالما دیغندن ۲۴ فداقنی ۴ گه بولنور وخارج قسمت بولغان ۶ فداق یوناریده گی کبی ضرب ایتلوب مقسومه گی ۲۴ فداقن طرح ایتلور. بونده ده كسر فالما دیغندن ۱۶ مثقالنی ۴ گه تقسیم ایتلور خارج قسمت بولغان ۴ مثقال دخی مقسوم علیه گه ضرب ایتلوب مقسومدن طرح ایتلور بونده دخی كسر فالما دی دیهك خارج قسمت = ۳ پود ۶ فداق ۴ مثقاله. اگر تقسیم فیلغانك مقسومه گی عددلر نك بهررسی تماما تقسیم فیلونا ییچه كسر فالسه، اول كسرنی اوزندن كچكنه بولغان عددگه وافلانوب شول اسمده گی عدد بولسه، آكا فوشلور، بولماسه اوزی تقسیم ایتلور. مثلا ۳۵ ساژین ۶ فوت ۴ دویمه نی ۸ گه تقسیم ایتلور گه كیرهك بولسه، اولده گی کبی یازیلوب ایك زورسندن تقسیمه كرشلور:

$$\begin{array}{r}
 ۴ \text{ دویم} \quad ۶ \text{ فوت} \quad ۳۵ \text{ ساژین} \\
 - ۳۲ \\
 \hline
 ۳ \\
 \times ۷ \\
 \hline
 ۲۱ \\
 + ۶ \\
 \hline
 ۲۷ \text{ فوت} \\
 - ۲۴
 \end{array}$$

۳۵ ساژیننی ۸ گه تقسیم
ایتولسه، خارج قسمت
۴ چقار، ینه ۳ ساژین كسر
فالور خارج قسمت بولغان
۴ ساژیننی ۸ آستینه یازوب ضرب ایتولدكن صوك
حاصل ضرب بولغان ۳۲ نی مقسومك گی ۳۵ دن طرح ایتلور.
تقسیم فیلونه فیلغان ۳ ساژیننی فوتقه وافلاو ایچون ۷ گه
ضرب ایتلور. حاصل ضرب بولغان ۲۱ فوتقه مقسومك گی

فوشلور . حاصل جمع بولغان ۲۷ فوت ۸ گە تقسیم
 خارج قسمت بولغان ۳ فوت ۸ گە ضرب ایتولوب
 ۵ گى ۲۷ فوتدن طرح ایتولور . بونك دخی تقسیم
 قالغان ۳ فوتنى دویمگه وافلار ایچون ۱۲ گە ضرب
 حاصل بولغان ۳۶ دویمگه مقسومك گى ۴ دویم فوشولسه ،
 بولور . بونی ۸ گە بولنسه ، خارج قسمت ۵ دویم
 خارج قسمتنى مقسوم علیه گە ضرب ایتوب حاصل
 مقسومه گى ۴۰ دن طرح ایتولسه صفر قالور . دیمك خارج قسمت = ۴
 فوت ۵ دویم بولا ایکان .

۳
 ۱۲
 ۳۶
 ۴
 ۴۰ دویم
 ۴۰
 ۰۰

۱۳ گى ایتولور ایچون
 سولونده

مثالار .

۳۰۹۹۰ صوم ۵۷ تین: ۱۳ = ؟ (۶۵۳) ۶۵ چت ۶ چك ۴ غارنس: ۱۲ = ؟
 ۱۵۶۷ چت ۴ چك ۴ غارنس: ۷ = ؟ (۶۵۵) ۲۳۸ ساژین ۶ ژیرشوك: ۱۵ = ؟
 ۲۷ چاقرم ۳۷۸ ساژین ۲ آرشین ۸ ژیرشوك: ۴ = ؟ (۶۵۷) ۱۷۳ ساژین
 ۸ دویم: ۸ = ؟ (۶۵۸) ۱۸ چاقرم ۲۲۹ ساژین ۲ فوت ۱۰ دویم: ۵ = ؟
 ۵۲ بود ۲۵ فداق ۴ لوط: ۱۲ = ؟ (۶۶۰) ۷۲۴ بود ۱۵ فداق: ۵۷ = ؟
 ۲۰ فداق ۴۸ مثقال: ۱۵۱ = ؟ (۶۶۱) ۶ کون ۱۸ ساعت ۳۰ مینوت: ۲۵
 (۶۶۲) ۲ یل ۵ آی ۱۴ کون ۱۵ ساعت ۱۴ مینوت: ۳۰ = ؟ (۶۶۳) ۲۶ اصطاپا
 سته ۶ طاباق: ۷ = ؟

عداد مرکبه نك بوبرینه تقسیمى: اعداد مرکبه نى اعداد مرکبه گه تقسیم
 مقسوم هم مقسوم علیه نى ایکیسون ده بر اسمگه ئه یله ندرلور مثلا ۱۲ ساعت
 ۱۸ سیکوندى ۲ ساعت ۸ مینوت ۱۳ سیکونده تقسیم قیلو کیرهك
 مقسوم و مقسوم علیه نك هر ایکیسون سیکونده وافلانور چونکه سیکونده
 نچه بر اسمگه ئه یله نه آلیمیلر . مقسومنى وافلان صوگ حاصل بولغان ۶۱۵۸

مقسومنى وافلاو:	مقسوم علیه نى وافلاو:
۱۲	۲
× ۶۰	× ۶۰
۷۲۰	۱۲۰
× ۴۹	۴۸
۷۶۹	۱۲۸ مینوت
× ۶۰	۶۰
۴۶۱۴۰	۷۶۸۰
۴ ۱۸	۱۳
۴۶۱۵۸ سیکونده	۷۶۹۳ سیکونده

نى مقسوم علیه نى وافلاچ
 بولغان ۷۶۹۳ سیکونده
 نیلونسه (۶۱۵۸ . ۷۶۹۳ =
 ر . یعنی مقسوم نك ایچنك
 علیه نك ۶ مرتبه بولدیغى
 اگر مقسومه مقسوم
 بولغان کچکنه بر مقیاس
 السه ، مقسوم هم مقسوم
 ول کچکنه مقیاسقه وافلانور
 ساژین ۲ فوتنى ۱ فوت

۴ دویگه تقسیم قیلورغه کیرهک بولسه، اول مقسوم علیده بولغان ایثک کچکنه مقیاسقه یعنی دویگه مقسوم و مقسوم علیهنی وافلانور.

<p>مقسومنی وافلاو:</p> $\begin{array}{r} 10 \\ \times 7 \\ \hline 70 \\ + 2 \\ \hline 72 \text{ فوت} \\ \hline 12 \\ \hline 144 \\ \hline 72 \\ \hline 864 \text{ دویم} \end{array}$	<p>مقسوم علیهنی وافلاو:</p> $\begin{array}{r} 1 \\ \times 12 \\ \hline 12 \\ + 12 \\ \hline 4 \\ \hline 16 \text{ دویم} \end{array}$	<p>مقسومنی وافلاغاچ حاصل بولغان ۸۶۴ دویمنی مقسوم علیهنی وافلاغاچ حاصل بولغان ۱۶ دویگه تقسیم ایتولسه (۸۶۴ : ۱۶ = ۵۴) بولور یعنی مقسومه مقسوم علیهنه ۵۴ مرتبه بولدیقی بلنور. اگر مقسوم و مقسوم علیهنی جنسدن بولغان</p>
--	--	--

اعداد مرکبهر بولسه لر، تقسیم ممکن بولغانغه قدر وافلانور مثلا ۱۰ پود ۳۵ قداق اون ۱۷ صوم ۴۰ تین بولسه، بر قداق اون نی حق بولور؟ کبی بر مسئله بیر ولسه، هر ایکسون تقسیم قیلو ممکن بولغانغه قدر وافلانور:

<p>مقسومنی وافلاو:</p> $\begin{array}{r} 17 \\ \times 100 \\ \hline 1700 \\ + 40 \\ \hline 1740 \text{ تین} \end{array}$	<p>مقسوم علیهنی وافلاو:</p> $\begin{array}{r} 40 \\ \times 10 \\ \hline 400 \\ + 35 \\ \hline 435 \text{ قداق} \end{array}$	<p>مقسومنی وافلاغاچ چققان ۱۷۴۰ تیننی مقسوم علیهنی وافلاو: ۴۳۵ قداق چققان ۴۳۵ قداق تقسیم ایتولسه، خارج قسمت ۴ بولوب بر قداق اوننک ۴ تین بولدیقی بلنور.</p>
--	---	---

مثاللر:

- (۶۶۴) ۴۵ سا ۲ آر ۱۳ ژیر: ۹ ژیر = ۶۶۵ ۱۰ سا ۸ فو: ۸ دو: ۱۰ دو = ۶۶۶ ؟
- (۶۶۸) ۹۷ سا ۱ آر ۸ ژیر: ۲ آر ۷ ژیر = ۶۶۷ ۲۰ قدا ۲۲ لو: ۵ لو امه = ۶۶۸ ؟
- (۶۶۹) ۵ پو ۲۳ قدا ۱۰ لو ۲ مئ: ۵ قدا ۱۸ لو ۲ مئ = ۶۶۹ ۱۱ چت ۲ چک ۲ غار: ۲ چک ۳ غار = ۶۷۰ ؟ ۵ کون ۱۵ سا ۴۱ مینو ۴۰ سیکو: ۵ سا ۱۶ مینو ۴ سیکو = ۶۷۱ ؟ ۱۱ کون ۱۲ سا ۱۶ مینو ۱۰ سیکو: ۲ کون ۷ سا ۱۵ مینو ۱۴ سیکو = ۶۷۲ ؟
- (۶۷۲) ۵ پو ۱۸ قدا ۱۴ لو ۲ مئ ۳ پو ۲۴ قدا ۳۰ لو امه) - (۱ پو ۵ قدا ۱۸ لو ۲ مئ ۲ پو ۳۸ قدا ۲۹ لو امه) = ؟
- (۶۷۳) (۸ پو ۱۶ قدا ۸ لو امه - ۳ پو ۲۹ قدا ۱۶ لو امه) + (۴ پو ۶ قدا ۴ لو امه - ۱۸ قدا ۲۵ لو امه) - (۵ پو ۱۸ قدا - ۲ پو ۲۶ قدا ۹ لو امه) = ؟
- (۶۷۴) (۳ چا ۲۶۵ سا ۲ آر ۱۴ ژیر - ۱ چا ۳۰۰ سا ۱ آر ۱۵ ژیر) x ۲۵ = ؟
- (۶۷۵) (۸ سا ۱ آر ۱۲ ژیر x ۱۵) + (۲ سا ۲ آر ۸ ژیر x ۱۲) = ؟
- (۶۷۶) (۲ سا ۱۴ مینو ۲۹ سیکو - ۱۵ سا ۴۵ مینو ۵۴ سیکو) x ۳۲ - ۱۵ سا ۱۲ مینو ۴۸ سیکو = ؟

(۳ کون ۱۸ ساء ۱۵ مينو ۲۳ سيكو + ۱ کون ۱۴ ساء ۱۶ سيكو (۱۸۴-
 ۴۹ مينو ۱۸ سيكو + ۱ کون ۱۸ ساء ۴۶ مينو ۲۵ سيكو) $\times ۱۲ = ?$
 (۱۲ چت ۶ چک ۵ غار + ۵ چت ۴ چک ۴ غار - ۹ چت ۶ چک ۷ غار) $\times ۸۴ = ?$
 (۵ کون ۱۸ ساء ۴۵ مينو ۲۴ سيكو : ۱۲) + (۲ کون ۱۴ ساء ۱۵ مينو
 کو $\times ۳ = ?$)

(۴۳ پو ۲۷ فد ۵ لو ۱۴ مٹ: ۸) - (۳۳ پو ۱۴ فد ۲ لو ۲ مٹ: ۱۴) $= ?$
 [(۲۴ پو ۲۸ فد ۱۹ لو ۲ مٹ + ۱۸ پو ۲۵ فد ۱۵ لو ۲ مٹ): ۱۴] $\times ۸ = ?$
 (۲۵ سا ۴ فو ۸ دو ۵ ليني + ۱۱ سا ۵ فو ۷ دو ۸ ليني) + (۹ سا ۳ فو
 ۵ ليني - ۴ سا ۵ فو ۱۱ دو ۸ ليني) $\times ۲۵ = ?$
 [(۵ کون ۱۱ ساء ۴۱ مينو ۴۰ سيكو: ۵ ساء ۱۶ مينو ۴ سيكو)] + [(۱۱)
 ۱۲ ساء ۱۶ مينو ۱۰ سيكو: ۲ کون ۷ ساء ۱۵ مينو ۱۴ سيكو)] $= ?$
 [(۲۲ چت ۴ چک ۴ غار: ۲ چک ۳ غار)] + ۴۸ $= ?$
 [(۱۱ پو ۶ فد ۲۱ لو ۱ مٹ: ۵ فد ۱۸ لو ۲ مٹ)] + [(۱ پو ۱۰ فد ۱۰ لو
 ۱ لو ۲ مٹ)] $= ?$

(۵ سا ۳ فو ۴ دو ۸ ليني: ۶ فو ۴ دو ۸ ليني) + (۳ سا ۲ فو ۱ دو
 (۲ فو ۱۰ دو ۷ ليني) $\times ۱۲ = ?$
 [(۳ چا ۸۲ سا ۲ آر شين ۷ ویر - ۱ چا ۲۸۵ سا ۱ آر ۱۴ ویر) + (۵
 سا ۱ آر ۹ ویر + ۲ چا ۳۶۲ سا ۲ آر ۱۵ ویر)] $\times ۱۵ = ?$
 [(۲۰ سا ۲ آر ۸ ویر: ۲ آر ۸ ویر) + (۱۷ سا ۱۲ ویر: ۱ آر ۷ ویر)
 سا ۱ ویر: ۲ آر ۵ ویر)] $: ۱۲ = ?$

تقسيم ايچون مسئلہ لہ

۳ آر شين پوصطاو ۷ صوم ۲۰ تين بولسيه، بر آر شين کو بهی طور ر؟
 ۲۵ خير چيگه ۲ صوم ۷۵ تينني تيگزلہ بولوب بير؟
 ۷ پود الماغه ۱۱ صوم ۲۰ تين بيرولسه، بر فدافغه کو بهی کبرهک؟
 ۱۷ چت ۶ چک ۷ غارنس صوليني ۳ کشيگه بولوب بير؟
 ۳ آيغه ۵ چت ۱ غارنس بهرهنگي کيتسه، بر آيغه کو بهی کيتهر؟
 ۱۳ بوچکا ۱۵ چيلهک ۱۶ بوپيلکا شرابنک اوچ اولوشدن برسي ساتولسه،
 ساتولغان بولا؟

کيتته ۵۲ پود ۱۶ قداق آر ش او ني بولغان؛ بغدای او ني آر ش اونندن ۸
 کيم بولسه، کو بهی بغدای او ني بولور؟

۴ صاماوار ۱ پود ۷ قداق ۲۸ لوط کيلسه، بر صاماوار کو بهی كيلور؟
 باقچه نك بويی ۴۲۲ ساژين ۲ آر شين. شوني دورنگه بولونسه هر اولوشي
 بی بولا؟

۶۹۸) ۳۰ آرشین ۱۲ ژیرشوك سیتصدن ۵ کولمهك نگولسه، هر کولمهكگه کوبمی سینتسه کیتەر؟

۶۹۹) بر بوچکا شیکر ۲۷ پود ۲۷ فداق ۲۴ لوط. بر بوچکاده ۴۲ باش شیکر بولسه، هر برسی کوبمی کیلور؟

۷۰۰) ۸ ساژین ۵ فوت اوزونلغنده بولغان بوره نئی تیگزگنه اوچ اولوشگه بولنسه، هر اولوشی کوبمی بولا؟

۷۰۱) ۱۷ ساژین ۳ فوت اوزونلغدهغی باونی تیگزگنه ایکی اولوشگه بولنسه، هر اولوشی کوبمی بولا؟

۷۰۲) ایر بالانک طوغانینه ۳ یل ۷ آی ۲۱ کون، قز بالانک طوغانینه ایر بالاغ فاراغانده اوچ اولوش کیم بولسه. قز بالا نیچه یه شده بولا؟

۷۰۳) بر کشی اولگی کونده ۹ ساعت ۱۵ مینوت یور وگان، ایکنچی کونده اوچ اولوش کیمرهک یور وسه، ایکنچی کونده کوبمی یور وگان بولا؟

۷۰۴) مکتبه ۳ اصطاپا ۱۳ دیسته ۸ طاباق آق کاغد طونولغان. کوك کاغد دورن اولوش کیمرهک طونولغان بولسه، کوك کاغد کوبمی طونولغان بولا؟

۷۰۵) بر یاشچنگه ۱۳ فداق ۱۲ لوط، ۲ نچیسنده ۲ فداق ۷ لوط ۱ مثقال چای بولسه، اولگی یاشچیکده ایکنچیکه فاراغانده نیچه مرتبه کوبرهک بولا؟

۷۰۶) بر کیتته ۱۹ چت ۱ چک ۱ غارنس، ۲ نچیسنده ۲ چت ۵ چک ۷ غارنس بهرهنگی بولسه، برنچی کیتته ایکنچیکه فاراغانده نیچه مرتبه کوبرهک بولا؟

۷۰۷) بر صالداتقه کونینه ۱ فداق ۹ لوط ۲ مثقال ایکمهك کیرهک بولسه، ۳۲ فداق ۱۷ لوط ۲ مثقال ایکمهك نیچه صالداتقه ییتەر؟

۷۰۸) بر سوداگر ۲ چیلک ۱۰ بوپیلکا، ایکنچیسى ۷ چیلک ۱۰ بوپیلکا شراب آلسه، ایکنچیسى اولسکیگه فاراغانده نیچه مرتبه کوبرهک آلمان بولا؟

۷۰۹) ۴ کونده ۱۴۹ چافر م ۳۴۸ ساژین یوری طورغان کیمه بر کونده کوبمی یورر؟

۷۱۰) برهونک ۳۱۵ آرشین تیمر چمغی بولغان. شوندن چیتلک یاصاغان. هر چیتلکگه ۲۶ آرشین ۴ ژیرشوك چبق کیتسه، شول چبقدن نیچه چیتلک چقار؟

۷۱۱) آلمانا آغاچینک بیوکگی ۳ ساژین ۲ فوت، نارات ۱۳ ساژین فوت بولسه، نارات آلمان نیچه اولوش اوزونراق؟

۷۱۲) بر طاباقنى ۲ ساعت ۸ مینوت ۱۳ سیکوند یازا طورغان کشی ۱۲ ساعت ۴۹ مینوت ۱۸ سیکونده نیچه طاباق بازار؟

۷۱۳) ۸۶ قاب ۷۰۷ پود ۱۴ فداق کیلسه، بر قاب کوبمی کیلور؟

۷۱۴) ۱۷ دیسه تینه ییردن ۱۶۴ چت ۳ چک ۳ غارنس ایگون جیبولسه، هر دیسه تینه کوبمی جققان بولا؟

- (۷) بر شانده ۲۴۱ چيلك ۶ اشتوف شراب بولغان. شونى ۳۲ بوچكاغه بولنسه، بوچكاده كوبى شراب بولور؟
- (۸) ۲۶ چاقم ۲۴۲ سازين، ۱ چاقم ۲۳۵ سازين ۲ آرشيندن نيچه مرتبه كوبرهك؟
- (۹) بر كيبته ۷۵ اصطاپا ۱۸ ديسته ۱۸ طاباق كاغد بار. مكتبده ۷ اصطاپا ديسته ۲۱ طاباق بولسه، كيبته مكتبده گيدن نيچه مرتبه آرتقراق بولا؟
- (۱۰) بر باشچكگه ۲ پود ۱۶ فداق ۱۸ لوط چاي كرسه، ۱۴۴ پود ۳۳ فداق لوط چاينى نيچه باشچكگه صيدرب بولور؟
- (۱۱) بر بالدافغه (مثقال ۸ دوله آلتون كيتسه، ۶۵ مثقال آلتوندىن نيچه بالداق چغار؟
- (۱۲) بر كتابه ۲ ديسته ۱۲ طاباق كاغد كيتسه، ۱۵۰ اصطاپا كاغدىن نيچه كتاب چغار؟
- (۱۳) اوفادن بهل بهيگه پويزد بلن ۷ ساعت ۵۵ مينوت بارولا. شول پويزد بلن وگه ۹۵ ساعت باروله. مسكاو بلن اوتا آراسى بهل بهى بلن اوتا آراسينه انده نيچه مرتبه كوبرهك بولا؟

وقتلىرى بيلگيله.

وقتلىرى بيلگيله و حقنده مسئلهلر ۳ تورلى بولا: (۱) بر اشناك بولغان وقتيله وقتدىن ايكنچى اشناك بولووينه قدر اوتكان وقت بيريده، ايكنچى اشناك وقت بولديغى صورالا؛ (۲) بر اشناك بولغان وقتيله ايكنچى اشناك بولغان وقتى ده ايكى آرادهغى وقتنك كوبى بولديغى صورالا؛ (۳) بر اش بلن ايكنچى آراسندهغى وقت بلن ايكنچى اشناك بولغان وقتى بيريده اولگى اشناك وقت بولديغى صورالا.

مىسى ايچون مسئله: بيبوك پيتر ۱۶۷۲ نچى يلد ۳۰ نچى مايده طوغان؛ ۵۲ ييل كون عمر ايتوب وفات بولسه، فايسى يلد ۳۰ نچى يلد ۳۰ نچى كوندك وفات بولغان؟

ت حلى: بومسئلهنى حل قىلو ايچون ميلاد عيسى دن پيترنك طوغانينه قدر نيچه طولى يلد نيچه طولى اوتكانون تعيين قىلورغه كيرهك: بيبوك پيتر ۱۶۷۲ نچى يلدنك مايده طوغان بولسه، طولى (۱۶۷۱ صوئره ۱۶۷۲ نچى يلدنك ۳۰ نچى مايده قدر نيچه كون اوتكانون بلورگه كيرهك: ۱۶۷۲ نچى نئورالنده ۳۱ كون، فيورالنده ۲۹ كون (۱۶۷۲ نچى يلد كيمسه يلى)، مارتنده ۳۱ كون، آپر يلدنك: ۳۰ نچى مايده طوغان بولغاچ ماينك طولى ۲۹ كون اوتكان بولا. بوكونلر جمع قىلونسه $29 + 30 + 31 = 90$ (كون) بولا ديمك بيبوك پيتر طوغانچه ميلاد عيسى دن ۱۶۷۱ ۱۰ كون اوتكان ايكان، وفات بولغان كونون طابو ايچون آنك دنياده عمر ايتكان ۵۲ يلد ۴۳ كوننى بوغايچه اوتكان ۱۶۷۱ يلد ۱۵۰ كونگه فوشلور: حاصل جمعك ۱۶۷۱ يلد ۱۵۰ كون بولسا، ۱۶۷۱ يلد ۲۳۳ كون چغا كونه بو ايله نئون حاصل بولغان يلد ۱۷۲۴ نچى بولا چغدىن كيمسه يلى اعليه اريله گانه ۳۹۳ كوندىن ۳۶۶ كون (آلوزور) بولسا يلى حاصل

۱۷۲۳ يلدغه فوشسه ۱۷۲۴ يلد ۲۷ كون بولا. ديمك بيبوك پيتر اولسكانچه طولى ۱۷۲۴ يلد ۲۷ كون

اوتكان ايكان. شولاي بولسه ۲۷ كسون ۱۷۲۵ نچي يلنك كوني بولا. غنوارنك ۲۷ كوني اوتكان بولسه بيبوك پيتر ۱۷۲۵ نچي يلنك ۲۸ نچي غنوارنده وفات بولغان بولا.

ايكنچي ايجون مسئله: فرانسوزلر مسكاوني ۱۸۱۲ يلنك ۲ نچي سينته برده آغانلر. روسلر پاريزني ۱۸۱۴ نچي يلنك ۱۹ نچي مارتنده آغانلر. شمول ايسكي واقعه آراسنده كوبهني وقت اوتكان بولا؟

صورت حلي: روزه ايگ اول فرانسوزلر مسكاوني آغانچه ميلاددن نيچه طولی يل ونيچه طولی كون اوتكانون بلورگه كيرهك: مسكو ۱۸۱۲ نچي يلنك ۲ نچي سينته برده آونغان بولسه، طولی ۱۸۱۱ يل هم سينته برنك ۲ نچي كونينه قدر: غنوار ۳۱ كون، فيژرال ۲۹ كون (چونكه ۱۸۱۲ نچي يل كيسي يلى)، مارت ۳۱ كون، آپريل ۳۰ كون، ماي ۳۱ كون، ايون ۳۰ كون، ايول ۳۱ كون، آوغست ۳۱ كون هم سينته برنك طولی اكوني اوتكان. اگر بوكونلر جمع قیلونسه: (۳۱+۲۹+۳۱+۳۰+۳۱) ۱۸۱۱ ۳۱+۳۱+۳۱+۳۰=۲۴۵ كون بولا. ديهك مسكاوني آغانچه ميلاددن باشلاب طولی ۱۸۱۱ يل ۲۴۵ كون اوتكان بولا. پاريز آونغانك ميلاددن نيچه طولی يل ونيچه طولی كون اوتكانون شولوق روشچه حساب قیلنور: پاريز ۱۸۱۴ نچي يلنك ۱۹ نچي مارتنده آونغان بولسه، طولی ۱۸۱۳ يل هم مارتنك ۱۹ ينه قدر: غنوار ۳۱ كون فيژرال ۲۸ كون (چونكه ۱۸۱۴ نچي يل عادي)، مارتنك طولی ۱۸ كوني اوتكان. بوكونلر جمع قیلونسه (۳۱+۲۸+۱۸=۷۷ كون) بولا. ديهك پاريز آونغانچه ميلاددن ۱۸۱۳ يل ۷۷ كون اوتكان ايكان. ايندي اوشبو ايسكي واقعه آراسنده كوبهني وقت اوزغانهني

بلور ايجون ۱۸۱۳ يل ۷۷ كوندن ۱۸۱۱ يل ۲۴۵ كون طرح ۳۶۵
ايتولور: طرح قیلغان وقتده ۷۷ كوندن ۲۴۵ كونني طرح ايتو ۷۷ كون ۱۸۱۳
ممکن بولمايغندن ۱۸۱۳ يلنك اون اوچنچي يليني آئورده ۲۴۵ " ۱۸۱۱ -
واقلانور. اول ايسه عادي يل بولديغندن ۳۶۵ كون حساب ۱۹۷ كون ۱
ايتولور: العاصل مذکور ايكي واقعه آراسنده ايل ۱۹۷ كون اوتكان ايكان.

اوچنيسي ايجون مسئله: برکشي ۱۸۴۸ نچي يلنك ۱۵ نچي آپريلنك طوغان. آغاسي ۱۲ يل ۱۵۲ كون اول طوغان بولسه، نيچه نچي يلنك، قايسى اينك نيچه نچي كوننده طوغان؟

صورت حلي: بوندده ايگ اول كچككدهسي طوغانچه ميلاددن طولی، نيچه يل ونيچه كون اوتكانون بلورگه كيرهك: ۱۸۴۸ نچي يلنك آپريلنك طوغان بولسه، طولی ۱۸۴۷ يل، آپريلنك ۱۵ ينه قدر: غنوار ۳۱ كون، فيژرال ۲۹ كون، (چونكه كيسي يلى) مارت ۳۱ كون آپريلده طولی ۱۴ كون اوتكان بولا. بوكونلر جمع قیلونسه (۳۱+۲۹+۱۴=۷۴ كون) بولا. ديهك كچككدهسي طوغانچه ميلاددن طولی

۱۸۴۷ يل و ۱۰۵ كون اوتكان ايكان. آغاسي بوندن ۱۲ يل ۱۵۲ كون اول طوغانلقدن ۱۸۴۷ يل ۱۰۵ كوندن طرح ايتولسه آغاسينك طوغان وقتي چغا: طرح قیلغاچ ۳۶۵
باونه: آغاسي طوغانچه ميلاددن ۱۸۳۴ يل ۳۱۸ كون اوتكان ايكان. ۱۰۵ كون ۱۸۴۷ يل
مسئلهده قايسى يلنك وقايسى اينك نيچه نچي كوننده طوغانلغی ۱۵۲ " ۱۲
صوردلديغندن حاصل طرحده بولغان ۳۱۸ كونني آيلرغه بولنور: بونك ۳۱۸ كون

اوجون ۳۱۸ كوندن هر اينك كونلري بره بره طرح قیلنور: ياخود ۳۱۸ كونده نيچه بتون آي بولورغه كن بولديغی چامالانورده شول آيلونك كونلرن جمع ايتوب ۳۱۸ دن طرح ايتولور: ۳۱۸ كونده ۱۰ آي بولورغه ممكن بولديغندن غنواردن باشلاب اون اينك كونلرن جمع ايتمهز (غنولر ۳۱+ فيژرال ۲۸+ مارت ۳۱+ آپريل ۳۰+ ماي ۳۱+ ايون ۳۰+ ايول ۳۱+ آوغست ۳۱+ سينته بر ۳۰+ اوكتبر ۳۱= ۳۰۴ كون) بولا. اوشبو ۳۰۴ كونني ۳۱۸ دن طرح ايتولسه (۳۱۸-۳۰۴=۱۴) كون قالا. بو ۱۴ كون زوبابر ايجون بولا. بوندن آگلاشه آغاسي ميلاددن ۱۸۳۴ يل اوزوب ۱۸۳۵ نچي يلهه حقاچ زوبابرنك ۱۴ كوني اوزوب ۱۵ نچي كوننده طوغان ايكان.

مسئله ده سويله ننگان واقعه لرنڭ هر ايکيسي برسيل ايچنده بولسه، اول وقتده عيسى دن سانالمى؛ بلسکه شول ييلنڭ غنوار ييڭ برنجى کونندن يا خودايىكى ن اولگىسى واقع بولغان آيدڭ برنجى کونندنگنه سانالا. اگر مسئله ده ده بولسه، ته واک باشى تونگى ساعت ۱۲ دن سانالا. بوتى ياغشى آڭلاو بر مسئله حل قيليق: بر كشى مه که ره دن ۱۵ نچى مایده ايرته ساعت ۱۰ نى صوغوب بوت اوتسکاچ چغوب کيتکەن هم ۲۳ نچى مایده کيچ ساعت ۶ نى صوغوب ۱۵ مينوتکە مانغه باروب بينسکان. بو كشى بولده کوبى يورگان؟

ن حلى: بو مسئله نى حل قيلغان وقتده اوتسکان کونلرنى مای باشندنغه سانالا. ماینڭ ۱۵ نچى کيتسکاچ طولى ۱۴ کون اوتسکان: ماینڭ ۱۵ نچى کوننده يارطى توندىن ۱۰ ساعت ۳۵ مينوت ديمک بو كشى مه که ره دن چقغانچه ماینڭ طولى ۱۴ کونى و ۱۰ ساعت ۳۵ مينوتى اوزغان رڭره بو كشىنڭ آسترخانغه کرگان وقتنده ماینڭ نيچه طولى کونى و نيچه ساعتى اوزغانون بلورگه کيرەك: مایده آسترخانغه کرگان بولسه، مای باشندن طولى ۲۲ کون و ۲۳ نچى کوننڭ يارطى توندىن وشکە قدر ۱۲ ساعتى، توشدن صوڭ ۶ ساعت ۱۵ مينوتى اوزغان بولا. بو كشىنڭ مه که ره دن لهن آسترخانغه کرووى آراسنده اوتسکان وقتىنى بلور ايچون ۲۲ کون ۱۸ ساعت ۱۵ مينوتدن رن ۱۰ ساعت ۳۵ مينوتىنى طرح ايتولور: ۶۰

بلغاچ بلونە که بو كشى بولده ۸ کون ۷ ساعت ۱۵ مينوت ۱۸ ساعت ۲۲ کون
 بوت يورگان ايکان، « ۳۵ » « ۱۰ » « ۱۴ »

۴۰ مينوت ۷ ساعت ۸ کون

وقتلرنى ييلگيلهو ايچون مسئله لر.

(بر كشى ايرتهن ساعت ۸ ده شهرگه كيلوب کرگان ۷ ساعت ۲۱ مينوتدن فایتورغه چقسه، فايچان يولغه چقغان؟

(شاگردلر مکتبگه ايرتهن ۸ ساعت ۱۵ مينوتده كيلگانلر. مکتبده ۵ ساعت بوت طوروب فايتبوت کيتسه لر، فايچان فایتورغه چقغانلر؟

(بر كشى ۸ نچى آپريلده کيچ ساعت ۶ ده شهرگه کيتکان؛ ۱ آى ۵ کون ۱۲ طورسه، فايچان فايبتقان؟

(۲۷ نچى مای ايرتهن ساعت ۷ ده سفرگه کيتکان كشى ۵ آى ۱۸ ساعت ب کيلسه، فايچان فايبتقان بولا؟

(بر کاراب پر يستاندن ايبولنڭ ۵ نده طانڭ آلندن ۳ ساعت ۵۰ مينوتده نغان، ۹۰ کون ۱۲ ساعت ۴۰ مينوت يورگان. فايچان فايبتقان؟

(۱۸۶۵ نچى يلدە برنجى غنوارده طوغان بالا ۵ ييل ۱۲ کون طوروب اولسه، اولگان بولا؟

(۱۸۷۵ نچى يلدە برنجى غنوارده سودا باشلان كشى، ۳ ييل ۶۳ کون سودا طوقتالسه، فايچان طوقتانغان بولا؟

۷۲۹ (۱۸۷۳) نچی یلده ۱۷ نچی غنوارده طوغان بالا ۳ یل ۴ آی طوروب اولسا
قاپچان اولساگان بولا؟

۷۳۰ (۱۸۵۳) نچی یلده ۲۵ نچی آپر یلده طوغان کشی ۳۵ یل ۱۸۵ کون طوروب
اولسه، قاپچان اولساگان؟

۷۳۱ (۱۸۸۲) نچی یل برنچی مایده کوندز ۱ ساعت ۱۲ مینوتده سیاحتنگه چققان
کشی ۲ یل ۲۹ کون ۲۳ ساعت یورگان. قاپچان قایتقان؟

۷۳۲ (ایرتن ۸ ساعتده کورشی اولغه کیتکان کشی کیچ ۶ ساعت ۳۵ مینوتده
قایتسه، کوبهی یورگان بولا؟

۷۳۳ بر پرستاندن کوندز ۳ ساعت ۱۵ مینوتده فوزغالغان پاراخود ایکنچی
پرستانغه ایکنچی کون ایرتن ۸ ساعت ۱۰ مینوتده باروب بیتسه، کوبهی یورگان بولا؟

۷۳۴ (۵ نچی مارتده شهرگه کیلسگان سوداگر شول یلنک ۲۷ نچی نویابرنگ قایتوب
کینسه، شهرده کوبهی طورغان بولا؟

۷۳۵ (۱۲ نچی مای ایرتن ۹ ساعتده طوغان بالا شول یلنک ۱۱ نچی اییوندک کوندز
۱ ساعتده وفات ایتسه، دنیاده کوبهی طورغان بولا؟

۷۳۶ (۱۸۵۴) نچی یلنک ۳۱ نچی اییولنده طوغان کشی ۱۸۸۹ نچی یلنک ۲۴ نچی
ماینده اولسگن. دنیاده کوبهی طورغان؟

۷۳۷ (ایرتن ۶ ساعتده نگوگه طوطونغان کشی ۱۴ ساعت اشلب طوقطالسه، قاپچان
طوقطالغان بولا؟

۷۳۸ (ایرتن ۸ ساعت ۲۵ مینوتده مکتبگه کیلسگان شاکرد ۶ ساعت ۱۸ مینوت
طورغان. قاپچان قایتقان؟

۷۳۹ بر سیاح ۱۷ نچی سینته برده یولدن قایتقان؛ ۷۹ کون یوروب قایتقان بولسه،
قاپچان یولغه چققان بولا؟

۷۴۰ بر پاراخود ۴۵ کون ۱۹ ساعت یوروب، کیتکان پرینه ۲۴ نچی آوغست
ایرتن ساعت ۱۰۵۱۰ قایتسه، قاپچان کیتکان بولا؟

۷۴۱ بر کشی ۱۸۸۵ نچی یلنک ۱۲ نچی غنوارنده وفات ایتکان؛ ۳۲ یل ۶ آی ۴
کون دنیاده طورغان. قاپچان طوغان؟

۷۴۲ بر خانون ۱۸۸۶ نچی یلنک ۹ نچی اییولنده کوندز ۴ ساعت ۱۵ مینوتده
وفات ایتکان. دنیاده ۳۵ یل ۲ آی ۱۲ کون ۸ ساعت طورغان. قاپچان طوغان؟

۷۴۳ بییوک پیتر ۱۶۷۲ نچی یلنک ۳۰ نچی ماینده دنیاغه کیلوب ۵۲ یل ۷ آی
۲۹ کون دنیاده طورغان. قاپچان اولساگان؟

۷۴۴ ایمپراطور ۲ نچی آلیکساندر کرسیانلرنی ۱۸۶۱ نچی یلنک ۱۹ نچی فیورالنک
آزاد ایتدی. شول کوندن ۱۸۸۹ نچی یلنک ۲۲ نچی فیورالینه قدر نی قدر وقت

اوزغان؟ بو کونسگه قدر کوبهی وقت اوزغان؟

(۷) پوشکین ۱۷۹۹ نچی یلنڭ ۲۶ نچی ماینده طوب، ۱۸۳۷ نچی یلده ۲۹ نچی رده اولگان. دنیاده کوبی طورغان؟

(۷) لیرمونوف ۱۸۴۱ نچی یلده ۱۵ نچی ایپولده اولگان. شوندن بوکونگه قدر کوبی وقت اوزغان؟

(۷) ایپیراتور ایکنچی آلیکساندر ۱۸۵۵ نچی یلده ۱۹ نچی فیژرالده تخنگه ان، ۱۸۸۱ نچی یلده برنچی مارتده وفات بولغان. کوبی پادشاهلق ایتنکان؟ ایتنکان یلندن بوکونگه قدر کوبی وقت اوزغان؟

(۷) فریلوف ۷۶ یل ۹ آی ۷ کون عمر ایتوب ۱۸۴۴ نچی یلده ۹ نچی بایرده وفات ایتنکان. فایچان طوغان؟

اعداد مرکبه نڭ اعمال اریعهمسی ایچون مسئلهلو.

(۷۵) بر خانون پودن ۱ صوم ۶۵ تیندن ۳ پوداون آلفان، دخی فداغن ۱۹ سن ۲۱ فداق مای آلفان. بوخاتون شول آلفان نرسه لری ایچون ۱۰ صوملق چه بیرسه کوبی آچه فایتاروب آلور؟

(۷۵) بر خاتون ژارینیه فایناتور ایچون پودن ۲۴۰ تیندن ۱ پود ۱۲ فداق، فداغن ۱۳ تیندن ۱ پود ۵ فداق شیکر قمی آلفان. ژارینیه ایچون کوبی آچه توله گان؟ یق حلی: مسئله نی حله قیوایچون اول ۱ پود ۱۲ فداق چیه که کوبی آچه توله گانون بلور که ره. مسئله ده بر پودنڭ حقی بیلگی لکن بر فداقنڭ حقی بیلگی نوگل: ۱۲ فداق چیه نڭ حقی بر ایچون بر فداق چیه نڭ حقی بلور که کیرهک.

(۷۵) بای، بر کشیگه پودن ۱۰ صوم ۸۰ تیندن ۳ پود ۸ فداق، ایکنچیسینه پودن ۱۰ صوم ۴۰ تیندن ۲ پود ۲۶ فداق مای ساتقان. ماینڭ پودی اوزینه ۹ صوم ۲ تین بولسه، کوبی فائده آلور؟

(۷۵) پویزد ۳ ساعتده ۷۶ چاقیرم ۱۰۰ سارین یورسه، ۸ ساعتده کوبی یورر؟ (۷۵) آرفاننڭ اوزونلغی ۵ سارین ۲ فوت ۱۰ دویم، ایکنچیسى بر نچیکه قاراغانده مرتبه اوزونراقی، اوچنچیسى بر نچی هم ایکنچینڭ ۳ نچی اولوشینه مساوی. اوچ فاندڭ اوزونلغی کوبی؟

(۷۵) بر کشی بازارغه ۲ یوک آرش کیتورگان. هر یوگنده ۲۱ پود ۵ فداق، دخی یوک صولی، هر یوگنده ۲۱ پود. آرشنڭ پودن ۸۰ تیندن، صولینڭ پودن ۵۷ تیندن ساتسه، بارسندن کوبی آچه آلور؟

(۷۵) ۲ پود ۱۳ فداق مای ساتوب، آلفان آچهغه پودن ۲ صوم ۱۷ تیندن. پودایت آلواچون ماینڭ پودن نی حقدن ساتارغه کیرهک؟

(۷۵) بر کیتده ۲ بوچکا هم بر فایچق شیکر قمی بولغان. فایچقدهغی شیکر ۲ هر بوچکادهغی شیکردن ۶ مرتبه کیرهک. شیکرنڭ بارلغی ۴۲ پود ۱۴ فداق ۲۸ لوط. بوچکاده و فایچقده کوبی شیکر بولور؟

طریق حلی: هر برسندہ کو ہمیشہ شکر بولغانون بلور ایچون اولوشلرگه آیررغه کیرهك: قابچقه بر بوچکغه قاراغانده ۶ مرتبه کیم بولسه، بوچکده قابچقه قاراغانده ۶ مرتبه آرتغراق بولا: دیبه قابچقه بر اولوش بولسه ۲ بوچکده ۶ شهر اولوشدن ۱۲ اولوش بولا.

(۷۵۷) پارخود بر پرستاندن ایکنچی پرستانغه ۵ ساعت بارغان؛ برنجی ساعت ۱۰ چاقرم ۳۴۸ سازین، فالغان ۴ ساعتنگ هر برسندہ ۱۲ چاقرم ۲۳۵ سازین بارسه، ایکی پرستان آراسی کوبمی بولور؟

(۷۵۸) ماسترنک ۳ کیسهك کوشی بولغان: برنجیسی ۲ فداق ۴۷ مثقال، ایکنچیس ۱ فداق ۶۹ مثقال، اوچنچیس ۲ فداق ۲۸ مثقال. شول کوشلردن هر برسی ۱۸ مثقالدن بر نیچه استا کان یا صاغان. ماستر نیچه استا کان یا صاغان؟

(۷۵۹) برکشی بارلق بهره نگیسون ۲ بازغه صالحان: برنجیسینه ۱۷ چت ۵ چک غارنس، ۲ نچیسینه ۲ چت ۷ چک ۵ غارنس کیرهك. ایکی بازغه کوبمی بهره نگی صالحان؟

(۷۶۰) برکشی ۲ صاوت مای آلمان: برنجیسینده ۴ پود ۱۶ فداق، ایکنچیسنده ۳ پود ۱۲ فداق، برنجیسی ایچون ۱۲ صوم ۳۲ تین آرتغراق توله گان. بارلق مایغه کوبمی آفچه تولرگه تیپوش؟

(۷۶۱) ۱۰ فداق اوندن ۱۳ فداق ۴۸ مثقال ایکهك چقسه، ۵ پود ۱۶ فداق ایکهك کوبمی اوندن چغار؟

(۷۶۲) برنجی یوکه ۲ چت ۵ چک ۶ غارنس بهره نگی صالحانلر، ایکنچیسینه ۱ چک ۷ غارنس کیرهك؛ بهره نگینگ چیتویر یگن ۴۰ تیندن صاتوب هر پودن ۱ صوم ۲۰ تیندن ۴ پود ۲۰ فداق اون آلمان. فالغان آفچه سینه بر پود مای آلسه، ماینک پودی نی حق بولا؟

(۷۶۳) بر خاتون بازارغه ۲ پود ۲۳ فداق مای هم ۵۰ بورقه کیتورگان. ماینک فداغون ۲۲ تیندن، یورقه ننگ دیسته سون ۸ تیندن صاتوب، ۲ دانه ۱۰ صوملق آفچه سون فالدروب فالغانینه ۱۸ آرشین سیتسه آلمان سیتسه ننگ آرشین نی حق بولا؟

(۷۶۴) بر چت صولینک آورلغی ۵ پود ۲۵ فداق بولسه، ۱۲۸ چت صولی صاتوب کوبمی آفچه آلورلر، اگرده صولینک پودن ۶۱ تیندن صاتولسه؟

(۷۶۵) برنجی مرتبه ۱۷ اصطاپا ۱۸ دیسته ۱۲ طاباق کاغد آلمانلر، ایکنچی مرتبه برنجیگه قاراغانده ۳ مرتبه آرتغراق، ۳ نچی مرتبه ۲ نچیگه قاراغانده ۱۳ اصطاپا ۱۸ دیسته ۱۲ طاباق کیرهك. کاغدنک اصطاپا سون ۲ صوم ۴۰ تیندن صاتولسه، کوبمی فائده آلورلر، اگرده اوزلرینه ۲۴۷ صوم طورسه؟

(۷۶۶) برکشی ۲ میل ۳ چاقرم ۱۲۵ سازین یول یورگان. آکا دخی یورگانینه قاراغانده ۳ مرتبه آرتغراق باررغه کیرهك بولسه، باری کوبمی یوررگه تیپوش بولا؟

(۷۶۷) ۳ چیله کلی بوچکه لیماناننگ حقی ۴ صوم ۸۰ تین بولسه، ۵ چیلهك ۵ اشتوف ۱ بوطیلسکا لیمانات صیبا تورغان بوچکا نی حق بولور؟

ی پودن ۱ صوم ۲۰ تیندن ۲ بیرکویس ۶ پود ۱۲ فداق اون صانوب،
نه ۴ پود مای آغان. بو کشی مابنک فداغی ۲۷ تیندن صانسه،
کوبهی فائده آلور؟

ی ۲۴ صوم ۷۵ تینگه ۲ چت ۴ چک ۵ غارنس اون صانقان، ایکنچی
حقدن ۳ چت ۲ غارنس اون صانقان. ۲۰ نچی مرتبه صانقاند کوبهی آچه آغان؟
ستر ۲۰ صومغه بر فداق کوش آلوب هر برسی ۵ مثقال ۳۲ دوله آورلغنه
یا صاغان. هر آش فاشغون ۲ صوم ۱۵ تیندن صانسه، باری کوبهی فاعه آلور؟
م ۷۰ تینگه ۳ لوط ۱ مثقال کوش بیرسه لر، ۱۸۰ صوم ۳۶ تینگه کوبهی
بیرر لر؟

صاتوچی ۴۷۰ صوم ۴۰ تینگه ۳ بوچکا شراب آغان. هر بوچکاسنه
ستوف بوشرا بلرنی بو طیلکالرغه طوتورغان. بوش بو طیلکالنک هر برسون
ن. بارلق شرابنی صانوب ۱۹۱ صوم ۱۰ تین فائده آلسه، شرابنک هر
ن نی حقدن صانقان بولا؟

نی تریبه قیلو ایچون هر کوننی ۱۶ فداق پچهن، ۲ غارنس صولی
ل آطلرنی ۲۰ کون تریبه قیلو ایچون کوبهی آچه کیرهک بولور، اگر
۱۸۰ تین، صولینک پودی ۵۶ تین و بر چک صولینک آورلغی ۲۸ فداق بولسه؟
لتهغه ۱۰ ارشین ۲ ویرشوک پوصطاو کینه. شونک شیکلی ۵ پالته
ن کوبهی آچه کیرهک بولور. اگرده پوصطاونک آرشیننی ۳ صوم ۲۰
لتهنی تکگان ایچون ۵ صوم ۴۰ تین آلسه لر؟

غاز ینده ۳ کشیگه بر تورلی پوصطاو صانقانلر: برنجیسینه ۸ صوم ۴۰
شین ۴ ویرشوک، ۲ نچیسینه ۱۰ صوملق، اوچنچیسینه ۱۶ صوم ۸۰ تینلک
کشیگه باری نیچه ارشین پوصطاو صانقان بولور لر؟
ی مرتبه ۹۱ صوم ۵۰ تینگه ۱۸ ارشین فاره پوصطاو، ۱۲ ارشین زهنگه
انلر؛ ایکنچی مرتبه شولوق حقدن ۱۱۰ صوم ۷۵ تینگه ۲۵ ارشین
۱۲ ارشین زهنگه پوصطاو آلسه لر، فاره هم زهنگه پوصطاونک هر آرشین
ور؟

آلتون آچه ننگ حقی ۷ صوم ۵۶ تین، بر کوش آچه ننگ حقی ۱ صوم
۱۰۵ آلتون آچه اورنینه نیچه کوش آچه آلوب بولور؟
اورامده ۳۲ فانار، هر فانارده بر کیچده ۱ فداق ۸ مثقال کراسین یانا.
۲۶ فداق بولغان ۴۰ چیلک کراسین شول فانارارغه نیچه کیچگه یتهر؟
پرانیک یاشچیگینه ۲۴ فداق کیرهک. بر فداق فاداق بلن ۱۶ یاشچیگ
لسه، ۱۰۰۰ فادانک آورلغی کوبهی بولور؟

شی ۲ طارطه جای آغان: برنجیسینده ۱۱۰ فداق، ایکنچیسینده ۱۲۰

Handwritten purple notes on the left margin, including the word "بیرکویس" and other illegible characters.

فداق برنجیسیینه ۲۱۰ صوم، ایکنجیسیینه ۱۷۸ صوم ۷۰ تین توله گان. شول ابکی چابنی برکه آرا لاشدروب فداغون ۲ صوم ۱۰ تیندن ساتسه، باوسی کوبی فائده آلور (۷۸۱) ۳ چک ۶ غارنس صولی صاتوب ۶۰ تین فائده آلسه، ۱۳۵ چت ۲ چک غارنس صولی صاتوب کوبی فائده آلور؟

(۷۸۲) برزاؤدده ۱۲۰۰ چیلک لیمانانی برتیگز قیلوب ۶۴ بوچکاغه صالحانلرده ۲۷ بوچکاسون صاتقانلر. هر چیله گن ۱ صوم ۲۰ تیندن. صاتقان قدرسندن کوبی آنچه آلمان بولالر؟

(۷۸۳) برروت صالحداننی تربیه قیلو ایچون هر آیده ۴۱۶ پوداون کیرهک، ۱۸۸۶ نچی یلنک برنجی اوکنا برندن باشلاب ۱۸۸۸ نچی یلنک برنجی ایبولینه قدر بر روتنی آشاتو ایچون کوبیملک اون کیرهک بولور، اگر اوننک پودی ۷۵ تین بولسه؟

(۷۸۴) برکشی اورا قیلر آشاتو ایچون ۳۱ صوم ۲۰ تین راصخود طوتقان. شول کشی نیچه اورا قی یاللاغان بولا، اگرده ایکمه کنک پودی ۸۰ تین وهر اورا قیغه ۴ فداق ۱۰ لوط ۲ مثقال ایکمه ک کیتسه؟

(۷۸۵) بر آط ساعتینه ۸ چاقرم یوروسه، ۴۵ چاقرمی کوبی وقتده یورر؟

(۷۸۶) برکشی شراب صاتوب چیله گینه ۱ صوم ۴۰ تین فائده آلمان؛ ۲ بوچکا ۷ چیلهک ۱۰ بو طیلکا شراب صاتوب، آلمان فائده سیینه ۷۰ یاشچیک کانفیت آلسه، کانفیتنک یاشچیکی نی حق بولا؟

(۷۸۷) برکاتب ۱۳ طاباق یازو کوچروب ۱ صوم ۹۵ تین آلسه، ۵ دیسته ۷ طاباق یازو کوچروب کوبی آنچه آلور؟

(۷۸۸) ۱۰۰۰ پاپیروس حاضرلو ایچون ۱ فداق ۸ مثقال ۱۶ دوله نهمه کی کیرهک. ۱ پود ۱۲ فداق ۸ مثقال نهمه کیدن نیچه پاپیروس حاضرلاب بولور؟

(۷۸۹) بر پویزد هر مینوتده ۲۲۰ سارین یورسه، ۲ ساعت ۱۲ مینوت ۱۷ سیکوندده کوبی یورر؟

(۷۹۰) بر ماشینا هر سیکوندده ۱۰ دانه فداق حاضرلی. ماشینه ۴ ساعت ۱۸ مینوت حاضرلسه، شول فاداقلردن کوبی آنچه آلور، اگر فاداقتنک آورلفی ۱ مثقال ۳۲ دوله وهر پود تیمرنک حق ۲ صوم ۴۰ تین بولسه؟

(۷۹۱) ۲ تهولک ۱۲ ساعتدن عادی یل نیچه مرتبه آرتق؟

(۷۹۲) ۶۲۲ بو طیلکا شرابنی ۵۲۷ صومغه آلوب، کیتورگان ایچون ۳ صوم ۵۰ تین توله گانلر. کیتورگانده ۲۰ بو طیلکاسی واطولسه، فالعاندن ۶۹ صوم ۵۰ تین فائده آلو ایچون هر بو طیلکانی نی حقه صاتارغه کیرهک؟

(۷۹۳) بر سودا گرنک ۳۷ پود ۲۵ فداق شیکری بولغان. برکشیگه بارلق شیکرنک ۳ دن بر اولوشن، ایکجیسیینه بارلق شیکرنک ۵ دن بر اولوشن ساتسه، اوزینه کوبی شکر قالور؟

صوم ۲۵ تينگه ايکي تورلي شراب آنونغان، بارلغى ۲۵ بوتيلكا. برنجيسينگ
صوم ۷۵ تين، ايکنچيسينگ بوتيلكاسى اصوم ۵۰ تين بولسه، هر
هشر بوتيلكا بولور؟

ايکي ياشچيکده ۶۹ پود ۳۰ فداق چاي بار. هر برسندە کو بيميشەر چاي
گر برسندە ايکنچيسيندن ۱۱ اولوش آرتق بولسه؟

سطح اولچهلورى.

هر نرسەنگ اوستينه «سطح» ديبوب ئەيتوله در. مثلا اوستەلنگ اوستينه
نگ سطحى» بير اوستينه «ييمرنگ سطحى»، ايدەنگ اوستينه «ايدەنگ
ديبوب ئەيتوله در. هر نرسەنى اوچە و ايچون اوزينه مخصوص اولچەولر
مئلا آورلقلرنى اولچەر ايچون آورلق اولچەولرى، وقت اولچەر
ان اولچەولرى، اوز ونلقنى اولچەر ايچون اوزونلق اولچەولرى سويلەندى.
سطحلرنى اولچەر ايچون دغى اوزينه مخصوص اولچەولر بار. سطح اولچەر
رت ياغى بر تىگز هم دورت پوچماغى بر تىگز بولغان سطحلر يورتولر.
دور ت ياغى هم دورت پوچماغى بر تىگز بولغان سطحلرغە «مربع»

(شکل ۱)

توله در شکل ۱ كى، ا گر هر طرفى بر آر شين بولسه،
«مربع آر شين»: بر سار شين بولسه، آكا «مربع»
بر و يرشوك بولسه، آكا «مربع و يرشوك» ديبوب
بر سطحنى مر بعلر بلەن اولچەر ايچون مر بعلنى
پوچماغندن باشلاب فالور. مئلا شکل ۲ دە

سطحن بر «و يرشوك مربعى» بلەن اولچەر گە كيرەك

۱							
۲							
۳							
۴							

۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱
(شکل ۲)

ستەلنگ بر پوچماغندن باشلاب
يرشوكنى ايکنچى پوچماغينه طابا
لى سالور. و هر مرتبه سالچاچ
ن شافماق يا صاب بارولور. ايکنچى
روب يبتكاج كيرى قايتوب اول
انگ يانندن اولچەب اولگيچە

ور. شول رهوشك اوستەل اوستى بتكانچە شافمافلاب چغولور دە نيچە شافماق
صانالسه، ۳۲ شافماق بولديغى كورولور. صوكرە شافماقلرنىگ نيچەرت و هر
هشر شافماق بولديغى فالور. كوريله كه: ۸ شافماق دن ۴ رت سالونوب
ر رتە ۸ شافماق بولسه، ۴ رتە البته ۴ مرتبه كوب ۸ شافماق بولا.
(۳۲). ديمك بر سطحده نيچە مربع و يرشوك بولغانون بلور ايچون بوسطحنگ

بويىنىڭ نېچە ۋېرشوك بولغانون اولچەنور وشونداى ماربىلنى نېچە رت سالونغانور
 بلور ايچون سطحىڭ ايسكون اولچەنور وبوين اولچە گياچ چىقان ۋېرشوكنى ايكون
 اولچە گياچ چىقان ۋېرشوكگە ضرب ايتولور. بوقاعدەنى بىلگاندنڭ صوكتىدە بىر مە
 سازىندە نېچە مربع آرشىن بولىدىغى بىك انصات بىلنور. چونكى بىر سطح بىر مە
 سازىن بولسە، انڭ ھىياغى ۳ آرشىن بولا. بويىدە ايكتىدە ۳ آرشىن بولغاچ بىر
 سطحە (۳×۳=۹ مەربع آرشىن) بولا. اگر بىر سطح بىر مەربع آرشىن بولسە، انڭ
 ھىرطى ۱۶ ۋېرشوك بولا. بويىدە ايكتىدە ۱۶ ۋېرشوك بولسە، بوسطحە (۱۶×۱۶=۲۵۶)
 مەربع ۋېرشوك بولا.

قاعده: بىر مەربع اولچەودە اوزىندن كىچىكنە بولغان اولچەونڭ مەربعى بىلوايچون
 كىچىكنە اولچەو زور اولچەو ايچىندە نېچە بولسە شونى اوز اوزىندە ضرب ايتولور.
 مثلا بىر چاقىر مەربعىدە اوزىدىن كىچىكنە بولغان سازىن مەربعىنىڭ نېچە بولغانون بىر
 ايچون ۵۰۰ نى اوز اوزىندە ضرب ايتولور (۵۰۰×۵۰۰=۲۵۰۰۰۰) مەربع سازىن
 بولور. اوشبو قاعده بويىچە قارالسە، توبەندەگى مەربع جەدولى چىقار:

بىر مەربع مەيل	۷ = ۷ × ۷ = ۴۹	مەربع چاقىر
بىر مەربع چاقىر	۵۰۰ × ۵۰۰ = ۲۵۰۰۰۰	مەربع سازىن
بىر مەربع سازىن	۳ = ۳ × ۳ = ۹	مەربع آرشىن
بىر مەربع آرشىن	۱۶ = ۱۶ × ۱۶ = ۲۵۶	مەربع ۋېرشوك
بىر مەربع سازىن	۷ = ۷ × ۷ = ۴۹	مەربع فوت
بىر مەربع فوت	۱۲ = ۱۲ × ۱۲ = ۱۴۴	مەربع دويم
بىر مەربع دويم	۱۰ = ۱۰ × ۱۰ = ۱۰۰	مەربع لىنى

بىر مەربع مەيل ۷ = ۷ × ۷ = ۴۹ مەربع چاقىر
 اولچەرگە ياراسەدە بىرلىرى
 اولچەو ايچون روسىدە
 «دېسەتېنە» اسمىلى
 ايكنچى تورلى اولچەو
 دېسەتېنە نىڭ
 دورت ياغى بىر نىسگىز
 بولمى. بىلكە بويى ۶۰ سازىن ايگى ۴۰ سازىن بولوب (۴۰×۶۰=۲۴۰۰) مەربع
 سازىن بولا. ياخود بويى ۸۰ سازىن ايگى ۳۰ سازىن بولوب اول وقتىدە (۳۰×۸۰)
 ۲۴۰۰ مەربع سازىن) بولا. بوڭا «كازوننى دېسەتېنە» دىيولور. مثلا اوزونلىغى
 ۲۰۰ سازىن، كىكىلگى ۸۴ سازىن بولغان بىرنڭ نېچە دېسەتېنە بولغانون بلور ايچون
 اوزونلىغى بولغان ۲۰۰ سازىنى كىكىلگى بولغان ۸۴ سازىنغە ضرب ايتولور (۲۰۰×۸۴)
 ۱۶۸۰۰ مەربع سازىن) بولا. بوڭا نېچە دېسەتېنە بولغانون بلور ايچون
 ۱۶۸۰۰ مەربع سازىنى بىر دېسەتېنەدە بولغان ۲۴۰۰ مەربع سازىنغە تقسىم ايتولور
 (۱۶۸۰۰ : ۲۴۰۰ = ۷) دېسەتېنە بولا. لىكن اوللردە كازوننى دېسەتېنەدىن باشقا
 خصوصى دېسەتېنەلردە بورتلە. بعض بىردە بويى ۸۰ سازىن ايگى ۴۰ سازىن بولا
 اول تقىدېردە دېسەتېنەدە (۴۰×۸۰=۳۲۰۰ مەربع سازىن) بولا. بعض بىرلردە بويى
 ۱۰۰ سازىن ايگى ۶۰ سازىن بولا. اول تقىدېردە دېسەتېنەدە (۶۰×۱۰۰=۶۰۰۰ مەربع سازىن)
 بولسا، بونداى دېسەتېنەلرنىڭ اولگىسىنە «سىكسانلى»، صوكتىنسىنە «بوزلى»

دیلر. بوندن باشقه دخی هر بیرنک اوزینه قاراب دیسه تینه سی بولور غه
 لا بعض بیرده هر یاغی ۶۰ سارین، بعض بیرده بوی ۹۰ سارین ایکی ۳۰
 سه تینه لر بولا. لکن مسئله لرده هر وقتده کاز و ننی دیسه تینه لر گنه یور و تله در.
 و اقلوا اصولی: هر بع لرنی و افلا و اصولی باشقه اولچه و لرنی و افلا و اصولی کبک.
 سارین ۷ مربع آرشین ۵۲ مربع ویرشو کنی تماماً مربع ویرشو کگه نه یله ندر و
 ل ۲ مربع ساریننی مربع آرشینغه و افلا نا. هر مربع سارینده ۹ مربع
 بولدیغندن ۲ سارین مربعی (۲۵۹ = ۱۸ × ۱۸) بولا؛ ۱۸ مربع آرشینغه
 سارین قوشولسه ۲۵ مربع آرشین بولا. بو دخی ویرشو کگه و افلا نا. هر مربع
 ۲۵ مربع ویرشو ک بولدیغندن (۲۵۶ × ۲۵ = ۶۴۰۰) مربع ویرشو ک بولا.
 ۵۲ مربع ویرشو ک قوشولسه (۶۴۰۰ + ۵۲ = ۶۴۵۲) مربع ویرشو ک بولا.

مثاللر:

- ۱ دیس ۱۸۴۵ هر سا هر سارینغه و افلا کز؟
- ۲ هر سا ۷ هر آر ۱۲۵ هر ویرشو کنی و افلا کز؟
- ۳ هر چا ۱۲۵۰ هر سا ۸ هر آر هر آرشینغه و افلا کز؟
- ۴ هر سا ۲۲ هر فو ۹۵ هر دو هر دویمگه و افلا کز؟
- ۵ هر فو ۷۵ هر دو ۶۴ هر لینینی و افلا کز؟
- ۶ هر سا ۱۰۰ هر دو هر لینیکه و افلا کز؟
- ۷ هر میل ۴ هر چا هر آرشینغه و افلا کز؟
- ۸ هر سا ۲۰ هر فو ۴۲ هر دو هر دویمگه و افلا کز؟

اریله و اصولی: هر بع لرنی ار یله و ایچون هر اولچه ونی اوزندن یوقاریغی
 بو اولچه و نیچه مرتبه طور سه، شوکارغه تقسیم ایتولور مثلا ۲۳۳۳۰ مربع
 یله و ایچون اول دویمک اوزندن یوقاریغی مربع فونده ۱۴۴ مربع
 یغندن ۲۳۳۳۰ فی ۱۴۴ گه تقسیم ایتولور (۲۳۳۳۰ : ۱۴۴ = ۱۶۲) مربع
 = ۲ (مربع دویم) بولا؛ ۱۶۲ مربع فوتنی اوزندن یوقاری بولغان سارینغه
 ن هر مربع سارینده بولغان ۴۹ مربع فوتقه تقسیم ایتولور (۱۶۲ : ۴۹ =
 ۳) سارین، باقی = ۱۵ (مربع فوت) بولا. دیمک ۲۳۳۳۰ مربع دویم = ۳ مربع
 = ۲ مربع فوت ۲ مربع دویمغه.

مال اربعه

مثاللر:

۸۳۹	مربع آرشیننی ار یله کز؟	جمع
۴۵۳۴	" ویرشو کنی "	جمع فیلو ایچون باشقه
۸۷۵	" " "	ده گی کبی اسمک ش
۸۶۳۲	" " "	هر لرنی هر بر آستلی
۱۴۱۷۵	" " "	جمع ایتولور. اگر

۹	"	"	"	۲۷۳۱۶۹	حاصل جمعده اوزندن بوقاری
۹	"	"	"	۱۸۶۳۷	بولغان بر اولچهو آیرلورلق
۹	"	"	"	۳۷۵۶۹۵	بولسه، اریلهو اصولیل آیرلوب
۹	"	"	"	۱۵۶۳۷	اوزندن صوڭ کیلچك عددیلهن
۹	"	"	"	۲۷۵	جمع قیلونور مثلا توبهندهگی
۹	"	"	"	۲۶۷۵۳۹۶	مثالنی:
۹	"	"	"	۳۲۰۰	مربع ساژیننی دیسه تینه گه اریلگن
۹	"	"	"	۴۸۰۰	جمع ایتهرگه کیرهك بولسه،
۹	"	"	"	۵۳۷۵	اول مقیاسلرنك ایك کچکنه سی
۹	"	"	"	۹۴۷۵	بولغان ژیرشوکلرنی جمع ایتولوب
۹	"	"	"	۲۴۰۰۰	چقغان ۲۸۷ مربع ژیرشوکلنی
۹	"	"	"	۷۲۰۰۰	اوزندن بوقاری بولغان مربع
۹	"	"	"	۷۵۳۰۰۰	

آرشینغه اریلنسه ۲۸۷ : ۱۰۴ مر ژیر ۸ مر آر ۲ مر سا
 ۲۵۶ = ۱ مر آر، باقی = ۳۱ مر ۸۵
 ژیر) پولا؛ صوگره مربع ۹۸ " " ۶ " " ۷ " " ۲ " " ۴

آرشینلرنی جمع ایتوب چقغان ۱۸ | ۳۱ مر ژیر ۱ مر آر ۱۶ مر سا
 مربع آرشینغه اریلگانندن چقغان ۱ مربع آرشین قوشولسه، ۱۹ مربع آرشین بولا.
 بودخی مربع ساژینغه اریلنسه (۱۹ : ۲ = ۹) مر سا، باقی = ۱ مر آر) بولا؛ دخ
 مربع ساژینلرنی جمع ایتوب چقغان ۱۴ مربع ساژینغه آرشینلردن آیرلغان ۲ مربع
 ساژین قوشولسه، ۱۶ مربع ساژین بولا.

مثاللز:

- ۸۰۴) ۸ مر آر ۱۴۵ مر ژیر ۷۴ مر آر ۱۴۹ مر ژیر ۶۴ مر آر ۲۱۲ مر ژیر = ؟
- ۸۰۵) ۸۵ مر سا ۸ مر آر ۲۰ مر ژیر ۳۲۴ مر سا ۷ مر آر ۲۲۵ مر ژیر = ؟
- ۸۰۶) ۵ مر سا ۴۵ مر فو ۹۶ مر دو ۱۵۴ مر سا ۱۸ مر فو ۸۵ مر دو ۴۵۴ مر فو ۱۳۹ مر دو = ؟

طرح.

مر بعلرنی طرح قیلو ایچون باشقه اعداد مر کبهدهگی کبک اسمکش بولغان اولچهو
 بر طوغریغه کیلمهك اوزره، مطروح منهنی اوستگه، مطروحنی آستقه یازیلوب
 ایك کچکنه سندن طرح قیلونه باشلانا. اگر مطروح منهنهگی بر اولچهونی
 کورسه تیکان عدد مطروحدهغی اوز طوغریسندنهغی عدددن کچکنه بولسه، مطروح
 منهنهگی اولچهونك اوزندن بوقاری بولغان بر اولچهونی و افلاپ جمع ایتولورده
 حاصل جمعدن طرح ایتولور مثلا ۲۰ مربع ساژین ۶ مربع فوت ۷ مربع دویم
 مربع لینیدن ۱۵ مربع ساژین ۲۵ مربع فوت ۷۵ مربع دویم ۹۹ مربع لینینی طرح
 ایتهرکه کیرهك بولسه، توبهندهگی رهوشچه یازیلوب طرح ایتولور؛

منده گی عددلرنڭ ۱۰۰ | ۱۳۴ ۴۹
 ن باشقه سی باسیدنه ۹۰ مر لینی ۷ مر دو ۶ مر فو ۲۰ مر سا
 دهغیدن کچکنه ۹۹ " " ۷۵ " " ۲۵ " " ۱۵
 دن ۲۰ مربع ساژیننڭ ۹۱ مر لینی ۷۵ مر دو ۲۹ مر فو ۴ مر سا
 اول فوتقه وافلانوب ۶ مربع فوت اوستینه یازیلور؛ صوکره ۴۹ مربع فوتنڭ
 مربع دویمگه وافلاب چقان ۱۴۴ انی ۷ مربع دویمنڭ اوستینه یازیلور؛
 غی برسون مربع لینیگه وافلاب ۹۰ مربع لینینڭ اوستینه یازیلا. بونک صوکنه
 یلورغه باشلانا: ۱۰۰ و ۹۰ نڭ حاصل جهی بولغان ۱۹۰ دن ۹۹ آلونسه ۹۱ مربع
 ۱۳۳ هم ۷ نڭ حاصل جهی بولغان ۱۵۰ دن ۷۵ آلونسه ۷۵ مربع دویم فاللا: ۴۸ مربع
 دن ۶ مربع فوتنڭ حاصل جهی بولغان ۵۴ دن ۲۵ آلونسه ۲۹ مربع فوت فاللا؛
 ساژیندن ۱۵ مربع ساژین آلونسه ۴ مربع ساژین فاللا.

مثاللر.

۱۸۱۰ (۸۱۰) ۲ مر سا - ۲۲ مر فو ۶۵ مر دو = ؟	۲۵۶۳۵ مر سا ۸ مر
۱۸۱۱ (۸۱۱) ۱ مر سا - ۴۱ مر فو ۹۷ مر دو = ؟	
۱۸۱۲ (۸۱۲) ۲ دیس - ۱۰۰۰ مر سا ۳۰ مر فو ۷۲	۵ مر آرشین ۳۹ مر
۹۹ مر لینی = ؟	۱۷۲ مر ژیر = ؟
	۱۸۳۵ مر سا ۵ مر آر = ؟

ضرب.

نڭ ضربی دخی باشقه اعداد مرکبهلرنڭ ضربی کبک. مثلا ۱ دیسه تینه ۸۰۰
 ساژین ۱۶ مربع فوت ۴۸ مربع دویمنی ۳ گه ضرب ایتهرگه کیرهک بولسه،
 بنی اوستگه و مضروب فیه بولغان ۳ آستقه یازوب ایڭ کچکنه سندن ضرب
 ه باشلانا: ۴۸ مر دو ۱۶ مر فو ۸۰۰ مر سا ۱ دیس

۳ گه ضرب ایتولسه ۳	×	۴۸ مر دو ۱۶ مر فو ۸۰۰ مر سا ۱ دیس
۱۰۰۰		
۱۰۰		
۱۰		
۱		

۱۰۰۰ مر دو ۱۶ مر فو ۸۰۰ مر سا ۱ دیس
 ربع دویم چغا. اول ایسه اوزی " " ۱ مربع ساژین ۴ دیستینه
 ربع فوت؛ ۱۶ انی ۳ گه ضرب ایتوب حاصل ضربقه بر مربع فوت قوشولسه ۴۹
 فوت یعنی ۱ مربع ساژین بولا. ۸۰۰ مربع ساژین ۳ گه ضرب ایتولسه ۲۴۰۰
 ساژین بولا. آکادخی ۱ مربع ساژین قوشولسه، ۲۴۰۱ مربع ساژین بولا.
 تینه گه اریلنسه (۲۴۰۱:۲۴۰۰ = ۱ دیس باقی = ۱ مر سا) بولا. بر دیسه تینه ۳ گه
 ایتلوب حاصل ضربقه دخی بر دیسه تینه قوشولسه ۴ دیسه تینه بولا.

مثاللر:

(۱۸) ۱۸ مر سا ۶ مر آر ۱۴۰ مر ژیر ۳۴ = ؟
 (۵) ۵ مر سا ۲۲ مر فو ۹۴ مر دو ۶۵ مر لینی ۲۵ = ؟

- ۸۱۵) ۳ ديس ۴۵۵ مر سا ۵ مر آ ۱۷۵ مر ژير ۴ = ۵۱؟
- ۸۱۶) ۷۲ مر سا ۴۱ مر فو ۶۴ مر دو ۹۶ مر لينى ۸۶۴ = ؟
- ۸۱۷) ۲ مر ميل ۴ مر چا ۲۷۶ مر سا ۸۵ مر دو ۲۶ = ؟

تقسيم.

مر بعلرناك تقسيمى ده باشقه اعداد مركبه ده گى كيك ايكى تورلى: ۱) اعداد مركبه نى عدد مطلقه تقسيم، ۲) اعداد مركبه نك بر برينه تقسيمى.

۱) ۲۴ مربع ساژين ۳۵ مربع فوت ۲۲ مربع دويم ۲۴ مربع لينى ۸ گه تقسيم ايتهر گه كيرهك بولسه ايك زورسندن باشلاب تقسيم ايتولور:

$\begin{array}{r} ۲۴ \\ \underline{۲۴} \\ ۰۰ \end{array}$	$\begin{array}{r} ۲۴ \\ \underline{۳۲} \\ ۸۳ \\ \underline{۱۴۴} \\ ۴۳۲ \\ \underline{۲۲} \end{array}$
---	---

مر دو ۴۵،۴

۴۰
<u>۵۴</u>
۴۸
<u>۶</u>
۱۰۰
<u>۶۰۰</u>
۲۴
<u>۶۲۴</u> مر لينى
<u>۵۶</u>
۶۴
<u>۶۴</u>
۰۰

اول ۲۴ مربع ساژينى ۸ گه تقسيم فيلونسه خارج قسمت ۳ مربع ساژين بولا؛ ۳۵ مربع فوت ۸ گه تقسيم فيلونسه، ۴ مربع فوت چغوب ۳ مربع فوت كسر قالا؛ بو ۳ مربع فوتنى دويمگه وافلاب چققان ۴۳۲ مربع دويمگه ۲۲ مربع دويم قوشولسه، ۴۵۴ مربع دويم بولا؛ ۸ گه تقسيم فيلونسه، خارج قسمت ۵۶ مربع دويم بولوب ۶ مربع دويم كسر قالا؛ بو ۶ مربع دويم لينىگه وافلانسه، ۶۰۰ مربع لينى بولا و آنگا ۲۴ مربع لينى قوشلنده ۶۲۴ مربع لينى بولا.

بونى ده ۸ گه تقسيم فيلونسه، خارج قسمت ۷۸ مربع لينى بولا.

۲) اگر ۵ مربع ساژين ۴۱ مربع فوت ۱۱۶ مربع دويم ۵۵ مربع لينى ۳۱ مربع فوت ۱۲۴ مربع دويم ۹۵ مربع لينىگه تقسيم ايتهر گه كيرهك بولسه، باشقه اعداد مركبه ده گى كيك ايك اول مقسوم و مقسوم عليه نى هر ايكي سون بر اسمگه ئه يله ندرر گه كيرهك:

مقسومنى واقلاو:

$$\begin{array}{r}
 ۵ \text{ مر سا} \\
 + ۴۹ \\
 \hline
 ۲۴۵ \\
 + ۴۱ \\
 \hline
 ۲۸۶ \text{ مر فو} \\
 \times ۱۴۴ \\
 \hline
 ۱۱۴۴ \\
 + ۱۱۴۴ \\
 \hline
 ۲۸۶ \\
 \hline
 ۴۱۱۸۴ \\
 + ۱۱۶ \\
 \hline
 ۴۱۳۰۰ \text{ مر دو} \\
 + ۱۰۰ \\
 \hline
 ۴۱۳۰۰۰ \\
 \hline
 ۵۵
 \end{array}$$

۴۱۳۰۰۵۵ مر لینی

مقسوم علیہنى واقلاو:

$$\begin{array}{r}
 ۳۱ \text{ مر فو} \\
 \times ۱۴۴ \\
 \hline
 ۱۴۴ \\
 + ۴۳۲ \\
 \hline
 ۴۴۶۶ \\
 \hline
 ۱۲۴ \\
 \hline
 ۴۵/۸ \\
 \times ۱۰۰ \\
 \hline
 ۴۵۸۸۰۰ \\
 + ۹۵ \\
 \hline
 ۴۵۸۸۹۵ \text{ مر لینی}
 \end{array}$$

نى واقلاچ چقان

۴۱۲ مر بع لینی، مقسوم واقلاچ چقان ۴۵۸۸۹۵ لینیگه تقسیم ایتولسه، ۴۱۲: ۴۵۸۸۹۵ = ۹) مقسومنگ مقسوم علیہ دن زور بولدی بلونه.

مثالر:

۳۱ مر چا ۴۰۰ مر سا
 ۶۴ مر دو: ۸ = ؟

۶۰ دیس ۸۹۹ مر سا ۳۷ مر فو: ۱۲ = ؟

۲ مر سا ۲۶ مر فو ۸۲ مر دو ۸۰ مر لینی:

۸۲ مر دو ۳۵ مر لینی = ؟ (۸۳۱) ۶۰ دیس

۳۷ مر سا ۳۷ مر فو: ۵ دیس ۷۴ مر سا ۴۸ مر

۱ (۸۲۲) ۱ مر میل ۴۱ مر چا ۳۷۸۷ مر سا ۱۴ مر

۶ مر چا ۲۲۵ مر سا ۷ مر آر ۱۲۰ مر ژیر = ؟ (۸۳۳) ۲۲ دیس ۲۲۹۳

۱۱ مر فو ۱۰۸ مر دو: ۵۵۰ مر سا ۴۵ مر فو ۹۹ مر دو = ؟

مربع ایچون مسئله لر.

بولمه نك اوزونلغی ۱۹ آرشین، ایگی ۸ آرشین بولسه، شول بولمه نك ایکنی

بع آرشین بولا؟

آز بارنك بویى ۲۷ فوت، ایگی ۱۳ فوت بولسه، شول آز بارنك اورنی نیچه

توت بولا؟

باقچه نك بویى ۳۸ سارین، ایگی ۱۷ سارین بولسه، شول باقچه نك اورنی

بع سارین بولا؟

سار اینك بویى ۴ سارین، ایگی ۶ فوت بولسه، شول سارای کوبهنى اورن

طورا؟

حلی: بویى ایگینه ضرب قیلو ایچون ۴ ساریننی فوتقه واقلاب ایکیسنه براسمه قیلورغه کیرهك،

کارمانك بویى ۱۳ سارین، ایگی ۸ آرشین بولسه، شول کارمانا کوبهنى

آلوب طوره؟

بولونك بویى ۱۵۰ سارین، ایگی ۱۴۴ سارین بولسه، شول بولون نیچه

ته بولور؟

مربع شکله بولغان روشچه نك بریاغی ۳۵۸ سارین بولسه، شول روشچه

اورن آلوب طوره؟

مربع شکله بولغان پونك بریاغی ۱۵ سارین بولسه، شول پونك زورلغی کوبهنى بولا؟

۸۳۲) بر كشى قابقا آلدينك ۶۵ مربع ساژين ييرينه طاش توشه تكان. شول اورنك
ايكى ۵ ساژين بولسه، اوزونلغى كوبرى بولا؟

طريق حلى: ۶۵ مربع ساژين قابقا آلدينك اوزونلغى كيكلكىنه ضرب قياودن چقان. كيكلكى ايسه
۵ ساژين. حاصل ضرب بولغان ۶۵ مربع ساژينى ۵ ساژينغه تقسيم ايتولسه، البته مضروبلىرنى
ايكنچيسى چقا. اول ايكنچى مضروب ايسه قابقا آلدينك اوزونلغىدىن عبارتدر.

۸۳۳) اوزونلغى ۴۵۰ ساژين بولغان بول ۱۸۰۰ مربع ساژين اورن آلوب طورسه،
شول بولنك كيكلكى كوبرى بولا؟

۸۳۴) اورامنك اوزونلغى ۱ چاقرم ۱۷۹ ساژين، ايكى ۲۳ ساژين بولسه، اورامنك
آلغان اورنى كوبرى بولا؟

۸۳۵) اوينك اوزونلغى ۴ ساژين ۲ آرشيم، ايكى ۲ ساژين ۱ آرشيم بولسه،
شول اوينك اورنى كوبرى بولا؟

۸۳۶) قرنك اوزونلغى ۱۹۸ ساژين ۵ فوت ۹ دويم، ايكى ۸۹ ساژين ۶ دويم
بولسه، شول قرنك اورنى كوبرى بولا؟

۸۳۷) مربع شكلده بولغان بر يورطنك هرياغى ۱۷۹ ساژين ۲ آرشيم ۱۵ ۋيرشوك
بولسه، زورلغى كوبرى بولا؟

طريق حلى: بومستلنى حل قياو ايچون اعداد مركبهنى اعداد مركبهگه ضرب قىلو كيرهك. اعداد
مركبهنك بربرينه ضربنده قاعه شول: اياك اول كورسه تولگان اوچه اولرنك اياك كچكهنه سينك اسمينه واقلازغه
كيرهك، بومستله ۋيرشوكگه وانلازغه كيرهك. شونىز بربرينه ضرب ايتو ممكن توكل، صوكره حاصل
ضرب مربع ۋيرشوك بولاچغىدىن مربع قاعدهسى بويىنچه اريلاه نور.

۸۳۸) ديسه تينه ۶۵۴ مربع ساژين ۶ مربع آرشيم ۱۶۸ مربع ۋيرشوك زورلغى
بولغان ييرنك بويى ۵۴ ساژين ۲ آرشيم ۱۲ ۋيرشوك بولسه، ايكى كوبرى بولا؟

۸۳۹) بويى ۳۲۰ ساژين، ايكى ۱۸۰ ساژين بولغان ييرنك بچهنن چابوب هر
ديسه تينه دن ۱۳۸ پود بچهن آلسهلر، باريسى كوبرى بچهن چقا؟

۸۴۰) بر ديسه تينه بچهنك ۱۲ صوم طور. بويى ۲۰۴۰ ساژين، ايكى ۱۴۶۰
ساژين بولغان بچهنلكنى صانوب كوبرى آچه آلورلر؟

۸۴۱) برنچيسينك بويى ۱۲ آرشيم، ايكى ۸ آرشيم، ايكنچيسينك بويى ۹ آرشيم،
ايكى ۶ آرشيم بولغان ايسكى بولمه نك توشه مينه كلغى يابشدر و ايچون كوبرى آچه
كيرهك بولور، اگرده هر مربع آرشينغه ۳۵ تين آلسهلر؟

۸۴۲) بويى ۵۰ آرشيم، ايكى ۸ آرشيم بولغان كوپرنى قابلار ايچون، بويى ۷
آرشيم، ايكى ۱۶ دويم بولغان نيچه طاظه كيتهر؟

۸۴۳) باچه چينك باچه سنده ۳۶ توتهل جيلك بولغان. هر توتهلنك بويى ۴ ساژين
۲ آرشيم، ايكى ۲ آرشيم. هر مربع ساژين توتهلدن ۴ قداق جيلك آلوب قداغن
۳۰ تينه صانسه، باريسى كوبرى آچه آلور؟

۲۵۶ ساژین، ایگی ۷۵ ساژین بولغان بیرگه صولی چهچکانلر. هر سینه ۳ چمت ۲ چک دن. چهچکانینه قاراغانده بیدی اولوش ارتق آلسه، صولی آلور؟

بیکى كشی بیرلرین آلماشقانلر: برسی، بویى ۳۷۵ ساژین، ایگی ۳۲ ساژین گونلگن بیرگان، ۲ نچیسى بویى ۲۲۵ ساژین، ایگی ۹۶ ساژین بولغان بیرگان. ایگونلگنكڭ دیسه تینه سون ۱۱ صوم ۴۵ تینگه، بولوننكڭ دیسه تینه سون تینگه حساب قیلسه لر، شولارنكڭ قایسی اوسته و بیررگه تیپوش هم کوبه ی؟ بیوکلگی ۳ آرشین ۲ ژیرشوك، بویى ۲ آرشین ۸ ژیرشوك، ایگی بر ژیرشوك بولغان اشکانكڭ آل یاغیل ایگی قابرغه یاغینی بویاغانلر. هر مع ژیرشوكنى بویار ایچون ۸ تین آلسه لر، بارسینه کوبه ی آچه تیپوش بولا؟ زیی ۱ فوت ۸ دویم، ایگی ۱ فوت ۳ دویم، بیوکلگی ۱۰ دویم بولغان صاندقنكڭ توبندن یاشقه هر یاغینه قزل آغاچ یابشدرغانلر. هر ۴۰ مربع چقه ۱۵ تین تولسه لر، بارسینه کوبه ی آچه کیرهك؟

كشى، بویى ۷۵ ساژین، ایگی ۴۲ ساژین ۲ آرشین بولغان بر یابارغه آلونغان. هر کونده ۱۲ ساعت و هر ۲ ساعت ۲۴ مینوتك ۱۲۸ مربع دن چابقان. شول كشی کوبه ی آچه آلور، اگر هر کونی ایچون ۶۵ تین آلسه؟ چ بولمه نكڭ ایده نون بویاتقانلر: برسینكڭ بویى ۵ ساژین، ایگی ۳ ساژین ایکنچیسینكڭ بویى ۴ ساژین ۲ فوت ۴ دویم، ایگی ۲ ساژین ۲ آرشین؛ بویى ۵ ساژین ۴ فوت ۸ دویم، ایگی ۴ ساژین ۲ آرشین. شول بویا کوبه یگه توشه ر، اگر هر بر مربع آرشین ایچون ۳۵ تین تولسه لر؟ كشی ۲۲ دیسه تینه ۳۸۸ هر برع ساژین بیر آلغان، شول بیرگه بویى ۷ ساژین كشی ۵ ساژین ۳ فوت ۶ دویم بولغان بر اوی؛ بویى ۱۴ ساژین، ایگی ۲ آرشین بولغان سارای؛ دخی بویى ۳ ساژین ۶ دویم، ایگی ۲ ساژین بولغان آ مبار صالحان. قالغان اورنكڭ یارطیسون باچه ییاصاغان بولسه، باچه نكڭ کوبه ی بولور؟

لمه نكڭ بویى ۴ ساژین ۲ آرشین، ایگی ۲ ساژین ۲ آرشین ۱۴ ژیرشوك، ساژین ۱ آرشین ۸ ژیرشوك. بولمه نكڭ اوچ تهره زهسی، ایگی ایشگی بار. نكڭ بیوکلگی ۲ آرشین ۸ ژیرشوك، ایگی ۱ آرشین ۴ ژیرشوك، هر ایشکنكڭ ۱ ساژین ۶ ژیرشوك، ایگی ۱ آرشین ۹ ژیرشوك. شول بولمه گه یابشدر هر کبسه ك کاغد کیرهك بولور، اگر ده بر کبسه ك کاغدنكڭ بویى ۴ ساژین، ایگی ۱۲ ژیرشوك بولسه؟

پنكڭ بویى ۸ ساژین ۴ فوت، ایگی ۵ ساژین ۱ فوت، بیوکلگی ۲ ساژین

۲ فوت. شول اوينڭ ۲۴ تەرەزەسى بار. ھر تەرەزەنڭ بيبوكلگى ۶ فوت، ايگى ۴ فوت
شول اوينى بويارغە كوبىي آقچە كېرەك بولور، اگر ھر ۴ مەربع فوت اورنى بويانغان
ايچون ۲۰ تىن آلسلەر؟

۱۲ (۸۵۳) ۳ كىسەك كىندەر بولغان: برسینڭ بويى ۱۸ آرشین، ايگى ۱ آرشین ۱۲
ۋېرشوك؛ ايكنچىسىنڭ بويى ۱۵ آرشین، ايگى ۱ آرشین ۱۰ ۋېوشوك؛ ۳ نچىسىنڭ
بويى ۲۰ آرشین، ايگى ۱ آرشین ۸ ۋېرشوك. شول كىندەرلردن بويى ۳ آرشین
۶ ۋېرشوكلى، ايگى ۲ آرشین ۴ ۋېرشوكلى بىر نېچە پىراصطېنە ياساغاندىن صوك ۲ مەربع
آرشین ۸۸ مەربع ۋېرشوك آرتوب قالسە، نېچە پىراصطېنە چقار؟

۱۳ (۸۵۴) اوصطانڭ ۵ طاقتەسى بولغان: برسینڭ بويى ۱ سارژين ۱ فوت، ايگى
۱ فوت ۶ دويم؛ ۲ نچىسىنڭ بويى ۲ سارژين ۴ فوت، ايگى ۱ فوت ۸ دويم.
قالغانلار ينڭ ھر برسینڭ بويى ۱ سارژين ۵ فوت، ايگى ۱ فوت ۴ دويم.
شول طاقتەلردن بىر نېچە رىسم طاقتەلرى ياساغان. ھر برسینڭ بويى ۳ فوت،
ايگى ۲ فوت. نېچە رىسم طاقتەسى ياساغان؟

۱۴ (۸۵۵) بىر كىشى اوچ اوچاستىكاغە صولى چەكەن: ھر دېسە تېنەگە ۳ چەت ۲ چەكەن.
ھەم بارسىدىن ۲۹۵ چەت ۶ چەكەن صولى آلغان. بىر نچى بلەن ايكنچى اوچاستىكانقى بىرگە
۲۱۷ چەت ۶ چەك، ۲ نچى بلەن ۳ نچىكى بىرگە ۲۱۴ چەت ۴ چەك. بىتون اوچاستىكانڭ
بويى ۴۷۷ سارژين؛ بىر نچى بلەن ۲ نچىكى بىرگە ۳۱۷ سارژين، ۲ نچى بلەن ۳ نچىكى
بىرگە ۳۵۲ سارژين. بىر نچىنڭ ايگى ۹۶ سارژين، ۲ نچىنڭ ايگى اولگىدىن ۲۱ سارژين
كىرەك، اوچنچىنڭ ايگى ۲ نچىسىدىن ۱۵ سارژين كىم بولسە، ھر اوچاستىكاندىن
اوزى چەكەندىن نېچە اولوش آرتق آلور؟

۱۵ (۸۵۶) بايار بىر نچە آت بلەن بىر نېچە قولى آلغان. بارىسىنە بىردىن ۲۶۶ سوم ۲۵ تىن
آقچە بېرىگان. آتلىرىنڭ مجموعى بارقويغە قاراغاندە ۱۸۳ سوم ۷۵ تىن
قىمتەرەك توشىكان. بىر آت ھەم بىر قويغە ۴۷ سوم ۷۵ تىن تولەگان، بىر آتقە بىر قويغە
قاراغاندە ۴۲ سوم ۲۵ تىن آرتق تولەگان. بار آت بىر كانوشنىگە قويغان. كانوشنىنڭ
ايگى ۱ سارژين ۵ فوت. بار قوينى بىر آتارغە قويغان. آتارنىڭ ايگى ۱ سارژين
۲ فوت. كانوشنىنڭ بويى ۲ بىزارنىڭ بويىدىن كوبىي آرتق بولور، اگر دەھر آتقە
۶۰ مەربع فوت، ھر قويغە ۱۲ مەربع فوت اورن تېسە؟

حجم اولچەولرى.

تعريف: ھر نرسەنڭ بوشلىقىدىن آلۇپ تۇرغان اورنىنە «حجم» دېيىپ ئېيتولەدر.
حجملرنڭ زورلىقلارنى بېلىگەلەر ايچون يورتولگان اولچەولرگە «حجم اولچەولرى»
دېيەر. بواورنغە قىدر ھر نرسەنى اولچەر ايچون اوزىنە مۇافىق اولچەولر سويلەندى.
مثلا آورلىقلارنى اولچەر ايچون آورلىق اولچەوى، اوزونلىقنى اولچەر ايچون سطح
اولچەوى سويلەندى. شونڭ كېكەك حجملر دغى اوز جىسىدىن بولغان حجملر بلەن

نور. حجمىنى اولچىر ايچون بىر بىر يىنە تىگىز بولغان آلطى سطحى حجمىر
 در. مثلا آلطى سطحىدىن ھەر بىرسى بىر آرشىن مەربعىنە مساوى بولغان حجم،
 ھەر سطحى بىر ساژىن مەربعىنە مساوى بولغان حجمىر كىيى. مۇنە شوشىدى
 گە «مكعب» دىوب ئىپتىلەدر. بىنا ئىلمىدە مكعبنىڭ اوزونلىقى، كىكلىكى، بىيوكلگى
 نە مساوى بولادىر.

كىتابلارمۇدە حجم مقياسلىرىن كورسەتتور ايچون خصوصى قوراللىر طابو مشكلەر شۇنىڭ ايچون معلم
 آغاچدىن، ياپاشقە نرسەدىن مكعب شىكىلدە بىر نرسە يىصار وشول مكعبنىڭ آلطى سطحىدىن ھەر
 نىڭ بىر بىرىنە مساوى بولىدىغىنى كورسەتمەك ايچون مەككور مكعبنىڭ بىر سطحىنە مساوى كاغىز
 ب، شول كافىدى ھەر سطحقە قويوب كورسەتتور. شاكىرلەر مكعبنىڭ نرسەدىن عبارت ايدىكىن
 لاندن صوڭ شول مكعبىر بلەن حجمىرىن اولچەرگە كىرشلور. مثلا معلم ائىدى بىر ئۆزىر شوك مكعبىن
 صىنىڭ بىر يوقىمىغاندىن باشلاپ اوزونلىغىنە صالوب چىقار. صوڭرە شول صالوب چىققان رەتنىڭ نىچە
 ىنى بىلور ايچون صىنىڭ آر قىلىسىنە صالور. بويىنە صالغاندە ۹۶ مكعب ئۆزىر شوك، ايسىنە
 ب ئۆزىر شوك كىلسە، مربع قاعدەسىنە بىنا بىر ئۆزىر شوك مكعبىرىن مكعبنىڭ ايدە نىمە صالوب چىققاندا
 ۱۵۳۶ = ۶ × ۱۵۳۶) مەربع ئۆزىر شوك بولا، بىو ايسە مەككور مكعبىنى بىتتور ايدە نىگە ۱۵۳۶
 الوناقىغىنى كورسەتتە. ائىدى شول رەوشتە بىو مكعبىرنىڭ بتون بولمە ايچىندە نىچە قات صالوناقىغىنى
 ايچون مكعبنىڭ بىر قابىرغىنىڭ اوزونلىقى بولغان بىر ئۆزىر شوك بلەن صىنىڭ بىيوكلگىن اولچەنور
 ۶ ئۆزىر شوك بولسە، بىر قابات، بولغان ۱۵۳۶ مكعبىنى ۶۸ گە صىرپ ايتتور (۱۵۳۶ × ۶۸ =
 ۷) مكعب ئۆزىر شوك بولوب ۶۸ قابات، ۷۳۷۲۸ مكعب ئۆزىر شوك بولىدىغى بىلتور. بوايسە
 صىنىڭ حجمىدىن عبارتتور.

بىر آڭلاشلىق بىغىنە كورە: بىر نرسەنىڭ حجمىن طابو ايچون اوزونلىغىن،
 كىكلىگىن، بىيوكلگىن اولچەپ بىر بىرىنە صىرپ ايتمەك كىرەك ايكان.

دە بويىنچە اولچە ولرنىڭ بىرسىنىڭ ايچىندە نىچە مرتبە بولغانىن بلو بىك آنصات.
 ر مكعب ساژىندە نىچە مكعب آرشىن بولىدىغىن بىلور ايچون بىر ساژىن مكعبىنىڭ
 ۳ آرشىن، ايكى ۳ آرشىن، بىيوكلگى دىغى ۳ آرشىن بولىدىغىدىن (۳ × ۳ × ۳ =
 ۲۷) مكعب آرشىن) بولالوشىبو تىرتىب بلەن عمل ايتولسە، توبەندەكى جەدول چىقا:

مىل = ۷ × ۷ × ۷ = ۳۴۳ مك چاقىر م

چاقىر م = ۵۰۰ × ۵۰۰ × ۵۰۰ = ۱۲۵۰۰۰۰۰۰ مك ساژىن

ساژىن = ۳ × ۳ × ۳ = ۲۷ مك آرشىن.

آرشىن = ۱۶ × ۱۶ × ۱۶ = ۴۰۹۶ مك وىر شوك.

ساژىن = ۷ × ۷ × ۷ = ۳۴۳ مك فوت.

فوت = ۱۲ × ۱۲ × ۱۲ = ۱۷۲۸ مك دويم.

دويم = ۱۰ × ۱۰ × ۱۰ = ۱۰۰۰ مك لىنى.

واقلاو ايچون مثاللىر:

۲ مك سا ۸ مك آر ۱۵ مك ئۆزىر واقلا ئۆز ؟

۵ مك سا ۲۱ مك آر ۱۸۶۵ مك ئۆزىر واقلا ئۆز ؟

۲ مك سا ۱۸۵ مك فوت ۱۲۵۰ مك دويمىنى مك دويمىگە واقلا ئۆز ؟

۵ مك فوت ۸۳۵ مك دو ۶۳ مك لىنىنى واقلا ئۆز ؟

اريلهو ايچون مثاللر:

۱۴۸۵ (۸۶۷)؟	مك فوتنى اريله كز	۸۶۴ (۸۶۱)	مك آرشيننى اريله كز
۱۴۸۵۰ (۸۶۸)؟	» »	۲۴۷۲ (۸۶۲)	» » »
۲۴۲۷۵۰۸ (۸۶۹)؟	» وېرشوكنى	۹۵۹۵ (۸۶۳)	» وېرشوكنى
۶۰۹۲۳۲ (۸۷۰)؟	» لينينى	۲۷۴۸۵ (۸۶۴)	» »
۸۰۷۵۹۲ (۸۷۱)؟	» »	۵۹۲۱۰۹ (۸۶۵)	» »
۶۰۹۷۹۵ (۸۷۲)؟	» »	۹۶۴ (۸۶۶)	» فوتنى

مكعبلرنڭ اعمال اربعهسى

جمع.

مكعبلرنڭ جمعى دى مربعلرنڭ جمعى كېك يعنى آستلى اوستلى يازيلوب جمع ايتلولورده حاصل جمعنى اريلهو ممكن بولسه، اوزندن يوقارى اولچهوگه اريلهنه. مثلا ۵۷ مكعب سارئين ۲۹۵ مكعب فوت ۱۵۰۰ مكعب دويم بله ۳۸ مكعب سارئين ۱۸۹ مكعب فوت ۹۰۰ مكعب دويمنى جمع ايتك مطلوب بولسه، اول آستلى

اوستلى يازيلور: دويملرنى

۱۵۰۰ مك دو	۲۹۵ مك فو	۵۷ مك سا	جمع ايتولدكن صوك
۹۰۰ مك دو	۱۸۹ مك فو	۳۸ مك سا	چققان ۲۴۰۰ مكعب

دويمنى اريلهنسه، ۶۷۲ مك دو ۱۴۲ مك فو ۹۶ مك سا

۱ مكعب فوت چقا و ۶۷۲ مكعب دويم قالا: مكعب فوتلر جمع ايتولدكن صوك چققان ۴۸۵ مكعب فوتنى اريلهنسه ۱ مكعب سارئين چقا و ۱۴۲ مكعب فوت قالا: صوگره مكعب سارئينلر جمع ايتولنسه، مكعب ۹۶ سارئين بولا.

مثاللر:

(۸۷۳) ۸ مك سا ۲۱۶ مك فو ۱۶۴۲ مك دو ۱۴۴ مك سا ۱۷ مك فو ۱۳۷۵ مك دو ۱۱۴ مك سا ۳۲۵ مك فو ۱۶۷۵ مك دو = ؟

(۸۷۴) ۲۵ مك آر ۳۸۷۵ مك وېر ۲۲ مك آر ۴۰۲۵ مك وېر ۱۸ مك آر ۲۹۴۹ مك وېر = ؟

(۸۷۵) ۲۷۵ مك فو ۱۶۳۲ مك دو ۹۷۵ مك لينى ۳۲۲ مك فو ۱۵۳۹ مك دو ۹۶۴ مك لينى = ؟

(۸۷۶) ۲ مك سا ۹۴ مك فو ۳۴۱ مك دو ۱۴۴ مك سا ۲۸۰ مك فو ۱۴۰۰ مك دو = ؟

(۸۷۷) ۱۹ مك فو ۹۴۲ مك دو ۳۱۵ مك لينى ۱۳۴ مك فو ۱۶۳۵ مك دو ۸۷۹ مك لينى = ؟

طرح

ك طرحى دغى مر بعلزنگ طرحى كيك يعنى مطروح منده گى بر اولچه ونى
 تكان عدد مطروحده غى اوز اسمند گى اولچه ونى كور سه تكان عدد ددن
 بولسه، ويا خود برده بولماسه، مطروح منده اوزندن بوقارى بولغان اولچه ونك
 و افلاب فوشلورده، حاصل جمعدين طرح فيلونور. مثلا ۷۲۹ مكعب سازيندن
 مكعب ساژين ۱۵۷ مكعب فوت ۱۴۴۶ مكعب دويمنى طرح ايتهرگه كيرهك
 اول مطروح منه اوستده بولاق اوزره استلى اوستلى ايتوب يازيلور:

سندین	۱۷۲۸	۳۴۳	۷۲۹	۱۵۷	۴۹۸	۲۳۰
هاری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مکعب	۱۴۴۶	۱۵۷	۷۲۹	۱۵۷	۴۹۸	۲۳۰
مکعب	۲۸۲	۱۸۵	۲۳۰	۱۸۵	۲۳۰	۲۳۰

مکعب فوتقه و افلاب چقغان ۳۴۳ نى ۱۵۷ نك اوستينه يازيلور. دغى مكعب
 برسون و افلاب چقغان ۱۷۲۸ نى ۱۴۴۶ نك اوستينه يازيلورده طرح عملينه باشلانور:
 ن ۱۴۴۶ طرح فيلونسه ۲۸۲ مكعب دويم قالا؛ برسون و افلاچاق قالغان ۳۴۲
 فوتندن ۱۵۷ مكعب فوت آلونسه ۱۸۵ مكعب فوت قالا. دغى برسون و افلاچاق
 ۷۲۸ مكعب سازيندن ۴۹۸ مكعب ساژين آلونسه ۲۳۰ مكعب ساژين قالا.

مثاللر:

- ۲۱ مك سا ۹۴ مك فو ۳۴۱ مك دو - ۱ مك سا ۲۸۰ مك فو ۴۰۰ مك دو = ؟
- ۱۹ مك فو ۹۴۲ مك دو ۳۱۵ مك لينى - ۱۳ مك فو ۱۶۳۵ مك دو ۸۷۹ مك لينى = ؟
- ۳۲۲ مك فو ۱۵۳۹ مك دو ۹۶۴ مك لينى - ۲۷۵ مك فو ۱۶۳۲ مك دو ۹۷۵ مك لينى = ؟
- ۱۴ مك سا ۱۷۹ مك فو ۱۳۷۵ مك دو - ۱۱ مك سا ۳۲۵ مك فو ۱۶۷۵ مك دو = ؟
- ۲۵ مك آر ۳۸۷۵ مك ژير - ۲۲ مك آر ۴۰۲۵ مك ژير = ؟

ضرب

نك ضربى ده مر بعلزنگ ضربى كيك. مثلا ۲۳ مكعب ساژين ۱۲۵ مكعب فوت
 مكعب دويمنى ۱۲ گه ضرب ايتهرگه كيرهك بولسه، كچكده سندن باشلاب هر
 ن آيرم آيرم ۱۲ گه ضرب ايتولور واريلهو ممكن بولغانده اريله نور:
 مكعب دويمنى ۱۵۰۰ مك دو ۱۲۵ مك فو ۳۲ مك سا
 ضرب ايتولساچ ۱۲ ×
 ۱۸۰۰۰ مكعب ۷۲۰ مك دو ۱۳۸ مك فو ۲۸۰ مك سا
 مكعب فوتقه اريله نسه (۱۸۰۰۰ : ۱۷۲۸ = ۱۰) مك فو باقى = ۷۲۰ مك

دو) بولا: ۱۲۵ مکعب فوتنی ۱۲ که ضرب ایتولوب حاصل ضربه اریل بودن چقان
 ۱۰ مکعب فوت قوشولسه ۱۵۱۰ مکعب فوت بولا. بونی ده مکعب ساژینغه اریلنسه
 (۱۵۱۰ : ۳۴۳ = ۴ مک سا باقی = ۱۳۸ مک فوت) بولا: ۳۲ مکعب ساژین دخی ۱۲ گه
 ضرب ایتولوب فوتلری اریله کاج چقان ۳ مکعب ساژین قوشولسه، ۲۸۰ مکعب ساژین بولا.

مثالر:

۸۸۳ (۱۶ مک سا ۲۵ مک آر ۲۸۴۰ مک ویر ۱۲ = ؟)

۸۸۴ (۲۱۷ مک فوت ۱۱۰۰ مک دو ۹۱۴ مک لیننی ۲۱ = ؟)

۸۸۵ (۵ مک سا ۱۹ مک آر ۲۲۵۶ مک ویر ۱۵ = ؟)

۸۸۶ (۱۵ مک سا ۱۵ مک آر ۱۸۶۴ مک ویر ۱۹ = ؟)

تقسیم

مکعبلرنک تقسیمی دخی ایکی توری: برسی اعداد مرکبه نك عدد مطلقه تقسیمی،
 ایکنچیسى اعداد مرکبه نك بر برینه تقسیمی.

۱) اعداد مرکبه نی عدد مطلقه تقسیم قیلو ایچون ایك زورسندن باشلاب تقسیم
 قیلنورده قالغانی وافلانوب اوزی صوکنده غیغه قوشلوب تقسیم قیلنور. مثلا ۲۵ مکعب
 ساژین ۴۲ مکعب فوت ۷۹۵ مکعب دویم ۲۲۵ مکعب لیننی ۵ گه تقسیم

۲۲۵ مک لیننی ۷۹۵ مک دو ۴۲ مک فوت ۲۵ مک سا

۲۵	۴۰
۰۰	X ۲
	۱۷۲۸
	۳۴۵۶
	X ۷۹۵
۰۰	۴۲۵۱
	۰۰
	۲۵
	۲۵
	۰۰ ۱
	X ۱۰۰۰
	۱۰۰۰
	۲۲۵
۱۲۲۵	
	۱۰
	۲۲
	۲۰
	۲۵
	۲۵
	۰۰

۵	۸	۸	۵	۰	۰	۰	۲	۴	۵
۵	۸	۸	۵	۰	۰	۰	۲	۴	۵
۵	۸	۸	۵	۰	۰	۰	۲	۴	۵
۵	۸	۸	۵	۰	۰	۰	۲	۴	۵

ایتمک ایچون توبه نده گی ره وشک یاز بلور:
 اول ۲۵ مکعب ساژیننی ۵ گه بولنوب
 مکعب ساژین چقار؛ آندن صو ک ۴۲
 مکعب فوتنی ۵ گه تقسیم قیلونسه، ۸ مکعب
 فوت چقار و قالغان ۲ مکعب فوت دویم گه
 وافلانچاق چقان ۳۴۵۶ گه مثاله گی ۷۹۵
 قوشولسه، ۴۲۵۱ مکعب دویم بولور. بونی
 دخی ۵ گه بولونسه، ۸۵۰ مکعب دویم چقار؛
 قالغان بر مکعب دویمنی لینیکه وافلانسه،
 ۱۰۰۰ چقار. آ کما مثاله گی ۲۲۵

مکعب لیننی قوشولسه ۱۲۲۵ مکعب لیننی بولور. بودخی ۵ گه بولونسه ۲۴۵ مکعب لیننی چقار.

۱۹ مگب سارژین ۱۹ مگب آرشین ۲۲۵۶ مگب ژیرشوکنی ۱۵ مگب
 ۱۸ مگب ژیرشوکگه تقسیم ایتدیرگه کیرهك بولسه، اوّل مقسوم و مقسوم
 ایکیسون بر اسمگه مقسوم علیهدنی و افلاو:

مقسومنی و افلاو:
 ۵ مك سا
X ۲۷
 ۱۳۵
 + ۱۹
۱۵۴ مك آر
X ۴۰۹۶
 ۹۲۴
 ۱۳۸۶
 + ۶۱۶
۶۳۰۷۸۴
۲۲۵۶

۱۵ مك آر
X ۴۰۹۶
 ۹۰
X ۱۳۵
 ۶۰
۶۱۴۴۰
۱۸۶۴
 ۶۳۳۰۴
 مك ژیر

مقسومنی و افلاغاج
 ۶۳۳۰۴ مگب
 مقسوم علیهدنی
 قغان ۶۳۳۰۴ مگب
 تقسیم قیلونسه ۱۰
 مقسومناک ایچنده
 مگب ۱۰ مرتبه
 لئونور.

مثال لر:

۶۳۳۰۴۰ مك ژیر

۷۵ مك لینى: ۲۵ = ؟

۱۹۶ مك فو ۱۰۴۹ مك دو: ۱۰۰ = ؟

۸ مك آر: ۳۲ مك ژیر = ؟

۷ مك سا ۷ مك آر ۸۴۸ مك ژیر: ۵ مك سا ۲۰ مك آر ۲۵۰۰ مك ژیر = ؟

مگب ایچون مسئله لر:

۹ سارژین، ایگی ۲ آرشین، بیوکلیگی ۲ آرشین. شونک
 رلفی کوبمی بولا؟

۳۲ سارژین، ایگی ۵ فوت بوی ۲ آرشین. شول قویونک
 می بولا؟

بومسئلهده بویین ایگینه، آنک چقانون تیره نلگیینه ضرب قیلو ایچون اوّل اوچیسون
 دیررگه کیرهك. بولار بر اسمگه ئیلهنه آلا دویمگه و افلاغانده غنه.

۱۴ آرشین، ایگی ۴ آرشین بولغان بر یاشچیکنی بالچق بلن طونورغانلر.

مگب آرشین بالچق کرسه، شول یاشچیکناک تیره نلگی کوبمی بولا؟

یاشچیکناک بوی بلن ایگی معلوم. حجهن طابار ایچون تیره نلگیینه معلوم توکل. لکن

۱ مگب آرشین بولدیغندن بلنه که بویین ایگینه ضرب ایتوب حاصل ضربنی تیره نلگیینه
 ۱۱ مگب آرشین چغاقچ. بولای بولسه بر مضروب بلن حاصل ضرب بیلگی، حاصل ضربنی

مضروبته تقسیم ایتولسه البته ایکنچی مضروب چغاره اول مضروب ایسه تیره نلگیین عبارتدر.
 ناک حجمی ۴۱۴۰ مگب فوت، بوی ۲۳ فوت، بیوکلیگی ۱۲ فوت.

می بولا؟

۲ آرشین ۱۲ ژیرشوک، ایگی ۱ آرشین ۷ ژیرشوک. تیره نلگی

ژیرشوک. شول بورانک حجمی کوبمی بولا؟

۸۹۶) باقچەدە بىر باز قازوب سو بلەن طوتورغانلار. بازنىڭ تىرەنلىگى ۱ ساژىن ۳ فوت، ايگى ۲ ساژىن ۴ فوت، بويى ۳ ساژىن ۵ فوت. شونىدە كويى صوبولور؟

۸۹۷) جىمى ۲ مكعب آرشىن، ۸۸۰ مكعب ۋىرشوك بولغان ساندىقنىڭ بويى ۱ آرشىن ۸ ۋىرشوك، بيوكلگى ۱ آرشىن ۵ ۋىرشوك. ايگى كويى بولا؟

۸۹۸) اوطونلىقنىڭ ايچى ۱ مكعب ساژىن ۶ مكعب آرشىن بويى ۳ ساژىن ۲ آرشىن ايگى ۱۲ ۋىرشوك بولسە، بيوكلگى كويى بولور؟

۸۹۹) بويى ۵۵ فوت، ايگى ۲۵ فوت، تىرەنلىگى ۵ فوت بولغان بىر صاونى صو بلەن طوتورغانلار. بىر چىلەكنىڭ ايچى ۷۵۰ مكعب دويم. شول صاوتقە ۴۰ چىلەكلى نىچە بوچكا صيار؟

۹۰۰) كازوننى يورطنى يلتور ايچون اوطون آلوب، بويى ۳۶ ساژىن، ايگى ۱۵ ساژىن بولغان براخاطە ايچىنە طوتورغانلار ۴ ساژىن بيوكلگى ايتوب اويگانلار. بىر مكعب ساژىن اوطون ۱۲ صوم ۵۰ تىن. بار اوطون كويى طور؟

۹۰۱) بويى ۶ ساژىن، ايگى ۳ ساژىن ۱ آرشىن، بيوكلگى ۲ ساژىن ۲ آرشىن بولغان خستە خانەگە ۲۴ خستە قوبلسە، ەر بىرسىنە كويى هوا تىيەر؟

۹۰۲) اشچىلار، بويى ۴ ساژىن، تىرەنلىگى ۳ فوت ۶ دويم، ايگى ۳ فوت ۶ دويم بولغان بىر چوقرىنى قازوب ەر بىر مكعب فوت قازىغان ايچون ۱۰ تىن آلمەلەر، بارسى كويى آقچە آلغان بولورلار؟

۹۰۳) بويى ۳ ساژىن، ايگى ۱ ساژىن ۱ آرشىن، تىرەنلىگى ۲ ساژىن بولغان بىر چوقرىنى كومەر ايچون نىچە يوك بالچق كىرەك بولور، اگر ەر يوكگە ۷ مكعب فوت بالچق صالونسە؟

۹۰۴) ەر ۵ ساژىن اوطوننى ۴۳ صومدىن آلوب، بويى ۱۵ ساژىن، ايگى ۸ ساژىن ۱ آرشىن بولغان احاطە ايچىنە طونورب ۳ ساژىن بيوكلگى اويسەلەر، بار اوطونقە كويى آقچە تولەرگە تىيوش؟

۹۰۵) بىر كىرپىچنىڭ بويى ۱۰ دويم ۵ لىنى، ايگى ۵ دويم، قالنقى ۲ دويم ۸ لىنى بولا. ەر اويومگە ۲۰۰ كىرپىچ بولوق اوزرە ۱۴۴ اويىم كىرپىچ اويولسە، بارسى كويى اورن آلوب طور؟

۹۰۶) اسطوانى شىكلە بولغان بىر پىيالە بانىكانىڭ جىمىن بلور ايچون صوبلەن تمام طونورغانلاردا شول صونى بويى ۱ فوت ۲ دويم ۳ لىنى، ايگى ۷ دويم ۶ لىنى، تىرەنلىگى ۹ دويم ۲ لىنى بولغان بىر ياشچىكىگە سالغانلار. شول ياشچىك طولوب يتەيچە جىتى ۲ دويم ۹ لىنى قالغان. بانىكانىڭ جىمى كويى بولور؟

۹۰۷) يورط سالغان وقتىدە قوم كىترگانلار: ەر بىر مكعب فوت قومنى كىترگان ايچون ۱۲ تىن بىرگانلار. بويى ۴ ساژىن ۲ آرشىن، ايگى بىر ساژىن ۵ فوت، تىرەنلىگى

ساژين بولغان بىر ياش چىكىنى قوم بلن طوتورغانلار. شوڭا كۆبىمى آفچە تولەرگە تېوش؟
(۹۰) ۱۲ كىشى ۱۴ كۈندە نىگىز ايچون بويى ۸ ساژين، ايگى ۴ ساژين ۲ آر شىن،
تېرەنلىگى ۲ ساژين ۱ آر شىن چوقۇر قازىغانلار. ھەر مەكەب آر شىن يىرنى قازىغان
ايچون ۵ تىن آلەسلەر، ھەر كىشى كۈندە كۆبىمى آفچە آلور؟

(۹۰) يىر ۱۴ مەباردە ۱۴ بورا بولغان. ھەر بورا نىڭ بويى ۱ ساژين ۱ آر شىن ۱۶ دويم،
كى ۴ فوت ۲ دويم، تېرەنلىگى ۱ ساژين ۱ فوت ۴ دويم. شول مەبارنى اون بلەن طوتورالەسە
چە چىتۇيرت اون كۆر، اگىردە ھەر چىتۇيسىڭنىڭ ھىجىمى ۱۶۰۰ مەكەب دويم بولسە؟

(۹۱) بويى ۱ فوت، ايگى ۸ دويم بولغان قالاى صاوتنى صولەن طوتروب ايچىنە
طاش صالغاج اولجەب فاراسلەر كۆرگانلەر كە صونڭ تېرەنلىگى ۱ فوت ۷ دويم
لىنى. طاشنى آغاج فاراسلەر صونڭ تېرەنلىگى ۱ فوت ۱ دويم ۲ لىنى قالغان.
شول طاشنىڭ ھىجىمى كۆبىمى بولور؟

(۹۱) بويى ۳ ساژين ۶ فوت ۶ دويم، ايگى ۲ آر شىن ۱ دويم، بيوكلگى ۱ ساژين
فوت ۴ دويم بولغان بىر دىوارنى ياساوا ايچون نىچە كىر پىچ كىرەك بولور، اگىردە
كىر پىچنىڭ بويى ۱۱ دويم، ايگى ۵ دويم، قانلىقى ۲ دويم بولسە؟

(۹۱) ۱۵ كىشى ھەر كۈندە ۹ سەعت اشەب، بويى ۱۹ ساژين ۲ فوت، ايگى ۱ ساژين
فوت، تېرەنلىگى ۱ ساژين ۲ فوت ۱ دويم بولغان بىر قانال قازىغانلار. ھەر كىشى سەعتىنە
۱ مەكەب فوت ۲۸۸ مەكەب دويم قازىغان. شول اشنى نىچە كۈندە بىتەرلەر؟

(۹۱) بويى ۳ ساژين ۱ آر شىن، ايگى ۲ ساژين، تېرەنلىگى ۱ ساژين ۱ آر شىن،
لغان صاوتىن بىر طروببا آر قلى ۵ سەعت ۲۰ مىنوتدە بار صووى آغوب بىتە. شولوق
روبادن بويى ۲ ساژين ۲ آر شىن، ايگى ۲ ساژين ۱ آر شىن، تېرەنلىگى ۱ ساژين
آر شىن بولغان صاوتىن بار صووى كۆبىمى وقتدە آغوب بىتەر؟

(۹۱) بويى ۱ ساژين ۵ فوت ۹ دويم، ايگى ۱ فوت ۴ دويم، قانلىقى ۸ دويم بولغان
بىر، ياندىرغاج اوزىنىڭ اورلىغىنىڭ ۱۲ دن بىر اولوشن يوغالتسە، ياندىرغاندىن صواڭ
رلىقى كۆبىمى بولور، اگىر بىر مەكەب فوت يانغان تېمىرنىڭ اورلىقى ۱۲ پود ۶ قداق بولسە؟

(۹۱) بويى ۱۳ ساژين ۲ فوت ۹ دويم، بيوكلگى ۴ آر شىن، قانلىقى ۳ فوت بولغان بىر
وار ايچون ۳۷۸۰۰ كىر پىچ كىرەك. بويى ۶ ساژين ۳ فوت، بيوكلگى ۱ آر شىن،
نلىقى ۱ فوت ايتوب باقچەر بىشونىگە سىنە نىگىز ياساوا ايچون كۆبىمى كىر پىچ كىرەك بولور

(۹۱) تېرەنلىگى ۱ ساژين ۱ فوت، ايگى ۱ ساژين ۳ فوت، بويى ۳ ساژين ۴ فوت
لغان بىر صاوتقە اوچ طروببا كىتورلىگان. بىر نچى طروببا آر قلى ھەر مىنوتكە ۴ چىلەك،
كىنچىسى آر قلى ۳ چىلەك، اوچىنچىسى آر قلى ۲ چىلەك صو آغا. اوچىسى بىردىن آچولسە
كۆبىمى وقتدە طوتورلەر، اگىر بىر چىلەكنىڭ ھىجىمى ۷۵۰ مەكەب دويم بولسە؟

(۹۱) بىر بايارنىڭ مەبارنىڭ ۱۴ بورا بولغان. ھەر پىرسىنىڭ بويى ۲ آر شىن ۷ بىر شوڭ،

ایکى آرشین ۹ ژیرشوك، تیره نلگى ۲ آرشین. شول بورالرنى ایگون بلهن
 طوتروب ایکنجى بایار برلن بیرگه آلماشقان. فارشیسینه، بویى ۲۸۸ سارژین، ایکى
 ۱۲۵ سارژین بولغان بیر آغان. هر دیسه تینه بیرنى ۳۰ صومغه و هر قابجق ایگونى
 ۲ صوم ۴۰ تینگه حساب قیلسه لر، قایسى بایار هم کوبى بور چلی فالور؟
 (بر قابجقنڭ حجمى = ۲۷۳۰ مک ویر)

(۹۱۸) بویى ۱ سارژین ۲ فوت، ایکى ۴ فوت بولغان بر باشچیکنى قوم بلهن طوتروب
 اولچه گاج ۶۱ بیرکویس ۵ پود بولغان. شول باشچیکنڭ آورلغى ۳ پود ۴۲ فدای
 بولغان. بیوکلیگى کوبى بولور؟ (برمک فو قومنڭ آورلغى = ۲ پو ۳۳ فد).

(۹۱۹) ۲۲ کشى، بویى ۹ سارژین ۱ فوت، ایکى ۶ سارژین ۳ فوت بولغان بر چوفر
 فاز یغانلر. فاز یغان بالچق لرن ۱۸ ساعته چغاروب بتورگانلر. هر کشى ساعته
 ۱۵ ناچکا بالچق چغارغان. هر تاچکاده ۱۱ پود ۱۰ فدای بالچق بولغان. بر مکعب
 فوت بالچق ۲ پود ۱۰ فدای بولسه، شول چوفرنڭ تیره نلگى کوبى بولور؟
 (۹۲۰) زاؤوددن تیمر بول استانسینه ۱۲۴ کیسه ک تیگزگنه تیمر لر گیترلگان.

هر برسینڭ بویى ۴ فوت ۸ دویم، فالنلغى ۴ دویم. کیترگان ایچون بارسینه ۶۶
 صوم ۵۰ تین بیرگانلر. شول تیمر لرنڭ ایکى کوبى بولور، اگر هر آرباغه ۷۵
 تین توله سه لر هم هر آرباده ۴۲ پود تیمر بولوب بر مکعب دویم تیمر نڭ آورلغى ۱۰ لوط بولسه؟

(۹۲۱) بر فویونڭ بار صوون ۳ ساعت ۲۵ مینوتده چغاروب بتورگانلر. هر ساعته
 ۲۴۰ مکعب فوت صو چغارلغان. فویونڭ بویى بلهن تیره نلگى بر گه ۶ سارژین ۳ فوت،
 تیره نلگى بویندن ۵ سارژین ۲ فوت آرتق. شول فویونڭ ایکى کوبى بولا؟

(۹۲۲) بویى ۲۵ سارژین ۲ آرشین ۴ دویم، بیوکلیگى ۴ سارژین ۲ فوت، فالنلغى
 آرشین ۱۲ دویم بولغان دیوار ایچون ۱۷۲۸۰۰ کیر پیچ کیتکان. بویى ۱۴ سارژین
 ۴ فوت ۳ دویم، فالنلغى ۱ آرشین ۲ دویم بولغان ایکنجى دیوار یاسار ایچون
 ۳۴۲۷۲ شوندا یوق کیر پیچ کیتسه ایکنجى دیوارنڭ بیوکلیگى کوبى بولور؟

(۹۲۳) ۳۰ شاگردنڭ هر برسینه ۱۵ فدای ۳۰ لوط هوا بولسون ایچون بویى ۳
 سارژین ۴ فوت، ایکى ۲ سارژین ۴ فوت بولغان بر مکتب سالورغه اویلاغانلر.
 شولوق شاگرد لر گه مکتب سالغانلر، لکن بیوکلیگى حساب قیلنغان مکتبدن ۳ فوت
 آرتغراق، ایکى ۲ سارژین ۲ فوت بولغان. شول وقت حساب قیلونسه، هر شاگرد گه

اؤل اویلاغاندن ۲۰ مکعب فوت هوا کیمه رک کیلگان. شول مکتبنڭ بویى
 کوبى بولور؟ (برمک فوبولمه هواسى = ۸ مٹ ۴۸ دوله)

تطبیقات

(۱) فابریکاده ایرلر هم خاتونلر اشلاب ۶۹۴۳ صوم آغانلر. خاتونلر ایرلردن صوم آرتق آلسه، فابریکاده نیچه ایر ونیچه خاتون بولور، اگر هر ایر وهر خاتون ۲ صوم آلسه؟

(حلی: ۱) ایرلر هم خاتونلرنڭ برکه تیگز آغان آچهلری طابلور (۲) ایرلرنڭ آغان لری طابلور (۳) خاتونلرنڭ آغان آچهلری طابلور (۴) ایرلرنڭ هم خاتونلرنڭ آغان آچهلری چ فابریکاده نیچه ایر ونیچه خاتون بولمیزی پلنور.

(۲) آمبارده آرش هم بغدادی اونینگ مجموعی ۲۰۰۰۰ بود. آرش اونی ۳۸۴۰ بغدادی اونی ایکی مرتبه آرتق ساتولغاچ ایکسیسیده تیگز قالغان. آمبارده نیچه

آرش اونی ونیچه بود بغدادی اونی بولغان؟

برکشی اوزینڭ ایمنینه سنده بولغان ۶۷۴۵ دیسه تینه ییر، ۲۸۲۰ دیسه تینه ۱۳۹۲ دیسه تینه اورماننی ساتقان. بیرنڭ هر دیسه تینه سون ۲۴۱ صوم، نڭ دیسه تینه سون ۱۳۶ صومدن ساتقان. اورماننڭ هر دیسه تینه سون نی حقندن بولور، اگر مجموعسندن ۲۴۲۲۴۸۹ صوم آلسه؟

اوچ قزناڭ ۲۳۶۲۵۰ صوم آچهسی بولغان: ۲ نچیسینڭ برنچیکه فاراغانده ۲ صوم آرتغراق، ۳ نچیسینڭ ۲ نچیکه فاراغانده ۲۵۹۷۰ صوم آرتغراق. هر کو همیشه آچهسی بولا؟

(حلی: ۱) ۳ نچیسینڭ برنچیکه فاراغانده کوبهی آرتق بولا (۲) ۲ نچی و ۳ نچینڭ برنچیکه کوبهی آرتق بولا (۳) اوچیسینه تیگز بولغانی کوبهی بولا (۴) ۲ نچی و ۳ نچینڭ آرتق ی قوشلسه کوبه شهربولا؟

آل ته گهرمه چنڭ نه یله نهسی ۳ آرشین، آرتنقی ۵ آرشین. کوبهی بیرده آل ته گهرمه چ گهرمه چندن ۹۶ مرتبه آرتق نه یله نور؟

(حلی: ۱) آرت ته گهرمه چنڭ نه یله نهسی کوبهی آرتق: (۲) آل ته گهرمه چکه ۹۶ مرتبه آرتق نه یله نور ته گهرمه چ کوبهی ییر آرتق آغان: (۳) آرت ته گهرمه چ نیچه مرتبه نه یله نگان: (۴) آرت نڭ نیچه مرتبه نه یله نگان بولونگاچ مطلوب مسافه پلنور.

برکشی یارمارکاغه صغر، صارق، قویلر آلوب بارغان: صغرلر بارشی ۹۴۸ لوب یارطیسون ۵۵ صومدن فالغانون ۶۳ صومدن ساتقان؛ صارق ۸۶۴ باش اوچنچی اولوشن ۵ صومدن فالغانون ۶ صومدن ساتقان. قویلر ۷۲۳ باش هر برسون ۸ صومدن ساتقان. بوکشی یارمارکادن کوبهی آچه آلوب فایتقان؟ شانغه اوچ کرانت قویولغان: برنچی کرانتدن شان ۸ ساعتده، ایکنچیسندن ده، اوچنچیسندن ۱۶ ساعت طولا. شول کرانتلرنڭ اوچیسونده ۲ ساعت طورغاچ ۴۹۰ بوچکا صو آغان. شاننڭ ایچینه نیچه بوچکا صو صبا هم نندن ساعتینه نیچه شهر بوچکا صو کیله؟ حساب II جز ۸

طریق حلی: (۱) برنجی هم ۲ نجی کرانت ۳ نچیکه قاراغانده نیچه مرتبه کو چلیرهك؟ (۲) اوج کرانده غی مجموع اولوشلرنی بیلگیله نور ۴) ۴۹۰ بوچکا هر اولوشکه نیچه شهر کیله؟ (۴) هر کرانتدن ۵) شانده نیچه چیلک سو صیدیقی بلنور.

۹۳۱) بر کشی اوی، ایمنیه هم اورمان آغان: اوینڭ حقی ۲۶۰۰۰ صوم. بلورگه کیرهك ایمنیه بلهن اورمانڭ حقن، اگر اوی هم ایمنیه نڭ حقی اورمانغه قاغانه اوج مرتبه، ایمنیه بلهن اورمانڭ حقی اوینڭ حقندن ۴ مرتبه آرتق بولسه؟

طریق حلی: (۱) ایمنیه بلهن اورمانڭ برگه بولغان حقی بلونه (۲) اوچیسینڭ برگه بولغان حقی بلونه (۳) اوی هم ایمنیه نڭ حقی اورمانغه قاراغانده ۳ مرتبه آرتق بولغاچ اورمانغه بر اولوش، اوی هم ایمنیه گ ۳ اولوش بیرلوب اوچیسینڭ حقی ۴ اولوشگه بولنده اورمانڭ حقی بیلگیلی بولا (۴) اوی هم اورمانڭ حقی بیلگیلی بولغاچ ایمنیه نڭ حقی بیک انصاف بلونه.

۹۳۲) ایکي يانچقه ۱۶ صوم ۵۰ تین آچه بار: برنجیسینده ۱۵ تینلک، ۲ نچیسینده ۲۵ تینلک آچه لر. هر برسینده کو همیشهر آچه بولور، اگر برنجیسینده سان حسابی ایکنچیسینده قاراغانده ۲ مرتبه آرتق بولسه؟

۹۳۳) پارا خود کاساسینده ۲ نجی هم ۳ نجی کلاصدن ۸۸ بیلیت ساتولغان: ۲ نجی کلاصنڭ هر بیلیتی ۳۵ تین، ۳ نجی کلاصنڭ هر ۷ بیلیتینڭ حقی = ۲ نچینڭ ۵ بیلیتینڭ حقییه. بار سندن ۲۶ صوم آچه آغانلر. هر کلاصدن نیچه شهر بیلیت ساتولغان؟

۹۳۴) سوداگر آغان چای، شیکر، قهوه؛ هر برسینڭ پود حسابی تیگز هم بار سینده ۱۰۳۸۸ صوم توله گان. چاینڭ پودی ۷۲ شیکرنڭ پودی ۶ قهوه نڭ پودی ۲۸ صوم هر طاؤار نیچه شهر پود هم هر برسینڭ حقی کو بهی بولا؟

۹۳۵) فیرمه ده هر ۵۹ کونگه ۷۶۷ پود پچهن کیرهك. شول فیرمه گه عادی یلده کو بملیک پچهن کیرهك بولور، اگر پچه نڭ یوگی ۴ صوم ۲۰ تین زهر بوکک ۳۵ پود پچهن بولسه؟

۹۳۶) بر بای اوزینڭ ایمنیه سون ۲۴۵۷۰ صومغه زا کلا دقه صالحان. هر یل بر تیگز ایتوب ۹ یل توله گاچ ۳۵۱۰ صوم بورچی قالغان. شول بورچن نیچه یلده تولب بترر، اگر هر یل اولگی توله وینڭ یارطیسو نغنه تولسه؟

۹۳۷) پامشچیک ۲۲۵ صومدن ۵۶ دیسه تینه بیر ساتقان. شول آچه سینده دغی ۸۹۷۴ صوم قوشوب ۶۷ دیسه تینه اورمان آغان. اورمانڭ دیسه تینه سون کو بهیگه آغان؟

۹۳۸) پر یستانده ۳ تورلی اونسی اویوب قویغانلر. بارلغی ۸۹۳۵ فابجق. بر نجی اوبسندن ۴۴۲۵ ایکنچیدن ۲۶۹۴ اوچنچیدن ۱۱۷۲ فابجق آغاچ اوچبسنده ده تیگز بولوب قالغان. اولده هر اویمه نیچه شهر فابجق اون بولغان؟

۹۳۹) بر کشی اوزینڭ ۳ بالاسینه میراث ایتوب فالدرغان: یورط، بیر، ۳ دیسه تینه باچه هم ۴۸۴۰ صوم آچه بالاری یورطنی ۱۵۰۰ صومغه، باچه نڭ هر دیسه تینه سون ۲۸۵ صومدن، پیرنڭ هر دیسه تینه سون ۶۷ صومدن ساتوب اوز آرا تیگز بولشکاچ

هر برسینه ۳۶۴۹ صوم تیسه، آنالاری میراث ایتوب نیچه شهر دیسه تینه بیر فالدرغان بولا؟
(۹۴۰) سوداگر ۳۵ صومدن ۳۷ صفر، ۷ صومدن ۶۳ بزاو، ۶۲ صومدن ۵
اوگز آغان. صاتفانده صفرلردن ۱۸۵ صوم فائده، بزاو لردن ۶۳ صوم ضرر، اوگز لردن
۵۵ صوم فائده آغان. شول ماللرنی صاتوب کوبهی آنچه آغان هم هر صفرنی
وهر اوگزنی هم هر بزاوئی کوبیدن صاتفان؟

(۹۴۱) بر کشی اول ۱۲۲۵ صومغه ۵ اط ۳ صفر آغان، ۲ نهی مرتبه شولوق
بهادن ۲۰۲۵ صومغه ۹ اط ۳ صفر آغان. بر آز وقت اونکاج هر آطدن ۵۰ صوم
وهر صفردن ۲۵ صوم فائده آلوب صاتفان ده بارلق آنچه سینه بر اوی آغان. اوی نی حق بولا؟
(۹۴۲) شهرده ۸۵۲۰۰ کشی، اولده ۱۶ مرتبه کیم، ۲ نهی اولده برنچیکه فاراغانده
۴۴۶۲ کشی کیم. بر یلدن صوگ شهرده ۵۹۴۸ کشی، ۲ نهی اولک ۲۲ کشی آرتقان،
برنچی اولده ۲ نهچیکه فاراغانده ۷ مرتبه آرتق بولغان. بر یلدن صوگ شهرده هم ایکی
اولده بارلغی نیچه کشی بولا؟

(۹۴۳) بر کشی ۴۰ نیندن ۳۶۲۵۰ پود آرش صاتفان ده آنچه سینک یارطیسون بورچقه،
۱۸۵ صومن خدمتچیلرگه بیرگان. فالغان آنچه سینه ۵۶ صومدن ۵۰ صفر هم ۶۵
صومدن بر نیچه اط آغان. نیچه اط آغان؟

(۹۴۴) بر بای، پامیشچیکن دیسه تینه سون ۱۲۵ صومدن ۹۳۷۵۰ صوملق بیر آغان.
میرنک بر آزون اوزینه فالدروب فالغانون دیسه تینه سینه ۲۵ صوم فائده بیلن
۷۱۲۵ صومغه صاتفان. صاتفان بیرری اوزینه فالغانندن کوبهی آرتق؟

(۹۴۵) بر کشی ۵۲۵۰ صومغه اورمان آغان ده طور اتوب چقغان ۱۶۸۰ ساژین
و طوننی قوبقه اویدرگان. هر قوبقه ۲ صوم ۵۰ تین راصخود قیلغان. وهر قوبنده
۱۶۸۰ ساژین اوطن بولغان. بارلق اوطنون صاتوب ۲۳۱۰ صوم صافی فائده آلسه،
بر ساژیننی نیچه صوم...

(۹۴۶) فایده کالینکورنک ۸ دن ۷ اولوشینه مساوی. فالغانی ق کالینکور.
اراق کی، نیچه شهر آرشین بولا؟

برلر بو یینک ایکی کشیکه بورچی بولغان: برنچیسینه ۴۰۵۰۸ صوم، ۲ نهچیسینه
کوبینه صوم. شول بورچلرن تولر ایچون ۵۸۳۴۵ صومغه بورطن هم ۱۵۲ صومدن
مربسه تینه بیرن صاتفان. بورچلرن تولب بترر ایچون یینه کوبهی آنچه یتمی؟
(۹۴۷) استراخاوی اوبشستوا برنچی آیده ۴۳۲۵۵ صوم حاصل ایتوب ۳۲۵۶۹ صوم
صخودقه کیتکان؛ ایکنچی آیده کیلوشی چغوشندن ۲۸۷۸۳ صوم آرتغراق بولغان.
چنچی آیده چغوشی کیلوشندن ۱۴۰۰۸ صوم کیمرهک بولغان؛ دورتنچی آیده چغوشی
کیلوشندن ۱۵۹۸۸ صوم آرتغراق بولغان. شول اوبشستوا دورت آیده کوبهی فائده ایتکان؟

۱۳۳ آرشین، ۳ نچیسنده ۲ نچیگه فاراغانده ۴۵ آرشین کیم. برنجی کیسه کده ۱۷۸ آرشین، ۲ نچیگه فاراغانده ۱۸۰ صوم آرتق تولانغان بولاق نطیندن ۱۹۸ صوم فائده اولور

صانو ایچون قطیفه نڭ هر آرشین کوبیدن صالارغا کورمک؟
طریق حلی: ۱) برنجی کیسه ککه ۱۸۰ صوم آرتق تولوینڭ سببی: چونکه برنجی کیسه کده ۲ نچیگه فاراغانده آرشین حسابی کورمک.

۹۴۹) ۳ سوداگر آرشین ۳ صومدن ۷۸۳۰ صوملق پوصطاو آغانلر. اگر برنجیسی اوزینڭ پوصطاون ۱۵۰۰ صومغه صانسه، ۳۰۰ صوم ضرر کوره؛ ایکنچیسسی اوزینڭ پوصطاون ۱۵۰۰ صومغه صانسه ۱۹۵ صوم فائده ایتد: ۳ نچی سوداگر نڭ نچه آرشین پوصطاوی بولا؟

۹۵۰) مین ایکی عدد او یلادم: اول ایکی عدد نڭ حاصل جمعی = ۱۱۰۱۵۹۶ گر برنجیسینڭ برلر خانه سندن صفرنی بترسه م ۲ نچی عدد چغا. شول ایکی عدد نیندای عدد بولور؟

طریق حلی: برنجیسینڭ برلر خانه سندن صفرنی بترگاچ ۲ نچیسسی چقسه برنجیسی ایکنچیدن نچه مرتبه زور بولا؟
۹۵۱) ۲۶۱ صومغه ۱۷ آرشین قطیفه، ۳۶ آرشین پوصطاو آغانلر. پوصطاو هم قطیفه نڭ هر آرشیننی حق بولور، اگرده قطیفه نڭ بر آرشینینڭ حق پوصطاونڭ بر آرشینینڭ حقندن ۳ مرتبه آرتق بولسه؟

۹۵۲) برکشی ۲۰۹۸ دیسه تینه اورمان آغان ده ینه ۲۷۵۰۰ صوم آچھسی فالغان اگر اورماننی ۲۱۹۰ دیسه تینه آلسه ایدی ۴۵۰۰ صومغه فالور ایدی. شول کشینڭ کوبی آچھسی بولغان هم اورماننڭ دیسه تینه سون کوبیدن آغان؟

۹۵۳) پامیشچیک بورچن تولور ایچون بیر صانمقچی بولا: برکشی هر دیسه تینه سینده ۱۰۵ صوم بیرره. لکن بو حقندن صانقانده بورچن تولر گه ۱۲۵۴۰ صوم یتدی. ایکنچی کشیگه دیسه تینه سون ۱۱۲ صومدن صانقان ده بورچن تولر گاج ینه ۴۸۰ صوم

آرتوب فالغان. شول پامیشچیکنڭ کوبی بورچی هم نچه دیسه تینه بیر صانقان بولا؟
تولور ۹۵۷) ۸۶۲۵ یل اولانن تولوینڭ یارطیسو لاینه اولان شرایقه ۶۲۵ صوم

۹۳۷) پامیشچیک ۲۲۵ صومدن ۵۶ دیسه تینه بیر صانقان. شول آچھسی ککن. هر ۸۹۷۴ صوم قوشوب ۶۷ دیسه تینه اورمان آغان. اورماننڭ دیسه تینه سون کوبی

۹۳۸) پرستانده ۳ نورلی اوننی اویوب قویغانلر. بارلقی ۸۹۴۵ فابجق ۴۸ صوم اوییدن ۴۴۲۵ ایکنچیدن ۲۶۹۴ اوچنچیدن ۱۱۷۲ فابجق آغاچ اوچبسنده ده ندرگان بولوب قالغان. اولده هر اوییده نچه شهر فابجق اون بولغان؟

۹۳۹) برکشی اوزینڭ ۳ بالاسینه میراث اینوب فالدرغان: یورط، بیر، ۳ دیسه تینه باقچه هم ۴۸۴۰ صوم آچھه بالالری یورطنی ۱۵۰۰ صومغه، باقچه نڭ هر دیسه تینه سون ۲۸۵ صومدن، پیرانڭ هر دیسه تینه سون ۶۷ صومدن صانوب اوز آرا تیگر بولشکاج

۳ بوماژ نیکده ۴۲۴۵۰ صوم آچه بار: برنچیدن ۲ نچيگه ۳۶۵۰ صوم، ۲ نچیدن
۲۲۵۰ صوم آلوب صالحهق، اوچ بوماژ نیکدنڭ هر برسندە آچه تيگز بولا.
هر بوماژ نیکده کوبميشهر آچه بولغان؟

ایکی سوداگر طاوار آلماششقانلر: برسی ۲ نچيگه بيرگان ۶۰ آرشیندن
کیسهک پوصاوه هر آرشینی ۷ صوملق، دخی ۸۰ کیسهک دراب ۴۵ آرشیندن
شینی ۹ صوملق؛ ۲ نچيسی برنچيگه بيرگان ۵۰ آرشیندن ۳۰۰ کیسهک
و هر آرشینی ۴ صوملق، دخی ۴۸ آرشیندن ۱۲۰ کیسهک دراپ هر آرشینی

لق. شول ایکی سوداگرنڭ فایسی هم کوبی اوستهو بيررگه تپوش؟
(ماستر بر نیچه کریسل هم اورندقلر یاساغان. ایکیسینڭده صلی بر تیگز.
۲۷۱۲ فاداق کیتکان. هر کریسلغه ۷۵ فاداق و هر اورندقغه ۳۸ فاداق.
چی ماستر دخی شوندا یوق کریسلر هم اورندقلر یاصاب ۸۱۳۶ فاداق
کیتکان. هر ماستر نیچه شهر دورینه کریسل و اورندقلر یاساغان بولا؟

ایکی شهردن ایکی کشی بر وقتده قاراقارشی چقانلر. ایکی شهر آراسی ۱۴۲۲۰
بو ایکی کشی نیچه کوندن صوڭ اوچراشورلر هم هر برسی نیچه شهر چاقرم
بولور، اگر برنچيسی هر کونده ۷۶ چاقرم، ۲ نچيسی ۸۲ چاقرم یورسه؟
کیتيگه بر نیچه تگو ماشیناسی کیتراگانلر. هر برسی ۳۹ صومدن. هر

۵۲ صومدن صاتوب باراق ماشینادن ۸۹۷ صوم فائده ایتکانلر. ایکنچی
دخی بر نیچه ماشینا کیتراگانلر. هر برسی ۵۰ صومدن. هر ماشینائی ۶۵
صاتوب ۱۱۴۰ صوم فائده ایتکانلر. شول ایکی کیتيگه نیچه ماشینا کیتراگانلر؟
۵۶۱ طوفوچی بر آیده ۴۰۶۰۰ آرشین کیندر طوفوسه لر ۳۷ طوفوچی ۲ آیده
شین کیندر طوفورلر، اگر اشله ولری تیگز بولسه؟

بر کشی فابریکادن فسازه، کوک، هم آق کالینکور آلغان، بارسی ۲۱۱۵۰
قاره کالینکورنڭ آرشین عددی ۱۵ دن ۴ اولوشینه مساوی؛ کوک کالینکورنڭ
عددی قاره کالینکورنڭ ۸ دن ۷ اولوشینه مساوی. قالغانی آق کالینکور.
یسی نیچه شهر آرشین بولا؟

باینڭ ایکی کشیگه بورچی بولغان: برنچيسینه ۴۰۵۰۸ صوم، ۲ نچيسینه
صوم. شول بورچلرن تولر ایچون ۵۸۳۴۵ صومغه یورطن هم ۱۵۲ صومدن
میتینه بیرن صاتقان. بورچلرن تولب بتئر ایچون ینه کوبی آچه یتمی؟
استراخاوی اوبشستوا برنچی آیده ۴۳۲۴۵ صوم حاصل ایتوب ۳۲۵۶۹ صوم
کیتکان؛ ایکنچی آیده کیلوشی چغوشندن ۲۸۷۸۳ صوم آرتغراق بولغان.

آیده چغوشی کیلوشندن ۱۴۰۰۸ صوم کیمرهک بولغان؛ دورتنچی آید چغوشی
۱۵۹۸۸ صوم آرتغراق بولغان. شاد آید ک...

۹۶۶) بر ایزووز چيک ۱۲ دورينه لامپا ايلثورگه اوستينه آلفان شرطی شول
واطماینچه آلوب بارغان هر لامپادن ۸ تینن آلاچق، اگر واطسه، هر لامپاغه ۲۵
تین اوزی تولیه چک. آلوب بارغاننک صوکنده ایزووز چيک ۶ صوم ۵۷ تینن آچه
آلفان. نیچه لامپانی واطماینچه آلوب بارغان؟

طریق حلی: ۱) اگر برسونده واطماینچه آلوب بارسه کوبهی آچه آلور ایوی؟ ۲) بارلق لامپادن
کوبهی ضرر کورگان؟ ۳) بر لامپادن کوبهی ضرر کورگانون بلنور آنک ایچون واطمغان لامپاغه ۲۵
تین تولی دخی واطماینچه آلوب بارغانده آلاچق ۸ تیننی ده آلامی دیهک اول بر لامپاغه (۸+۲۵=۳۳ تینن)
ضرر کوربه ۴) بارلق لامپادن کورگان ضرر بلن بر لامپادن کورگان ضرری بلسه نیچه لامپا واطمغانی بلنور.
۹۶۷) بر کشی بالاسینه ۳۰ مسئله چقار غه بیرگان شرطی شول: درست چقارغان
مسئله ایچون آناسی ۷ تینن بیره چک، یا کُلش چقارغان هر مسئله گه بالاسی ۱۲ تینن
تولیه چک. مسئله لرنی چقاروب آناسینه کورسه تکاچ بالا آناسندن ۷۷ تینن آچه آلفان.
نیچه مسئله لرنی درست چقارغان؟

۹۶۸) ۶ بارژاده بغدادی کیتراگانلر: برنجی بارژاده ۱۲۷۸۵ پود، ۲ نچیسنده
برنجیدن ۵۳۷۵ پود کیمرهک، ۳ نچی بارژاده ۲۳۰۹۶ پود. ۴ نچیده ۳ نچیدن ۲ مرتبه
کیم، ۵ نچیده ۳۰۱۷۶ پود، ۶ نچیده ۱۵۳۴۰ پود بارسون ۵ آمارغه تیگزله
صالسه لر، هر آمارده نیچه شهر پود بغدادی بولا؟

۹۶۹) بر کشی ۳ بولوندن بچهن جیناغان: برنجیسنده ۱۷ دیسه تینه هر دیسه تینه سنن
۱۴۵ پود، ۲ نچیسنده ۲۳ دیسه تینه هر دیسه تینه سنن ۱۳۷ پود، ۳ نچیسنده ۱۹
دیسه تینه هر دیسه تینه سنن ۱۶۲ پود آلوب بارلق بچهنون پودن ۱۲ تینن صاتسه،
کوبهی آچه آلور؟

۹۷۰) سوداگر ۶۱۹۸۵ صوفه ۲۴۵ کیسهک قطیفه آلوب، صاتقانه ۷۸۴۰ صوم
فائده ایتکان. آندن صوکنک دخی ۳۱۸۷۸ صوفه ۱۲۶ کیسهک پوصطاو آلفان ده
۲۶۶۶ صوم فائده ایتوب صاتقان. قطیفه ننگ کیسه گینک حقی پوصطاونک کیسه گیندن
کوبهی آرتق بولا؟

۹۷۱) بر کشی ایکی بایاردن بر حق بلن بیر آلفان: برنجیسندن ۶۳۵ دیسه تینه،
۲ نچیسندن ۲۷۸ دیسه تینه کیم. بارلغن ۱۰۷۱۳۶ صوفه. صوگره دیسه تینه سون ۱۲۸
صومدن صاتقان؛ ۵۰ دیسه تینه دن کیساگان فائده بر یورط آلفان. یورطنک حقی کوبهی بولا؟
۹۷۲) زاؤودده ۱۷ پوشکا ۵۸ قنغراو هم ۷۴ فازان صاتقانلر. پوشکانی ۴۵۰ صومدن،
قنغراونی ۱۵۲ صوم کیمرهک، فزاننن پوشکانک ۱۸ نچی اولوشینه صاتقانلر. شول
ماللرنی صانوب کوبهی آچه آلفانلر؟

۹۷۳) اوچ سوداگر ۲۵۶ چت بغدادی آلفانلر. هر قایوسی بیرگان آچه لرنینه قاراب
۷۵۰ صوماق، صاتقان ۲ نچیسندن ۲۸

(۹۸۲) هر برسى ۸۷ صومدن ۳۴۱۰۴ صومغه بر نيچه آط، هر برسى ۶۸ صومدن
بر نيچه صغر آلونغان. صغر لرنك بارسينه آطلر بواسندن ۱۰۴۴۰ صوم كيمرهك
تولنگان. قايسى كوبرهك هم كوبره آرتق؟

(۹۸۳) مغازينده برسى ۱۲۶۷۸ آرشين ۳ تورلى سيتسه بار: آل سيتسه نك هر
كيسه گنده ۶۴ آرشين، قزل سيتسه نك هر كيسه گنده ۵۶ آرشين، كوك سيتسه نك
هر كيسه گنده ۵۸ آرشين. بارلق آل سيتسه بارلق قزل سيتسه غه فاراغانده ۲۱۲۸
آرشين آرتغراق. قزل سيتسه كوك سيتسه دن ۱۸۸۲ آرشين آرتق. هر برسى
نيچه شهر كيسهك بولا؟

(۹۸۴) مغازينگه ۶۹۸ كيسهك نچكه كيندر، ۳۴۷ كيسهك فالن كيندر، ۲۰۵ كيسهك
چى كيندر كيتلرلنگان. مجوعى ۳۹۴۳۷ آرشين. نچكه سى فالينندن ۱۶۱۱۰ آرشين
كوبرهك، چى كيندر فالينندن ۵۸۲۱ آرشين كيم. هر برسينك كيسه گنك نيچه شهر آرشين بولا؟
(۹۸۵) بر شا كردگه بر عدد بيروب شونى ۳۶۸ گه ضرب ايتەر گه فوشقانلر.
شا كرد ضربه يا گلشقانلقدن حاصل ضرب ۱۰۱۶۴۶ چقان. حالبوكه دوستى بوندن
۷۰۷۰ كيمرهك بولورغه تيوش ايكان. شول شا كردگه نينداى عدد بيرلنگان؟

(۹۷۶) زاؤودده هر برسين ۸۷ صومدن ۱۹۰۵ دانه ملطق ساتولغان. بارسينه ۹۹۰۶۰
صوملق نوسه طوتلغان بولسه، هر برسون اشلر گان ايچون كوبره آچه آلغانلر؟

(۹۸۷) بارژانى بوشانو ايچون ۴ آرتيل اشچى ياللانلر: برنچى آرتيله ۱۴
كشى هر برسى كونينه ۲۵۲ پود بوشانا، ۲ نچى آرتيله برنچين ۲ اولوش
آرتغراق هر برسى كونينه ۲۴۹ پود بوشانا، ۳ نچى آرتيله ۲ نچيده گيدن ۵ كشى
كيمرهك هر برسى كونينه ۲۵۶ پود بوشانا، ۴ نچى آرتيله ۱۵ كشى هر برسى كونينه ۲۴۷ پود
بوشانا، اشچيلر ۳ كون بوشاتانندن صوك ۳۵۷۸۹ پود قالسه، بارژاده نيچه پود بولا؟
(۹۸۸) شونداى ايكى عدد طابارغه كيمرهك كه مجوعلى = ۶۰۱۳۱؛ خارج قسمتلرى = ۶۴۸؟

طريق حلى: خارج قسمتلرى ۶۴۸ بولسه، برسى ايكنچيسيندن ۶۴۸ اولوش آرتق بولا شولاي بواچ
۶۰۱۴۱ نك بر اولوسى برسينه، ۶۴۸ اولوشى ايكنچيسينه بولا.

(۹۸۹) ۴۰۲۲۵ عدد دىنى شونداى ايكى قسمگه آيرورغه كيمرهك كه برنچى قسمتى
۷۶۳ گه، ايكنچى قسمتى ۸۴۶ گه تقسيم قىلونسه، خارج قسمتلرى مساوى بولسون؟

طريق حلى: برنچيسينى ۷۶۳ گه، ايكنچيسينى ۸۴۶ گه تقسيمه خارج قسمت مساوى بولسون ديمك
۴۰۲۲۵ عدد دىنى مساوى قسملرگه بولوب ۷۶۳ اولوشى برسينه، ۸۴۶ اولوشى ۲ نچيسينه بيرلسون
ديكان سوز بولا.

(۹۹۰) بر كشى اوغلى بلهن قزينه ۲۸۰۰۹۸ صوم آچه بيرگان. اوغلى اوز آچه سينه
۸۰۹ ديسه تينه، قزى ۳۲۵ ديسه تينه اورمان آلغانلر. هر قايسينه كوبره آچه
بیرلنگان بولور، اگر اورماننك ديسه تينه سين ايكيسى ده برحق بلهن آلسلر؟

برده ۱۵۳۲۵۲ كشى بار: ابرارنىڭ عددى خاتونلار عددينىڭ ۵۰ دىن
قدر. كۆبىمى اير و كۆبىمى خاتون؟

رت طوغان ميراث اولاروق آتالارندن آقچە قالغانلار: برسى هر ديسە تينەسى
۲۶ ديسە تينە اورمان، ۲ نچىسى ۵۰۷۰۰ صومە قە اوى قالغان. اوچنچىسى
بر برسينە ۱۸۵۰۰ صوم بېرگان؛ ۴ نچىسى ۵۰۹۰۰ صومغە مەكتب سالدىغان.
۵ نچىسى ۷۵۰۰۰ صوم آقچە لارى قالغان. آتالارندن كۆبىمى آقچە قالغان؟
ميراث ايچون قويلغان ۳ صاوتدە بارسى ۸ صوم ۱۷ تين آقچە جايولغان. برسنده
۲ نچىسىندە ۲ تينلىكلار، ۳ نچىسىندە بر تينلىكلار. اگر بر تينلىكلارنىڭ ۲۰ سى
۲ تينلىكلارنىڭ ۴۳ سى اورننە ۳ تينلىكلار قويلسە، هر تور لېسېنىڭ سانى
چوق. هر برسى نېچە شەر بولا؟

۱: بر تينلىكلارنىڭ ۲۰ سى اورننە ۳ تينلىكلار قويلسە، ۴۰ تين، ۲ تينلىكلارنىڭ ۴۳ سى اورننە
ويلسە، ۴۳ تين آرتا. مجموع آقچە ۹ صوم بولا. حاضر اپىنى آقچە لارنىڭ حسابى تىگىز
هر برسىنىڭ نېچە دانە بولغانون طابارغە كىرەك. بونى طاباقاچ ۳ تينلىكلارنىڭ عددينى
سار آزايتوب ۲، ۱ تينلارنىڭ عددينى تويوشلى مقدار آرتدىرلور.

سوداگر حساب ايتە: اگر بار شىكرنىڭ پودى ۴ صوم ۸۰ تيندىن ساتسە،
۲ تين ضرر كېلە؛ اگر هر قداغىن ۱۵ تيندىن ساتسە، ۱۱ صوم فائىدە كېلە.
داگر شىكرنىڭ پودىنى حق بلەن قالغان؟

اگر مجهول بولغان عددىنى ۱۸ گە بولوب خارج قسمت بلەن مذکور مجهولنى
عليهنى اوچوسىن قوشلسە، ۶۵۷۳ بولا. شول مجهول عدد كۆبىمى؟
جلى: ديمك ۶۵۷۳ دن ۱۸ طرح ايتولسە، قالغانىنىڭ ۱۸ اولوشى مجهول و براولوشى دە
۱۸ گە بولغان خارج قسمتى بولا.

ايكى طوغاننىڭ بر گە ۶۸۸۴ صوم آقچە لارى بار: اگر برسى ايكنچىسىنە
۵ سىنىڭ ۷ دن برسون بېرسە، آقچە لارى تىگىز بولا. هر برسېنىڭ كۆبىمى آقچە سى بولا؟
پاداۋالده ايكى تورلى شراب بار: تور لېنىڭ چيلە گى ۲۰ صوم، ايكنچى
نىڭ چيلە گى ۱۲ صوم. شول شرابلار دن قوشوب ۶۴ چيلەك شرابىنى ۱۴ صومدىن
هيچ ضرر هم فائىدە كىترمەز ايچون هر برسندىن نېچە شەر چيلەك قوشارغە كىرەك؟
بر كشى بازارغە كىتروب قار بوز هم قاونلار ساتقان: قار بوز لار قاونلارنىڭ ساندىن
نە آرتق. هر ۶ قار بوزنى ۴۲ تىنگە، هر ۲۰ قاوننى ۱۵ قار بوز حقندن ۱۵ تين
حق بلەن ساتقان. بار قاون و قار بوز ۸۸ صوم ۲۰ تىنگە ساتقان بولسە،
ربوزى و نېچە قاونى بولا؟

سوداگرنىڭ بارسى ۳۵ چيلەك شرابى بولغان: بر تور لېسېنىڭ چيلە گى ۱۲ صوم، ۲ نچى
نىڭ چيلە گى ۱۰ صوم. شولارنى قوشقان دە چيلە گى ۱۴ صومدىن سانوب ۱۱۰ صوم
تىكان. شول ۳۵ چيلەك شرابنىڭ نېچە چيلە گى بر نچى تور لى و نچە سى ۲ نچى تور لى؟

(۱۰۰۰) مغازینده ۴۰ آرشینلی برکیسهك پوصطاو بار. هر آرشینی ۳ صوم ۵۰ نین
ورا. لکن بیک اوزاق یاتقانلقدن اوکغان. شونک ایچون ۲۳ صوم ضرر بلن
باتقانلر. بر آزیئک آرشین ۳ صوم ۳۰ تیندن فالغانون ۲ صوم ۵۰ تیندن صائسه،
نچی حقه نیچه آرشین ۲ نچی حقه نیچه آرشین صانار؟

(۱۰۰۰) ۴ یوک ۸۲ پود ۹ فداق آرش کینرگانلر: ۳ نچی یوکده ۱۹ پود ۷ فداق ۴ نچی
وکده ۳ نچیدن ۳ پود ۱۵ فداق کیرهك. اولگی ایکسینده تیگز بولسه، اولگی
یکی یوکئک هر برسند کوبی بولور؟

(۱۰۰۰) فداغن ۱۶ تیندن ۱۳۲ پود ۱۰ فداق شیکر آلونغان. بارسینه ۱۵۸ صوم
۷ تین فائده ایتر ایچون هر فداغن نی حقه صانارغه کیرهك؟

(۱۰۰۰) بایار بر باصوغه ۷ چت ۵ چک ۳ غارنس، ۲ نچی باصوغه ۶ چت ۴ چک
غارنس، ۳ نچی باصوغه ۱۱ چت ۳ چک ۴ غارنس بغدادی چه چکان. بر نچی باصودن
چه چکانگه فاراغانده ۶ اولوش، ۲ نچیدن ۷ اولوش، ۳ نچیدن ۵ اولوش آرتق
لغان. بار بغدادی چیتویرتن ۱۰ صوم ۸۸ تیندن صائسه، کوبی آچه آلور؟

(۱۰۰۰) بر مرتبه ۷۲ صومغه ۲۵ آرشین فاره پوصطاو ۱۲ آرشین یهشل پوصطاو
لغانلر. ایکنچی مرتبه شولوق حقدن ۳۲ آرشین فاره پوصطاو ۱۲ آرشین یهشل
وصطاو آلوب ۸۴ صوم ۶۰ تین توله گانلر، فاره هم یهشل پوصطاونک بره رگنه
رشینی نی حق بولا؟

(۱۰۰۰) بر مرتبه ۱۸ آرشین قزل پوصطاو، ۶ آرشین زنگر پوصطاو آلوب بارسینه
۵۱ صوم ۶۰ تین توله گانلر. ایکنچی مرتبه ۲۳ آرشین قزل پوصطاو ۱۲ آرشین
زنگر پوصطاو آلوب ۷۸ صوم ۸۰ تین توله گانلر. صوکفی آلودده اولگی حق
لین آسهلر، قزل هم زنگر پوصطاونک هر آرشینی نی حق بولا؟

طریق حلی: بو مسئلهک حلی ایچون هر حالده برسینک آرشین حسابن بر تیگز حالگه کیتورگه
کیرهك آنک ایچون ۱) اول لغان مالناک بارسون ایکی مرتبه آرتدراز ۲) آلتغان مال ۲ مرتبه آرتسه
آچه دخی ایکی مرتبه آرتورغه کیرهك بولا ۳) مالنی ایکی مرتبه آرتدراچ بزکه کورینه که قزل
پوصطاولر تیگز. آچهئک آرتقلی زنگر پوصطاونک مقداری آرتقلقدن کیله، شونک ایچون آرتق آچه
نیچه آرشین زنگر پوصطاو حقی ایکانون بلورگه کیرهك.

(۱۰۰۰) ۱۶۸ کشینی ۲۵ کون طویدرو ایچون ۱۵۷ پود ۲۰ فداق ایکمهك کیرهك؛
۲۴۶ کشینی شوندای ایکمهك بلن ۳۸ کون طویدرو ایچون کوبی ایکمهك کیرهك بولور؟

(۱۰۰۰) پاراخود ۷ ساعتده ۱۵۳ چاقرم ۴۲۰ سارین یوری. ۱۲ ساعت ۳۰ مینوتک
نیچه چاقرم یورر؟

(۱۰۰۰) ایکی آراسی ۱۷۰ چاقرم ۳۲۰ سارین بولغان شهردن بر برسینه فارشی
ایکی سیاح بولغه چغانلر: برسی ساعتینه ۹ چاقرم ۲۴۵ سارین یوری، ۲ نچیمی

۲ چاقىر م ۱۷۵ ساژىن كوبرەك يورى. شولار نىچە ساعىتىن صوڭ اوچراشورلر ؟
 (۱) ايكى آراسى ۶۱۷ چاقىر م ۲۱۵ ساژىن بولغان ايكى شەردن بىر وقتدە بىر
 فارشى ۲ پاراغود چىققان ھەم ۱۵ ساعىتىن صوڭ بولار اوچراشقانلر. بىرسى
 نە ۲۳ چاقىر م ۴۸ ساژىن ۲ آرشىن يورسە، ايكنچىسى ساعىتىنە كوبرەك يورى ؟
 (۱) نىمەر يول استانسەسىدىن بىر پويىزد كىتىكان. ھەر ساعىتدە ۲۸ چاقىر م ۳۲۰
 ن يورى؛ ۳ ساعىتىن صوڭ آنڭ آرتىدىن ايكنچى پويىزد چىققان. بوسى ساعىتىنە
 چاقىر م ۱۹۰ ساژىن يورى. نىچە ساعىتىن صوڭ اولگى پويىزدنى قووب يىتەر ؟
 (۱) ۳ تۈرلى اوننى قوشقانلر. بىرسى ۲ پود ۱۸ فداق؛ فداغى ۷ تىنلىك، ۲ نچىسى
 ۳۴ فداق؛ فداغى ۵ تىنلىك، ۳ نچىسى ۳ پود ۱۲ فداق، فداغى ۴ تىنلىك.
 سوم ۳۰ تىن فائىدە آلو ايچون ھەر فداغىن كوبرەك يورى ؟
 (۱) سوداگىرنىڭ ۲ تۈرلى چايى بولغان: بىرىنىڭ فداغى ۱ سوم ۶۰ تىن.
 بىرىسى ۱ سوم ۲۰ تىن. شول چايلرنى قوشوب فداغى ۱ سوم ۴۵ تىنلىك ۲ پود
 فداق چاي ياسامقچى بولا، شونڭ ھەر بىرسىدىن كوبرەك يورى ؟
 (۱) بىر كىشى اوزىنىڭ بارچاين ۳ ياشچىكىگە آيروب سالغان: ۲ نچى ياشچىكىدە
 بىدىن ۱۶ فداق آرتق، ۳ نچى ياشچىكىدە اولگى ايكى ياشچىكىدە گىنىڭ چەمەندىن
 وش كىمەك. اگىر چاينىڭ فداغى ۱ سوم ۶۴ تىنلىك ساتولسە، بىرنچى ياشچىكىدە گى
 نى ۸۵ سوم ۲۸ تىن آفچە كىلە. شول اوچ ياشچىكىدە كوبرەك يورى ؟
 (۱) ۲ ياشچىكىدە بىرگە ۳ پود ۱۱ فداق چاي بار. شول چاي ۲۱۹ سوم ۷۰ تىنلىك
 بولغان. بىرنچى ياشچىكىدە گى چاينىڭ فداغى ۱ سوم ۸۰ تىندىن، ۲ نچى ياشچىكىدە گى
 نىڭ فداغى ۱ سوم ۴۵ تىندىن ساتولغان. ھەر قابوسىدە نىچەشەر فداق چاي بولغان ؟
 (۱) آرشىنى ۲ سوم ۳۰ تىندىن بىر كىسەك ئووسطا ھەم آرشىنى ۴ سوم ۵۰
 ن بىر كىسەك قۇتپە آلونغان. ھەم بارسىنە بىرگە ۳۰۱ سوم ۲۰ تىن آفچە تولەنگان.
 كىسەكدە نىچەشەر آرشىن بولور، اگىر ايكىسىدە بىرگە ۸۰ آرشىن بولسە ؟
 (۱) ۳ پود ۱۵ فداق آورلىغىدە ۷۲ پروبالى كەموشدە نىچە مىقال صاف كەموش بولا ؟
 (۱) كىبىتچى اوزىدە بولغان اوننى ھەر پودىن ۱ سوم ۸۰ تىندىن ساتسە، ۱۲ سوم
 سە ايتە، اگىر بىر سوم ۵۰ تىندىن ساتسە، ۶ سوم ضرر ايتە. شول كىبىتچىنىڭ
 كوبرەك يورى بولا ؟
 (۱) ايلىق چاي: (۱) اولگى بەلەن ساتقاندا سوڭى بەلەن ساتقاندا غىدىن بارلىقى كوبرەك يورى
 (۲) اولگى بەلەن ساتقاندا سوڭى بەلەن ساتقاندا غىدىن پودىنە كوبرەك يورى
 نىڭ بارلىقى بىلنور.
 (۱) بىر كىشى حساب ايتە: اگىر آرشىنىڭ غارىنسىن ۱۰ تىندىن ساتسە، بارلىقى ۱۲۲ سوم
 تىن فائىدە كىلە. اگىر ۱۳ تىندىن ساتسە، ۳۰۶ سوم ۶۵ تىن فائىدە كىلە. شول
 كىشىنىڭ كوبرەك يورى بولا ؟

۱۰۱۹) ۳ کونلکچى برگه ۱۶ صوم ۶۵ تين آچه آغانلر. برسى ۹ کون، ۲ نچىسى ۱۲ کون، اوچنچىسى ۱۶ کون اشلگان. هر برسینه کوبميشهر تيبه؟

۱۰۲۰) ۴ کشى برگه سودا ايتوب ۴۰۵۰ صوم فائده ايتکانلر. برسینک آچهسى ۸۵۰۰ صوم، ۲ نچىسىنک ۶۳۰۰ صوم، ۳ نچىسىنک ۴۵۰۰ صوم، ۴ نچىسىنک ۳۲۰۰ صوم آچهسى سوداده يورگان. هر برسینه کوبمى فائده کيلگانون بل؟

۱۰۲۱) ۳ آرتيل اشچى برگه ۲۴۱ صوم ۲۰ تين آچه آغانلر: برنجى آرتيله ۱۵ کشى کونينه ۸ ساعتدن ۶ کون اشلگان؛ ايکنچى آرتيله ۲۰ کشى کونينه ۱۰ ساعتدن ۹ کون اشلگان؛ ۳ نچى آرتيله ۱۶ کشى کونينه ۱۲ ساعتدن ۱۲ کون اشلگان. هر آرتيلگه کوبميشهر آچه تيبه؟

۱۰۲۲) سودا گرنک ۸۴۶ صوم ۴۵ تينک چايى بار. هر پودى ۷۲ صومدن. شول چايى ۳ ياشچىگه آيرغالاب سالغان؛ ۲ نچى ياشچىگه برنجىگه قاراغانده ۳ اولوش کوبرهک، ۳ نچى ياشچىگه برنجىگه قاراغانده ۵ اولوش کوبرهک. شول ياشچىکارنک هر قايوسنک کوبميشهر چاي بولا؟

۱۰۲۳) اوينک اوچ بولمه سينک ايدهنون پار کيتلامقچى بولغانلر. بر مرع سارئين پار کيت ۱۵ صوم ۷۵ تينگه توشه. برنجى بولمه نك بويى ۹ آرشين، ايگى ۸ آرشين، ۲ نچى بولمه نك بويى ۷ آرشين ايگى ۵ آرشين، ۳ نچى بولمه نك بويى ۸ آرشين ايگى ۶ آرشين. ۳ بولمه نك پار کيتى کوبمىگه توشهر؟

۱۰۲۴) اوينک بولمه لرينک ايدهنى مجموعى ۳۳ مرع سارئين. شول ايدهنلرگه کوبمى طاقطه کيرهک بولور، اگر هر طاقطانک بويى ۳ سارئين ۲ آرشين، ايگى ۶ ژيرشوک بولسه؟

۱۰۲۵) اوى بوينه طرانوارنک بويى ۲۰ سارئين ۵ فوت، ايگى ۴ فوت ۶ دويم. شونده جه يهرگه نيچه طاش کيرهک بولور، اگر بر طاشنک بويى ۹ ايگى ۸ دويم بولسه؟

۱۰۲۶) بولمه نك بويى ۳ سارئين ۱ آرشين، ايگى ۲ سارئين ۲ آرشين، بيوکلگى ۲ آرشين. شول بولمه ده ۴۰ شا کرد طور. هر شا کردگه تيگان هوانک حجهى کوبمى بولا؟

۱۰۲۷) چوفرنک توبى دورت بوچماقلى: بويى ۱ سارئين ۳ فوت ۵ دويم، ايگى ۱ سارئين ۱ فوت ۴ دويم، بيوکلگى ۲ فوت ۶ دويم. شول چوفرغه نيچه چيلک صو کرر، اگر بر چيلکده گى صونک حجهى ۷۵۰ مکعب دويم بولسه؟

۱۰۲۸) اوينک بويى ۳ سارئين ۱ فوت، ايگى ۲ سارئين ۵ فوت، بيوکلگى ۱ سارئين ۲ فوت ۶ دويم. شول بولمه نك هواسينک آورلغى کوبمى بولور، اگر هر مکعب فوت هوانک آورلغى ۸ مثقال ۴۸ دوله بولسه؟

۱۰۲۹) سوداگر بر کيسهک پوصطانى ۲۶۱ صومغه صانقان. هر آرشينغه ۱ صوم ۳۰ تين فائده ايتکان. شول کيسهکده نيچه آرشين بولور، اگر اوزى هر ۳ آرشين ۲ ژيرشوک پوصطانى ۱۰ صومغه آلسه؟

۱۰ شانداڭ جەمى = ۲۸۵۰ چىلە كىگە. شۇنى طوتۇرۇپچۇن ۳ طرۇبا كىتەرگانلار.
بارىڭ بىر سى ۱ ساعەت ۲۵ مېنۇتدە ۵۱۰ چىلەك، ۲ نېچىسى ۱ ساعەت ۵ مېنۇتدە
چىلەك، ۳ نېچىسى ۱ ساعەت ۱۲ مېنۇتدە ۳۶۰ چىلەك^۳ صوبىرە. اگر اوچىسى
آچولسە، كۈبەي وقتدە طوتۇرۇرلار؟

(۱۱) باي اوزىڭا ايگونن چىيارايچون بىر آرتىل اشچى ياللاغان: آرتىلدە بىرلار،
نلر بارسى ۸۰ كىشى. هر اير كۈننە ۱ صوم ۲۰ تىن هر خاتون كۈننە ۹۰ تىن آلا.
ئەن سوڭ بارسىنە ۶۸۴ صوم آقچە آغانلار. آرتىلدە نېچە اير و نېچە خاتون بولا؟
(۱۲) سوداگر حساب ايتە: اگر چاينڭ هر فداغن ۲ صوم ۴۰ تىننن ساتسە،
مىنە ۵۲ صوم فائىدە آلا، اگر ۱ صوم ۹۰ تىننن ساتسە، ۱۰ صوم ۵۰ تىن ضرر
شول سوداگرڭا كۈبەي چايبى بولا؟

(۱۳) كەوشچىڭ ۶ قداق ۱۸ لوط آورغاندە بىر كېسەك كەوشى بار. بارسىنن
بىر ياصاب هر دورژىنە سىن ۲۱ صومىن ساتقان. هم بارسىنن ۱۵۷ صوم ۵۰ تىن
آغان. هر قالاغىڭا آورلغى كۈبەي بولا؟

(۱۴) پاراخود كاسسە سىنن ۴۰۳ صوم ۵۰ تىنگە بارلغى ۱۱۰ بىلىت ساتولغان.
بىر كلاسڭا هر بىلىتى ۴ صوم ۲۵ تىن، ۲ نچى كلاسڭا هر بىلىتى ۳ صوم ۲۵
هر كلاس اچون نېچە شەر بىلىت ساتولغان؟

(۱۵) زاۋوددە ۴۸ اير ۳۴ خاتون ۱۵ بالا اشلەپ بارلغى بىر آيغە ۱۸۱۶ صوم
آغانلار. بىر خاتون، بىر بالا آغاندىن ۲ مرتبە كۈبەرەك آلا، هر اير، بىر بالا
دىن ۳ مرتبە آرتۇراق آلا. شول آقچە دىن ايرلار، خاتونلار، بالالار ايرم ايرم كۈبەي آغانلار؟
(۱۶) بىر دورژىنە بال قالاق بلەن ايكى يارم دورژىنە آش فاشغى ۱۵۶ صوم طورە.
دورژىنە شوندايوق بال قالاق بلەن ۳ دورژىنە شوندايوق آش فاشغى ۲۰۴
طورە. بىر مئقال كەوشنى ۲۵ تىننن حساب قىلونسە، هر بال قالاغىڭا و هر
فاشغىڭا آورلغى كۈبەي بولا؟

(۱۷) بايارڭا بولونلغىڭا بويى ۳۷۵ ساژىن، ايشى ۲۲۴ ساژىن. بىر دىسە تىنە
وندىن ۱۵۰ پود پچەن چقا. بىر پود پچەن ۱۸ تىنگە ساتولسە، شول بولوندىن
قان پچەن بارلغى كۈبەيگە ساتولغان بولا؟

(۱۸) اوصطاغە دورژىنە سىن ۳۲ صوم ۵۰ تىننن اورندىقلار ياصارغە قوشقانلار. بىر
اورندىقنى اوزى ياصاغان. هر دورژىنە سى ۲۷ صومغە توشكان. قالغان ۴۲ اورندىقنى
ژىنە سىنە ۳۴ صوم بىرۈب ۲ نچى اوصطادان اشلەتسكان. شولايدە بار اشدىن ۲۵
م فائىدە قالغان. شول اوصطاغە نېچە اورندىق بىرلگان؟

(۱۹) آل تەگەر مە چىڭ تەيل نەسى ۳ آر شىن ۲ ۋىرشوك، آرت تەگەر مە چىڭ تەيل نەسى
۳ آر شىن ۶ ۋىرشوك. ۱۴ چافرىمدە هر بىر سى نېچە شەر مرتبە تەيل نورلار؟

۱۰۴۰) آل نه گهرمه چنك ئه بل نه سى اساژين ۲ ژير شوک، آرت نه گهرمه چنك ئه بل نه سى
اساژين ۲ آر شين. آل نه گهرمه چ ۱۲۸۰ مرتبه ئه بل نه تورغان مسافه ده آرت
نه گهرمه چ نيچه ئه بل نور؟

۱۰۴۱) برکشى ايکى اوى آلمان: برسى ۲۵۴۰ صوم، ۲ نچى ۱۸۹۰ صوم
لوره. برنچيسى يلىنه ۱۵۲ صوم، ۲ نچيسى ۱۳۲۳ صوم کيترسه، فايوسى فائده لىراق بولا:

۱۰۴۲) براوصطاني اشگه ياللاغانلر شول شرط بلن: هر اشله گان کونى ايچون آکا
۱ صوم ۶۵ تين توليلر. لکن اشله مه گان کونينك هر بوسى ايچون آنك آلمان آچه لرندن
۱ صوم ۲۵ تين فاي تاروب آلار. اش باشلاغان کوندن ۶۰ کون صوگ حساب قىلوشسه لىر
اوصطاغه ۶۴ صوم ۲۰ تين آچه تيگان. شول اوصطا نيچه کوننى اشله مى اوز درغان؟

۱۰۴۳) برکشى ۲۲۰ صومغه آط، آربا هم جيگو اسپروى آلمان: آط بلن آربا برگه
۱۹۵ صوم، آربا بلن اسپروى ۱۰۰ صوم طورسه، هر برى نى حق بولور؟

۱۰۴۴) آط بلن آربا ۲۳۵ صوم، آربا بلن اسپروى برگه ۶۸ صوم، آط بلن اسپروى
۱۰۳ صوم طورسه، هر برى کوبه بيشهر بولا؟

۱۰۴۵) اگر مينده گى آچه يائينه آنك قدر اوچ اولوش طاغن قوشولسه، ۱۳۶۰ صوم
بولا. مينده کوبى آچه بار؟

۱۰۴۶) اگر مينم آچه منك يائينه آنك ايکى مثلى دخى ۵ مثلى قوشلوب يائينه طاغن
۶۴ صوم قوشولسه مينده بارسى ۱۸۰۰ صوم بولا. مينده کوبى آچه بار؟

۱۰۴۷) برسودا گر دورينه سى ۱ صوم ۴۴ تيندن بر نيچه استاگان آلمان. يولك
۳۵ استاگان واطلمان. فاي تىچ دورينه سين ۲ صوم ۴۰ تيندن صانوب، بارسي نه ۵۰ صوم
فائده آلمان. نيچه استاگان آلمان؟

۱۰۴۸) ۲۵ فداق چاي، ۲ پود ۵ فداق شيكر آلونوب بارسي نه ۶۰ صوم ۳۰ تين
تولنه لىگان. بر فداق چاي بر فداق شيكر دن ۱۰ مرتبه قيمتره ك بولسه، هر برسينك
فداغى کوبى گه آلونغان بولا؟

۱۰۴۹) برهونك افليسونلرى بار: اگر هر برسين ۱۳ تيندن صاتسه، بارسي نه ۴ صوم
۹۵ تين فائده كيل، اگر ۸ تيندن صاتسه، ۳ صوم ۳۰ تين ضرر كيل. کوبى افليسونى بار؟

۱۰۵۰) صولى كيسمه ك ۹ پود ۱۱ فداق كيل، بوش كيسمه ك ۱ پود ۱۶ فداق كيل. ۲۵ مكعب
وييم صونك آورلغى بر فداق بولسه، شول كيسمه ك نك حجهى کوبى بولا؟

۱۰۵۱) بويى ۸ اساژين ۱ آر شين، فالنلغى ۱ آر شين ۴ ژير شوک، بيوكلگى ۱ اساژين ۲
آر شين ۱۰ ژير شوک بولغان بر ديوارنى يا صار ايچون کوبى كير پىچ كيره ك بولور،
گر بر كير پىچ بويى ۶ ژير شوک، ايگى ۳ ژير شوک، فالنلغى ۲ ژير شوک بولسه؟

۱۰۵۲) ايکى تيمر يول استانسه لرينك آراسى ۲۰۲ چافرم ۳۲۸ اساژين. شول
ستانسه اردن بر برسينه فارشى ايکى پوز د چقان: شولار نك برسى ايکنچيسى قدر
چ اولوش شه بره ك يورسه، هر برسى کوبى كى گىچ اوچرا شورلر؟

۱۰۵۳) مکتب شاکرداری ایچون ۳۶۹ صوم ۶۰ تینگه پوصتاو آغانلر. هر آرشینی ۳ صوم ۲۰ تیندن. شول پوصتاودن ۱۸ سورتوک نکدرگانلر. هر سورتو ککگه ۳ آرشین ۸ ویرشوک کیتکان. قالغانندن شینیللر نکدرگانلر. هر شینیلگه ۴ آرشین ۶ ویرشوک کیتکان. بلورگه کیرهک: بارلق شینیلنک کوبمیگه توشکانون، اگر هر شینیلنی نکگان ایچون ۵ صوم تولسهلر؟

۱۰۵۴) ۳۵۰۰ صالدا تقه ۲ ایلق آزق حاضرلر هر صالدا تقه ۲ فداندن بیررگه اویلاغانلر. اگر صالدا تله رنی دخی اولگینک ۷ نچی اولوشن آرتدرلسه، هم هر صالدا تقه کونینه اقداق ۴۸ مثقال بیرلسه، حاضرلننگان آزق نیچه کونگه بتهر؟

۱۰۵۵) ۳ آرتیل خدمتچیکه ۴۶۵ صوم ۶۰ تین توله گانلر. برنجی آرتیلده ۱۵ کشی بولوب ۸ کون اشله گانلر؛ ۲ نچی آرتیلده ۲۵ کشی ۱۲ کون اشله گانلر؛ ۳ نچی آرتیلده ۸ کشی ۹ کون اشله گانلر. هر آرتیل نیچه شهر صوم آلور؟

۱۰۵۶) ۳ آرتیل خدمتچیکه ۲۱۹ صوم ۲۰ تین توله گانلر. برنجی آرتیلده ۸ کشی ۱۰ کون اشله گانلر؛ ۲ نچی آرتیلده ۱۵ کشی ۶ کون اشله گانلر؛ ۳ نچی آرتیلک ۱۲ کشی ۵ کون اشله گانلر. برنجی آرتیلده گیلر کونینه ۱۴ ساعت، ۲ نچیده گیلر ۱۰ ساعت، ۳ نچیده گیلر ۱۲ ساعت اشله سلر، هر آرتیل نیچه شهر صوم آلور؟

۱۰۵۷) ۲ مرتبه آرق، ۳ نچیسنده ۲ نچیکه قاراغانده ۴ مرتبه آرتق. ۴ نچیسنده ۲ نچی هم ۳ نچنده گینک یارطیسینه مساوی. هر صاونده کوبمی آچه بولا؟

۱۰۵۸) ۱۱ کشی معین وقت بلهن اوی اشلرگه کرشکانلر. لکن ۸ کون اشله گاج معین وقتقا بتر و ممکن بولما دیغن کورگاج دخی ۶ کشی یاللاغانلر. دخی ۶ کون اشله گاج وقتنه تمام اینکانلر. بارلغی ۱۴۰ صوم ۸۰ تین آلسهلر، هر آرتیل کوبمیشه آلور؟

۱۰۵۹) لکی صاونده ۳۰۰ صوم آچه بار: اگر برنجی صاونده دخی آچه نی ۲ مرتبه، ۲ نچی صاونده غن ۳ مرتبه آرتدرسه ق ۷۲۵ صوم بولا. هر صاونده نیچه شهر صوم بولا؟

۱۰۶۰) ط هم چاناغه ۲۰۰ صوم توله گانلر. اطنک حقی چانانک حقینه قاراغانک ۷ مرتبه آرتق. هر برسی نی حق بولا؟

۱۰۶۱) ۲ کشینک ۳۰۰ دانه لیمونی بولغان. هر برسی برحقدن صانقان. برنجیسی ۵ صوم ۴۰ نیک، ۲ نچیسسی ۴ صوم ۸۰ تینک، ۳ نچیسسی ۳ صوم ۶۰ تینک صاتقاج برنجینک ۱۲، ۲ نچیک ۹، ۳ نچینک ۳۳ دانه لیمونی فالسه، اولده کوبمیشه لیمونلری بولغان؟

۱۰۶۲) ر کشی یاننده بر آز آچه آلوب چقغاج سائلچیلرگه اوچراغانده اویلاب اغان: گر هر سائلچیکه ۵ تیندن بیرسه، ۱۰ تین آچه یتمه یه چک، اگر هر لچیکه ۲ تیندن بیرسه ۱۴ تین آچه سی آرتوب قالاچق. شول کشینک کوبمی سی نیچه سائلچیکه اوچراغان بولا؟

۳۱۰۶۳) عددنڭ حاصل ضربى = ۶۳۳۶۹۶ گە؛ برنجىسى = اوشبو عددلارنڭ (۳۷۴) حاصل جمعيله (۲۵۶۰ : ۳۵) نڭ خارج قسمت آراسىندەقى حاصل طرحە: ۲ نچىسى ۴۶ چاقىرمنڭ ۲۵۰ سارنېندىن نېچە مرتبه آرتق بولغانون كورسەنە. شول عددلارنڭ اوچنچىسى كوبىمى بولا؟

۱۰۶۴) بر كشيدين سېن نېچە يەشەدە دىپ صورغاچ جواب بېرگان: مېن آنامدىن ۲ مرتبه، آنامدىن ۳ مرتبه يەشەدە، اگر آنامنڭ، آتامنڭ، اوزمنڭ ھم ۱۰ يەشە سڭلمنڭ يەشەر بىن جمع قىلونسە ۱۱۲ چغا. بوكشى اوزى، آناسى، آناسى نېچە ياشە بولا؟

۱۰۶۵) طابارغە كىرەك شوۋدىن ابىكى عددنى برسى ۲ نچىسىندىن ۱۵ مرتبه زور بولسون، اگر زورسىنە ۹۶ قوشولسە حاصل جمع كچكە عددن ۱۹ مرتبه زور بولاچۇق ۱۰۶۶) باينڭ ۲ تورلى قەھەسى بولغان: برنجى تورلىسىندىن ۲۴ فداق، فداقى ۷۵ تىنلەك، ۲ نچى تورلىسىندىن ۳ مرتبه آرتق آلغان دە ابىكىسون برگە فاطشدرغان شولوق وقتە فداقى ۷۲ تىنلەك خىلىطە حاصل بولسە، ۲ نچى تورلىسى فداقى كوبىلك بولا؟

۱۰۶۷) سوداگر بر كشيگە ۵ افلىسون ۹ لىمون ۱۲ آلما ساتتوب، ۱ سوم ۲۱ تىن آلغان، ۲ نچىسىنە ۵ افلىسون ۷ لىمون ۶ آلما ساتتوب ۹۳ تىن آلغان: ۳ نچىسىنە ۲ لىمون ۳ آلما ساتتوب ۱۹ تىن آلغان. بو سوداگر افلىسون، لىمون، آلمانڭ ھر برسون كوبىمىدىن ساتقان؟

۱۰۶۸) فابرىكادە ايرلر ھم خاتونلر اشلگانلر: ايرلر خاتونلرغا فارغاندە ۴ مرتبه آرتق بولغان. ھر اير آيىنە ۱۲ سوم، ھر خاتون آيىنە ۸ سوم آلا. باقى خەمچىگە بىرىلدە ۲۶۸۸۰ سوم نولسە، شول فابرىكادە نېچە اير ونېچە خاتون بولا؟

۱۰۶۹) ابىكى عددنڭ حاصل جمعى = ۸۵۴ گە؛ اگر زورسون كچكەسىنە تقسىم ايتولسە خارج قسمت ۸ وباقى ۵۳ بولا. شول ابىكى عدد نىندى عدد بولو ۱۰۷۰) ۳ سوداگر ۳۶۰ فداق چاي آلوب، بېرگان آچەلرېنە قارال بولشكانا برنجىسى، اوزىنڭ چاپىن ۳۶۰ سومغە، ۲ نچىسى ۲۷۰ سومغە، ۳ نچىسى ۳۰۰ سانقاچ برنجىنڭ ۲۵، ۲ نچىنڭ ۲۳، ۳ نچىنڭ ۲ فداق چايى ساتولمى قالغان. بولشكاندە ھر برسى كوبىمىشەر چاي آلغان؟

۱۰۷۱) بر كشى بالاسىنە ۵۰ مسئلە چقارغە بېرگان شول شرط بلەن: ھر درت چغا مسئلە گە آناسى ۳ تىن بېرەچك، يا كلىش چقارغان مسئلە ايچون بالا ۵ تىن تولىە بالا مسئلەلرنى چقارغاچ آناسىندىن ۵۴ تىن آچە آلغان. نېچە مسئلەنى درسە چقارغان؟

۱۰۷۲) سوداگر ۳ كىسەك (ھركىسەگى نىگىز) پوصطاو آلغان ھر ۱۲ رشىنىن سوم ۴۰ تىنلەن. ھم اوبىلاغان: اگر ھر ۱۵ رشىنىن پوصطاونى ۴۲ سومدىن سسە، بار پوصطاودن ۸۶ سوم ۱۰ تىن فائەدە ايتەچك. ھر كىسەكدە نېچە رشىنىن پوصطاو بولا؟

۱۰۷۳) شانغە ۴۰ چىلەكلى ۹۵ بوچكا صو صيا. شول شانغە ۳ كران، قوبى

ول كرائنلارنىڭ بىرنچى ھم ۲ نچىسى صوتورە؛ ۳ نچىسى چقارا. بىرنچى كرائىندىن
مىنوتدە ۸۰ چېلەك، ۲ نچىسىدىن ۶۵ چېلەك، ۳ نچىسى ھەر مىنوتدە
چېلەك صوتى شاندن چقارا. اوچ كرائىنى دە بىرگە آچولسە شان كۈبىنى وقتدە طولا؟
(۱۰۷) بولمەنىڭ اوزونلىقى ۳ ساژىن ۲ فوت، ايىكى ۲ ساژىن ۳ فوت. شول
بەنىڭ ھىجىمى ۹ مكەت ساژىن ۴۱ مكەت فوت بولسە، بىيوكلىكى كۈبىنى بولما؟

(۱۰۸) بويلاچىنى ۳ بولمەنىڭ ايدەنون بويارغە ياللاغانلار: بىرنچى بولمەنىڭ بويى
ساژىن ۲ آرشىن، ايىكى ۲ ساژىن ۱ آرشىن؛ ۲ نچى بولمەنىڭ بويى ۲ ساژىن
۲ آرشىن، ايىكى ۲ ساژىن ۱ آرشىن؛ ۳ نچى بولمەنىڭ بويى ۲ ساژىن ۱ آرشىن،
ساژىن ۲ آرشىن. شول بولمەلرنىڭ ايدەنون بويانغان ايچون كۈبىنى آچقە
گە كىرەك، اكر ھەر مەربع ساژىن ايچون ۱ صوم ۸۰ تىن تولسەلەر؟

(۱۰۹) آرتتە گەرمە چىنڭ ئەيلەنەسى = ۴ آرشىن ۶ ئۇيرشوك، آل تە گەرمە چىنڭ =
۲ ئۇيرشوك. آل تە گەرمە چىنڭ ۳ چاقىر م ۲۵۰ ساژىن مسافەدە نىچە مرتبە آرتق ئەيلە نور؟
(۱۱۰) سوداگر ۱۸۷۶ صومغە ۱۰۰ باش صغر ھم قولى آلتان. ھەر صغرنىڭ ھىقى
۷ صوم ۷ ھەر قوينىڭ ھىقى ۷ صوم. نىچە باش صغر و نىچە باش قولى بولما؟
(۱۱۱) ايىكى عددنىڭ ھاصل جەمى = ۸۳ گە. ھاصل طرەقى = ۳۷ گە. شول ايىكى
نە ئىشكەن؟

(۱۱۲) بوچكادە ۶۰ چېلەك صوتورە بار. اكر بىرنچىدىن ۲ نچىگە ۵ چېلەك بوشانولسە،
۲ صوم ۲ مرتبە آرتق بولما. ھەر بوچكادە نىچە شەر چېلەك صوتورە بولما؟
(۱۱۳) ۲۵ آرشىن دراپ، ۴۸ آرشىن پوصطاوغە ۲۲۰ صوم تولسەلەر، دراپ ھم
نىڭ ھەر آرشىنىنى ھىقى بولور، اگردە ۵ آرشىن دراپنىڭ ھىقى ۸ آرشىن
نىڭ ھىقىنە مساوى بولسە؟

(۱۱۴) ۱۸۷۱ نچى يىلنىڭ ۱۵ نچى مايندە كوندز ساعت ۵۳ پىتر بورغىدىن آموريقاغە
۵۰ مىنوتدە ۲۱ ۷ آي ۱۸ كون ۱۹ ساعت طورغان. بارو ھم قايتو ايچون ۱ آي
۱۱ ساعت ۳۵ مىنوت وقت كىتىسە، پىتر بورغە قايتان قايتوب كىرگان؟
(۱۱۵) ايىكىنى يىكائىر يىنا ۱۷۶۲ نچى يىلدە ۲۸ ايىونىدە تىختىگە اورطغان. اول وقت
۳۴ يىل ۱ آي ۷ كون ايىكان، دىنيادە ۶۸ يىل ۶ آي ۱۶ كون طوروب
نايتان طومان و قايتان اولگان؟

مسئله لر گه جوابلر

۱۰۹۷۹	۳۱۶	۲۲۷۵۸	۱۲۹	۲۶۹۱	۹۱
۴۲۴۴	۳۱۷	۲۹۳۲۰	۱۳۵	۱۸۲	۹۲
۱۹۸۹۶۷	۳۱۸	۵۹۷	۲۸۸	۸۲۱	۹۳
۷۳۰	۳۱۹	۷۰۰	۲۸۹	۱۰۰	۹۵
۳۸۷	۳۲۰	۱۴۳۹	۲۹۰	۵۸۳	۹۶
۳۰۴	۳۲۱	۲۶۶۰	۲۹۱	۲۸۷۵	۹۷
۳۰۰	۳۲۲	۷	۲۹۲	۱۹۰۶	۹۹
۱۱۱	۳۲۳	۲۸۰	۲۹۳	۱۳۰۵۸۱	۱۰۰
۱۰۵	۳۲۵	۱۶	۲۹۴	۱۴۸۳۰	۱۰۲
۱۰۸	۳۲۷	۷۴۵	۲۹۵	۹۸۹۶	۱۰۳
۳	۳۲۸	۲۷۹۰	۲۹۶	۵۴۵۰	۱۰۴
۱۸۴	۳۲۹	۵۹۹۹	۲۹۷	۱۵۲۰۹	۱۰۶
۱۵۰	۳۳۱	۳۲۷۰	۲۹۸	۱۰۳۲	۱۰۷
۲۸۸	۳۳۲	۲۶۹۶۳	۲۹۹	۷۰۲	۱۰۸
۱۱۲۰	۳۳۲	۲۶۷۴۰	۳۰۰	۳۶۴	۱۰۹
۱۲۹۶۴	۳۳۵	۱۷۶۰۸	۳۰۱	۴۶۵۶	۱۱۰
۸۱۹	۳۳۶	۳۹۰۴	۳۰۲	۸۰۲۷	۱۱۱
۲۳۰	۳۳۷	۵۶۱۸	۳۰۳	۶۰۰	۱۱۲
۱۲	۳۳۸	۵۰۰۰	۳۰۴	۱۳۳۹۶۰	۱۱۳
۱۰۰۸	۳۴۰	۳۳۰۹	۳۰۵	۵۸۶۰	۱۱۴
۱	۳۴۱	۲۱۲۷	۳۰۶	۱۰۵۷	۱۱۵
۱۸	۳۴۲	۵۱۱۹	۳۰۷	۲۳۸۹	۱۱۶
۵۱	۳۴۳	۲۴۵۸	۳۰۸	۳۱۰۰	۱۱۷
۷۵	۳۴۵	۱۸۵	۳۰۹	۴۲۳۶	۱۱۸
۳۷	۳۵۳	۱۸۱	۳۱۰	۱۶۶۰	۹۱۹
۷۵۲	۳۵۴	۳۷۰۵	۳۱۱	۱۸۹۱	۱۲۰
	۳۵۵	۱۰۲۸۲	۳۱۲	۱۰۰۵	۱۲۱
	۳۵۶	۳۲۸۴	۳۱۳	۱۴۰	۱۲۲
۳۶۱۵۰	۳۵۷	۷۹۱	۳۱۴	۳۸۰	۱۲۳

۱۲ ۴۴۵
 ۲۷۴ ۴۴۸
 ۸۸۲ ۴۴۹
 ۸۳۲ ۴۵۰
 ۳۰۰ ۴۵۱
 ۲۵۰۰ ۴۵۲
 ۳۲ مه ۱۹ ۴۵۳
 ۲۹۱۵۸ مه ۹ ۴۵۴
 ۲۰ ۴۵۵
 ۳۰۰ ۴۵۶
 ۱۰۰ : ۱۲۰ ۴۵۷
 ۳ : ۷ ۴۵۸
 ۴ : ۳۶ ۴۵۹
 ۴۴ : ۲۳ : ۳۲ : ۳۸ ۴۶۰
 ۱۰۵ ۴۶۱
 ۲۱ : ۳۷ ۴۶۲
 ۱۳ : ۳۷ ۴۶۳
 ۹۳ : ۹۰ : ۱۰۵ ۴۶۴
 ۳ ۴۶۵
 ۶۰ ۴۶۶
 ۵۰ : ۳ ۴۶۷
 ۱۰۰۰۰ : ۷ کشی ۴۶۸
 ۴۰ : ۱۶ ۴۶۹
 ۷ : ۳ ۴۷۰
 ۱۰ اخیر چس ۴۷۱
 ۴۶ ۴۷۲
 ۱۸ : ۱۱ ۴۷۳
 ۶ : ۲ ۴۷۴
 ۹۳ : ۹۹ ۴۷۵
 ۴۳۵۶ : ۲۱ ۷۸ : ۷۲۶ ۴۷۶
 ۲۹ ۴۷۷
 ۱۸۶ ۴۷۸
 ۱۹ ۴۷۹
 ۶۶ ۴۸۰

۸۳۹۸
 ۴۲۰ ۳۹۹
 ۳ ۴۰۰
 ۷۸ : ۵۰ ۴۰۱
 ۸۰ ۴۰۲
 ۲۸ ۴۰۳
 ۹ ۴۰۵
 ۵۸ ۴۰۷
 ۳۸۸۴۵ ۴۰۸
 ۷۵ اير ۲۵ خاتون ۴۱۰
 ۶۷ II : ۳۳ ۴۱۱
 ۲۵ : ۱۲ ۴۱۲
 ۱۲۲۴ ۴۱۳
 ۱۲۲۴ : ۳ : ۵۰۸۰ ۴۱۶
 ۲۰۷۵ : ۲۲۰ : ۸۵۵۰ ۴۱۷
 ۲۷۰ ۴۱۸
 ۲۰۱۶ : ۱۸۸۸ ۴۱۹
 ۱۰۸۰ : ۵۹۴ : ۶۷۵ ۴۲۱
 ۲۱۱ ۴۲۲
 ۶۷۲ ۴۲۳
 ۵۵۰ ۴۲۵
 ۳۰۸ مگ ۴۲۶
 ۲۸۰ ۴۲۷
 ۱۵۴۸ ۴۲۹
 ۵۰ : ۳۷ : ۳۰ : ۲۰ ۴۳۰
 ۴۸۶ ۴۳۱
 ۲۳ : ۲۰ ۴۳۳
 ۲۲۱ ۴۳۷
 ۴۲۰ : ۴۰ : ۳۵ ۴۳۸
 ۱۵۳ ۴۳۹
 ۱۸۳۰ ۴۴۰
 ۲۸۰ ۴۴۱
 ۱۰۸۰۰ ۴۴۲
 ۱۸۳ ۴۴۳

۱۴۰ ۳۵۹
 ۲۸۲ ۳۶۰
 ۵۹۲ ۳۶۱
 ۱۶۱۳ ۳۶۲
 ۱۵۲۳ ۳۶۳
 ۵۸ : ۱۷۴ ۳۶۴
 ۱۱۴ : ۱۳۸ ۳۶۵
 ۱۶۶
 ۸۰۷
 ۵۴۸
 ۱۳۳۹
 ۱۶۵
 ۱۲
 ۱۷۱۶۲
 ۷۸۰
 ۴۰۳
 ۹۶۳
 ۱۸۶۹
 ۲۲۸
 ۸۳
 ۲۷۲۰
 ۱۶۵۳۸
 ۲۹۶۳۸
 ۳۴۴۷۳
 ۱۶۲۵۳
 ۱۴۵۳
 ۲۸۲۳
 ۶۳۲
 ۱۹۹۰۸
 ۵۵۹
 ۳۶۵
 ۴۱۷۵
 ۲۷۸۸
 ۱۷۳۶ : ۱۷۶ : ۱۳ : ۶۷۲ : ۶۴۸

۲۸ ۷۲۵ اوکنا بونگی
 ۳ ۷۲۶ سستا ۳ مینو
 ۱۸۷۰ ۷۲۷ نچی ۱۳ غنہ
 ۱۸۷۸ ۷۲۸ نچی یرمارت
 ۱۸۷۶ ۷۲۹ نچی یل۔ بری
 ۱۸۸۸ ۷۳۰ نچی یل۔ اوکا
 ۱۸۸۴ ۷۳۱ نچی یل۔ اوکا
 کوندز ۱۲ ساعت بوت
 ۱۰ ۷۳۲ سا ۳۵ مینو
 ۱۶ ۷۳۳ سا ۵۵ مینو
 ۲۶۷ ۷۳۴ کون
 ۳۰ ۷۳۵ کون ۶ سا
 ۳۴ ۷۳۶ یل ۹۷ کون
 ۷۳۷ کیچ سا ۸
 ۷۲۸ کوندز ۲ سا ۴۳ مینو
 ۷۳۹ ایون ۳۰
 ۷۴۰ ایون ۹ کوندز سا ۳
 ۱۸۵۲ ۷۴۱ نچی یل ایون
 ۱۸۵۱ ۷۴۲ نچی یل آپریل
 ایرتھن سا ۱۵ مینو
 ۱۷۲۵ ۷۴۳ نچی یل غولار ۲۸
 ۲۸ ۷۴۴ یل ۳ کون
 ۳۷ ۷۴۵ یل ۲۴۸ کون
 ۷۴۶ ؟
 ۲۶ ۷۴۷ یل ۱ کون
 ۱۷۶۸ ۷۴۸ نچی یل فیو ۲
 ۱۷ ۷۴۹ ص ۶ تین
 ۸ ۷۵۰ ص ۹۷ تین
 ۸ ۷۵۱ ص ۳۰ تین
 ۲۰۳ ۷۵۲ چا ۱۰۰ سا
 ۶۴ ۷۵۳ سا ۶ فو
 ۶۸ ۷۵۴ ص ۵ تین
 ۸ ۷۵۵ ص ۴۰ تین
 ۷۵۶ ۷۵۶ بر چکا ۱۹ بو ۱۸۲۲ او

۲۳ ۵۱۴ تین
 ۱۰ ۵۱۵ تین
 ۵۷ ۷۰ ۵۱۶ صوم
 ۴۳۰ ۳۵ ۵۱۷
 ۸ ۵۱۸ مسئلہ
 ۹ ۵۱۹ صوم
 ۶ ۵۲۰ صوم
 ۱۵ ۵۲۱ تین
 ۱۵ ۵۲۲ صوم ۳ صوم
 ۱۵ ۵۲۳ کون
 ۲۱ ۵۲۴ تین
 ۱۲ ۱۶ ۵۲۵
 ۴ ۶۷۲ پود ۳۸ ق ۲۹ لو
 ۴ ۶۷۳ بو ۴۲ ق ۱۱ الو ۲ مٹ
 ۶ ۶۷۴ میل اچا ۱۳۲ سا آر
 ۹ ۶۷۵ سا ۲ آر ۴ ڈیر
 ۱ ۶۷۶ مینو ۲۵ سیکو
 ۲ ۶۷۷ آی ۳ کون ۹ سا
 ۳۳ مینو ۶ سیکو
 ۶۸ ۶۷۸ چت ۲ چک
 ۲۸ ۶۷۹ کون ۶ سا ۱۹ مینو ۵۳ سیکو
 ۳ ۶۸۰ بو ۳ لو ۳ امٹ
 ۲۴ ۶۸۱ بو ۳۰ ق ۲۹ لو امٹ
 ۵۷ ۶۸۲ چا ۳ سا ۳ فو ۳ دو
 ۳۰ ۶۸۳ مرتبہ
 ۳۶ ۶۸۴ مرتبہ
 ۲۰ ۶۸۵ مرتبہ
 ۱۶۸ ۶۸۶ مرتبہ
 ۲۰ ۶۸۷ میل ۲۸ سا ۱۵ ڈیر
 ۴ ۶۸۸ مرتبہ
 ۲ ۷۲۲ سا ۳ مینو کوندز
 ۴۰ ۷۲۳ سا ۴ مینو کوندز
 ۱۴ ۷۲۴ مای ایرتھن سا ۶

۳۳ ۴۸۱
 ۱۱ ۴۸۲
 ۶ ۴۸۳
 ۲۵ ۴۸۴
 ۶۶۸ ۲۳۴۸ ۴۸۵
 ۲۴۰۰ ۴۸۶
 ۱۴ ۴۸۷
 ۱۰ ۴۸۸
 ۳ ۴ ۵ ۴۸۹
 ۱۶۶۸ ۴۹۰
 ۲۴ ۱۰۰ ۴۹۱
 ۴۴۰ ۴۹۲
 ۳ ۲ ۴۹۳
 ۹ ۳ ۴۹۴
 ۴۸ ۷۶ ۴۹۵
 کچک سسی ۴۹۶
 ۱۲ ۱۸ ۴۹۷
 ۲۲۷۵۰ ۱۰۵۰۰ ۴۹۸
 ۱۴۸۵۰
 ۳۶ ۴۹۹
 ۱۲۳ ۲۵ ۵۰۰
 ۸۰ ۵۰۱
 ۶۲ ۵۰۲
 ۵۰۳ صوم ۳ تین ۸۴ تین
 ۲۷ ۵۰۴
 ۱۱ ۵۰۵
 ۵ ۵۰۶
 ۲۳ ۷۵ ۵۰۷
 ۲۵۶ ۱۹۲ ۵۰۸
 ۳۷۸ ۱۵ ساعت ۵۰۹
 ۳۳ ۱۸ ۵۱۰
 ۸۴۰ ۵۱۱ چا فتر م
 ۹۶ ۵۱۲ چیلک
 ۸۰ ۵۱۳ صوم

۲۰ مرفو ۶۰ مرفو
 ۳۵ ۸۵۱
 ۸۰ تین ۱۲۴ ۸۵۲
 ۱۱ ۸۵۳
 ۱۵ ۸۵۴
 ۶ : ۷ : ۵ ۸۵۵
 ۵ ۸۵۶ فوت
 ۴ ۸۹۱ مک سا
 ۱۵ ۸۹۲ مک سا ۸۱ مک
 ۱۱۵ ۲ مک دو
 ۲ ۸۹۳ آر شین
 ۱۵ ۸۹۴ فوت
 ۸ ۸۹۵ مک آر ۱۶۴ مک ژیر
 ۱۳ ۸۹۶ مک سا ۲۲۱ مک فو
 ۲ ۸۹۷ آر ژیر
 ۱ ۸۹۸ سا آر
 ۳۹۶ ۸۹۹
 ۲۷۰۰۰ ۹۰۰ صوم
 ۶۰ ۹۰۱ مک آر
 ۳۴ ۹۰۲ ص ۳۰ تین
 ۳۹۲ ۹۰۳
 ۳۲۲۵ ۹۰۴
 ۷ ۹۰۵ مک سا ۴۹ مک فو
 ۶۸۴ ۹۰۶ مک دو ۶۸۱
 مک بینی
 ۳۲۹ ۹۰۷ ص ۲۸ تین
 ۷۰ ۹۰۸ تین
 ۷۰۰ ۹۱۸
 ۵۷۶ ۹۱۰ مک دو
 ۱۷۱۰۰ ۹۱۱
 ۵۹۱۲
 ۶۹۱۳ سا ۳ امینو ۲ سیکو
 ۱۲۶ ۹۱۴

۱۴۶۷۹۱
 ۷۹۲ برصوم
 ۲۲ ۷۹۳ پو ۹ قد
 ۱۵ ۷۹۴ : ۱۰
 ۲۷۹۵ چک ۵۵ پو ۳۲ ق ۱۶ الو
 ۱۵۲ ۸۲۴ مر آر
 ۳۵۱ ۸۲۵ مر فو
 ۶۳۶ ۸۲۶ مر سا
 ۳ ۸۰۷ مر سا ۱۲ مرفو
 ۳۴ ۸۲۸ مر سا ۶ مرفو آر
 ۹ ۸۲۹ دس
 ۵۳ ۸۳۰ دس ۹۶۴ مر سا
 ۷۱ ۸۳۱ دس ۱۸۲۵ مر سا
 ۱۳ ۸۳۱ سا
 ۴ ۸۳۳ سا
 ۶ ۸۳۴ دس ۱۲۱۷ مر سا
 ۱۰ ۸۳۵ مر سا ۸ مرفو آر
 ۷ ۸۳۶ دس ۹۰۹ مر سا
 ۱۵ مرفو
 ۱۳ ۸۳۷ دس ۱۱۹۲ مرفو
 ۴ مر آر ۱۲۹ مرفو ژیر
 ۵۵ ۸۳۸ سا آر ۱۴ ژیر
 ۳۳۱۲ ۸۳۹ پود
 ۱۵۹۱۲ ۸۴۰ صوم
 ۵۲ ۸۴۱ ص ۵۰ تین
 ۱۰۰ ۸۴۲ طا فطه
 ۱۳۴ ۸۴۳ ص ۳۰ تین
 ۱۸۲ ۸۴۴ چت
 ۲۵ ۸۴۵ فچیس ۱۳ ص ۶۰
 ۳۶ ۸۴۶ ص ۲۰ تین
 ۴۷ ۸۴۷ ص ۷۵ تین
 ۴۸ ۸۴۸ ص ۲۵ تین
 ۴۹ ۸۴۹ ص ۲۰ تین

۷۵۷ ۶۰ چا ۲۸۸ سا
 ۳۱ ۷۵۸
 ۳۲ ۷۵۹ چت ۳ چک اغار
 ۸۶ ۷۶۰ ص ۲۴ تین
 ۴ ۷۶۱ پود
 ۱۱ ۷۶۲ ص ۲۵
 ۷ ۷۶۳ تین
 ۴۹ ۷۶۴ ص ۲۰ تین
 ۰ ۷۶۵ ص ۷۲ تین
 ۶ ۷۶۶ میل چا
 ۸ ۷۶۷ ص تین
 ۱۷ ۷۶۸ ص ۶۳
 ۲۷ ۷۶۹ ص ۱۰
 ۱۷ ۷۷۰ ص ۷۰
 ۷۷۱ قد ۲۰ ۳۰ مڈ
 ۳ ۷۷۲ ص تین
 ۳ ۷۷۳ ص ۴ تین
 ۸۱ ۷۷۴ صوم
 ۲۲۱ ۷۷۵ آر
 ۲ ۷۷۶ ص ۳۷۵
 ۷۳۵ ۷۷۷
 ۳۰ ۷۷۸
 ۲۷۹ ۷۷۹ ص ۵۸
 ۹۴ ۷۸۰ ص ۱۰ : ۴۱
 ۱۱۳ ۷۸۱ ص ۲۰ تین
 ۶۰۷ ۷۸۲ صوم ۵۰ تین
 ۶۵۵ ۷۸۳ صوم
 ۳۶۰ ۷۸۴
 ۲۷ ۷۸۵ سا ۲۷ میو ۳۰ سیکو
 ۱۱۶ ۷۸۶ ص ۷۵
 ۱۹۱۷ ۷۸۷ ص ۵
 ۴۸۸ ۷۸۸ مک
 ۵۸۹ ۷۸۹ چا ۰۲ سا آر
 ۱۰ ۷۹۰ ص

صوم ۱۳۴۵۹	۹۷۷	صوم ۳۹۴۷	۸۹۱۶ سا ۳۲ مینو
:۲۷۸۴۵ : ۹۱۰۸۴	۹۸۸	۶۹۴۸	۹۱۷ بزنجی ۶۶ صوم
۱۹۲۹۷		۱۵۷۵ ۹۴۹	۶۹۱۸ فوت
صوم ۱۵۰۰	۹۷۹	۹۲۳۶ : ۹۲۳۶۰ ۹۵۰	۲۹۱۹ سا ۱ فو
صوم ۱۴۵۷۳	۹۸۰	۳ : ۹۹۵۱	۱۹۲۰ فوت
صوم ۱۱۰۲۹	۹۸۱	۲۵۰ : ۵۵۲۰۰۰ ۹۵۲	۹۲۱ فوت
۴۴	۹۸۲	۲۰۷۸۴۰ : صوم ۹۵۳	۲۹۲۲ سا ۴ فو
۳۹ : ۷۴ : ۹۸	۹۸۳	۱۸۶	۲۹۲۳ سا ۶ فو
۱۹ : ۲۸ : ۳۷	۹۸۴	۳۱۲۵۰ ۹۵۴	۱۲۶۴ : ۸۰۵ ۹۲۴
۲۵۷	۹۸۵	۳۶ ۹۵۵	۸۰۸۰ : ۱۱۹۲۰ ۹۲۵
صوم ۳۵	۹۸۶	۲۸۹ ۹۵۶	۲۹۷ ۹۲۶
۹۶۰ : ۶۸	۹۸۷	۱۷۵۰ : ۱۷۸۰۰ ۹۵۷	۷۸۷۵۰ : ۵۲۷۸۰ ۹۲۷
۷۰۹ : ۴۵ : ۴۳۲	۹۸۸	۱۱۹۰۰	۱۰۴۷۲۰
۲۱۱۵۰ : ۱۹۰۷۵	۹۸۹	۱۸۰۰	۲۹۵۸ نچی ۲
۸۰۲۷۵ : ۱۹۹۸۲۳	۹۹۰	۶ : ۲ ۹۵۹	۶۶۶۱۲ ۹۲۵
۷۷۴۰ : ۷۵۸۵۲	۹۹۱	۶۴۰ : ۹۰ ۹۶۰	۱۴۰ : ۷۰ : ۳۵ : ۵۶۰ ۹۳۷
صوم ۵۱۲۳۵۰	۹۹۲	۷۳۸۰	۳۲۵۰۰ : ۷۱۵۰۰ ۹۳۸
۸۷ ۱۹۳ : ۱۷۰	۹۹۳	۱۴۵ ۹۶۱	۹۶ ص : ۷ ص ۵۰
صوم ۵	۹۹۴	۵۳۶۵۰ ۹۶۲	۴۸ : ۴۰ ۹۳۹
۶۲۱	۹۹۵	۵۶۴۰ : ۴۹۳۵ ۹۶۳	۷۰ : ۵۶ : ۹۸ ۹۴۰
۱۹۳۵ : ۲۷۳۴	۹۹۶	۱۰۵۵	۵۸۸ : ۲۷۴۴ ۹۴۱
۴۸ : ۱	۹۹۷	۲۵۵۲۶ ۹۶۴	۵۶۹۳۵۰۲ ص ۴۰ تین
۴۲۰ : ۹۰	۹۹۸	۲۷۴۷۹ ۹۶۵	۹۳۶۰۳
۲۰ : ۱۰	۹۹۹	۱۲۹ ۹۶۶	۳۲ ۹۳۵۰۴
آر	۲۰۰۰۰	۲۳ ۹۶۷	۳۶۳ : ۲۹۱۲ : ۹۳۸۰۵
۲۵ پو ۲۵	۲۰۰۰۱	۲۰۰۷۱ ۹۶۸	۱۳۹۰ ۹۰۶
تین ۱۹۰۰۲	۲۸ تین	۱۰۳۳ : ۱۰۰ ۹۶۹	۵۶۹۳۵۰۷
صوم ۱۶۲۴۰۳	۱۱ صوم	۱۱ ۹۷۰	۶۴۰ : ۷۳ : ۱۲۲۳ ۹۴۵۰۸
صوم ۲۵۵۰	۹۷۱	۹۵۰۰	۴۱۰۰ ۹۴۵۰۹
صوم ۲۰۰	۹۷۲	۱۸۳۱۶	۸۸۲۲۸ ۹۴۵۱۰
۳۵۰ پو ۲۲	۹۷۳	۹۶ : ۸۲ : ۷۸	۳۰۰ ۹۴۵۱۱
۳۷۴ : ۳۵۷ : ۳۵۷	۹۷۴	۵۷۴۲	۲۰۰۰۰ ۹۴۵۱۲
۸ ساعت	۹۷۵	۲۲۶۸۶	۹۴۵۱۳
۳۲ سا ۱۱ آر			

۱۲۰:۵۴۴:۱۱۵۲	۱۰۳۵	۸۱۰۱۰
۱۰۷۵	۱۰۳۶	۱۰۱۱
۷۵:۱۵۰:۱۲۰	۹۴۵	۱۰۱۲
۵۰:تین:۱۲:خیرچی	۱۰۳۷	۱۰۱۳
۲۸۷	۱۰۳۸	۱۰۱۴
۱۷:۳۴:۵۱	۴۸۰۰:۶۷۲۰	۱۰۱۵
۲۴:۳۶۰	۸۰۰	۱۰۱۶
۷۱:تین	۲:نچی	۱۰۱۷
۳:۵:۸	۱۲	۱۰۱۸
۴۰:۱۶۰	۲۵:۷۵:۱۲۰	۱۰۱۹
۷۶۵:۸۹	۱۸:۵۰:۸۵	۱۰۲۰
۱۰۲:۱۱۳:۱۴۵	۳۴۰	۱۰۲۱
۳۸	۲۱۷	۱۰۲۲
۸۲	۵۵:دوڑ	۱۰۲۳
۳۸	۱۰۴۷	۱۰۲۴
۱۰۷۴	۱۰۴۸	۱۰۲۵
۶۰:ص۳۳	اص ۸۰: ۱۸	۱۰۲۶
۴۸۰	۱۶۵	۱۰۲۷
۵۸:۴۲	۴:مك فو ۹۶۳:مك دو	۱۰۲۸
۱۸:۶۵	۲۰:مك	۱۰۲۹
۱۵:۴۵	۱۵۱:چا ۹۶:سا:۵۰	۱۰۳۰
۵۰:ص۲:ص۵۰	چا ۳۳۲:سا	۱۰۳۱
۱۸۷۴:نچی:یل:مار	۲۲۸	۱۰۳۲
۲:کچ:۹:سا:۳۵	۷۰	۱۰۳۳
۱۷۲۸	۱۰۵۵	۱۰۳۴
۱۰۸۱	۱۰۵۶	۱۰۳۵
۱۰۸۲	۱۰۵۷	۱۰۳۶
۱۸۷۴:نچی:یل:مار	۱۲:ص ۶۰:تین	۱۰۳۷
۲:کچ:۹:سا:۳۵	۸۹:ص ۶۰:تین	۱۰۳۸
۱۷۲۸	۱۵:ص ۶۴:تین	۱۰۳۹
۱۰۸۱	۳۱:«۲۸»	۱۰۴۰
۱۰۸۲	۶۲:«۵۶»	۱۰۴۱
۱۸۷۴:نچی:یل:مار	۳۶:«۹۲»	۱۰۴۲
۲:کچ:۹:سا:۳۵	۱۲:ص ۲۸:اص	۱۰۴۳
۱۷۲۸	۸۰:»	۱۰۴۴
۱۰۸۱		۱۰۴۵
۱۰۸۲		۱۰۴۶
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۴۷
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۴۸
۱۷۲۸		۱۰۴۹
۱۰۸۱		۱۰۵۰
۱۰۸۲		۱۰۵۱
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۵۲
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۵۳
۱۷۲۸		۱۰۵۴
۱۰۸۱		۱۰۵۵
۱۰۸۲		۱۰۵۶
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۵۷
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۵۸
۱۷۲۸		۱۰۵۹
۱۰۸۱		۱۰۶۰
۱۰۸۲		۱۰۶۱
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۶۲
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۶۳
۱۷۲۸		۱۰۶۴
۱۰۸۱		۱۰۶۵
۱۰۸۲		۱۰۶۶
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۶۷
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۶۸
۱۷۲۸		۱۰۶۹
۱۰۸۱		۱۰۷۰
۱۰۸۲		۱۰۷۱
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۷۲
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۷۳
۱۷۲۸		۱۰۷۴
۱۰۸۱		۱۰۷۵
۱۰۸۲		۱۰۷۶
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۷۷
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۷۸
۱۷۲۸		۱۰۷۹
۱۰۸۱		۱۰۸۰
۱۰۸۲		۱۰۸۱
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۸۲
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۸۳
۱۷۲۸		۱۰۸۴
۱۰۸۱		۱۰۸۵
۱۰۸۲		۱۰۸۶
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۸۷
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۸۸
۱۷۲۸		۱۰۸۹
۱۰۸۱		۱۰۹۰
۱۰۸۲		۱۰۹۱
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۹۲
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۹۳
۱۷۲۸		۱۰۹۴
۱۰۸۱		۱۰۹۵
۱۰۸۲		۱۰۹۶
۱۸۷۴:نچی:یل:مار		۱۰۹۷
۲:کچ:۹:سا:۳۵		۱۰۹۸
۱۷۲۸		۱۰۹۹
۱۰۸۱		۱۱۰۰

نچی:یل:مار
 ۲۱:ده:غان;
 ۱۷۹۶:نچی:یل:نوریا
 ۶:ده:ولنگان.

۸۹۱۶

موتباری:

معلم نور احمد و لیشف، عمدة الاسلام خیر

ناشراری:

عباس ابراهیموف

هم شریکاری.

ناشرینه آدریس:

Казань,

Исхаку Карташеву

передать

Габбасу Ибрагимову.

۱۰۵۳) مکتب شاکر دلاور اوجیڈت ۶۶ سوم ۶۰ تینگہ بد صفاہ آغا نلار ہر آ
 ۳ سوم ۲۰ تیندان . شول بد صفاہ و دان ۱۸ سور تدر تگدر گہ نلار ہر سرد تگکہ
 ۴ آریشین ۸ وزیر شوکر کپکہ ن . قالغانلار شینلار تگدر گہ نلار . ہر تینلگہ آ
 ۵ وزیر شوکر کپکہ ن . بلور گہ کپرہ ک : بارلق شینلگہ کد بھیلہ تو شکہ نون ۶ اگر ہر
 شینلن تگکہ ن اوجیڈت ۵ سوم تولہ سہ لارہ

۱۰۵۴) ۲۵۰۰ سالدا اتقام ایلق آزق حاضرلاب ہر سالدا اتقام قدا اقدان ہر گہ
 یو یلا فغانلار ۲۰ اگر سالدا اتقامی ۶ اف اولکینلگہ لانچی اولوشن آر تدر اسما ہم ہر
 سالدا اتقا کد بینا اقداق ۴۱ مشقال ہر لسہ ۶ حاضر لہ تگہ ن آزق نیچہ کونگہ چیتہ رچ

۱۰۵۵) ۱۳ آر تیل فذ متیگہ ۶۵ سوم ۶۰ تین تولہ گہ نلار . ہر نیچی آر تیلدہ ۱۵ کٹی
 بولوب ۸ کون اشلہ گہ نلار ۲۶ نیچی آر تیلدہ ۲۵ کٹی ۲۸ کون اشلہ گہ نلار ۳۰ نیچی
 آر تیلدہ ۱۸ کٹی و کون اشلہ گہ نلار ۲۰ ہر آر تیل نیچہ شہر سوم آلدور ۶

۱۰۵۶) ۳ آر تیل فذ متیگہ ۱۹ سوم ۲۰ تین تولہ گہ نلار ہر نیچی آر تیلدہ ۸ کٹی
 ۱۸ کون اشلہ گہ نلار ۲۰ نیچی آر تیلدہ ۱۵ کٹی ۶ کون اشلہ گہ نلار ۲۰ نیچی آر تیلدہ
 ۱۸ کٹی ۵ کون اشلہ گہ نلار . ہر نیچی آر تیلدہ گیلہ رکد بینا ۴ ساعت ۲۰ نیچی دہ گیلہ

۱۰ ساعت ۳۰ نیمیدہ گیلہ ۲۰ ساعت اشلہ سہ لارہ ہر آر تیل نیچہ شہر سوم آلدور
 ۱۰۵۷) دورت ساوتدہ ۱۵۶ سوم ۴۰ تین آچیہ بار ۲۰ نیمیندہ ہر نیمیدہ فارغان
 ۲۰ مرتبہ آرتق ۳۰ نیمیندہ ۲۰ نیمیدہ فارغاندا ۴ مرتبہ آرتق . ۴ نیمیندہ ۲۰ نیمیدہ
 ۳۰ نیمیندہ گیلہ جا رتسینہ مساوی . ہر صاوتدہ کو بھی آچیہ بولار ۶

۱۰۵۵) اگشی معین وقت بله ن اوی اشلار که کوشکله نله . لکن ا کون
شله که چ معین وقتقا بتر و ممکن بولما د یخن کور که چ داغی اگشی جاللا فاشله .
ع ۶ کون اشله که چ وقتنه تمام ا بته نله . بار ا غی ۱۴۰ سوم ۱۰۰ تین ا لمار
آر تیل که همیشه ر آلور ؟

۱۰۵۶) ا بکن صاوتدا ۳۰۰ سوم آقچا بار ؛ ا گر برنجی صاوتدا غی آقچا ن ۳ مرتبه
سی صاوتدا غن ۳ مرتبه آر تدر ساق ۲۵ لا سوم بولا . هر صاوتدا نیه شهر ساق
۱۰) آله هم چا نانا ۲۰۰ صو و دوله که نله . ا صلاک حق چا نانا ک حقا قارا فاندو لا مرتبه
تفراق . هر برسی ن حق بولا ؟

۱۰) ۳ کیشک ۳۰۰ دانا لیمون بولغان . هر برسی بر حقدان ساتغان . برنجی
سوم ۴۰ تینک ۶۳ نچسی ۴ سوم ۱۰ تینک ۳ نچسی ۳ سوم ۶ تینک
ساتچا برنجی ۶۱۳ ۲ نچسک و ۳ نچسک ۳ دانا لیمون مالما اولور
کوبینه ر لیمونلار بولغان ؟

۱۰) برکشی یا نندا ۳ دنا لیمون قابر آز آقچا آلذبه چقچا چا ساتچیلر
و چرافات ۱۰ اویلا ب قارافات ؛ ا گر هر ساتچیلر ۵ تینک بر ساق ۶۰۹
آقچا ۹ یا چیلک ؛ ا گر هر ساتچیلر ۳ تینک ۱۰ بر ساق ۴۰۹ تین آقچا سی
رتب مالا چاق . شول کیشک که بهی آقچا سی هم نیه ساتچیلر

و چرافات بولا ؟
۱۰) ۳ عدد کله حاصل ضربی = ۶ و ۳ سوم قبا برنجی = اوشبو

عدد لارنىڭ (۷۷۰ + ۱۶۶) حاصل جەمئەت (۹۳۶) نىڭ قارىچى

نەسەت آراسىندىغى حاصل قىزىق، ۳ نەچچى ۷۷۰ چاقىرىمىڭ ۲۵۰ ساۋىتىن

نەچچە مەرتىبە ئارتىق بولغانىكەن، شۇنداقلا ۱۰۰ نەچچىسى ئۈچ مەرتىبە

(۱۰۶۶) مەرتىبە بولغانىكەن، چۈنكى ۱۰۰ نەچچىسى ئۈچ مەرتىبە بولغانىكەن؛ مەن ئاتامدىن

۱۰۰ مەرتىبە، ئاتامدىن ۳ مەرتىبە چاشىرىم، ئىككى ئاتامنىڭ ئاتا مىڭ ۱۰۰ مەرتىبە ۱۰۰ مەرتىبە

نىڭ مىڭ چاشىرىم جەمئەت قىلىۋېتىش، ۱۰۰ نەچچە، بىر كىشى ۱۰۰ نەچچە، ئاتامنى ئۈچ مەرتىبە

چاشىرىم بولامدۇ؟

۱۰۶۶ تا بار قانچىلىك شۇنداقلا ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە زور بولسا

۱۰۰ مەرتىبە، ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە زور بولسا

۱۰۶۶ تا بار قانچىلىك شۇنداقلا ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە

۱۰۰ مەرتىبە، ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە زور بولسا

۱۰۶۶ تا بار قانچىلىك شۇنداقلا ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە

۱۰۰ مەرتىبە، ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە زور بولسا

۱۰۶۶ تا بار قانچىلىك شۇنداقلا ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە

۱۰۰ مەرتىبە، ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە زور بولسا

۱۰۶۶ تا بار قانچىلىك شۇنداقلا ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە

۱۰۰ مەرتىبە، ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە زور بولسا

۱۰۶۶ تا بار قانچىلىك شۇنداقلا ۱۰۰ نەچچە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە بولسا، ۱۰۰ مەرتىبە

۱۰۶۲) ایک ہی عدد نیک حاصل جمع = ۱۵۴ گہ اگر زور سوت کی جگہ سینہ تقسیم آید لیا

فارح قسمت ۱ و باقی ۳۵ بولا شول ایک عدد نیندہ ۱ عدد بولور؟

۱۰۶۳) ۳۶۰ قداق چای آلب، پیوگت آفیا لارینا قاراب بولیشکے نلور

۱۰۶۴) ۱۰۱ زینک چاین ۶۵ ۳۵۰ مغا ۶۰۰ نیسی ۵۰ لام ۳۵۰ مغا ۳۰۰ نیسی ۵۰۰ مغا

۱۰۶۵) سا تقاچ بر نیچینک ۶۲۵ ۶۰۰ نیچینک ۳۰۰ ۶۰۰ نیچینک ۳۰۰ قداق چای ساتلین قالغان اول

بولیشکے نده هر برس قانچا دات چای الغان؟

۱۰۶۶) بیکتی بالا سینہ ۵۰ مسئله چخار ارغا پیوگت شول شرط بلات هر دور سوت

۱۰۶۷) چخار فغان مسئله گہ آتاس ۳۰۰ تین پیو چکر جا کلش چخار فغان مسئله اوچت بالا دات

۱۰۶۸) پیو چکر بالا مسئله لورنی چخار فاج آتاس نوت ۵۴ تین آتیا الغان، نیچہ مسئله

درست چخار فغان؟

۱۰۶۹) ۱۰۰۰ سوداگر ۳۰۰ کیسہ کر (هر کیسہ گن تیکور) بو ضطا و الغا هر ۳۰۰ آر شنت و ۳۰۰

۱۰۷۰) ۴۰۰ تینداک هم اولافان: اگر هر ۱۵۰ آر شین بو ضطا و ۳۰۰ سوداک ساتتسا بالا

۱۰۷۱) بو ضطا و دات ۶۰۰ سودا ۱۰۰ تین فاند ایتہ چک ۰ هر کیسہ گود نیچہ آر شین بو ضطا بولا؟

۱۰۷۲) ۱۰۰۰ شانغا ۴۰۰ چیلہ ککی ۱۵۰ بو چک ۳۰۰ سیا، شول شانغا ۳۰۰ کرافت قد یغانلار

۱۰۷۳) شول کرانکله رنک بر نیچ ۳۰۰ نیچس سون قداق نورات ۳۰۰ نیچس چخار ا بر نیچ کرانده

۱۰۷۴) هر مینده ۵۰۰ چیلہ گہ بر نیچینده ۶۵۰ چیلار سول شانغا آفا ۳۰۰ نیچس هر مینده

۱۰۷۵) چیلہ ۱۰۰ شون شانداک چخار ۱۰۰ کرانته ۱۰۰ پیوگت آچولسا شانت قانچا دات اولات؟

۱۰۷۶) بولر نیک اوزر نلغ ۳۰۰ سازین م فوت، ۱۰۰ نیچس م سازین م فوت شول بولر نیک

پهچى و مگىب سازىن ۱۴ مگىب فوت بولسا، بيوگىلى قانچا بولا ؟

۱۷۵۸ بولسا، پهچى بولمه ننگ، بدهنت بولسا، جاللا خانلار: پهچى بولمه ننگ بويى

۳ سازىن ۳ آرشىن، ۱۴ بنگى ۳ سازىن ۱ آرشىن، ۶ بنگى بولمه ننگ بويى ۳ سازىن

۳ آرشىن، ۱۴ بنگى ۳ سازىن ۱ آرشىن، ۶ بنگى بولمه ننگ بويى ۳ سازىن ۱ آرشىن، ۶

۱ بنگى ۱ سازىن ۳ آرشىن، شول بولمه ننگ، بدهنت بولسا، قانچا قانچا

توله رگه، كپورگه، كپور هر مربع سازىن ۱۰۰ فوت ۱ سوم ۱۰۰ تيين توله سوله ر ؟

۱۷۵۶ آر ت تگه مچينده آيلاناسى = ۴ آرشىن ۶۰۰ تير شوكر، آل تىگه مچينده = ۳ آرشىن

۳۰۰ تير شوكر آل تىگه مچ ۳ چاقوم ۲۵۰ سازىن مسافادا، نهچه مورتبه آر ت آيلانده ؟

۱۷۵۷ سدد اگر ۱۸۷۶ سده غا ۱۰۰ باش سفر و نهچه باش ۸۰۰ قولى آلفان، هر سفر ننگ

حق ۳۵ سوم هر قدينده قى ۱ سوم، نهچه باش سورو نهچه باش قولى بولا ؟

۱۷۵۸ بنگى عدد ننگ حاصل جمع = ۳۰۰ گه حاصل طرمى = ۷۵ گه، شول بنگى

عدد نى تانبنگوم

۱۷۵۹ ۳ بديچه ده ۶۰۰ بيله كر سوبار، آگر بونچي سوه ۳ نهچه ده ۵ بيله كر بوشا تلسه ۶

بونچي سوه ۳ سوم مورتبه آر ت بولا، هر بديچه ده ۵ نهچه شه ر بيله كر سوه بولا ؟

۱۷۵۸ ۲۵ آرشىن ترواب، ۴۸ آرشىن بولسا، ۲۰۰ سوم توله سوله ر، ترواب هم

بولسا، ننگ هر آرشىن نى حق بولور، آگر ده ۵ آرشىن ترواب ننگ قى ۱ آرشىن

بولسا، ننگ قى ۱ مساوى بولسا ؟

۱۷۵۹ ۱۸۷۱ بنگى بولسا، ۱۵۰ بنگى مايندا، بولسا، ۳۰۰ سوه بولور ؟

بر یقافا بیکه ت امر یقافا ۱۳ جل لا آی ۱۸ کون ۱۶ ساعت تورقات ، بار ۵۵ هم تاید
و یون آی لا کون ۱۱ ساعت ۳۵ مینوت وقت کتسه ، پتر یور قفا قاجات
یتوب کیر گه ت ؟

(۱۰۵۸) ایکنچی بکله شیرینا ۶۲ لا انچی جلده ۱۲۸ اییونده تختیکه اورتور قان اول
وقت آینه ت دو وینه ۴۳ جل ۲ آی لا کون ۱ بیکه ت ، دنیا ده ۶۸ جل ۶ آی
کون تور پ اولگه ت ، قاجات تور قان و قاجات اولگه ت ؟

اسرار سیاق

۱۲) غار اوله توغایف

تور سیماسه آقا نطف

~~۱۷) سید سلطان اول~~

۱۸) آسامیه کور کورایف

کور رجبیه اوله آدلیف

۱۹) کور کیمیا اوله سنیایف

۲۰) بیله اوله ماهربایف

۲۵) یونس اوله آتیبایف

~~۲۶) یونس اوله توغایف~~

۳۰) ماسب غار ایلیش قور

~~۳۱) بیکسور اوله مولد الینیف~~

۳۲) ایلمدی بی بیله باغور

۳۳) چواده سکت باغچاریکف

۳۴) اؤولیا اوله اوهوز اوجور

~~۳۵) یونس اوله سیایف~~

۳۶) تینتمش

۳۷) آصا تورده یقوله یاس - یونسیف

۳۸) ایشیه اوقتان قور

۳۹) قول کور یور اقلیمینیف

۴۰) باقینا مدرات بیک

۴۱) قورقما اوله بیکور خا

۴۲) قورق

۴۳) قدر نیچ تورمه اوله اؤکا

۴۴) اچ قورده دئیجه تازا بیک

۴۵) آسامیه اوله آتماتف

۴۶) قالمیر کور - ایشیه

۴۷) حمالا ثانی سورامبا اوجا قور

۴۸) شرماق قور

۴۹) آسامیه اوله آتماتف

۵۰) اوقما قور

١٠٩٥٩	٣١٦	٣٣٥٥١	١٣٩	٣٦٩١	٩١
٤٣٤٤	٣١٧	٤١٣٣٠	١٣٥	١٨٣	٩٢
١٢١٩٦٧	٣١٨	٥٩٧	٢١١	٨٣١	٩٣
٧٣٠	٣١٩	٧٠٠	٢٤٩	١٠٠	٩٤
٣١٧	٣٢٠	١٤٣٩	٢٩٠	٥١٣	٩٥
٤٠٤	٣٢١	٢٦٦٠	٢٩١	٣١٧٥	٩٦
٣٠٠	٣٢٢	٧	٣٩٣	١٦٠٦	٩٧
١١١	٣٢٤	٢١٠	٣٩٣	٤٣٠٥٤١	١٠٠
١٠٥	٣٢٥	١٦	٣٩٤	١٤٩٣٠	١٠٢
١٠١	٣٢٧	٧٤٥	٣٩٥	٢٤٩٦	١٠٣
٣	٣٢٨	٣٧٩٠	٣٩٦	٥٤٥٠	١٠٤
١١٤	٣٢٩	٥٩٩٩	٣٩٧	١٥٣٠٩	١٠٥
١٥٠	٣٣٠	٣٣٧٠	٣٩٨	١٠٣٣٣	١٠٦
٣١١	٣٣١	٣٦٩٦٣	٣٩٩	٧٠٣	١٠٧
١١٣٥	٣٣٢	٣٦٧٤٠	٤٠٠	٣٦٤	١٠٨
١٣٩٦٤	٣٣٣	١٧٦٠١	٤٠١	٤٦٥٦	١٠٩
١١٩	٣٣٤	٣٦٥٤	٤٠٢	٨٠٣٧	١١٠

١٥٠ ١٣٤

310	μμν	Δ714	μ0μ	7220	117
10	μμν	Δ000	μ0ε	0μ2270	111
10010	με0	μμ09	μ0δ	Δ170	11ε
7	με1	μμν	μ0γ	10Δν	11δ
11	μεμ	Δ119	μ0ν	μμ19	117
Δ10	μεε	μεΔ1	μ01	μ100	11ν
νΔ	μεδ	11δ	μ09	μμ4ε	11α
νδ	μδμ	111	μ10	1770	119
νΔμ	μδε	μν0δ	μ11	1791	120
μ	μδδ	10μ1μ	μ1μ	100δ	121
ε	μδγ	μμ1ε	μ1μ	1ε0	122
μν160	μδν	ν91	μ1ε	μ191	123
85	μδ1			10μν4	124
10	εεδ	1	μ91	1εε0	μδ2
μνμ	εεα	εμ0	μ92	μ1μ	μ40
11μ	εεβ	μ	ε00	δ9μ	μ6μ
4μμ	εδ0	νμ6δ0	ε01	171	μ7μ
μ00	εδ1	90	ε0μ	μδμ	μ7μ

3500	Σ Δ ρ	21	Σ 03	Δ 100	372
119619	Σ Δ ρ	9	Σ 05	119619	375
1366619	Σ Δ Σ	51	Σ 00	175	376
100	Σ Δ Δ	111	Σ 01	100	378
1000	Σ Δ γ	111	Σ 10	530	379
100000	Σ Δ U	111	Σ 11	100	379
1000	Σ Δ 1	111	Σ 12	17	380
1000	Σ Δ 9	111	Σ 13	11	381
1000	Σ 70	111	Σ 17	1000	382
1000	Σ 71	111	Σ 18	1000	383
1000	Σ 72	111	Σ 19	1000	384
1000	Σ 73	111	Σ 21	1000	385
1000	Σ 74	111	Σ 22	1000	386
1000	Σ 75	111	Σ 23	1000	387
1000	Σ 76	111	Σ 24	1000	388
1000	Σ 77	111	Σ 25	1000	389
1000	Σ 78	111	Σ 26	1000	390
1000	Σ 79	111	Σ 27	1000	391
1000	Σ 80	111	Σ 28	1000	392

U 63 EV0	1521	239	53350	314
2383-10 EV4	230	230	1725	312
27 EV2	217	231	1215	312
10.11 EV3	230	232	212	310
762 EV2	221	230	232	314
93699 EV5	230	231	1990	319
94146 EV7	1521	239	552	314
2187				
29 EV2	1730	230	365	319
172 EV4	240	231	2715	312
19 EV9	1100	232	2071	312
777 EV0	1221	233	23650.6702624	316
U 63 EV4	230	232	230	230
U 63 EV4	230	232	11	230
U 63 EV4	230	232	7	230
U 63 EV4	230	232	25	232
U 63 EV4	230	232	7712121	215
U 63 EV4	230	232	23000	232
U 63 EV4	230	232	21	232

Handwritten notes in Arabic script on the left margin, including phrases like "U 63 EV4" and "230".

۵۲۱	۵۱۵	۱۰	۲۴۱
۵۲۲	۵۱۶	۳۶۴۵	۲۶۳
۵۲۳	۵۱۷	۳۶۴۵	۲۶۳
۵۲۴	۵۱۸	۲۵۶۱۰۰	۲۶۳
۵۲۵	۵۱۹	۳۳	۲۶۳
۶۲۶	۶۱۰	۳۵۳	۲۶۳
۶۲۷	۶۱۱	۶۶۳	۲۶۳
۶۲۸	۶۱۲	۲۱۶۷	۲۶۳
۶۲۹	۶۱۳	۱۳۶۱۱	۲۶۳
۶۳۰	۶۱۴	۴۲۲۷۵۰۰۵۰۰	۲۶۳
۶۳۱	۶۱۵	۱۴۱۵۰	۲۶۳
۶۳۲	۶۱۶	۳۶	۲۶۳
۶۳۳	۶۱۷	۱۲۳۶۲	۵۰۰
۶۳۴	۶۱۸	۱۰۰	۵۰۱
۶۳۵	۶۱۹	۶۳	۵۰۲
۶۳۶	۶۲۰	۵۰۳	۵۰۳
۶۳۷	۶۲۱	۲۷	۵۰۴
۶۳۸	۶۲۲	۱۱	۵۰۵

۵۱۵
۵۱۶
۵۱۷
۵۱۸
۵۱۹
۶۱۰
۶۱۱
۶۱۲
۶۱۳
۶۱۴
۶۱۵
۶۱۶
۶۱۷
۶۱۸
۶۱۹
۶۲۰
۶۲۱
۶۲۲
۶۲۳
۶۲۴
۶۲۵
۶۲۶
۶۲۷
۶۲۸
۶۲۹
۶۳۰
۶۳۱
۶۳۲
۶۳۳
۶۳۴
۶۳۵
۶۳۶
۶۳۷
۶۳۸
۶۳۹
۶۴۰
۶۴۱
۶۴۲
۶۴۳
۶۴۴
۶۴۵
۶۴۶
۶۴۷
۶۴۸
۶۴۹
۶۵۰
۶۵۱
۶۵۲
۶۵۳
۶۵۴
۶۵۵
۶۵۶
۶۵۷
۶۵۸
۶۵۹
۶۶۰
۶۶۱
۶۶۲
۶۶۳
۶۶۴
۶۶۵
۶۶۶
۶۶۷
۶۶۸
۶۶۹
۶۷۰
۶۷۱
۶۷۲
۶۷۳
۶۷۴
۶۷۵
۶۷۶
۶۷۷
۶۷۸
۶۷۹
۶۸۰
۶۸۱
۶۸۲
۶۸۳
۶۸۴
۶۸۵
۶۸۶
۶۸۷
۶۸۸
۶۸۹
۶۹۰
۶۹۱
۶۹۲
۶۹۳
۶۹۴
۶۹۵
۶۹۶
۶۹۷
۶۹۸
۶۹۹
۷۰۰
۷۰۱
۷۰۲
۷۰۳
۷۰۴
۷۰۵
۷۰۶
۷۰۷
۷۰۸
۷۰۹
۷۱۰
۷۱۱
۷۱۲
۷۱۳
۷۱۴
۷۱۵
۷۱۶
۷۱۷
۷۱۸
۷۱۹
۷۲۰
۷۲۱
۷۲۲
۷۲۳
۷۲۴
۷۲۵
۷۲۶
۷۲۷
۷۲۸
۷۲۹
۷۳۰
۷۳۱
۷۳۲
۷۳۳
۷۳۴
۷۳۵
۷۳۶
۷۳۷
۷۳۸
۷۳۹
۷۴۰
۷۴۱
۷۴۲
۷۴۳
۷۴۴
۷۴۵
۷۴۶
۷۴۷
۷۴۸
۷۴۹
۷۵۰
۷۵۱
۷۵۲
۷۵۳
۷۵۴
۷۵۵
۷۵۶
۷۵۷
۷۵۸
۷۵۹
۷۶۰
۷۶۱
۷۶۲
۷۶۳
۷۶۴
۷۶۵
۷۶۶
۷۶۷
۷۶۸
۷۶۹
۷۷۰
۷۷۱
۷۷۲
۷۷۳
۷۷۴
۷۷۵
۷۷۶
۷۷۷
۷۷۸
۷۷۹
۷۸۰
۷۸۱
۷۸۲
۷۸۳
۷۸۴
۷۸۵
۷۸۶
۷۸۷
۷۸۸
۷۸۹
۷۹۰
۷۹۱
۷۹۲
۷۹۳
۷۹۴
۷۹۵
۷۹۶
۷۹۷
۷۹۸
۷۹۹
۸۰۰
۸۰۱
۸۰۲
۸۰۳
۸۰۴
۸۰۵
۸۰۶
۸۰۷
۸۰۸
۸۰۹
۸۱۰
۸۱۱
۸۱۲
۸۱۳
۸۱۴
۸۱۵
۸۱۶
۸۱۷
۸۱۸
۸۱۹
۸۲۰
۸۲۱
۸۲۲
۸۲۳
۸۲۴
۸۲۵
۸۲۶
۸۲۷
۸۲۸
۸۲۹
۸۳۰
۸۳۱
۸۳۲
۸۳۳
۸۳۴
۸۳۵
۸۳۶
۸۳۷
۸۳۸
۸۳۹
۸۴۰
۸۴۱
۸۴۲
۸۴۳
۸۴۴
۸۴۵
۸۴۶
۸۴۷
۸۴۸
۸۴۹
۸۵۰
۸۵۱
۸۵۲
۸۵۳
۸۵۴
۸۵۵
۸۵۶
۸۵۷
۸۵۸
۸۵۹
۸۶۰
۸۶۱
۸۶۲
۸۶۳
۸۶۴
۸۶۵
۸۶۶
۸۶۷
۸۶۸
۸۶۹
۸۷۰
۸۷۱
۸۷۲
۸۷۳
۸۷۴
۸۷۵
۸۷۶
۸۷۷
۸۷۸
۸۷۹
۸۸۰
۸۸۱
۸۸۲
۸۸۳
۸۸۴
۸۸۵
۸۸۶
۸۸۷
۸۸۸
۸۸۹
۸۹۰
۸۹۱
۸۹۲
۸۹۳
۸۹۴
۸۹۵
۸۹۶
۸۹۷
۸۹۸
۸۹۹
۹۰۰
۹۰۱
۹۰۲
۹۰۳
۹۰۴
۹۰۵
۹۰۶
۹۰۷
۹۰۸
۹۰۹
۹۱۰
۹۱۱
۹۱۲
۹۱۳
۹۱۴
۹۱۵
۹۱۶
۹۱۷
۹۱۸
۹۱۹
۹۲۰
۹۲۱
۹۲۲
۹۲۳
۹۲۴
۹۲۵
۹۲۶
۹۲۷
۹۲۸
۹۲۹
۹۳۰
۹۳۱
۹۳۲
۹۳۳
۹۳۴
۹۳۵
۹۳۶
۹۳۷
۹۳۸
۹۳۹
۹۴۰
۹۴۱
۹۴۲
۹۴۳
۹۴۴
۹۴۵
۹۴۶
۹۴۷
۹۴۸
۹۴۹
۹۵۰
۹۵۱
۹۵۲
۹۵۳
۹۵۴
۹۵۵
۹۵۶
۹۵۷
۹۵۸
۹۵۹
۹۶۰
۹۶۱
۹۶۲
۹۶۳
۹۶۴
۹۶۵
۹۶۶
۹۶۷
۹۶۸
۹۶۹
۹۷۰
۹۷۱
۹۷۲
۹۷۳
۹۷۴
۹۷۵
۹۷۶
۹۷۷
۹۷۸
۹۷۹
۹۸۰
۹۸۱
۹۸۲
۹۸۳
۹۸۴
۹۸۵
۹۸۶
۹۸۷
۹۸۸
۹۸۹
۹۹۰
۹۹۱
۹۹۲
۹۹۳
۹۹۴
۹۹۵
۹۹۶
۹۹۷
۹۹۸
۹۹۹
۱۰۰۰

۱۳۶ تین	۷۴۹	۳۶۴۱ مرتبه	۶۱۴	۵۰
۱۳۷ و تین	۷۵۰	۳۰۴ مرتبه	۶۱۵	۵۰
۱۳۸ و تین	۷۵۱	۱۶۱ مرتبه	۶۱۶	۵۰
۳۰۳ یا ۱۰۰	۷۵۲	۲۱۵ یا ۱۵۱	۶۱۷	۵۰
۶۴ یا ۶	۷۵۳	۴ مرتبه	۶۱۸	۵۱
۱۳۹ تین	۷۵۴	۳۳۱ یا ۲۰۱	۷۲۲	۵۱
۱۴۰ تین	۷۵۵	۴۰۱ یا ۲۰۱	۷۲۳	۵۱
۱۴۱ یا ۱۳۲	۷۵۶	۱۲۱ یا ۱۰۱	۷۲۴	۵۱
۲۰۰	—	۱۲۶	۷۹۱	۷۵
۱۵۱	۱۵۱	۳۰۱	۷۹۲	۷۵
۱۴۲	۱۵۲	۲۲۱	۷۹۳	۷۵
۱۱	۱۵۳	۱۰۱	۷۹۴	۷۵
۱۵	۱۵۴	۳۰۱	۷۹۵	۷۵
۶۶	۱۵۵	۱۵۲	۷۹۶	۷۵
۱۵۶	۱۵۶	۳۵۱	۷۹۷	۷۵
۱۹۱	۱۹۱	۶۴۶	۸۲۶	۷۵
۱۷۳	۱۷۳	۳۰۱	۸۲۷	۷۵
۱۱۳	۱۱۳	۴۳۱	۸۲۸	۷۵

195 15

149 ویدیسی

12 ص 8A

139 53 دیسی 966

11 ص 6E

195 1 ماک آر 64

135 1125 مرسا

19 ص 10E

196 13 ماک سا 11

132 مرسا

11 ص 10A

197 1 آر م فیر

133 مرسا

قد مرسا م

198 1 سا آر

134 6 دیسی 1217 مرسا

13 ص 33

199 393

135 10 مرسا 1 مزار

13 ص 50

900 1000 مرسا

136 7 دیسی 99 مرسا

11 ص 9

901 70 ماک آر

137 15 مرسا

12 ص آر

902 23 ص 33

138 12 دیسی 119 مرسا

13 ص 7A

903 393

139 1 مرسا 1 مزار

13 ص 5

904 30225

140 55 سا آر 14 فیر

13 ص 1

905 1 ماک سا 1

141 33 مرسا

13 ص 8A

906 214 ماک سا 1

142 1591 مرسا

13 ص 10A

907 9 مرسا 1

143 1 مرسا 1 مزار

13 ص 10

144 100 مرسا

13 ص 60

908 10

145 4 مرسا 1 مزار

13 ص 10

911 100

146 1 مرسا

13 ص 10

910 57 ماک سا 1

147 1 مرسا 1 مزار

13 ص 10

911 1010

148 3 مرسا 1 مزار

13 ص 10

912 5

149 3 مرسا 1 مزار

13 ص 10

7 سال 1000 سکه	913	134	141	49	78
127 سکه	914	171	149	58	78
	915	136	150	13	78
1445 سکه	917		151	1	91
3165 سکه	918		152	77	91
1729			153	7	91
		154	154	7	91
1500 سکه	919	166	155		91
1257 سکه	920	169	156		91
1102 سکه	921	150	157		91
	922	157	158		91
1500 سکه	923	170	159		91
1635 سکه	924	175	160		91
1635 سکه	925	176	161		91
157 سکه	926	177	162		91
135 سکه	927	178	163		91
1707 سکه	928	179	164		91
764 سکه	929	180	165		91
1150 سکه	930	181	166		91
1075 سکه	931	182	167		91
1245 سکه	932	183	168		91
	933	184	169		91

10617	993	131	971
225	994	132	972
7110	995	133	973
198359000000	996	134	974
31617	997	135	975
320000000	998	136	976
10617	999	137	977
1000	1000	138	978
1001	1001	139	979
1002	1002	140	980
1003	1003	141	981
1004	1004	142	982
1005	1005	143	983
1006	1006	144	984
1007	1007	145	985
1008	1008	146	986
1009	1009	147	987
1010	1010	148	988
1011	1011	149	989
1012	1012	150	990

10589	10045441152	143	1035	101	101
5:175	1060	2	1036	7	101
75:1506120	1061	945	1037	6	101
50:125125	1062	9	1038	4	101
217	1063	410007120	1039	5	101
17:150451	1064	100	1040	7	101
24660	1065	2	1041	9	101
171	1066	12	1042	6	101
1541	1067	25:757575	1043	5	101
20:170	1068	1450:15	1044	5	101
77549	1069	30	1045	5	101
150150150150	1070	17	1046	3	101
101	1071	55	1047	7	101
1072	1072	1000000	1048	6	101
1073	1073	175	1049	11	101
1074	1074	3	1050	1	101
1075	1075	200	1051	2	101
1076	1076	151	1052	1	101
1077	1077	3	1053	1	101
1078	1078	200	1054	2	101
1079	1079	151	1055	1	101
1080	1080	221	1056	5	101

1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020
ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰	ص ۱۰۰

تاجا و

ساز و بنیاد

۱۰۱۰

۱۰۱۱

۱۰۱۲

۱۰۱۳

۱۰۱۴

۱۰۱۵

۱۰۱۶

۱۰۱۷

۱۰۱۸

۱۰۱۹

۱۰۲۰

